Ben, Tituba

Salem'in Kara Cadısı

Maryse Condé

Çevirmen: Şirin Erkan Leitao

SERTİFİKA NO 15033
ISBN 978 - 975 - 22 - 1054 - 7
2021 06 Y 0105 7798

Birinci Basım
Aralık 2021

BİLGİ YAYINEVİ
Meşrutiyet Cd., No: 46/A, Yenişehir 06420 / ANKARA
Tlf.: (0-312) 434 49 98/ 434 49 99/ 431 81 22 • Faks: (0-312) 431 77 58

BİLGİ DAĞITIM
Gülbahar Mh., Gülbağ Cd., No: 33, A-B Blok,
Mecidiyeköy 34387/ İSTANBUL
Tlf.: (0-212) 217 63 40 - 44 • (0-212) 522 52 01
Faks: (0-212) 217 63 45 • (0-212) 527 41 19

www.bilgiyayinevi.com.tr • info@bilgiyayinevi.com.tr

MARYSE CONDÉ

Ben, Tituba

Salem'in Kara Cadısı

Çeviren: ŞİRİN ERKAN LEITAO

BİLGİ YAYINEVİ

kapak: efecan sezer
çeviri editörü: seda sevinç
editör: biray üstüner
düzeltmen: bekir tekkaya

Orijinal Adı: Moi, Tituba, Sorcière... Noire de Salem

© Mercure de France, 1986

Türkiye'de yayın hakları Bilgi Yayınevi'ne aittir.

baskı: pelin ofset
(0-312) 395 25 80-81
sertifika no: 49432

MARYSE CONDÉ, Karayipler'de Fransa'ya bağlı Guadeloupe'de doğdu. *Ségou, La vie Scélérate, Ben Tituba, Salem'in Kara Cadısı* başta olmak üzere çok sayıda roman yazdı. Kitapları, Le Prix de L'Académie Francaise (1988), Le Prix du roman métis (2010) ve Alternatif Nobel Ödülü'nün (2018) yanı sıra çok sayıda ödüle layık görüldü. 2004'te Columbia Üniversitesi Fransız Dili Bölümü'nden profesörlük derecesiyle emekli oldu, Kaliforniya Üniversitesi, Berkeley, UCLA, Sorbonne, Virginia Üniversitesi ve Nanterre Üniversitesi'nde dersler verdi.

ŞİRİN ERKAN LEITAO, 1972'de Ankara'da doğdu, 1994'te Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. 1994-1997 yılları arasında Bilkent Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi Şan Bölümü'nde öğrenim gördü.

2000-2012 yılları arasında Fransa'nın Ankara Büyükelçiliği Basın ve İletişim Bölümü'nde tercüman olarak çalıştı.

2012'de Fransa'ya taşındı. Akademisyen Tatyana Moran'ın İletişim Yayınları'ndan çıkmış *Dün, Bugün* başlıklı otobiyografik eserini, Moran'ın Fransa'da yaşayan ailesinin özel isteği üzerine Türkçeden Fransızcaya çevirdi. Türkiye'de yayımlanan *Opus* dergisinin Paris temsilcisi olarak Klasik Batı Müziği üzerine makaleler kaleme aldı. Fransa'daki bazı sosyal yardımlaşma dernekleri için gönüllü tercümanlık çalışmaları da gerçekleştiren **Şirin Erkan Leitao**, çeşitli yayınevleriyle çalışmaktadır.

Çevirdiği ve şimdiye dek Bilgi Yayınevi tarafından yayımlanmış diğer eserler:

2018 - *Clara'nın Yolculuğu, Sezahat* - Anne Fakhouri

2020 - *Bütün Kadınlar Kahramandır* - Inna Shevchenko

2021 - *Portakal Bahçesi* - Larry Tremblay

2021 - *Clara'nın Yolculuğu, Günlerin Sisi* - Anne Fakhouri

Tituba ve ben, bir yıl boyunca yakın bir sırdaşlık yaşadık.

İşte daha önce kimseye anlatmadığı bu olayları da, o bitmek tükenmek bilmez sohbetlerimiz sırasında bana anlattı.

Maryse Condé

"Ölüm bizi neşeye kavuşturan bir kapıdır;
Hayat ise herkesi acıya boğan bir göl."

John Harrington
(16. yüzyıl Püriten şairi)

- Bölüm I -

1

16** yılında bir gün, Barbados'a yelken açmış *Christ the King* gemisinin güvertesinde İngiliz bir denizci, annem Abena'ya tecavüz etmiş. Ben, bu tecavüzden dünyaya gelmişim. Bu nefret dolu, aşağılayıcı eylemden.

Gemi uzun haftalar sonra Bridgetown limanına ulaştığında annemin hamileliğini kimse fark etmemişti. Büyük ihtimalle henüz on altı yaşında bile olmadığından, abanoz teni, çıkık elmacık kemikleri ve üzerinde belli belirsiz seçilen kabile dövmeleriyle pek güzel olduğundan, Darnell Davis isminde zengin bir toprak sahibi onu yüklü bir para karşılığında satın aldı. Fanti ve Ashanti kabileleri[1] arasındaki savaşlarda esir düşmüş, annem gibi Ashanti kabilesinden gelen iki erkeği de onunla aynı gün satın almıştı. Annemi, İngiltere özlemini bir türlü dindiremeyen, bedensel ve zihinsel durumu sürekli bakım gerektiren karısı için almıştı. Annemin şarkı söyleyerek, dans ederek ve zencilerin pek düşkün olduklarını zannettiği büyücülük numaraları yaparak karısını eğlendireceğini düşünüyordu. İki erkeği ise, işleri yolunda giden şekerkamışı çiftliği ve tütün tarlalarında çalıştıracaktı.

Darnell Davis'in eşi Jennifer yaşça annemden pek az büyüktü. Akşamları onu tek başına bırakarak içmeye giden ve zaten çok sayıda gayrimeşru çocuğu olan, nefret ettiği bu kaba saba adamla evlendirmişlerdi onu. Jennifer ve annem hemen arkadaş oldular. Neticede ikisi de, büyük gece hayvanlarının kükremelerinden ve çiftlikteki ateş ağaçlarının, sukabağı ve kapok ağaçlarının gölge oyunlarından ürken küçük kızlardı. Beraber yatıyorlardı ve annem, bir yandan parmakları arkadaşının uzun saç örgüleriyle oynarken, bir yandan da doğduğu köy Akwapim'de kendi annesinden duyduğu masalları anlatıyordu ona. Gece huzurlu geçsin ve

1) Batı Afrika topraklarında yaşayan kabileler. [ç.n.]

vampirler gün doğmadan kanlarını son damlasına kadar emip bitirmesinler diye doğanın bütün güçlerini baş uçlarına topluyordu.

Darnell Davis annemin hamileliğini fark ettiğinde, onu satın almak için harcadığı o değerli sterlinlerini düşünerek büyük bir öfkeye kapıldı. Sağlıksız ve hiçbir işe yaramayacak bir kadını durup dururken yük etmişti kendisine! Jennifer'in yakarışlarına aldırış etmeden, annemi cezalandırmak için onu, onunla aynı gün satın aldığı Ashantilerden biri olan Yao'ya verdi. Ayrıca, annemin malikâneye adım atmasını da yasakladı. Yao, şekerkamışı ekip toplamaya ve onları değirmende öğütmeye boyun eğmeyecek genç bir savaşçıydı. Bu nedenle, zehirli kökler çiğneyerek iki defa intihar etmeye çalışmıştı. Onu tam vaktinde kurtarmışlar ve nefret ettiği hayata geri döndürmüşlerdi. Darnell ona bir eş verip varlığına bir keyif kazandırarak onun için yaptığı harcamaların boşa gitmemesini ümit ediyordu. Nereden aklına düşmüştü 16** yılının o haziran sabahında Bridgetown'daki köle pazarına gitmek! Satın aldığı adamlardan biri ölmüştü. Diğeri intihara meyilliydi. Abena da hamileydi!

Annem, Yao'nun kulübesine akşam yemeği saatinden biraz önce girdi. Yemek yemeyi bile aklına getiremeyecek derecede bunalmış Yao yatağa uzanmıştı. Kulübesine geleceğini kendisine haber verdikleri bu kadını pek az merak ediyordu. Abena görünür görünmez dirseğinin üzerinde doğrularak fısıldadı: *"Akwaba!"*[2]

Sonra annemi tanıdı ve haykırdı:

"Sen!"

Abena gözyaşlarına boğuldu. Kısacık hayatında başından öyle çok fırtına geçmişti ki: yakılıp yıkılan köyü, kendilerini savunmak isterken karınları deşilerek öldürülen annesiyle babası, tecavüz, şimdi de kendisi kadar şefkatli ve ümitsiz bir başka varlıktan hoyratça ayrılışı.

2) Hoş geldin. [y.n.]

Yao ayağa kalktı. Başı kulübenin tavanına değiyordu çünkü boyu bir *acomat*[3] kadar uzundu.

"Ağlama. Sana dokunmayacağım. Sana hiçbir kötülük yapmayacağım. Aynı dili konuşmuyor muyuz? Aynı Tanrı'ya tapmıyor muyuz?"

Bunları söyledikten sonra bakışlarını annemin karnına doğru indirdi.

"Bu, efendinin çocuğu değil mi?"

Bu kez Abena'nın gözlerinden, utanç ve ıstırap dolu daha da yakıcı yaşlar boşandı.

"Hayır, hayır! Ama yine de bir beyazın çocuğu."

Annem onun önünde, başı eğik, ayakta dikilirken Yao'nun yüreği engin ve şefkatli bir acıma duygusuyla dolmuştu. Onun gözünde bu çocuğun aşağılanması, yenilmiş, darmadağın edilmiş, açık artırmayla satılmış tüm insanlarının aşağılanması anlamına geliyordu. Annemin gözlerinden akan yaşları silerek, "Ağlama. Bugünden itibaren senin çocuğun benim çocuğum demek. Beni duyuyor musun? Bunun aksini söyleyecek kişinin vay haline!" dedi.

Annem ağlamaya devam ediyordu. Yao onun başını tutup kaldırarak sordu:

"Palmiye yapraklarıyla alay eden kuşun masalını biliyor musun?"

Annem hafifçe gülümsedi.

"Nasıl bilmem? Küçükken en sevdiğim masaldı. Anneannem her akşam anlatırdı bana."

"Benimki de... Ya hayvanlar kralı olduğunu iddia eden maymunun masalını? Hani tüm hayvanlar önünde yerlere kapansınlar diye bir iroko ağacının tepesine tırmanmıştı da, oturduğu dal kırılınca kıç üstü yere düşüp tozun içinde buluvermişti kendisini..."

3) Sloaena Caribaea: Karayip ve Antil Adalarında yetişen bir ağaç. [ç n.]

Annem güldü. Aylardır gülmemişti. Yao annemin elindeki çıkını alıp kulübenin bir köşesine bıraktı. Sonra özür diledi.

"Burada her şey kirli çünkü hayattan tat almıyorum. Yaşam, kaçınmak istediğim kirli bir su birikintisi gibi benim için. Şimdi sen burada olduğuna göre her şey farklı olacak."

Geceyi, iki kardeş ya da daha ziyade baba-kız gibi şefkat ve iffetle birbirlerinin kollarında geçirdiler. İlk seviştiklerinde aradan bir hafta geçmişti.

Dört ay sonra ben doğduğumda Yao ve annem mutluydu. Belli belirsiz ve her an yıkılabilecek, neredeyse elle tutulamayacak kırıntılardan ibaret, kölelere has bir mutluluk! Yao sabah saat altıda, palası omzunda tarlalara doğru yola çıkar ve patikalarda ayaklarını sürüyerek, yırtık pırtık kıyafetli adamların oluşturduğu uzun kuyruğa girerdi. Bu sırada annem küçük bostanında domates, bamya ve başka sebzeler eker, toplar, yemek yapar, bir deri bir kemik kalmış bir tavuğu beslerdi. Erkekler akşam saat altıda eve döndüklerinde kadınlar onlarla ilgilenir, hizmet ederlerdi.

Annem erkek olmadığım için ağlamıştı. Kadınların kaderinin erkeklerinkinden daha acı olduğunu düşünüyordu. İçinde bulundukları şartlardan kurtulabilmeleri, hizmet ettikleri kişilerin iradesine bağlı değil miydi, onların yatağından geçmeleri gerekmiyor muydu? Yao ise tam aksine kız olduğum için sevinmişti. Annemin plasentasını bir kapok ağacının dibine gömdükten sonra, yeni kesilmiş bir tavuğun taze kanını alnıma sürerek beni kemikli iri ellerinin arasına almıştı. Ardından ayaklarımdan kavrayarak baş aşağı havaya kaldırmış, bedenimi ufkun dört bir yönüne döndürerek tanıtmıştı. Adımı da o verdi bana: Tituba. Ti-Tu-Ba.

Ashanti adı değildi bu. Yao bu ismi uydururken hiç şüphesiz, onun isteği ve hayaliyle doğan bir kız olduğumu kanıtlamak istemişti. Kendi aşkından doğan bir kız olduğumu.

Hayatımın ilk yıllarında kayda değer bir olay olmadı. Annemin sütü bana yaradığından tombul yanaklı, sevimli bir bebektim. Sonra konuşmayı ve yürümeyi öğrendim. Çevremdeki hüzünlü ama buna rağmen muhteşem dünyayı keşfettim. Kurutulmuş çamurdan yapılmış, engin gökyüzünden ayrılan koyu renk kulübeler, alabildiğine büyümüş bitkiler ve ağaçlar, deniz ve onun buruk bir biçimde söylediği özgürlük şarkısı. Yao yüzümü açık denize doğru çevirir, kulağıma fısıldardı:

"Bir gün özgürlüğümüze kavuşacağız ve kanatlanıp asıl ülkemize doğru uçacağız."

Ardından, beni piyandan[4] korumak için vücudumu kuru bir yosun yumağıyla ovalardı.

Aslında Yao'nun iki çocuğu vardı, annem ve ben. Çünkü annem için bir sevgiliden öte, bir baba, bir kurtarıcı, bir sığınaktı! Annemin beni sevmediğini ne vakit anlamıştım?

Belki beş ya da altı yaşıma bastığımda. Zaten "talihsizlik eseriydim", yani rengi belli belirsiz bir kırmızıya çalan tenim ve kıvır kıvır saçlarımla hep, *Christ the King* gemisinin güvertesinde, röntgenci edepsiz denizcilerin bakışları altında ona zorla sahip olan beyazı getiriyordum aklına. Ona her an, yaşadığı ıstırabı ve maruz kaldığı aşağılanmayı hatırlatıyordum. Çocukların pek hoşlandıkları gibi ona sevgiyle sokulmaya çalıştığımda, elinde olmadan beni iterek kendisinden uzaklaştırırdı. Kollarımı boynuna dolayacak olsam, bir an önce kendini benden kurtarmaya bakardı. Yalnızca Yao'nun sözlerine itaat ederdi.

"Dizlerine oturt onu. Öp. Okşa..."

Bu şefkat yoksunluğundan dolayı yine de acı çekmiyordum çünkü Yao beni ikisinin yerine de seviyordu. Minicik elim, onun o derisi sertleşmiş, pürtük pürtük elini tutar, küçücük ayaklarım onun dev gibi ayak izlerine basardı. Yüzümü boynuna gömerdim.

4) Tropikal bölgelerde görülen bakteriyel bir cilt hastalığı. [ç.e.n.]

Bir nevi tatlılığı vardı hayatın. Damen'in yasaklamasına rağmen akşamları erkekler yüksek tamtamlarının üzerine otururlar, kadınlar da yırtık pırtık eteklerini yukarı toplayıp parlak bacaklarını ortaya çıkararak dans ederlerdi.

Yine de birçok kez hoyratlık ve işkence sahnelerine de şahit olmadım değil. Erkekler, göğüsleri ve sırtları parlak kırmızı çizgilerle kaplı ve kan içinde dönerlerdi. İçlerinden biri, ağzından mor salyalar akıtarak gözlerimin önünde öldü ve onu bir mapou ağacının dibine gömdüler. Ardından buna sevindiler çünkü hiç olmazsa o kurtulmuştu ve evine dönmek için yola koyulacaktı.

Annelik ve özellikle de Yao'nun aşkı annemi bambaşka biri yapmıştı. Artık şekerkamışı çiçeğinin moruna çalan siyah derisiyle genç, kıvrak bir kadındı. Başına beyaz bir mendil bağlar, gözleri mendilin altında pırıl pırıl parlardı. Bir gün beni elimden tuttu. Efendinin kölelere ekip biçsinler diye verdiği küçük alanda yam[5] deliklerini kontrol etmeye gittik. Hafif bir meltem, bulutları denize doğru itiyordu ve açık gökyüzü tatlı mavi bir renkteydi. Ülkem Barbados, orada burada görülen birkaç tepecik haricinde dümdüz bir adadır.

Gine otları arasında yılankavi uzayıp giden bir patikada yürürken aniden öfkeli sesler duyduk. Darnell bir ırgat başını azarlıyordu. Annemi görür görmez yüzünün ifadesi tamamen değişti. Yüz hatlarında şaşkınlıkla karışık bir hayranlık belirdi ve haykırdı:

"Sen misin Abena? Eğer öyleyse bakıyorum da verdiğim koca sana pek yaramış. Yaklaş!"

Annem öyle bir hızla geri geri gitti ki, başının üzerinde dengede taşıdığı, içinde bir palayla bir sukabağı bulunan sepet yere düştü. Sukabağı üçe ayrıldı ve içindeki su yere saçıldı. Ürkütücü, ölümcül pala toprağa saplandı ve sepet birazdan yaşanacak facia-

5) Patatesi andıran bir çeşit kök sebze. Japon patatesi olarak da anılır. [ç.n.]

ya şahit olmaktan kaçar gibi patika boyunca yuvarlanmaya başladı. Dehşetle sepetin arkasından koşarak yakaladım.

Anneme doğru yürürken onun, sırtı bir sukabağı ağacının gövdesine dayanmış, nefes nefese kaldığını gördüm. Darnell annemin önünde ayakta duruyordu. Aralarında bir metre bile yoktu. Gömleğini çıkarmış, pantolonunun önünü açmıştı. Bembeyaz iç çamaşırları ortaya çıkmış, sol eli kasıklarının hizasında bir şeyleri yokluyordu. Annem başını bana doğru çevirerek haykırdı:

"Pala! Palayı ver bana!"

Koca palayı titrek ellerimle tutarak mümkün olduğunca çabuk söyleneni yaptım. Annem iki kez vurdu. Beyaz keten gömlek yavaş yavaş parlak kırmızıya boyandı.

Annemi astılar.

Bir kapok ağacının alçak dallarında dönüp duran bedenini gördüm.

Affedilmez bir suç işlemişti. Bir beyaza vurmuştu ama onu öldürmemişti. Beceriksiz öfkesiyle adamın ancak omzunu yaralayabilmişti.

Annemi astılar.

Tüm köleler idama çağrılmıştı. Boynu kırılıp ruhunu teslim ettiği anda tüm bağırlardan bir isyan ve öfke ağıtı yükseldi. Ekip şefleri o ağıtı, sığır sinirinden kamçıların şiddetli darbeleriyle susturdu. Ben, bir kadının eteklerine sığınmıştım. İçimden bir daha asla çıkmayacak dehşet ve yas karışımı bir duygunun, yüreğimde tıpkı bir lav akıntısı gibi sertleştiğini hissettim.

Annemi astılar.

Onun bedeni boşlukta dönüp dururken, küçük adımlarla güçbela oradan uzaklaşabildim, otların arasına çömelerek kustum, kustum ve yeniden kustum.

Eşinin işlediği suçtan ötürü Yao'yu cezalandırmak için Darnell onu, Hillaby Dağları'nın öte tarafında yaşayan John Inglewood isminde başka bir toprak sahibine sattı. Yao gideceği yere asla ulaşmadı. Yolda dilini yutarak kendini öldürmeyi nihayet başarmıştı.

Bana gelince, Darnell beni çiftlikten kovduğunda yedi yaşında ya vardım ya yoktum. Kölelerin o pek nadir zayıflayan dayanışması beni kurtarmış olmasaydı ölebilirdim.

Yaşlı bir kadın beni yanına aldı. Tuhaf bir hali vardı çünkü isyan çıkarmakla suçlanan eşinin ve iki oğlunun işkenceyle öldürüldüklerine şahit olmuştu. Aslında, görünmeyen bir dünyanın sakinleriyle olağanüstü bir iletişim kurma yeteneği geliştirdiğinden dünyamızda yaşamıyor da, kaybettikleriyle birlikte geçiriyor gibiydi hayatını. Annem ve Yao gibi bir Ashanti değildi. Batı Afrika sahillerinden bir Nago'ydu. İsmi Yetunde'ydi fakat kreol[6] dilinde Man Yaya olarak çağırıyorlardı onu. Ondan herkes çekinirdi. Fakat olağanüstü güçlerinden ötürü onu çok uzaklardan görmeye de gelirlerdi.

Beni önce, içinde pis kokulu köklerin yüzdüğü bir suyla, suyu kollarımın ve bacaklarımın üzerinden akıtarak yıkadı. Sonra kendi yetiştirdiği bitkilerden hazırladığı bir iksir içirdi ve ardından küçük kırmızı taşlardan yapılmış bir kolyeyi boynuma taktı.

"Hayatın boyunca acı çekeceksin. Çok, hem de çok." Beni dehşete düşüren bu sözleri büyük bir sükûnetle, neredeyse gülümseyerek söylemişti. "Fakat hayatta kalacaksın!"

Bu sözler beni teselli etmemişti. Ne var ki, Man Yaya'nın kambur bedeninden, kırışıklıklarla kaplı yüzünden öyle bir kudret yayılıyordu ki sözlerine karşı çıkmaya cesaret edemedim.

Man Yaya bana bitkileri öğretti.

6) Avrupa kökenli atalara sahip olan, fakat tropikler arası kuşakta bulunan sömürge bölgelerinde doğmuş kimse. [ç.n.]

Uyku veren bitkileri. Yaraları ve ülserleri iyileştiren bitkileri.

Eşkıyalara suçlarını itiraf ettiren bitkileri.

Saralıları sakinleştiren ve onları huzurlu bir uykuya daldıran bitkileri. Öfkeli, ümitsiz ve intihara meyilli kişilerin dudaklarına ümit kelimeleri konduran bitkileri.

Man Yaya bana, aniden çıkan ve yerle bir etmeye hazırlandığı kulübelerin üzerinde gücünü sınayan rüzgârı dinlemeyi öğretti.

Man Yaya bana denizi öğretti. Dağları ve tepeleri.

Bana her şeyin yaşadığını, her şeyin bir ruhu, bir nefesi olduğunu, her şeye saygı gösterilmesi gerektiğini, insanın, atının terkisinde krallığını dolaşan bir efendi olmadığını öğretti.

Bir gün öğleden sonra uyuyakalmıştım. Büyük Perhiz zamanıydı. Kavurucu bir sıcak vardı ve köleler bir yandan çapaları ve palalarıyla tarlada çalışıyor, bir yandan da hüzünlü, tekdüze bir şarkı söylüyorlardı. Annemi gördüm. Ama onu, yaprakların arasında dönüp duran, insana hüzün veren o eklemsiz kukla görüntüsünde değil de, Yao'nun aşkının renklerine bürünmüş haliyle gördüm. Haykırdım:

"Anne!"

Yanıma gelip beni kollarına aldı. Tanrım! Dudakları ne kadar da yumuşaktı!

"Seni sevmediğimi zannettiğim için affet beni! Şimdi her şeyi daha iyi anlıyorum ve seni asla terk etmeyeceğim!"

Mutluluktan sarhoş bağırdım:

"Yao! Yao nerede?"

Arkasına döndü.

"O da burada!"

Ve Yao bana göründü.

Gördüğüm rüyayı anlatmak için, akşam yemeğinde kullanacağı kök yumruların kabuklarını soymakla meşgul Man Yaya'nın yanına koştum. Bilmiş bilmiş gülümsedi.

"Yani bunun bir rüya olduğunu zannettin, öyle mi?"

Şaşkınlıktan donakaldım.

O günden sonra Man Yaya daha yüce bir bilginin kapılarını açtı bana.

Ölüler, ancak kalplerimizde ölürlerse gerçekten ölürler. Onlara hürmet edersek, hatıralarını onurlandırırsak, yaşarken yemeyi en çok sevdikleri yiyecekleri mezarlarının üzerine bırakırsak, belirli aralıklarla toplanıp anılarını birbirimizle paylaşırsak yaşamaya devam ederler. Onlar çevremizde, her yerde, ilgimize ve şefkatimize aç bir şekilde yanımızdadırlar. Bize faydalı olmak için sabırsızlanırlar, yanımıza gelmeleri ve görünmez bedenlerini bedenlerimize bastırmaları için birkaç kelime yeterlidir.

Fakat onları rahatsız edenlerin vay haline çünkü asla affetmezler ve dikkatsizlikle bile olsa kendilerini rencide edenleri amansız bir kinle takip ederler. Man Yaya bana duaları, ilahileri ve yapılması gereken hareketleri öğretti. Doğarken bana verilmiş şeklimden sıkıldığımda dal üzerindeki bir kuşa, kuru otların arasında bir böceğe, Ormonde Nehri'nin çamurlarında vıraklayan bir kurbağaya dönüşmeyi öğretti bana. Özellikle de kurban törenlerini öğretti. Kanı, sütü, elzem sıvıları. Ne yazık ki on dördüncü yaş günümden birkaç gün sonra bedeni insan türünün kanunlarına yenik düştü. Onu toprağa verirken ağlamadım. Yalnız olmadığımı, bana göz kulak olan üç gölgenin daima etrafımda dolaştığını biliyordum.

Bu olay, Darnell'in işletmesini sattığı döneme rast gelmişti. Birkaç yıl önce karısı Jennifer ona bir erkek çocuk doğururken ölmüştü. Sıska, soluk tenli, belli zamanlarda havaleye tutulup titremeler geçiren bir bebekti. Öz oğlunu terk etmeye zorlanan bir

köleden bol süt emmesine rağmen sonu mezarda bitecek gibi görünüyordu. Darnell'in babalık içgüdüsü, beyaz ırktan olan bu tek çocuğu için kabarmıştı ve onu iyileştirmeye uğraşmak amacıyla İngiltere'ye dönmeye karar vermişti.

Yeni efendi, pek alışılmadık bir uygulamayla, toprağı köleler olmadan satın aldı. Ayakları birbirine bağlanan ve boyunlarının etrafına halat geçirilen köleler satılmak üzere Bridgetown'a götürüldüler ve orada babalar oğullarından, analar kızlarından ayrılarak adanın dört bir yanına dağıtıldılar. Darnell'in malı olmadığımdan ve yeni efendinin topraklarında fazlalık görüldüğümden, açık artırmayla satılmak üzere köle pazarına gönderilen o hüzünlü toplulukta yer almamıştım. Ormonde Nehri'nin kıyısında, bataklığı andıran topraklarından ötürü şekerkamışı ekimine elverişsiz, kimseciklerin uğramadığı bir yer biliyordum. Tek başıma, kendi ellerimle kazıklar üzerine kondurmayı başardığım bir kulübe inşa ettim. Sabırla doldurduğum toprak alanların etrafını bir bahçe gibi çevirdim ve bir müddet sonra, güneşin ve havanın istekleri doğrultusunda törensel bir şekilde toprağa ektiğim her cins bitki büyümeye başladı.

Bugün anlıyorum ki o anlar hayatımın en mutlu zamanlarıymış. Asla yalnız değildim çünkü görünmez sevdiklerim, varlıklarıyla üzerimde en ufak bir baskı yaratmadan daima çevremdeydi.

Man Yaya, bana verdiği eğitimin bitkilerle ilgili kısmını tamamlamakla meşguldü. Talimatları doğrultusunda passiflorayı boğa eriğiyle, zehirli üzümü ekşi yoncayla, açelyayı bodur kozmosla melezlemeye çalışıyordum. Okuduğum dualarla güçlerine güç kattığım ilaçlar, iksirler hazırlıyordum.

Akşam olduğunda Pile'nin mor gökyüzü, yıldızların teker teker üzerinde parlamaya başladıkları büyük bir mendil gibi başımın üzerinde yayılırdı. Sabah, elini külah şeklinde ağzına dayayan güneş, beni kendisiyle birlikte aylak aylak dolaşmaya çağırırdı.

İnsanlardan uzaktaydım, özellikle de beyaz insanlardan. Mutluydum ama ne yazık ki tüm bunlar değişecekti!

Bir gün şiddetli bir rüzgâr tavuk kümesini devirdi. Tavuklarımı ve parlak kırmızı boyunlu güzel horozumu bulabilmek için, kendime belirlediğim sınırlardan uzağa gitmek zorunda kaldım.

Bir yol ağzında, at arabasıyla değirmene şekerkamışı taşıyan kölelerle karşılaştım. Ne hüzünlü bir manzaraydı! Sıska yüzler, çamur rengi, paçavra gibi kıyafetler, zayıf kollar ve bacaklar, kötü beslenmeden ötürü kırmızımsı bir renk almış saçlar. Hiçbir şeye inancı kalmamış bir erişkin gibi karamsar, içine kapanık, on yaşlarında bir oğlan çocuğu, atları çekmekte olan babasına yardım ediyordu.

Beni görür görmez hepsi birden hızla otların içine atlayarak çömeldiler. Yaklaşık altı çift göz, saygıyla karışık bir dehşetle bana doğru kalktı. Şaşkınlıktan donakalmıştım. Benimle ilgili ne gibi efsaneler uydurulmuş olabilirdi ki?

Sanki benden korkuyorlardı. Ama niçin? Asılarak idam edilmiş bir kadının kızıydım, bir bataklığın kenarında yalnız başıma yaşıyordum, daha ziyade acımaları gerekmez miydi bana? Ardından, özellikle Man Yaya ile olan ilişkimi düşündüklerini anladım ve ondan çekindiklerini hatırladım. Niçin? Man Yaya yeteneğini iyilik yapmak için kullanmamış mıydı? Daima ve yalnızca iyilik için. Kapıldıkları bu dehşet gözüme adaletsiz gözüktü. Ah! Aslında beni sevinçli hoş geldin çığlıklarıyla karşılamaları gerekirdi! Bana ağrılarını anlatsalardı onları iyileştirmek için elimden geleni yapardım. Şifa vermek için yaratılmıştım ben, korkutmak için değil. Üzgün üzgün evime döndüm. O saatte yol kenarlarındaki otluklarda geziniyor olması gereken tavuklarımı ve horozumu düşünecek halim kalmamıştı.

İnsanlarımla bu karşılaşmamın ağır sonuçları oldu. O günden sonra gerçek yüzümü tanıtmak için çiftliklere daha çok yaklaştım. Tituba'yı sevmeleri gerekiyordu!

Yüreğimde yalnızca sevecenlik ve şefkat taşımama rağmen insanları korkuttuğumu düşünmek! Ah, evet! Efendilerin beyaz malikânelerini ufkun ötesine süpürsün diye rüzgârı tıpkı kulübesindeki bir köpek gibi azdırmak, tüm adayı baştan aşağı temizlesin, yakıp kül etsin diye kıpkırmızı alevlerini büyüterek ve harlayarak ateşe hükmetmek isterdim! Fakat böyle bir kudretim yoktu! Ben ancak teselli etmeyi biliyordum!

Köleler yavaş yavaş beni görmeye alıştılar. Önce çekingen çekingen, ardından daha büyük bir güvenle yanıma yaklaşmaya başladılar. Kulübelere girdim, hastaları ve ölüm döşeğindekileri huzura kavuşturdum.

2

"Hey! Tituba sen misin? İnsanların senden korkmasına şaşmamalı. Suratının halini gördün mü?"

Bana bu sözleri söyleyen, yaşça benden büyük olduğu kesin, genç bir adamdı. En az yirmi yaşındaydı, uzun boyluydu, sarsak bir hali, açık renk bir teni ve tuhaf şekilde düz saçları vardı. Ona cevap vermek için ağzımı açar açmaz, kelimeler sanki bu isteğime karşı gelmek ister gibi havalanıp uçuverdi ve doğru düzgün en ufak bir cümle bile kuramadım. Büyük şaşkınlığımın eseri olarak dudaklarımdan dökülen bir çeşit homurtuyu duyunca çılgınca bir gülme krizine girdi ve sözlerini tekrarladı:

"Hayır, insanların senden korkmalarına hiç de şaşmadım. Hem konuşmayı beceremiyorsun, hem de saçların darmadağınık. Aslında pek güzel bir kız olabilirdin."

Cesurca yanıma yaklaştı. Erkeklerle yakın olmaya alışkın olsaydım, tavşanlarınki gibi fıldır fıldır dönen ve altın rengine çalan kahverengi gözlerindeki korkuyu seçebilirdim. Fakat bunu yapamadığımdan yalnızca sesindeki ve gülüşündeki meydan okumayı hissedebildim. Sonunda cevap verebildim:

"Evet, ben Tituba'yım. Ya sen, sen kimsin?"

"Beni Kızılderili John diye çağırırlar."

Pek alışıldık bir isim değildi, kaşlarımı çattım.

"Kızılderili mi?"

Kendini beğenmiş bir havaya büründü.

"Söylendiğine göre babam, İngilizlerin korkutup kaçıramadığı nadir Arawak'lardan[7] biriymiş. Sekiz ayak[8] uzunluğunda bir dev. Oraya buraya saçtığı tohumlarından olan o sayısız piçlerin-

7) Amazon ormanlarından Karayipler'deki Antil Adalarına gelmiş Amerika yerlilerine verilen isim. [ç.n.]
8) Eski uzunluk ölçülerinden biri. [ç.n.]

den biriyim. Akşamları bir Nago'yu[9] ziyaret edermiş. İşte ben o ilişkiden doğmuşum!"

Kahkahalarla gülerek kendi etrafında yeniden döndü. Bu neşe çok şaşırtmıştı beni. Demek ki bu sefalet dolu topraklarda mutlu varlıklar da yaşıyordu... Kekeledim:

"Köle misin?"

Evet anlamında başını eğdi.

"Evet, orada, Carlisle Bay'de yaşayan Sahibe Susanna Endicott'a aitim." Eliyle ufukta parlayan denizi işaret ediyordu.

"Beni Samuel Watermans'ın evine Leghorn yumurtaları almaya gönderdi."

Sordum:

"Samuel Watermans kim?"

Halinden memnun tavrıyla yeniden sırıttı.

"Darnell Davis'in topraklarını onun satın aldığını bilmiyor muydun?"

Bu sözlerin ardından yere eğilerek, ayaklarının dibine bıraktığı yuvarlak sepeti aldı.

"Neyse, şimdi gitmem gerek. Yoksa geç kalacağım ve Sahibe Endicott yine vıdı vıdı edecek. Kadınlar vıdı vıdı etmekten nasıl hoşlanıyorlar bir bilsen. Özellikle de yaşlanmaya başladıklarında, hele bir de kocaları yoksa."

Tüm bu boş lakırdılar başımı döndürmüştü! Bana el salladıktan sonra uzaklaşırken, niye bilmem, kulaklarıma tamamen yabancı gelen bir sesle ona, "Seni yeniden görecek miyim?" diye sordum.

Bakışlarını üzerime dikti. Artık yüzümde nasıl bir ifade okuduysa kibirli bir tavırla yanıt verdi:

"Pazar günü öğleden sonra Carlisle Bay'de bir dans var. Gelmek ister misin? Orada olacağım."

9) Afrika'daki etnik topluluklardan biri. [ç.n.]

Çılgın gibi başımı salladım.

Ağır ağır kulübeme döndüm. Sığınağım olan bu yer gözüme ilk kez karamsar göründü. Baltayla kabaca yontulmuş tahta levhalar yağmur ve rüzgârdan kararmıştı. Sol yanına devrilmiş devasa begonvil, mor çiçeklerinin güzelliğine rağmen neşelendiremiyordu kulübeyi. Çevreme bakındım: boğum boğum bir sukabağı ağacı, sazlıklar. Ürperdim. Kümesten geride kalan yıkıntıya doğru ilerledim, yanımdan ayrılmayan nadir tavuklardan birini yakalayarak becerikli bir hareketle karnını deştim, kanıyla toprağı ıslattım. Ardından yavaşça seslendim:

"Man Yaya! Man Yaya!"

Hemen göründü. Ama ölümlü ihtiyar kadın şekliyle değil, sonsuzlukta büründüğü haliyle. Mis gibi kokuyordu. Portakal ağacı tomurcuklarından yapılmış bir taçla süslenmişti. Nefes nefese konuştum:

"Man Yaya, bu adamın beni sevmesini istiyorum."

Başını salladı.

"Erkekler sevmezler. Sahip olurlar. Kullanırlar."

Karşı çıktım:

"Yao, Abena'yı seviyordu."

"O nadir istisnalardan biriydi."

"Belki bu adam da o istisnalardan biri olacak!"

Başını arkaya doğru atarak kişnemeye benzer kuşkucu bir kahkaha attı.

"Onun, Carlisle Bay'deki tavukların yarısını dölleyen bir horoz olduğunu söylüyorlar."

"Bunun son bulmasını istiyorum."

"Bomboş, yalancı ve küstah bir zenci olduğunu anlamak için ona bir kez bakmam yeterli."

Buyurgan bakışlarımı gören Man Yaya ciddileşti.

"İyi o halde. Seni davet ettiği Carlisle Bay'deki şu dansa git ve maharetlerini kullanarak bir parça kumaşın üzerine onun kanından akıt. Tenine temas etmiş herhangi bir şeyle birlikte o kumaş parçasını bana getir."

Uzaklaştı, yüz hatlarındaki hüzünlü ifadeyi fark etmiştim. Hiç şüphesiz oradan yaşamımda gerçekleşecek olayların başlangıcını seyrediyordu. Hayatım, akışının yönü değiştirilemeyecek bir nehirdi.

O zamana kadar aklım bedenime hiç takılmamıştı. Güzel miydim? Çirkin miydim? Bilmiyordum. Ne demişti bana?

"Aslında pek güzel bir kız olabilirsin."

Ama öyle alaycıydı ki. Belki de benimle alay ediyordu. Elbiselerimi çıkardım, uzandım ve elimi bedenimde dolaştırdım. Dolgunluğu ve kavisleri yerli yerinde gibiydi. Elim cinsel organıma yaklaşırken birdenbire sanki bana ait değilmiş de beni Kızılderili John okşuyormuş gibi hissettim. Bedenimin derinliklerinden kokulu bir sıvı boşalarak apış aramı ıslattı. Gecenin içinde inlediğimi duydum.

Annem de o denizci ona tecavüz ederken, tiksintisine rağmen böyle inlemiş miydi? O anda, aşksız bir şekilde kendisine sahip olunmasının yaratacağı ikinci bir aşağılanmadan vücudunu korumak istediğini ve Darnell'i bu nedenle öldürmeye kalkıştığını anladım. Daha başka ne demişti bana?

"Saçların darmadağınık."

Ertesi gün uyanır uyanmaz Ormonde Nehri'ne gittim ve saçlarımı mümkün olduğunca kesip düzelttim. Keçeleşmiş son saç tutamları suya düşerken birinin iç geçirdiğini duydum. Annemdi. Onu çağırmamış olmama rağmen eli kulağında bir tehlikeyi hissederek görünmezlikten çıktığını anladım. Sızlandı:

"Kadınlar niçin erkeklerden vazgeçemiyorlar? İşte sen de suyun öte tarafına sürükleneceksin..."

Şaşırmıştım, sözünü kestim:

"Suyun öte tarafına mı?"

Ne demek istediğini açıklamadı, sıkıntılı bir ses tonuyla tekrarladı:

"Kadınlar niçin erkeklerden vazgeçemiyorlar?"

Tüm bunlar, Man Yaya'nın çekinceleri, annemin ağlayıp sızlanmaları beni ihtiyatlı davranmaya teşvik edebilirdi. Fakat öyle olmadı. Pazar günü Carlisle Bay'e gittim. Bir sandıkta, anneme ait olması muhtemel açık mor renkte bir yerli elbisesiyle pamuklu bir iç etek bulmuştum. Onları üzerime geçirirken yere iki nesne yuvarlandı. Halka şeklinde iki küpe. Görünmez dünyaya göz kırptım.

Bridgetown'a son gidişimde annem henüz hayattaydı. Şehir yaklaşık on yılda hatırı sayılır şekilde gelişmiş ve önemli bir liman kentine dönüşmüştü. Koy, yelken direklerinin oluşturduğu bir ormanla gölgelenmişti. Direklerde tüm uluslardan bayrakların dalgalandığını gördüm. Ahşap evler, önlerindeki verandalarıyla ve devasa çatılarında çocuk gözleri gibi kocaman açılmış pencereleriyle pek şirin göründü gözlerime.

Dansın düzenlendiği yeri bulmakta pek zorlanmadım çünkü müziğin sesi uzaklardan duyuluyordu. Zaman mefhumum olsaydı, kölelerin her yıl canları istediği gibi eğlenmekte özgür kaldıkları tek an olan Karnaval döneminde olduğumuzu bilirdim. Karnaval zamanı geldiğinde, gördükleri insanlık dışı muameleyi unutabilmek için adanın dört bir yanına dağılıyorlardı. Bana baktıklarını ve fısıldaştıklarını duyuyordum:

"Bu da nereden çıktı?"

Belli ki, bu iyi giyimli genç kadınla, neler yapıp ettiği çiftlikten çiftliğe yarı efsane gibi anlatılan o Tituba arasında bağlantı kurmak akıllarından bile geçmiyordu.

Kızılderili John, başında rengârenk bir Martinik türbanı bulunan, uzun boylu melez bir kızla dans ediyordu. Onu pistin ortasında kaba bir şekilde bırakarak bana doğru yürüdü. Arawak atasından miras kalan gözlerinde yıldızlar ışıldıyordu. Güldü.

"Sen misin? Gerçekten sen misin?"

Sonra beni sürükledi.

"Gel, gel!"

Karşı koydum:

"Dans etmeyi bilmiyorum."

Bir kahkaha daha attı. Tanrım, bu adam ne güzel gülüyordu! Ve gırtlağından yükselen her nota, kalbimin kilitlerini birer birer açıyordu.

"Dans etmeyi bilmeyen bir zenci! Görülmüş şey mi bu?"

Kısa bir süre içinde çevremizde bir insan halkası oluşmuştu. Topuklarım ve ayak bileklerim kanatlanmış gibiydi. Kalçalarım ve belim nasıl da kıvraktı! Sanki bedenime gizemli bir yılan girmişti. Man Yaya'nın bana defalarca sözünü ettiği, bu dünyadaki her şeyi yaratan Tanrı'nın simgesi olan yılan mıydı bu? O mu titretiyordu beni böyle?

Başında rengârenk bir Martinik türbanı bulunan, uzun boylu melez kız arada bir Kızılderili John ile aramıza girmeye çalışıyordu. Fakat onunla hiç mi hiç ilgilenmiyorduk. Kızılderili John alnını Pondichéry bezinden geniş bir mendille sildiği anda Man Yaya'nın sözleri düştü aklıma: "Kanından biraz getir. Bir de tenine temas etmiş bir şey."

Bir an tereddüt ettim. Gerçekten de gerekli miydi bu? Kızılderili John zaten "doğal olarak" baştan çıkmış gibiydi. Ardından içgüdülerim bana, bir adamı baştan çıkarmaktan ziyade onu elde tutmanın önemli olduğunu söyledi. Kızılderili John uzun süreli ilişkilere pek de önem vermeyen, kolayca baştan çıkan adamlardan olmalıydı. Dolayısıyla Man Yaya'nın dediğini yaptım.

Becerikli bir hareketle mendilini elinden çekerken serçe parmağını tırmaladım, haykırdı:

"Ay! Ne yapıyorsun öyle, cadı?"

Şaka olsun diye böyle konuşmuş olsa da bu beni üzdü.

Cadı ne demekti?

Bu kelimenin, onun dudaklarından dökülürken utanç duygusuyla lekelendiğini fark etmiştim. Nasıl yani? Nasıl? Görünmeyenlerle iletişim kurma, ölenlerle sürekli bağlantı içinde olma, insanları tedavi etme ve onlara şifa verme yeteneği, aslında saygı, hayranlık ve şükran uyandırması gereken üstün bir tabiat lütfu değil miydi? Bu yeteneğe sahip kişi cadı olarak nitelendirilse bile, ondan korkmak yerine üstüne titrenmesi, saygı görmesi gerekmez miydi?

Bu düşüncelerle somurtarak, son polkanın ardından salonu terk ettim. Kızılderili John pek meşguldü, oradan ayrıldığımı fark etmedi bile.

Gece, sanki koparmak istercesine adanın boynuna dolamıştı kapkara sicimini. Rüzgâr esmiyordu. Hareketsiz ağaçlar kazıklara benziyordu. Annemin sızlanışları geldi aklıma:

"Kadınlar niçin erkeklerden vazgeçemiyorlar?"

Evet niçin?

"Ben ormanda yaşayan bir marron[10] değilim! Tepelerde, ormanın ortasındaki o tavşan kafesinde seninle birlikte yaşamaya asla gelmem. Benimle yaşamak istiyorsan Bridgetown'a, benim evime gelmelisin!"

"Senin evine mi?"

Alaycı bir gülüşle ekledim:

"Bir kölenin 'kendi evi' olmaz! Susanna Endicott'a ait değil misin sen?"

10) İspanyolca Cimarrón kelimesinden Fransızcaya geçen marron, çalıştırıldıkları çiftliklerden kaçarak orman içinde topluluklar halinde yaşayan kölelere verilen isimdir. [ç.n.]

Söylediklerim hoşuna gitmemişti.

"Evet, Sahibe Susanna Endicott'a aitim fakat sahibe iyi..."

Sözünü kestim:

"Bir sahibe nasıl iyi olabilir? Bir kölenin sahibini sevmesi mümkün mü?"

Sözünü kesmeme aldırış etmiyormuş gibi görünerek konuşmasına devam etti:

"Evinin arkasında kendime ait bir kulübem var ve orada ne istersem onu yapıyorum." Elimi tuttu. "Tituba, hakkında neler söylendiğini biliyorsun, bir cadı olduğunu..."

Yine o kelime!

"...bunun doğru olmadığını herkese kanıtlamak ve onların karşısına dikilerek seni eş olarak almak istiyorum. Birlikte kiliseye gideceğiz, sana duaları öğreteceğim..."

Oradan kaçmalıydım, öyle değil mi? Ama bunun yerine, hiç ses etmeden, hayran hayran orada kalmaya devam ettim.

"Duaları biliyor musun?"

Başımı salladım.

"Dünyanın yedinci günde nasıl yaratıldığını? Babamız Âdem'in annemiz Havva'nın işlediği suçtan ötürü cennetten nasıl kovulduğunu..."

Ne tuhaf bir masal anlatıyordu bana? Buna rağmen ona karşı çıkmayı beceremiyordum. Elimi çektim ve ona sırtımı döndüm. Nefesini boynumda hissettim.

"Beni istemiyor musun Tituba?"

Talihsizlik de buradaydı zaten. Bu adamı daha önce hiçbir şeyi istemediğim kadar çok istiyordum. Daha önce hiçbir aşkı arzulamadığım kadar arzuluyordum onun aşkını. Annemin bile beni sevmesini bu derece arzulamamıştım. Bana dokunmasını is-

tiyordum. Beni okşamasını. Bana sahip olacağı ve bedenimdeki tüm kilitlerin açılarak zevk sıvılarını dışarı akıtacağı o ânı bekliyordum yalnızca.

Tenime doğru fısıldayarak sözlerine devam etti:

"Sersem horozların tüylerini kabartarak avlularda gezindikleri andan, güneşin denize batıp en ateşli saatlerin başladığı âna kadar benimle birlikte olmak istemez misin?"

Ayağa kalkacak gücü ancak bulmuştum.

"Bana sorduğun soru çok ciddi. Bırak beni sekiz gün düşüneyim, yanıtımı sana yine burada vereceğim."

Hasır şapkasını öfkeyle aldı. Kızılderili John'un beni deli edecek nasıl bir özelliği vardı ki? Çok uzun boylu değildi, beş ayak ve yedi parmak boyuyla ortalama uzunluktaydı, güçlü kuvvetli değildi, çirkin değildi ama çok yakışıklı da sayılmazdı! Muhteşem dişleri, alev alev yanan gözleri vardı! İtiraf etmeliyim ki kendi kendime bu soruyu sorarken aslında kelimenin tam anlamıyla ikiyüzlülük ediyordum. Asıl üstünlüğünün ne olduğunu gayet iyi biliyordum. Beyaz bezden konoko[11] pantolonunu tutan kenevir siciminin altındaki cinsel organının devasa kabarıklığına bakmaya cesaret edemiyordum.

"Öyleyse pazar günü görüşürüz" dedim.

Eve döner dönmez Man Yaya'yı çağırdım. Anlatacaklarımı dinlemeye acelesi yokmuş gibi asık yüzüyle belirdi.

"Yine ne var? İstediğin bu değil miydi? Bak sana beraber yaşamanızı öneriyor..."

Alttan aldım:

"Beyazların dünyasına dönmek istemediğimi sen de gayet iyi biliyorsun."

"Yine de o yoldan geçmen gerekecek."

11) Kölelerin giydikleri kısa ve dar pantolon. [y.n.]

"Niçin?"

Neredeyse haykırmıştım:

"Niçin? Onu buraya, benim yanıma getiremez misin? Kudretinin sınırı var anlamına mı geliyor bu yoksa?"

Kızmadı, bana şefkat dolu bir acımayla baktı.

"Sana hep söyledim. Evrenin tümüyle altüst edemeyeceğim kanunları var. Aksi takdirde bu dünyayı yok eder ve insanlarımızın özgürce yaşayacakları bambaşka bir dünya yaratırdım. Bu kez de onların beyazlara hükmedecekleri bir dünya. Ama bunu yapamam!"

Bu sözlere verecek karşılık bulamadım ve Man Yaya, bir görünmezin yanımızdan geçtiğini belli eden o okaliptüs kokusunu ardında bırakarak ortaya çıktığı gibi kayboldu.

Yalnız kalınca dört taşın arasında bir ateş yaktım, toprak kabımı ateşe oturttum. Yahni yapmak için kabın içindeki suya bir acı biberle bir parça tuzlu domuz eti attım. Ama aslında canım yemek istemiyordu.

Annem bir beyazın tecavüzüne uğramıştı. Bir beyaz yüzünden asılarak idam edilmişti. Şişmiş, morarmış bir penis gibi ağzından dışarı sarkan dilini görmüştüm. Beni evlat edinen babam bir beyaz yüzünden intihar etmişti. Bütün bunlara rağmen yeniden onların arasında, onların kucağında, onların boyunduruğu altında yaşamayı geçiriyordum aklımdan. Bunun nedeni de bir ölümlüye duyduğum o çılgınca istekti. Bu delilik değil de neydi? Hem delilik, hem de ihanet değil miydi?

O gece ve onu takip eden yedi gece ve yedi gün boyunca kendimle mücadele ettim. En sonunda yenildiğimi kendime itiraf ettim. İçinden geçtiğim bu fırtınaları kimsenin yaşamasını dilemem. Pişmanlıkları. İnsanın kendinden duyduğu utancı. Korkunç paniği.

Bir sonraki pazar günü, annemin birkaç elbisesiyle üç iç eteğini Karayip usulü bir sepetin içine tıkıştırdım. Kulübemin kapısını bir sırıkla sıkıştırarak kapattım. Hayvanlarımı serbest bıraktım. Beni yumurtalarıyla beslemiş tavuklarımı ve kümes hayvanlarımı. Bana sütünü vermiş ineğimi. Öldürmeye kıyamadığımdan bir yıldır şişmanlattığım domuzumu.

Terk ettiğim bu yerin sakinleri için sonsuzluk kadar uzun bir dua mırıldandım.

Ve ardından Carlisle Bay yollarına düştüm.

3

Susanna Endicott ellili yaşlarında, ağarmaya yüz tutmuş saçları ortadan düz bir çizgiyle ayrılarak alnıyla şakaklarının derisini arkaya gerecek derecede sıkı bir topuzla toplanmış, ufak tefek bir kadındı. Benden duyduğu tiksintiyi deniz rengi gözlerinden okuyabiliyordum. İğrenç bir nesneye bakar gibi dikmişti bakışlarını üzerime.

"Tituba mı? Bu isim de nereden çıktı?"

Soğuk soğuk yanıtladım:

"İsmimi babam koydu."

Yüzü morardı.

"Benimle konuşurken bakışlarını indir."

Kızılderili John'un aşkı hatırına bu sözlere itaat ettim. Sormaya devam etti:

"Hıristiyan mısın?"

Kızılderili John aceleyle atıldı:

"Ona duaları öğreteceğim sahibe! Mümkün olduğunca çabuk vaftiz olması için Bridgetown Kilisesi'nin rahibiyle de konuşacağım."

Susanna Endicott yeniden üzerime dikti bakışlarını.

"Evi temizleyeceksin. Haftada bir ahşap döşemeyi ovacaksın. Çamaşırları yıkayacak, ütüleyeceksin. Fakat mutfak işiyle ilgilenmeyeceksin. Kendi yemeğimi kendim yapacağım çünkü siz zencilerin, rengi atmış o balmumu gibi avuçlarınızla yiyeceklerime dokunmanıza tahammülüm yok."

Avuçlarıma baktım. Bir deniz kabuğu gibi gri ve pembe avuçlarıma.

Kızılderili John bu cümleleri büyük bir kahkahayla karşılarken şaşkınlıktan kalakalmıştım. Daha önce hiç kimse benimle bu şekilde konuşmamış, beni böyle aşağılamamıştı!

"Şimdi gidin!"

John bir ayağından diğerine sıçrayarak, bir şeyler istemeye hazırlanan bir çocuğun ağlamaklı, sevimli ve mütevazı ses tonuyla konuştu:

"Sahibe, bir zenci, bir kadını almaya karar verirse iki gün tatili hak etmez mi? Öyle değil mi sahibe?"

Gözleri denizin fırtınalı bir gündeki rengine bürünen Susanna Endicott tısladı:

"Kendine güzel kadın seçmişsin, Tanrı pişman etmesin!"

John bir kahkaha daha attı ve inci gibi iki notanın arasından, "Tanrı pişman etmesin! Tanrı pişman etmesin!" dedi.

Susanna Endicott aniden yumuşadı.

"Şimdi kaybol ve salı günü karşımda ol."

John aynı gülünç ve abartılı tarzla ısrar etti:

"İki gün sahibe! İki gün!"

Kadın cevap verdi:

"Peki öyleyse, kazandın! Her zamanki gibi istediğin olsun! Çarşamba günü gel. Fakat o günün posta günü olduğunu sakın unutayım deme."

John gururla yanıtladı:

"Hiç unuttuğum oldu mu?"

Ardından kendisini yere atarak kadının elini yakalayıp öpmeye çalıştı. Kadın elini uzatacağına elinin tersiyle John'un yüzüne bir tokat attı:

"Defol, kara derili!"

Öfkeden kanım kaynıyordu. Aklımdan geçenleri gayet iyi bilen Kızılderili John beni aceleyle sürüklerken Susanna'nın sesiyle olduğumuz yere mıhlandık.

"Tituba, sen teşekkür etmeyecek misin bana?"

John parmaklarımı kıracakmış gibi sıktı. Güçlükle konuşabildim:

"Teşekkür ederim sahibe."

Susanna Endicott zengin bir çiftçinin duluydu. Hani şu, şekerkamışından şeker elde etmenin yolunu Hollandalılardan öğrenen ilk toprak sahiplerinden birinin. Kocası ölünce işletmesini satmış, tüm kölelerini azat etmişti. Zencilerden nefret etmesine rağmen, anlayamadığım bir çelişkiyle, köleliğe sert bir şekilde karşı çıkıyordu. Yalnızca doğumuna şahit olduğu Kızılderili John'u tutmuştu yanında. Carlisle Bay'deki güzel ve geniş malikânesi, ağaçlıklı büyük bir bahçenin ortasındaydı. Kızılderili John'un sevimli kulübesi bahçenin dip kısmındaydı. Kulübe kireçle sıvanmış çit tahtalarından yapılmıştı ve önündeki küçük verandanın kazıklarında bir hamak asılıydı.

Kızılderili John kapıyı ahşap bir sürgüyle kapattı ve beni kollarına alarak mırıldandı:

"Bir kölenin görevi hayatta kalmak. Duyuyor musun beni? Hayatta kalmak."

Bu sözler bana Man Yaya'yı hatırlattı ve yanaklarımdan aşağı yaşlar süzülmeye başladı. Kızılderili John, gözyaşlarımı teker teker içti. Dili, o yaşların yanaklarımda bıraktığı tuzlu yolları ağzımın içine kadar takip etti. Hıçkırdım. Susanna Endicott'ın karşısındaki davranışından duyduğum keder ve utanç kaybolmadı ama bu his ona duyduğum arzuyu kamçılayan bir çeşit öfkeye dönüştü. Vahşice boynunun altından ısırdım. O güzel kahkahasını patlattı ve "Gel bakalım dişi tay, gel de seni evcilleştireyim" dedi.

Beni yerden kaldırarak odaya taşıdı. Odanın tam ortasında, görmeyi hiç beklemeyeceğim türden, barok bir kaleye benzeyen cibinlikli bir yatak vardı. Kendimi, Susanna Endicott'ın verdiği

belli olan bu yatağın üzerinde bulunca içimdeki ateş iki misli arttı ve sevişmemizin ilk anları bir güreş mücadelesine benzedi.

O andan öyle çok şey ummuştum ki. Umduğumu da buldum.

Yorgunluktan bitap düşüp uyumak için diğer yanıma döndüğümde acı bir iç çekiş duydum. Hiç kuşkusuz annemdi ama onunla konuşmayı reddettim.

O iki gün büyüleyiciydi. Her işini kendi kendine görmeye alışık Kızılderili John ne emrediyordu ne de homurdanıyordu. Bana bir tanrıçaymışım gibi davrandı. Mısır ekmeğini yoğuran da oydu, yahniyi hazırlayan da, avokadoları dilimleyen de, pembe guavaları ve hafif çürük kokulu papayaları kesen de. Yiyecekleri yatağa bir sukabağının kabuğu içinde getirmiş, yanına da elleriyle oyduğu ve üçgen motiflerle süslediği tahta bir kaşık koymuştu. Görünmez, hayali bir çemberin içinde bir meddah gibi dönüp dolaşıyordu.

"Tim, tim? Odun kuruyor![12] *Saray uyuyor mu?"*

Saçlarımı açtı ve kendince yeniden şekillendirdi. Vücudumu Ylang-Ylang kokulu bir hindistancevizi yağıyla ovaladı.

Fakat o iki gün sadece iki gün sürmüştü. Bir saat bile fazla değil. Çarşamba sabahı Susanna Endicott kapıyı yumrukladı ve o şirret sesini duyduk:

"Kızılderili John, bugünün posta günü olduğunu hatırlıyor musun? Yoksa hâlâ karını ateşlemekle mi meşgulsün?"

John yataktan atladı.

Ben ağır ağır giyindim. Villaya geldiğimde Susanna Endicott mutfakta kahvaltı ediyordu. Önünde bir kâse bulgur çorbası ve

12) Bir grup Guadeloup Adası sakini, masal anlatacak birinin etrafında halka şeklinde bir araya geldiklerinde, o kişi hikâyesine başlamadan önce dinleyicilere, gelenek olduğu üzere, şöyle seslenir: Tim, tim? Kreol dilinde bilmecelere "Tim, tim" adı verilir. Dinleyiciler soruyu soran kişiye "Haydi anlat, dinliyoruz" anlamına gelen "Bois Sec" (Odun kuru) cevabını verirler. [ç.n.]

bir dilim karabuğday ekmeği vardı. Duvara asılmış yuvarlak bir nesneyi işaret ederek sordu:

"Saati okumayı biliyor musun?"

"Saat mi?"

"Evet zavallı sefil, bu sarkaçlı bir saat. Her sabah saat altıda işine başlamak zorundasın!"

Sonra bana bir kova, bir süpürge ve yerleri ovmak için bir fırça gösterdi:

"Haydi, işinin başına!"

Villanın on iki odası vardı, bir de içlerinde merhum Joseph Endicott'ın kıyafetlerini sakladıkları, üst üste konmuş deri sandıkların bulunduğu bir sandık odası. Belli ki adam hayattayken güzel kıyafetlere pek düşkündü.

Yorgunluktan ayakta sallanarak, elbisem kirlenmiş ve ıslanmış bir şekilde yeniden aşağı indiğimde Susanna Endicott yarım düzine arkadaşıyla çay içiyordu. Kadınların hepsi de onun gibi ekşimiş süt rengiydi, saçları arkaya doğru sıkıca toplanmıştı ve şallarının uçları kemer hizasında düğümlenmişti. Farklı renklerdeki ürkek bakışlarını üzerime dikerek, "Bu da nereden çıktı?" diye sordular.

Susanna Endicott gülünç bir gösterişle cevap verdi:

"Kızılderili John'un eşi!"

Kadınlar aynı anda bağırıştılar ve içlerinden biri karşı çıktı:

"Hem de sizin çatınızın altında! Susanna Endicott, bence bu oğlana biraz fazla özgürlük tanıyorsunuz! Onun bir zenci olduğunu unutuyorsunuz!"

Susanna Endicott kayıtsızlıkla omuz silkti.

"Tohumlarını saçmak için adanın dört bir yanında koşturarak yorulacağına, neye ihtiyacı varsa evde, elinin altında olmasını tercih ederim!"

"Hıristiyan mı bari?"

"Kızılderili John ona duaları öğretecek."

"Onları evlendirecek misiniz peki?"

Beni şaşırtan ve isyan ettiren, söylediklerinden ziyade söyleyiş tarzlarıydı. Duyan da benim orada, odanın kapısında ayakta dikilmediğimi zannederdi. Hem benden bahsediyorlar, hem de beni görmezden geliyorlardı. Onların gözünde insan değildim. Olmayan bir varlıktım. Görünmez biri. Hatta görünmezlerden bile daha görünmezdim çünkü görünmezler en azından herkesin çekindiği bir güce sahipti. Tituba'nın varlığı ise, ancak bu kadınların ona tanıdıkları gerçeklik kadardı.

Tahammül edilmez bir durumdu.

Tituba çirkindi, kabaydı, alt seviyedeydi çünkü onlar böyle olmasını kararlaştırmışlardı. Bahçeye çıktım ve beni ne kadar görmezden gelirmiş gibi davransalar da aslında ne çok incelediklerini belli eden konuşmalarını duydum.

"İnsanın kanını donduran bakışları var. Cadı bakışları. Susanna Endicott, temkinli olun."

Kulübeme döndüm, bıkkın bıkkın verandaya oturdum.

Bir müddet sonra birinin iç geçirdiğini duydum. Yine annemdi. Bu defa ona doğru dönerek vahşi bir tavırla, "Bu dünyadayken aşkı hiç mi tatmadın?" diye sordum.

Başını salladı.

"O aşk beni küçük düşürmedi. Tam aksine, Yao'nun aşkı kendime yeniden saygı ve inanç duymamı sağladı."

Bu sözlerin ardından, hüzünlü hüzünlü bir gül çalılığının dibine büzüldü. Kalakalmıştım. Tek yapmam gereken kalkmak, küçük çamaşır çıkınımı almak ve kapıyı arkamdan çekip yeniden Ormonde Nehri'ne doğru yola koyulmaktı. Heyhat! Bir şeyler engel oluyordu bana.

Topluluklar halinde köle gemilerinden inerlerken, Bridgetown kibarlarının toplaşarak seyrettikleri, yürüyüşleri, yüz hatları ve vücutlarıyla hep bir ağızdan alay ettikleri köleler bile benden daha özgürdü. Çünkü onlar zincire vurulmayı kendi iradeleriyle seçmemişti. Köle tacirlerine teslim olmak ve sırtlarını kamçılatmak için göz alıcı, çalkantılı denize kendi istekleriyle yürümemişlerdi.

Benim yaptığım tam da buydu işte.

"Her şeye kadir, göğün ve dünyanın yaratıcısı Babamız Tanrı'ya ve tek Oğlu olan peygamberimiz İsa'ya inanıyorum..."

Başımı çılgın gibi iki yana salladım.

"Kızılderili John, bu sözleri söyleyemem!"

"Söyle aşkım! Bir köle için önemli olan tek şey hayatta kalmak! Söyle kraliçem. Onların bu aziz Baba-Oğul-Kutsal Ruh Üçlemesi'ne inandığımı mı zannediyorsun? Birbirinden ayrı üç kişinin tek bir Tanrı'da bir araya gelmesi mümkün mü? Ama bunun hiç önemi yok. İnanıyor gibi görünmen yeterli. Söyle!"

"Yapamam!"

"Söyle aşkım, yaprak yeleli dişi tayım! Önemli olan, taşkın suların üzerindeki bir sala benzeyen bu büyük yatakta birlikte olmamız değil mi?"

"Bilmiyorum! Artık bilmiyorum!"

"Bana inan aşkım, kraliçem, önemli olan tek şey bu! Haydi, sözlerimi yinele!"

Kızılderili John zorla ellerimi birleştirdi ve söylediği sözleri tekrarladım:

"Her şeye kadir, göğün ve dünyanın yaratıcısı Babamız Tanrı'ya..."

Ama bu sözler benim için anlamsızdı. Man Yaya'nın bana öğrettikleriyle yakından uzaktan ilgisi yoktu.

Susanna Endicott, Kızılderili John'un ciddiyetine güvenmediğinden bana din derslerini bizzat kendisi vermeye ve kutsal kitabın sözlerini açıklamaya başlamıştı. Her öğleden sonra saat dörtte, onu deri ciltli kalın bir kitabın önünde ellerini kavuşturmuş halde bulurdum. Kitabı açmadan önce mutlaka istavroz çıkarır ve kısa bir dua mırıldanırdı. Önünde dikilir, uygun kelimeleri bulmaya çalışırdım.

Bu kadının üzerimde nasıl bir etki yarattığını açıklayamıyordum. Donup kalıyordum. Dehşete kapılıyordum.

Deniz rengi bakışları üzerime dikildiğinde ne yapacağımı şaşırıyordum. Tam da olmamı istediği gibi biri oluveriyordum. İğrenç bir ten rengine sahip, uzun boylu bir kadın. Sevenlerimi imdada çağırsam da bana en ufak yardımları olmuyordu. Susanna Endicott'tan uzaktayken kendi kendimi azarlıyor, kendime sitemler ediyor ve baş başa kalacağımız bir sonraki sefer ona direneceğime yeminler ediyordum. Soracağı sorulara yukarıdan bakarak vereceğim küstah ve alaycı yanıtları bile hesaplıyordum. Hepsi boşunaydı! Kendimi onun karşısında bulduğum anda bütün kibirim uçup gidiyordu.

O gün derslerimizi yaptığımız mutfağın kapısını itip içeri girdiğimde, bakışları beni sakince, kullanmaktan çekinmeyeceği korkunç bir silaha sahip olduğu konusunda uyardı. Buna rağmen ders her zamanki gibi başlamıştı. Cesaretimi toplayıp konuşmaya giriştim:

"Her şeye kadir, göğün ve dünyanın yaratıcısı Babamız Tanrı'ya..."

Sözümü kesmedi.

İngilizcenin o kaygan hecelerini kekelememi, gevelememi, dilimin sürçmesini dinledi. Duayı bitirdiğimde, sanki bir tepe-

yi koşarak tırmanmış gibi nefes nefese sustum. Bana, "Bir toprak sahibini öldüren o Abena'nın kızı değil misin sen?" diye sordu.

Karşı çıktım:

"Onu öldürmedi sahibe! Yalnızca yaraladı!"

Bu incelikli ayrımın önemsizliğini belli eden bir gülümsemeyle sözlerine devam etti:

"Cadı olan ve Man Yaya olarak çağırılan bir Nago zencisi yetiştirmedi mi seni?"

Kekeledim: "Cadı! Cadı mı? O insanları tedavi ediyordu, şifacıydı!"

Gülümsemesi keskinleşmişti, ince ve renksiz dudakları titredi.

"Kızılderili John'un haberi var mı bundan?"

Karşı çıkmayı başardım:

"Bunda gizlenecek ne var ki?"

Gözlerini kitabına indirdi. O anda Kızılderili John mutfak için taşıdığı odunlarla içeri girdi, yüzümün halinden korkunç bir şeylerin yaşandığını anlamıştı. Ne yazık ki ona ancak uzun saatler sonra içimi dökebildim:

"Biliyor! Benim kim olduğumu biliyor!"

Vücudu, bir gün önce ölmüş birinin bedeni gibi kaskatı kesildi, buz kesti. Mırıldandı:

"Sana ne söyledi?"

Ona olup bitenleri anlattım, iç geçirdi, üzgün üzgün, "Bir yıl oldu olmadı, Vali Dutton, Şeytan'la işbirliği yapmakla suçlanan iki köleyi Bridgetown Meydanı'nda yaktırdı. Çünkü beyazlar için cadılığın anlamı bu!"

Karşı çıktım:

"Şeytan'la mı? Bu eve adım atana dek bu ismi bilmiyordum bile."

"Git de bunu mahkemede anlat!" diyerek sırıttı.

"Mahkeme mi?"

Kızılderili John öyle büyük bir dehşete kapılmıştı ki odanın içinde, güm güm atan kalbinin sesini duyuyordum. Sert bir sesle buyurdum:

"Neler oluyor açıkla!"

"Sen beyazları tanımazsın! Birileri onları senin cadı olduğuna ikna ederse, seni bir odun yığını üzerine bağlamakta gecikmezler!"

O gece, Kızılderili John beraber yaşadığımızdan beri ilk kez benimle sevişmedi. Bana harika lezzetler tattırmış o nesneyi ellerimle bulmaya çalışarak, alev alev kıvranıp durdum yanında. Ama beni reddetti.

Gece uzadıkça uzuyordu.

Palmiyelerin tepesinden esen sert rüzgârın uğultusunu duydum. Dalgaların sesini duydum. Başıboş zencilerin izini sürmek için eğitilmiş köpeklerin havlamalarını duydum. Gün doğumunu haber veren horozların ötüşünü duydum. Ardından Kızılderili John kalktı ve tek kelime etmeden, gece beni yoksun bıraktığı bedenine kıyafetlerini geçirdi. Gözyaşlarına boğuldum.

Sabah angaryalarıma başlamak üzere mutfağa girdiğimde Susanna Endicott rahibin karısı Betsey Ingersoll'la hararetli bir sohbete dalmıştı. Benden bahsediyorlardı, biliyordum. Bulgur kâselerinden yükselen buharın üzerine eğilmiş başları birbirine değecek kadar yakındı. Kızılderili John haklıydı. Birtakım dolaplar dönüyordu.

Mahkemede, değil bir kölenin, özgür bir zencinin sözleri bile önemsenmiyordu. Şeytan'ı tanımadığımızı istediğimiz kadar bağıralım, boğazımız yırtılırcasına haykıralım, hiç kimsenin umurunda olmazdı.

İşte o zaman, daha fazla gecikmeden kendimi korumaya karar verdim.

Öğleden sonra saat üçte sıcağın alnına çıktım fakat güneşin ısırıklarını hissetmiyordum. Kızılderili John'un kulübesinin arkasında bulunan ekili toprak parçasına gittim ve dua etmeye başladım. Bu dünyada Susanna Endicott'a ve bana aynı anda yer yoktu. İkimizden biri fazlaydı ve o fazlalık ben değildim.

4

"Bütün gece seni çağırdım. Neden şimdi geliyorsun?"

"Adanın diğer ucundaydım. Kocası işkenceyle öldürülen bir köleyi teselli ediyordum. Adamı kamçılamışlar. Yaralarına biber dökmüşler ve ardından cinsel organını kesmişler."

Başka zaman olsa beni isyan ettirecek bu hikâyeye kayıtsız kalmıştım. Hırsla yeniden konuştum:

"Benim yüzümden olduğunu bilerek, en korkunç acıları çekerek, yavaş yavaş ölmesini istiyorum."

Man Yaya başını salladı.

"İntikam ruhuna teslim olma. Becerilerini kendi insanlarına hizmet etmek ve onların acılarını dindirmek için kullan."

Bu sözlere karşı çıktım:

"Ama bana savaş açtı! Kızılderili John'u elimden almak istiyor!"

Man Yaya üzgün üzgün gülümsedi.

"Onu her halükârda zaten kaybedeceksin."

"Nasıl yani?" diyerek kekeledim.

Ağzından kaçırdığı sözlere bir yenisini eklemek istemiyormuş gibi soruma yanıt vermedi. Allak bullak olduğumu görünce, konuşmaya eşlik eden annem yarım ağızla, "Aslında büyük bir kayıp sayılmaz! Bu zenci dünyayı dar edecek sana" dedi.

Man Yaya ona sitemkâr bir bakışla bakınca sustu. Onun bu sözlerini duymamazlıktan gelmeye karar vererek Man Yaya'ya döndüm ve yalnızca ona sordum:

"Bana yardım edecek misin?"

Annem yeniden söze girdi:

"Yalan ve küstahlık! Bu zenci yalnızca yalan ve küstahlıktan ibaret!"

Man Yaya sonunda omuzlarını kaldırdı.

"Senin için ne yapmamı istiyorsun? Sana öğretebileceğim her şeyi öğretmedim mi? Ayrıca çok yakında artık sana yardım etmek için elimden hiçbir şey gelmeyecek!"

Gerçekle yüzleşmeyi reddederek sordum ona:

"Ne demek istiyorsun?"

"Çok uzaklarda olacağım. Suyun üzerinden atlamam çok uzun sürecek! Hem ayrıca bu iş pek zor olacak!"

"Niçin suyun üzerinden atlamak zorundasın?"

Annem gözyaşlarına boğuldu. Hayret! Hayattayken beni şefkatinden öylesine mahrum bırakmış bu kadın, öbür tarafta tam bir hamiye dönüşmüş ve hatta bu konuda aşırıya kaçmıştı. Biraz da çileden çıkarak kararlılıkla sırtımı ona döndüm ve sorumu tekrarladım:

"Man Yaya, beni görmek için niçin suyun üzerinden atlaman gerecek?"

Man Yaya yanıt vermedi ve bana beslediği sevgiye rağmen, ölümlü olduğum için ihtiyatlı davranmaya mecbur kaldığını anladım. Suskunluğunu kabul ettim ve zihnimi meşgul eden bir önceki konuya döndüm.

"Susanna Endicott'ın ölmesini istiyorum!"

Annem ve Man Yaya aynı hareketle kalktılar. Man Yaya bir çeşit bezginlikle, "O ölse bile senin kaderin değişmeyecek. Üstüne üstlük bir de yüreğini kirletmiş olacaksın. Tıpkı onlara benzeyeceksin. Yalnızca öldürmekten, yok etmekten anlayan o beyazlara. Can sıkıcı, küçük düşürücü bir hastalıkla vur onu!" dedi.

İki siluet uzaklaşıp nasıl bir yol izleyeceğimi düşünürken beni yalnız bıraktılar. Can sıkıcı ve küçük düşürücü bir hastalık mı? Hangisini seçmeliydim? Alacakaranlık inip Kızılderili John eve döndüğünde hâlâ bir sonuca varamamıştım. Erkeğim korku-

larından kurtulmuş görünüyordu, hatta bana sürpriz bir hediye bile getirmişti. Bir İngiliz tüccardan aldığı eflatun rengi kadife bir kurdeleyi kendi elleriyle saçlarıma taktı. Man Yaya ve annem Abena'nın onunla ilgili olumsuz sözlerini hatırlayarak içimi rahatlatmak için sordum:

"Kızılderili John, beni seviyor musun?"

Kumrular gibi öterek, "Kendi hayatımdan bile çok. Susanna Endicott'ın kulaklarımıza tekrar ede ede bizi bıktırdığı şu Tanrı'dan bile çok! Ama senden korkuyorum da..." dedi.

"Benden niçin korkuyorsun?"

"Çünkü senin haşin olduğunu biliyorum! Seni çoğu kez, adayı bir baştan bir başa yıkıp döken, hindistancevizi ağaçlarını deviren ve kurşun grisi deniz dalgalarını gökyüzüne yükselten bir kasırgaya benzetiyorum."

"Sus! Seviş benimle!"

İki gün sonra Susanna Endicott, rahibin karısına çay servisi yaparken şiddetli bir ağrıya tutuldu. Rahibin karısı, o sırada odun kırmakla meşgul Kızılderili John'u çağırmak için kapıya çıkacak zamanı ancak bulmuştu ki ihtiyar kadının bacaklarından aşağı pis kokulu bir ırmak akmaya başlamış ve yerde köpüklü bir göl oluşturmuştu.

Oxford'da okumuş ve *Wonder of the Invisible World* isimli bir kitap yazmış bilim insanı Doktor Fox'u çağırdılar. Bu doktoru boşuna seçmemişlerdi. Susanna Endicott'ın hastalığı öyle ani bir şekilde ortaya çıkmıştı ki kuşku uyandırmaması mümkün değildi. Daha bir gün önce, baston gibi belinin etrafına şalını dolamış, bir boneyle saçlarını örtmüş, çocuklara İncil öğretiyordu. Ondan bir gün önceyse, Kızılderili John satsın diye pazara göndereceği yumurtaların üzerine mavi haçlar çiziyordu. Benimle ilgili kuşkularını çevresindekilere anlatmış mıydı acaba? Doktor Fox onu

baştan ayağa muayene etti. Yatağından yükselen o iğrenç kokudan tiksinmesine rağmen belli etmedi ve yaklaşık üç saate yakın onunla aynı odada kapalı kaldı. Aşağı indiğinde rahiple ve kiliseden birkaç kişiyle konuştuğunu duydum.

"Vücudunun mahrem yerlerinde ve meme uçlarında Şeytan'ın ısırıklarıyla oluşabilecek küçük veya büyük herhangi bir ize rastlamadım. Aynı şekilde, pire ısırıklarına benzer kırmızı veya mavi herhangi bir leke de bulamadım. Üzerlerine iğne batırıldığında kanamayan hissiz işaretler de yok. Dolayısıyla size tatmin edici herhangi bir kanıt sunmam mümkün değil."

Kirli bir kundağa sarılmış pis bir bebeğe benzeyen düşmanımın yüzündeki bozguna uğramış ifadeyi görmeyi ne çok isterdim! Fakat odasının kapısı yalnızca, yemek tepsisini veya lazımlığı indirip çıkaran sadık arkadaşlarından biri hızlı adımlarla geçerken aralanıyordu.

"Kedinin olmadığı yerde fareler cirit atar!" derler.

Kızılderili John, Susanna Endicott'ın yatağa düşmesini takip eden cumartesi bir eğlence düzenledi! Onun benim gibi, bir ihtiyarla tek başına büyümüş hırçın bir yaratık olmadığını biliyordum fakat bu kadar çok arkadaşı olduğunu da tahmin edemezdim! Adanın dört bir yanından, hatta Saint-Lucy ve Saint-Philipp gibi taşranın ücra yerlerinden bile gelenler oldu. Bir köle, Coblers Rock'tan yola çıkarak iki gün boyunca yürümüştü.

Başında rengârenk bir Martinik türbanı bulunan uzun boylu melez kız da misafirler arasındaydı. Rakibesinin kendisinden daha güçlü olduğunu anlamışçasına bana uzaktan öfkeyle parlayan bir bakış fırlatmakla yetindi. Erkeklerden biri, efendisinin dükkânından bir küçük fıçı rom aşırmıştı. Fıçıyı bir tokmakla açtık. İki-üç maşrapa rom elden ele dolaştıktan sonra kalabalık ısınmaya başlamıştı. Boğumlu odundan bir sırığa benzeyen bir Congo masanın üzerine sıçradı ve bağıra bağıra bilmeceler sıralamaya başladı:

"Beni dinleyin zenciler! Beni iyi dinleyin! Ne kralım, ne de kraliçe. Ama yine de dünyayı titretiyorum."

Dinleyiciler bir ağızdan cevapladı:

"Rom, rom!"

"Küçücüğüm ama bir kulübeyi aydınlatıyorum."

"Şamdan, şamdan!"

"Matilda'yı yiyecek almaya gönderdim. Yiyecek Matilda'dan önce geldi."

"Hindistancevizi, hindistancevizi!"[13]

Bu gürültülü taşkınlıklara pek alışık olmadığımdan ve içlidışlı kalabalık biraz da canımı sıktığından korkuya kapılmıştım. Kızılderili John beni kolumdan tutarak, "Surat asma, yoksa arkadaşlarım burnu büyüklük ettiğini düşünürler. Kara derili olsan da yüzüne beyaz bir maske taktığını söylerler..." dedi.

Derin bir iç geçirdim.

"Sorun bu değil. Ama ya birileri sizin bu gürültü patırtınızı duyup neler oluyor diye bakmaya gelirse?"

Güldü.

"Ne fark eder ki? Zaten zencilerin, efendileri arkalarını döner dönmez sarhoş olmaları, dans etmeleri ve eğlenmeleri beklenmiyor mu? Bizden beklendiği gibi davranıyoruz."

Bu sözler beni o kadar da eğlendirmemişti. Kızılderili John beni umursamadan ortalıkta dolaşarak baş döndürücü bir mazurkaya[14] girişti.

Köleler, idrarı içinde yatan Susanna Endicott'ın evine girip, merhum kocasına ait bir kucak dolusu elbiseyle döndüklerinde

13) Edebi imge olarak kullanılan "Rom, şamdan, hindistancevizi" kelimeleri, coğrafi planda Kreol toplumunu çağrıştırır. Kreol toplumunda bilmeceler sessizliği dağıtır, erkekleri ve kadınları eğlendirir, çocukları güldürür, sosyalleşmenin vazgeçilmez bir parçası olarak görülür. [ç.n.]

14) Bir çeşit dans. [ç.n.]

eğlence zirveye ulaşmıştı. Kıyafetleri üzerlerine geçirip, onun sınıfındaki bir adamın şatafatlı ve ağdalı hareketlerini taklit ettiler. İçlerinden biri boynunun etrafına bir mendil bağlayıp rahip taklidi yapmaya girişti. Bir kitabı açıp sayfalarını karıştırır gibi yaptı ve dua ediyormuş gibi bir ses tonuyla bir dizi açık saçık kelime söylemeye başladı. Gülmekten herkesin gözleri yaşarmıştı. En başta da Kızılderili John'un. Adam, bir fıçının üzerine çıkarak sesini yükseltti:

"Tituba ve Kızılderili John, sizi evlendireceğim. İçinizde bu nikâha karşı olan biri varsa öne çıksın ve konuşsun." Başında rengârenk bir Martinik türbanı bulunan uzun boylu melez kız öne çıkarak elini kaldırdı.

"Benim bir nedenim var! Kızılderili John, bir peninin iki yarısı kadar kendisine benzeyen iki piç yaptı benden. Ve benimle evleneceğine söz vermişti."

Bu şaka ortamı gerebilirdi. Fakat öyle olmadı. Rahip rolündeki adam, yeni bir kahkaha fırtınası altında, esinlenmiş gibi bir tavırla, "Hepimizin geldiği Afrika'da her erkek, kollarıyla sarabileceği kadar kadını almakta özgürdür. İçin rahat olsun Kızılderili John, iki zencinle birlikte yaşa" dedi.

Herkes alkışladı ve biri, uzun boylu kızla beni Kızılderili John'un göğsüne doğru itti. John her ikimizi de öpmeye girişti. Gülmeye çalıştım fakat kanımın bedenimde içten içe kaynadığını söylemeliyim. Uzun boylu kız, bir başka erkeğin kollarında dans ederken bana, "Erkekler paylaşmak içindir güzelim" dedi.

Ona cevap vermek istemedim ve verandaya çıktım.

Gürültü patırtılar sabahın ilk saatlerine kadar devam etti. Ne tuhaftır ki, kimse gelip de bize gürültüyü kesmemizi söylememişti.

İki gün sonra Susanna Endicott, Kızılderili John'u ve beni yanına çağırttı. Sırtını yastıklara dayamış, yatağında oturuyordu.

Teni idrarı kadar sarıydı. Yüzü zayıflamış olmasına rağmen huzurluydu. Ziyaretçilerin pis kokudan burunları düşmesin ve denizin arındırıcı kokusu tüm kötü kokuları bastırsın diye pencereyi açmışlardı. Kadın doğrudan bana baktı ve bakışlarına yine meydan okuyamadım. Her heceyi ayrı ayrı vurgulayarak konuştu:

"Tituba, biliyorum ki içinde bulunduğum bu duruma büyülerinle sen sebep oldun. Bilimlerini kitaplardan öğrenen Fox'u ve diğer herkesi yanıltmakta çok beceriklisin. Fakat beni aldatamazsın. Bugün zafer kazandığını itiraf ediyorum. Öyle olsun! Fakat yarınlar bana ait ve intikamımı alacağım. Evet, senden intikamımı alacağım!"

Kızılderili John mızıldanmaya başlamıştı fakat kadın ona hiç ilgi göstermedi. Duvara doğru dönerek konuşmayı bitirdi.

Öğleden sonra, bir adam onu görmeye geldi. Doğrusunu söylemem gerekirse, onun gibi birisine daha önce ne Bridgetown sokaklarında ne de başka herhangi bir yerde rastlamıştım. Uzun boyluydu. Çok uzun. Baştan aşağı siyahlar içindeydi ve teni tebeşir kadar beyazdı. Merdivenleri çıkmaya hazırlanırken gözleri üzerime dikildi. Gün ortasında orada süpürgem ve kovamla ayakta dikilirken neredeyse tepetaklak yuvarlanacaktım. Susanna Endicott'ın bakışlarından sık sık bahsettim. Ama ya o adamın bakışları! Yeşile çalan ve buz gibi soğuk, kurnaz ve uğursuz gözbebekleri düşünün. Baktıkları her yerde kötülük gördüklerinden içlerinden kötülük fışkıran gözler. Bir yılanın ya da saldırgan bir sürüngenin karşısında kalmak gibi bir histi. Anında ikna olmuştum. Kulaklarımıza ismini tekrar ede ede bizi bıktırdıkları Şeytan, doğru yoldan saptırıp mahvetmeyi kestirdiği kişilerin yüzüne böyle dik dik bakıyor olmalıydı.

Konuştu. Sesi aynı bakışları gibiydi, soğuk ve içe işleyen cinsten.

"Zenci, niçin öyle dikiyorsun bakışlarını üzerime?"

Tabanları yağladım.

Daha sonra kendimde biraz kımıldayacak güç bulur bulmaz Kızılderili John'un yanına koştum. Verandanın altında bir dans şarkısı mırıldanarak bıçakları bileyliyordu. Ona sokuldum ve kekeledim:

"Kızılderili John, biraz önce Şeytan'la karşılaştım!"

Omuzlarını kaldırdı.

"İşte şimdi bir Hıristiyan gibi konuşuyorsun!"

Ardından huzursuzluğumu fark ederek beni kendine doğru çekti ve şefkatle, "Şeytan gündüzlerden pek hoşlanmaz, o yüzden onun güneş ışınları altında yürüdüğünü göremezsin. O, geceyi sever..." dedi.

Sonraki saatleri endişe içinde geçirdim.

İlk defa o zaman acizliğime lanet okudum. Çünkü hünerlerimin tam anlamıyla eksiksiz ve mükemmel olabilmesi için daha birçok bilgiye ihtiyacım vardı. Man Yaya insanların dünyasını çok erken terk etmiş, bilginin en yüksek ve en karmaşık üçüncü seviyesini bana öğretmeye vakit bulamamıştı.

Görünmezliğin güçleriyle iletişim kurabiliyor ve onların desteğiyle şimdiki zamanın yönünü değiştirebiliyor olsam da geleceğin işaretlerini okumayı henüz bilmiyordum. Gelecek benim için, "iç içe geçmiş gövdeleriyle ne havayı ne de ışığı geçiren gür ağaçlarla kaplı" bir gezegen olarak kalmaya devam ediyordu.

Korkunç tehlikelerin tehdidi altında olduğumu hissediyor fakat o tehlikeleri adlandırmayı beceremiyordum. Biliyordum ki annem Abena ve Man Yaya beni aydınlatmak için müdahale edemeyeceklerdi.

O gece bir kasırga esti.

Onun uzaklardan güçlenip şiddetlenerek geldiğini duydum. Bahçedeki kapok ağacı kasırgaya dayanmaya çalıştı fakat gece ya-

rısına doğru pes etti. En tepelerdeki dalları korkunç bir gürültüyle yere indi. Muz ağaçlarına gelince, onlar uysal bir şekilde yan yatmıştı. Sabah, pek alışık olmadığımız cinsten üzücü bir manzarayla karşılaştık.

Doğanın yarattığı bu karmaşa, Susanna Endicott'ın savurduğu tehditleri daha da korkutucu kılıyordu. Belki de biraz aceleye getirdiğim bu büyüyü bozmak, sert görünüşlü bu ihtiyar kadını iyileştirmeye çalışmak yerinde olmaz mıydı?

Ben orada, ne yapmam gerektiğini kendi kendime düşünürken, Betsey Ingersoll gelerek sahibenin bizi çağırdığını söyledi.

Ruhum can çekişerek cadalozun karşısına çıktım. Renksiz dudaklarını geren o kurnaz gülümsemenin hayra alamet olmadığını anlamıştım. Konuşmaya başladı:

"Ölümüm yaklaşıyor..."

Kızılderili John gürültülü hıçkırıklar patlatmaya hazırlandı fakat kadın ona bakmadan konuşmasına devam etti:

"Bir efendinin böyle bir durumdaki görevi, Tanrı'nın onu bakmakla görevlendirdiği kişilerin geleceğini düşünmektir: yani çocuklarının ve kölelerinin. Anne olma mutluluğunu hiç tatmadım. Fakat siz kölelerim için yeni bir efendi buldum."

Kızılderili John kekeledi:

"Yeni bir efendi mi sahibe?"

"Evet, ruhlarınıza göz kulak olacak bir Tanrı adamı. Samuel Parris isminde bir rahip. Burada ticaret yapmaya çalışmıştı fakat işleri yolunda gitmedi. Bu yüzden şimdi Boston'a gidiyor."

"Boston mı sahibe?"

"Evet, Amerika sömürgelerinde. Onunla gitmeye hazırlanın."

Kızılderili John dehşete kapılmıştı. Çocukluğundan beri Susanna Endicott'a aitti. Kadın ona duaları okumayı ve imza atma-

yı öğretmişti. Ona bir gün mutlaka özgürlüğünü vereceğinden emindi. Fakat bunu yapmak yerine, hiç düşünmeden onu sattığını söylüyordu. Peki ya kime? Amerika'da servet arayışına girmek için denizi aşacak, hiç tanımadığı birine... Amerika mı? Amerika'ya daha önce kim gitmişti?

Bana gelince, ben Susanna Endicott'ın korkunç hesaplarını anlamıştım. Beni, yalnızca beni hedef almıştı. Amerika'ya sürgüne gönderdiği asıl bendim! Doğduğum topraklardan, beni sevenlerden ve yanımda olmalarına gereksinim duyduklarımdan beni ayırıyordu. Ona karşı çıkabileceğimi gayet iyi biliyordu. Sayıp dökeceğim argümanlardan habersiz değildi. Evet, ona karşı çıkarak, "Hayır, Susanna Endicott! Ben Kızılderili John'un eşiyim fakat beni satın almadınız. Beni sandalyeleriniz, konsollarınız, yatağınız ve yatak örtüleriniz gibi kendi malınız sayamazsınız. Dolayısıyla beni satamazsınız ve o Boston beyefendisi benim hazinelerime el koyamaz" diyebilirdim.

Evet ama bunları söylersem Kızılderili John'dan ayrı düşecektim! Susanna Endicott zalimlik konusunda pek usta değil miydi? Hangimiz bu konuda daha dişliydik? Hastalık ve ölüm zaten her insanın kaderindeydi. Benim tek yaptığım, bunları Susanna Endicott'ın hayatına daha erken bir zamanda sokmaktı! Ama o, hayatımın geri kalan günlerine ne yapacaktı?

Kızılderili John yerlere kapandı, elleri ve bacakları üzerinde sürünerek yatağın etrafını turladı. Ama boşuna! Susanna Endicott, açık perdeleri kıvrımlı kadifeden bir çerçeve oluşturan cibinliğin altında kayıtsızlıkla oturmaya devam etti.

Ruhlarımızı teslim etmiş gibi aşağı indik.

Rahip mutfakta, sebze çorbasının piştiği ateşin önünde bir adamla konuşuyordu. Adam adımlarımızı duyunca arkasına döndü. Tüm varlığımı dehşete düşüren sessizlikte, bir önceki gün beni çılgınca korkutmuş olan adamı tanıdım. Dümdüz ama san-

ki bir balta gibi kesici, tınısı hiç değişmemesine rağmen can alıcı şiddette bir sesle söylediği sözler, içimi kaplayan korkunç hisleri doğruladı:

"Dizlerinizin üzerine çökün cehennem artıkları! Yeni efendiniz benim! Adım Samuel Parris. Yarın güneş doğar doğmaz *Blessing* gemisine gideceğiz. Karım, kızım Betsey ve karımın, annesiyle babasının ölümünden sonra yanımıza aldığımız zavallı yeğeni Abigail gemide bizi bekliyorlar."

5

Yeni sahip geminin güvertesinde, halatların, fıçıların ve alaycı denizcilerin arasında beni dizlerimin üzerine çöktürüp alnımdan aşağı buz gibi bir su akıttı. Ardından ayağa kalkmamı emretti. Teknenin arka tarafında Kızılderili John'un ayakta dikildiği yere kadar adamın peşinden yürüdüm. Orada yan yana diz çökmemizi emretti bize. Yaklaştı. Üzerimize düşen gölgesi güneş ışınlarını engelliyordu.

"Kızılderili John ve Tituba, ölüm sizi ayırıncaya dek huzur içinde yaşamanız için sizi evlilik birliğinin kutsal bağlarıyla bağlıyorum."

Kızılderili John kekeledi:

"Amen!"

Bana gelince, ağzımdan tek kelime çıkmamıştı. Dudaklarım sanki birbirine kenetlenmiş gibiydi. Boğucu sıcağa rağmen üşüyordum. Kürek kemiklerimin arasından, sanki malarya, kolera veya tifoya yakalanacakmışım gibi soğuk terler akıyordu. Samuel Parris içimde öyle bir korku yaratıyordu ki, onun bulunduğu tarafa bakmaya bile cesaret edemiyordum. Etrafımızdaki deniz keskin bir mavi, kesintisiz kıyı çizgisi ise koyu yeşil renkteydi.

6

Samuel Parris'in bende yarattığı korku ve tiksintiyi bir başkasının da paylaştığını fark etmekte çok gecikmedim; karısı Elizabeth'in.

Ağırbaşlı bir bonenin altına gizlese de kenarlardan dışarı taşan ve başının çevresinde aydınlık bir hale oluşturan güzel sarı saçlarıyla, tuhaf bir güzelliğe sahip genç bir kadındı. Kamaranın ılık ve kapalı havasına rağmen soğuktan titriyormuş gibi şallara ve örtülere sarınmıştı. Bana gülümsedi ve Ormonde Nehri sularınınki gibi tatlı bir sesle konuştu:

"Tituba sen misin? Kim bilir insanlarından ayrılmak sana ne büyük acı vermiştir. Babandan, annenden, halkından..."

Bu şefkat beni şaşırtmıştı. Yumuşak bir sesle yanıt verdim:

"İyi ki Kızılderili John'um var."

İnce yüzü kasıldı.

"Bir kocanın hoş bir yoldaş olabileceğini düşünüyorsan ve elleri tenine dokunduğunda sırtın korkuyla ürpermiyorsa ne mutlu sana!"

O anda birdenbire sanki olması gerekenden fazla konuşmuş gibi sustu. Sordum:

"Sahibe, rahatsız görünüyorsunuz? Hasta mısınız?"

Neşesiz gülümsedi.

"Beni yirmiden fazla doktor muayene etti ama hiçbiri hastalığımın nedenini bulamadı. Tek bildiğim, varlığımın benim için eziyet olduğu! Ayaktayken başım dönüyor. Sanki karnımda bir çocuk taşıyormuşum gibi mide bulantıları çekiyorum, halbuki Tanrı bana tek bir çocuk bahşetti. Bazen karnım tahammül edemeyeceğim kadar çok ağrıyor. Aybaşlarım tam bir işkence ve ayaklarım daima iki buz kütlesi gibi soğuk."

İçini çekerek kendisini dar yatağın üzerine bıraktı ve keçe gibi sert yün örtüyü boynuna kadar çekti. Ona yaklaştım, yanına oturmam için işaret etti ve mırıldandı:

"Ne kadar güzelsin Tituba!"

"Güzel mi?"

Bu kelimeyi şüpheyle söylemiştim çünkü Susanna Endicott'ın ve Samuel Parris'in aynaları beni bunun tam aksine inandırmıştı. Sanki içimde bir yerlerde bir düğüm çözüldü, karşı koyamadığım bir isteğe kapıldım.

"Sahibe, izin verin sizi tedavi edeyim!"

Gülümsedi ve ellerimi tuttu.

"Senden önce öyle çok kişi bunu denedi ve başarısız oldu ki! Ama ellerin gerçekten de yumuşacık. Tıpkı yeni kesilmiş taze çiçekler gibi."

Alaycı bir ifadeyle, "Siz daha önce hiç siyah çiçek gördünüz mü?" diye sordum.

Bir an düşündü, sonra yanıtladı:

"Hayır ama olsalardı herhalde aynı senin ellerine benzerlerdi."

Elimi alnına koydum. Buz gibi olmasına rağmen ter içindeydi. Hangi hastalıktan mustaripti? Tıpkı insanların çektiği birçok ağrıda olduğu gibi, ruhun vücudu hasta edebileceğini tahmin ediyordum.

O anda kapı sertçe açıldı ve Samuel Parris içeri girdi. Sahibe Parris mi, ben mi, hangimiz daha çok şaşırıp dehşete kapılmıştık bilmiyorum. Samuel Parris'in sesi bir gıdım bile yükselmedi. Tebeşir beyazı yüzü kızarmadı. Yalnızca, "Elizabeth, delirdiniz mi? Nasıl olur da bu zenciyi yanınıza oturtursunuz? Tituba çabuk çık dışarı!" dedi.

İtaat ettim.

Güvertenin soğuk havası ceza gibi bir etki yaratmıştı üzerimde. Ne yani? Bu adamın bana hayvan muamelesi yapmasına tek kelime etmeden izin mi verecektim? Fikrimi değiştirip kamaraya dönecektim ki bakışlarım iki küçük kızın bakışlarıyla karşılaştı. Uzun siyah elbiselerinin üzerindeki beyaz önlükleri ve saçlarının tek bir tutamını bile göstermeyen boneleriyle gülünç bir kılıkları vardı. Daha önce hiç böyle tuhaf giyimli çocuklar görmemiştim. Biri biraz önce yanından ayrıldığım zavallı münzeviye ikizi kadar benziyordu. Bana, "Sen Tituba mısın?" diye sordu.

Annesinin zarif ses tonunu duyar gibi oldum.

Ondan iki veya üç yaş büyük olan diğer kız, çekilmez bir kibirle gözlerini üzerime dikmişti.

Yumuşak bir sesle sordum:

"Siz Parrisler'in çocukları mısınız?"

Kızlardan yaşça büyük olan yanıtladı:

"O Betsey Parris. Benim adım Abigail Williams, rahibin yeğeniyim."

Çocukluğum hiç olmamıştı benim. Annemin darağacındaki gölgesi, tasasızca oyunlarla geçirmem gereken tüm çocukluk yıllarımı karartmıştı. Betsey Parris'in ve Abigail Williams'ın da, hiç kuşkusuz benimkinden farklı nedenlerle çocukluklarından mahrum bırakıldıklarını, özgürlük ve şefkat içinde geçmesi gereken anlarının sonsuza dek ellerinden alındığını tahmin etmiştim. Onlara asla ninni söylenmediğini, harikulade ve iyilik dolu serüvenlere yer veren masalların asla anlatılmadığını da anlamıştım. Yüreğim, her ikisi için de derin bir acımayla doldu, özellikle de pek tatlı ve savunmasız küçük Betsey için. Ona, "Gelin, sizi yatırayım. Pek yorgun görünüyorsunuz" dedim.

Diğer kız, Abigail aniden atıldı.

"Ne diyorsunuz? O henüz dualarını okumadı. Yoksa enişteme onu dövsün mü istiyorsunuz?"

Omuzlarımı silkerek yürümeye devam ettim.

Kızılderili John güvertenin kıçında, onu hayran hayran dinleyen denizcilerin oluşturduğu bir dairenin ortasında oturmuş, ne olduğunu bilmediğim birtakım boş lakırdılar ediyordu. Sevgili Barbados'umuzun kıyıları sisler arasında silinip giderken hüngür hüngür ağlamış ama ne tuhaftır ki pek çabuk teselli olmuştu. Denizcilerin ayak işlerine koşturuyor ve bu şekilde kazandığı parayla onların oyunlarına katılıp romlarından içiyordu. O sırada onlara, billur sesiyle söylediği eski bir köle şarkısı öğretmekle meşguldü.

"Ah Mougué,[15] *ah Mougué,*
Horoz şarkı söyler orada, kokoriko..."

Ah bedenimin kendisine koca olarak seçtiği bu adam ne kadar da havaiydi! Ama benim gibi kederli bir yas kumaşından biçilmiş olsaydı, onu belki de bu kadar sevmeyecektim.

Yaklaştığımı görünce, öğrencilerinin bir ağızdan gürültülü itirazlarına aldırış etmeden aceleyle bana doğru yürüdü. Beni kollarına alarak fısıldadı:

"Yeni sahip pek tuhaf bir adam! Geç kalan hayatına bıraktığı yerden yeniden başlayan başarısız bir tüccar..."

Sözünü kestim:

"Senin bu dedikodularını dinleyecek halim yok."

Güvertenin etrafından dolanarak, Boston limanına götürülen üst üste yığılmış şekerkamışı şekeri fıçılarının arkasına sığındık. Ay yükselmişti. Bu çekingen yıldız, gün ışığına eşit bir aydınlık yayıyordu. Kızılderili John'a sarıldım. Ellerimiz birbirimizin vücudunda gezinmeye başlamıştı ki ahşap yer döşemesi ve fıçılar birinin ağır adımlarıyla sarsıldı. Samuel Parris'ti. Halimizi görünce solgun yanakları kızarır gibi oldu, zehrini tüküren bir yılan gibi tısladı:

15) Burkina Faso'nun güneybatısında bir şehir. [ç.n.]

"Derinizin rengi hiç kuşkusuz lanetlendiğinizin bir işareti fakat benim çatım altında bulunduğunuz müddetçe Hıristiyanlar gibi davranacaksınız! Dua etmeye gelin!"

İtaat ettik.

Sahibe Parris ile iki küçük kız Abigail ve Betsey kamarada dizlerinin üzerine çökmüşlerdi bile. Sahip, ayakta durarak gözlerini tavana doğru kaldırdı ve bağırarak konuşmaya başladı. Daha önce çoğu kez duyduğum günah, kötülük, kötü varlık, şeytan, şeytani gibi kelimeler haricinde bu konuşmadan pek bir şey anlamadım. En kötüsü de günah çıkarma ânıydı. Her birimiz gün içinde işlediğimiz günahları yüksek sesle itiraf etmek zorundaydık. Zavallı çocuklar kekeliyordu:

"Güvertede dans eden Kızılderili John'u seyrettim."

"Bonemi çıkarıp güneşin saçlarımı okşamasına izin verdim."

Kızılderili John o alışıldık tavrıyla, yaptığı soytarılıkları bir bir itiraf etti ve işin içinden sıyrıldı çünkü sahip ona, "Tanrı seni affediyor Kızılderili John! Şimdi git ve bir daha günah işleme!" demekle yetinmişti.

Sıra bana geldiğinde, içimi bir çeşit öfke kaplamıştı. Bu hiç kuşkusuz, Samuel Parris'ten duyduğum korkunun diğer yüzüydü. Sert bir sesle konuştum:

"Niçin günah çıkarıyormuşum ki? Aklımdan ve yüreğimden geçenler yalnızca beni ilgilendirir."

Bana vurdu.

Kupkuru, sert eli ağzıma çarptı, dudaklarımı kanattı. Bu kırmızı sızıntıyı gören Sahibe Parris gücünü toplayarak doğruldu ve öfkeyle, "Samuel, buna hakkınız yok!.." dedi.

Adam bu defa da ona vurdu. Onun da dudakları kanamıştı. Bu kan aramızdaki ittifakı sağlamlaştırdı. Bazen ıssız ve çorak bir toprakta, etrafına güzel kokular salan ve çevresindeki manza-

rayı aydınlatan tatlı renklerde bir çiçek bitiverir. İşte beni Sahibe Parris'e ve küçük Betsey'ye çabucak bağlayan dostluğu, ancak bu çiçekle mukayese edebilirim. Şeytan'ın ta kendisi olan rahip Parris'in yokluğunda bir araya gelmek için binlerce kurnazlık tasarlardık. Saç örgülerinin ve topuzlarının esaretinden kurtulduklarında ayak bileklerine kadar uzanan uzun sarı saçlarını tarardım. Sırrını Man Yaya'dan öğrendiğim bir yağ ile sağlıksız ve solgun derilerini ovalardım. Tenleri, ellerimin altında yavaş yavaş altın rengini almaya başlamıştı.

Bir gün Sahibe Parris'e masaj yaparken cesaretimi toplayıp sordum:

"Ağırbaşlı eşiniz vücudunuzdaki bu değişim hakkında ne düşünüyor?"

Bir kahkaha attı. "Benim zavallı Tituba'm, nasıl fark ettiğini düşünürsün?"

Gözlerimi devirdim. "Bunu en iyi onun fark edeceğini düşünmüştüm!"

Daha da yüksek bir sesle güldü.

"Bir bilsen! Bu iğrenç olay bir an önce bitsin diye benimle birlikte olurken ne benim elbiselerimi çıkarıyor ne de kendisi soyunuyor."

Karşı çıktım. "İğrenç mi? Bu benim için dünyanın en güzel şeyi."

Ben konuşmaya devam ederken elimi itti.

"Hem hayatın devam etmesini sağlayan da bu değil mi?"

Dehşetle bakıyordu.

"Sus, sus! Bu iş bize Şeytan'ın mirası."

Öylesine sarsılmış görünüyordu ki daha fazla uzatmadım. Sahibe Parris'le konuşmalarımız genellikle böyle geçmezdi. Betsey'nin bayılarak dinlediği masallardan o da büyük zevk alırdı:

Örümcek Ananse,[16] ruhunu Şeytan'a satan insanlar, *Soukougnanlar*,[17] üç bacaklı atının terkisinde dolaşan *Man Hibé*.[18] Bu masalları o da kızı gibi heyecanla dinler, güzel kahverengi gözlerinde mutluluk yıldızları çakarken sorardı:

"Bu gerçekten mümkün mü Tituba? Bir insan, vücudunu terk edip ruhunu uzak yerlerde dolaştırabilir mi?"

Başımı sallardım.

"Evet, mümkün!"

"Uçmak için herhalde bir süpürge sapı gerekir, değil mi?" diye üstelerdi.

Kahkahalarla gülerdim:

"Ne saçma bir fikir bu? Süpürge sapı ne işe yarar ki?"

Kafası karışmış bir şekilde öylece kalırdı.

Genç Abigail'in Betsey'yle baş başa kaldığımız anları bozmasından hiç hoşlanmazdım. Bu çocukta beni derinden rahatsız eden bir şeyler vardı. Beni dinleyiş tarzından, dehşet verici ama pek cazip bir nesneymişim gibi bana bakışından sıkılırdım... Buyurgan bir tavırla, her anlatılanın ayrıntılarını sorardı:

"Ruhlarını Şeytan'a satan insanlar bedenlerini terk etmeden önce hangi sözleri söylemek zorunda?"

"Soukougnanlar kurbanlarının kanını nasıl içiyor?"

Kaçamak yanıtlar verirdim. Aslında bu konuşmaları enişte Samuel Parris'e anlatacağından ve hayatımıza kattıkları o bir nebze mutluluk ışığının da söneceğinden korkardım. Ama bunu yapmadı. Sır saklama konusunda fevkalade yetenekliydi. Akşam dualarında Parris'in, kefareti ödenemeyecek bir günah olarak değerlendirebileceği en ufak bir imada asla bulunmadı. Günah çıkarırken;

16) Batı Afrika ve Karayip Adaları folklöründe örümcek şekilli erkek yaratık. [ç.n.]
17) Kan emici cadı. [ç.n.]
18) Üç başlı bir köpek şeklinde tasvir edilen kötücül Vudu varlığı. [ç.n.]

"Deniz serpintileri beni ıslatsın diye güvertede durdum.

Bulgurumun yarısını denize attım" demekle yetinirdi.

Ve Samuel Parris onu affederdi.

"Şimdi git Abigail Williams ve bir daha günah işleme!"

Yavaş yavaş, Betsey'nin hatırına onu da aramıza almayı kabul ettim.

Bir sabah, midesi çayı bulgurdan daha rahat sindiren Sahibe Parris'e çay servisi yaparken alçak bir sesle bana, "Bu masalları çocuklara anlatma! Rüya görüyorlar ve rüya görmek iyi değil!" dedi.

Omuz silktim.

"Rüya görmek niçin kötü olsun ki? Rüyalar gerçeklerden daha iyi değil mi?"

Cevap vermedi ve uzun bir süre sessiz kaldı. Bir müddet sonra yeniden konuştu:

"Tituba, kadın olmak lanetlenmek demek değil mi sence?"

Kızdım.

"Sahibe Parris, ağzınızı her açtığınızda lanetlenmekten söz ediyorsunuz! Bir kadının vücudundan daha güzel ne olabilir? Hele bir erkeğin arzusu onu daha da güzelleştiriyorsa..."

Haykırdı. "Sus! Sus!"

Bu bizim tek tartışmamız olmuştu. Aslında, nedenini hiç anlamamıştım.

Bir sabah Boston'a ulaştık.

Sabah diyorum ama gökyüzünün renginden hangi saatte olduğumuz belli değildi. Gökten inen grimsi bir tül, gemilerin yelken direklerinden oluşan ormanı, rıhtımda üst üste yığılmış mal-

ları, depo binalarının oturaklı gölgelerini kıvrımlarıyla sarıp sarmalıyordu. Buz gibi bir rüzgâr esiyordu. Kızılderili John ve ben pamuklu giysilerimizin içinde tir tir titriyorduk. Sahibe Parris ve çocuklar da, üzerlerindeki şallara rağmen bizim gibi titriyordu. İçimizde yalnızca Sahip Parris, geniş kenarlı siyah şapkasının altında başı dimdik duruyor, o kirli ve sisli ışıkta bir hayalete benziyordu. Rıhtıma indik. Kızılderili John valizlerin ağırlığı altında ezilmişti. Bu esnada Samuel Parris, karısına koluna girmesini söyledi. Ben de küçük kızların ellerinden tuttum.

Dünya üzerinde Boston gibi bir şehrin var olabileceğini asla tahmin edemezdim. Yüksek evlerle doluydu. Kaldırım taşlarıyla döşenmiş sokaklarında kalabalık insan toplulukları dolaşıyordu. Sokaklar öküzlerin ve atların çektiği tekerlekli arabalarla dolup taşıyordu. Benim rengimde çok sayıda yüz fark ettim ve Afrika çocuklarının orada da, kabilelerinin başına gelen felaketlerin acısını çektiğini anladım.

Samuel Parris şehri gayet iyi tanıyor gibiydi çünkü bir kez bile yolu sormak için durmadı. İliklerimize kadar ıslanmış bir şekilde nihayet, ön cephesi daha açık renkte kalaslarla süslü tek katlı ahşap bir evin önüne geldik. Samuel Parris karısının kolunu bıraktı ve sanki malikânelerin en güzeliymiş gibi, "İşte burası!" dedi.

Evin içi havasızdı, nem kokuyordu. Adımlarımızın gürültüsünü duyan iki sıçan kaçıştı. Küllerin ve tozun içinde uyuklayan siyah bir kedi tembel tembel yerinden kalktı ve yan odaya geçti. Bu zavallı siyah kedi, çocukların üzerinde olduğu kadar Elizabeth ve Samuel Parris'in de üzerinde tarif edemeyeceğim bir etki yaratmıştı. Samuel Parris derhal dua kitabına atılarak sonu gelmez dualar okumaya girişti. Biraz sakinleşince doğrulup emirler yağdırmaya başladı:

"Tituba, bu odayı temizle. Sonra yatakları yap. Kızılderili John, benimle odun almaya geleceksin!"

Kızılderili John, bir kez daha o nefret ettiğim tavırlarını takındı.

"Dışarı çıkmak mı! Bu rüzgâr ve yağmurda mı? Tabutumun tahtalarına para harcamak niyetindesiniz herhalde, öyle değil mi sahip?"

Samuel Parris tek kelime etmeden üzerindeki siyah geniş harmaniyi çıkararak ona doğru fırlattı.

İki adam henüz dışarı çıkmışlardı ki Abigail nefes nefese sordu:

"Teyzeciğim, o Şeytan'dı değil mi?"

Elizabeth Parris'in yüzü kasıldı.

"Kapa çeneni!"

Merak ederek sordum:

"Neden söz ediyorsunuz?"

"Kediden! Siyah kediden!"

"Ne istiyorsunuz o kediden? Yalnızca gelişimizden rahatsız olan bir hayvandı! Niçin hiç durmadan Şeytan'dan söz ediyorsunuz? Görünmezler, onlarla uğraşmadığımız müddetçe bize huzursuzluk vermezler. Hele sizin yaşınızda birine asla. Korkmaya gerek yok!"

Abigail tısladı:

"Yalancı! Zavallı cahil zenci! Şeytan hepimizin yakasına yapışır. Hepimiz onun kurbanlarıyız. Hepimiz lanetleneceğiz değil mi teyze?"

Bu konuşmanın Sahibe Parris'in ve özellikle de zavallı Betsey'nin üzerinde yarattığı etkiyi görünce derhal kestirip attım.

Bu konuşmalar mı yoksa Kızılderili John'un yaktığı ateşe rağmen evin içindeki soğuk hava mı neden oldu bilmiyorum ama o gece Sahibe Parris rahatsızlandı. Samuel Parris gece yarısına doğru gelip beni uyandırdı.

"Sanırım ölecek!"

Sesinde en ufak bir duygu yoktu. Bir tespiti dile getiriyordu o kadar!

Benim zavallı tatlı Elizabeth'im ölecek miydi? Canavar kocasıyla yalnız mı bırakacaktı çocukları? Ölümün, yalnızca onu öğrenenlerin ardına kadar açık tutabilecekleri bir kapıdan başka bir şey olmadığını öğrenmeden mi ölecekti benim tedirgin kuzum? İmdadına yetişmek için aceleyle başucuna koşacak oldum. Samuel Parris beni durdurdu.

"Giyin!"

Zavallı adamın aklı, karısı ölüm döşeğindeyken bile ahlaktaydı!

O zamana dek Elizabeth Parris'i tedavi etmek için hiçbir doğaüstü güce çağrıda bulunmamıştım. Onu sıcak tutmakla, ona zorla sıcak içecekler içirmekle yetiniyordum. Kendi kendime tanıdığım tek özgürlük, bitki çaylarının içine biraz rom eklemek olmuştu. O gece marifetlerime başvurmaya karar verdim.

Ne var ki elimin altında, sanatımı uygulamak için kullanmam gereken malzemeler yoktu. Görünmezlerin istirahat ağaçları. En sevdikleri yemeklere serpilen baharatlar. Şifa vermekte kullanılan bitkiler ve kökler.

Hiç tanımadığım bu merhametsiz ülkede ne yapacaktım?

Kurnazlığa başvurmaya karar verdim.

Kapok ağacının yerini yaprakları kırmızıya çalan bir akçaağaç aldı. Gine otlarının yerine, acı ve parlak çobanpüskülü yaprakları, vücuttaki tüm ağrılara şifa olan ve yalnızca tepelerin orta yüksekliklerinde yetişen sarı kantaronun yerine de sarı ve kokusuz çiçekleri kullandım. Gerisini dualarım tamamlayacaktı.

Sabah olduğunda Sahibe Elizabeth Parris'in yanaklarına renk geldi. Biraz su istedi. Öğlene doğru yemek yiyebildi. Akşam olduğunda da yeni doğmuş bir bebek gibi uykuya daldı.

Üç gün sonra, çatı pencerelerinden sızan güneş ışığına benzer titrek bir gülümsemeyle bana bakıyordu.

"Teşekkür ederim Tituba! Hayatımı kurtardın!"

7

Boston'da bir yıl kaldık, çünkü Samuel Parris dindaşı olan Püritenlerin ona bir rahiplik bölgesi teklif etmelerini bekliyordu. Ama boşuna! Teklif gelmiyordu! Sanırım bunun nedeni Parris'in kişiliğiydi. Onunla aynı inancı paylaşanlar, ne kadar fanatik ve karanlık düşünceli olurlarsa olsunlar yine de bu konuda onun eline su dökemezlerdi. Öfkeli uzun silueti, dilinden eksik olmayan sert eleştiriler ve sıkıcı vaazlar çevresindekileri ürkütüyordu. Barbados'taki ticaret hayatından kenara koyup yanında getirdiği az bir miktar para mum gibi eriyip gitti ve kendimizi tarifsiz sıkıntıların içinde bulduk. Bazen bütün bir günü kurutulmuş elma yiyerek geçirdiğimiz olurdu. Isınmak için odunumuz yoktu ve soğuktan tir tir titriyorduk.

İşte o zaman Kızılderili John *The Black Horse* isimli bir tavernada çalışmaya başladı. Görevi, müşterileri ısıtan devasa şöminelerin ateşini sürekli harlamak, etrafı süpürmek, çöpleri dökmekti. Günün ilk ışıklarıyla, buram buram brendi ve stout[19] kokarak yanıma döndüğünde elbiselerinin arasına yiyecek artıkları gizlemiş olurdu. Tekdüze ve yarı uyuklar bir sesle anlatırdı:

"Kraliçem, Boston'daki şu hayatta, bizim Samuel Parris gibi Püritenlerin burnunun dibinde neler olup bittiğini bir bilsen, gözlerine de kulaklarına da inanamazsın. Fahişeler, tek küpeli denizciler, üç köşeli şapkalarının altında yağlı saçlarıyla gemi kaptanları ve hatta İncil'i ezbere bilen, karıları ve çocukları evde onları bekleyen beyefendiler. Hepsi sarhoş oluyor, küfrediyor, zina yapıyor. Ah Tituba! Beyazların dünyasındaki ikiyüzlülüğü anlaman mümkün değil!"

O, gevezeliklerine devam ederken yavaşça yatağa sokardım onu.

19) Esmer İngiliz birası. [ç.n.]

Neşeli mizacından ötürü çok sayıda arkadaş edinmekte gecikmedi. Aralarında geçen konuşmaları anlatırdı. Köle ticaretinin gitgide arttığını söyledi bana. Binlerce insanımız Afrika'dan koparılmıştı. Beyazların köleleştirdiği tek halkın bizimki olmadığını söyledi. Sevgili Barbados'umuzda yaptıklarının aynısını, Amerika'nın yerlileri olan Kızılderililere de yapmışlar, onları da köleleştirmişlerdi.

Onu hayret ve isyanla dinlerdim.

"*Black Horse*'ta iki Kızılderili çalışıyor. Onlara nasıl muamele ettiklerini bir görsen... Beyazların, topraklarına nasıl el koyduklarını, hayvan sürülerini nasıl telef ettiklerini ve insanı kısa sürede mezara sokan 'ateş suyunu' kabilelere nasıl soktuklarını anlattılar. Ah şu beyazlar!"

Bu hikâyeler beni hayrete düşürüyordu, anlattıklarını anlamaya çalışıyordum.

"Acaba kendilerine benzeyenlere, bu siyah derili, şu kırmızı derili diyerek çok fazla kötülük yaptıkları için mi lanetlenmişlik duygusundan bir türlü kurtulamıyorlar?"

John, aklından bile geçirmediği tüm bu sorulara yanıt vermekten âcizdi. Hiç kuşku yok ki aramızda en mutlusu oydu.

Samuel Parris'in düşüncelerini bana asla açmayacağı aşikârdı. Fakat onu bir kafes hayvanı gibi eve kapanmış, sonu gelmez dualar eder ve o ürkütücü kitabının sayfalarını çevirirken gördüğümde işin gidişatını kolayca tahmin ediyordum. Sürekli olarak yanımızda bulunması üzerimizde acı bir iksir tesiri yaratıyordu. Kaçamak ve şefkatli konuşmalar, çabucak anlatılan masallar, sessizce mırıldanılan şarkılar bitmişti artık! Bunların yerine, Betsey'ye harfleri öğretmeyi koymuştu kafasına ve bunun için mükemmel bir alfabe kitabı kullanıyordu:

A- Âdem gözden düşünce hepimizi beraberinde sürükledi.

B- Bağışlanmamızın tek çaresi İncil'e sarılmak.

C- Cehennem ateşlerinde yanmamak için...

Harfler böylece devam edip gidiyordu! Zaten çok hassas olan ve pek kolay etkilenen zavallı Betsey korkudan ürperiyor, yüzü sararıp soluyordu.

Rahip Parris, nisan ayının ortaları gelip de havalar biraz ısınınca, öğle yemeğinden sonra kısa gezintilere çıkmayı âdet edinmişti. Bundan faydalanıp çocukları evin arkasındaki küçük bahçeye çıkarırdım. Ne oyunlar oynarlardı! Çılgınlar gibi turlarlardı bahçeyi! Onları yaşlı kadınlara benzeten çirkin bonelerini çıkarır, kanları ısınsın ve küçük bedenleri terleyip sağlıklı pembeliğine kavuşsun diye kemerlerini çözerdim. Elizabeth Parris kapının eşiğinde ayakta dikilir, halsiz halsiz tembihlerdi:

"Dikkat et Tituba! Dans etmesinler! Dans etmesinler!"

Ama bir dakika sonra söylediği bu sözleri unutur, zıplamalarımıza uyarak ayaklarıyla tempo tutmaya başlardı.

Küçükleri Long Wharf'a kadar götürmeme izin vermişlerdi. Orada gemileri ve denizi seyrederdik. Bu sonsuz suyun diğer ucunda ufacık bir noktaydı Barbados.

Ne tuhaf şey şu vatan aşkı! Onu tıpkı kanımız, organlarımız gibi içimizde taşıyoruz. Topraklarımızdan ayrı düştük mü, yüreğimizin en derinlerinden fışkıran ve asla dinmeyen bir acı hissediyoruz. Darnell Davis'in topraklarını yeniden görürdüm, tepenin zirvesinde sıra sıra sütunlarıyla o kibirli malikânesini, zenci kulübelerinin bulunduğu ve hem ıstırabın kol gezdiği, hem de canlı mı canlı olan sokakları, şiş karınlı çocukları, yaşından önce ihtiyarlamış kadınları, yara bere içindeki adamları... Kaybettiğim bu hüzünlü tablonun benim için ne kadar değerli olduğunu anlardım, gözyaşlarım yanaklarımdan aşağı süzülürdü.

Çocuklara gelince, onlar benim halime aldırış etmeden tuzlu su birikintilerinin içinde oynarlar, birbirlerini iterek halatların

arasında sırtüstü yere yuvarlanırlardı. Bu sahnelere şahit olsa Samuel Parris'in neler yapabileceğini düşünmeden edemezdim. O zamana dek her gün ve her saat sürekli bastırılmış canlılıklarına yeniden kavuşuyorlardı ve sanki kendisinden çok korktukları o Şeytan sonunda içlerine girmiş gibiydi. Ama en çılgını ve en haşini Abigail'di ve onun sır saklama yeteneğine bir kez daha hayran kalmıştım. Nasıl olsa, eve döner dönmez, eniştesinin önünde olağanüstü bir sessizliğe ve ciddiliğe bürünmeyecek miydi? Kutsal kitaplarının sözlerini eniştesinin ardından tekrar etmeyecek miydi? En ufak hareketinde bile ihtiyatlı ve ağırbaşlı olmayacak mıydı?

Bir öğleden sonra Long Wharf'tan dönerken, üzerimde yarattığı korkunç etkisi asla dinmeyecek feci bir olaya şahit olduk. Front Street'ten çıkarken, hapishane, mahkeme ve kilise arasında yer alan meydanda insanların toplandığını gördük. Birisi idam edilecekti. Kalabalık, darağacının kurulduğu yüksek kerevetin ayakları etrafında toplaşıyordu. Geniş kenarlı şapkalarıyla birtakım karanlık adamlar darağacının çevresinde dolanıp duruyorlardı. Oraya doğru yaklaşırken boynuna bir halat geçirilmiş ayakta duran ihtiyar kadını gördük. Adamlardan biri kadının üzerinde durduğu tahta parçasını aniden itti. Kadının vücudu bir yay gibi gerildi ve korkunç bir çığlığın ardından başı yana doğru eğrildi.

Bir çığlık da ben atarak heyecanlı, meraklı, neredeyse neşeli denilebilecek kalabalığın ortasında dizlerimin üzerine çöküp kaldım.

Sanki annemin idamını yeniden yaşamaya mahkûm olmuştum! Hayır, orada, ipin ucunda sallanıp duran ihtiyar bir kadın değildi! Gençliğinin baharında, güzel vücut hatlarıyla Abena'ydı o! Evet, oydu ve ben yeniden altı yaşındaydım! O andan itibaren hayat benim için yeniden başlayacaktı!..

Çığlıklar atıyordum ve çığlık attıkça atasım geliyordu. Istırabımı, isyanımı, âciz öfkemi haykırmak istiyordum. Beni bir köle-

ye dönüştüren, bir yetim ve öksüz, bir parya haline getiren dünya nasıl bir yerdi böyle? Nasıl bir dünyaydı beni kendi insanlarımdan ayıran? Beni, dilimi konuşmayan, dinimi paylaşmayan insanların arasında, bu nezaketsiz, bu kötü ülkede yaşamak zorunda bırakan neydi?

Betsey yanıma koşarak beni narin kollarına aldı.

"Sus! Ah, ne olur sus Tituba!"

Abigail'e gelince o da kalabalığın arasına dalıp oradan buradan bilgi almaya çalışmış, ardından yanımıza gelerek soğuk bir şekilde, "Evet, kapa çeneni! Hak ettiğini bulmuş işte çünkü o bir cadı. Saygıdeğer bir ailenin çocuklarına büyü yapmış!" demişti.

Yerimden kalkıp evin yolunu bulacak gücü ancak toplamıştım. Tüm şehir bu idamdan söz ediyordu. Görenler görmeyenlere, Glover denen kadının ölümle yüz yüze geldiği an ay ışığında uluyan bir köpek gibi nasıl haykırdığını, ruhunun bir yarasa şeklinde vücudundan nasıl ayrıldığını ve kötücül varlığının kanıtı olan mide bulandırıcı bir pürenin bacaklarından aşağı nasıl aktığını anlatıyordu. Daha önce hiç böyle bir şey görmemiştim. Tam bir vahşet gösterisine tanık olmuştum.

Bu olaydan kısa süre sonra karnımda bir çocuk taşıdığımı fark ettim ve onu öldürmeye karar verdim.

Betsey'yle birbirimize kaçamak öpücükler verdiğimiz ve Elizabeth Parris'le sırlarımızı paylaştığımız anlar haricinde, kederli varlığımdaki biricik mutluluk anları Kızılderili John'la birlikte geçirdiğim zamanlardı.

Kir pas içinde, soğuktan titreyerek, yorgunluktan sarhoş eve dönen erkeğim benimle her gece sevişiyordu. Sahip ve Sahibe Parris'in yatak odalarına bitişik küçük bir odada kaldığımızdan gece faaliyetlerimiz belli olmasın diye iç geçirmelerimizi, inlemelerimizi bastırıyorduk. Ne tuhaftır ki ateşli sevişmelerimiz daha da tatlı bir hal almıştı.

Annelik bir köle için mutluluk değil. Kölelik ve aşağılanmayla dolu bir dünyaya, kaderini asla değiştiremeyecek küçük masum bir çocuk köle getirmek demek annelik. Tüm çocukluğum boyunca, henüz sertleşmemiş bıngıldaklarına uzun dikenler sokarak, göbek bağlarını zehirli bıçaklarla keserek ya da rahatsız ruhların kol gezdiği bir yere gece vakti terk ederek yeni doğmuş bebeklerini öldüren köleler görmüştüm. Tüm çocukluğum boyunca kölelerin birbirlerine, döl yataklarını sonsuza dek kısırlaştırarak, onları kıpkırmızı kefenlerle kaplı mezarlara dönüştüren iksir, lavman ve şırınga tarifleri verdiklerini duymuştum.

Her bitkiyi tanıdığım Barbados'ta olsam, vücudumda fazlalık yapan bu meyveden kurtulmakta hiç zorluk çekmezdim. Ama orada, Boston'da nasıl yapmalıydı bunu?

Boston'un yarım fersah dışındaki sık ormanları araştırmaya karar verdim. Bir öğleden sonra Betsey'yi o korkunç okul kitabının başında, parmakları işlediği işle meşgul ama ruhu bambaşka yerlerde geziniyor görünen Abigail'i de Sahibe Parris'in yanında bırakarak evden dışarı süzülmeyi başardım.

Dışarı çıkar çıkmaz, bu ülkenin iklimindeki zarafeti sezerek şaşırdım. Uzun süre incecik kederli bacaklar gibi cılız kalan ağaçlar tomurcuklarla süslenmişti. Sakin bir deniz gibi sonsuzluğa uzanan yeşil çayırlıklar yer yer çiçeklerle kaplanmıştı.

Tam ormana girecekken, atının üzerinde siyah, kaskatı silueti yle, yüzü şapkasının gölgesinde kaybolmuş bir adam bana seslendi:

"Hey zenci! Kızılderililerden korkmuyor musun?"

Kızılderililer mi? O "vahşiler", aralarında yaşadığım, ihtiyarları ağaçlara asan medeni varlıklardan çok daha az korkutuyordu beni.

Birçok faydası olan limon otuna çok benzeyen kokulu bir çalılığın üzerine eğilmiştim ki biri adımı seslendi:

"Tituba!"

Sıçradım. Yüzü bir ekmek somunu gibi şekilsiz ama yine de hoş, ihtiyar bir kadındı.

Şaşırdım.

"İsmimi nereden biliyorsun?"

Gizemli gizemli güldü.

"Senin doğumunu gördüm!"

Şaşkınlığım gitgide artıyordu.

"Barbados'tan mı geliyorsun?"

Gülümsemesi büyüdü.

"Boston'dan hiç ayrılmadım. Buraya ilk gezginlerle birlikte geldim ve o zamandan beri de yanlarından hiç ayrılmadım. Neyse, fazla gevezelik ettik! Gecikirsen Samuel Parris evden çıktığını fark eder ve çok kötü bir on beş dakika geçirirsin!"

Kulak asmadım.

"Seni tanımıyorum. Ne istiyorsun benden?"

Ormanın içlerine doğru küçük adımlarla yürümeye başladı. Ben hareketsiz kaldığımdan arkasına dönerek, "Yabanilik etme, ben Man Yaya'nın bir arkadaşıyım! Adım Judah White!" dedi.

İhtiyar Judah bana her bitkiyi özellikleriyle birlikte tanıttı. Verdiği birkaç tarifi zihnime not ettim:

Siğillerden kurtulmak için, siğilin bulunduğu yeri canlı bir kara kurbağasıyla, hayvanın derisi siğili içine çekene kadar ov.

Kışın, soğuktan kaynaklanan hastalıkları önlemek için baldıran demleyip iç (Dikkat et çünkü bu otun suyu ölümcüldür ve başka amaçlarla da kullanılabilir).

Eklem yangılarını önlemek için sol elinin yüzükparmağına çiğ patatesten bir yüzük tak.

Lahana yaprakları tüm yaraları iyileştirir, çiğ şalgam püresi de su kabarcıklarına iyi gelir.

Kronik bronşit halinde, siyah bir kedinin derisini hastanın göğsüne koy.

Diş ağrılarında mümkünse tütün yaprağı çiğne. Tütün yaprağı kulak ağrılarını da dindirir.

İshallerde günde üç kez böğürtlen çayı iç.

İçim biraz rahatlayarak Boston'a döndüm. O zamana dek ilgimi hiç çekmemiş hayvanları arkadaşlarım olarak görmeyi öğrenmiştim: Siyah tüylü kediyi, baykuşu, uğurböceğini ve karatavuğu.

Judah'nın söylediklerini düşünüyordum: "Bizsiz bu dünya ne olurdu? Soruyorum sana, ha, ne olurdu? İnsanlar bizden nefret ediyor ama onlara sağladığımız araçlar olmasaydı hayatları çok daha kederli ve sınırlı olurdu. Sayemizde şimdiki zamanı değiştirebiliyorlar ve bazen de geleceği okuyabiliyorlar. Sayemizde ümit edebiliyorlar. Tituba, biz toprağın tuzuyuz."

O gece kapkara bir kan akıntısı, çocuğumu döl yatağımdan dışarı attı. Onun, üzgün bir kurbağa yavrusu gibi kollarını çırptığını gördüm ve gözyaşlarına boğuldum. Hamileliğimden habersiz Kızılderili John da, bunun kaderin yeni bir cilvesi olduğunu düşünerek ağladı. Aslında yarı sarhoştu, *Black Horse* tavernasına sık sık uğrayan denizcilerle kim bilir kaç bardak bira içmişti.

"Kraliçem! Görüyor musun, ihtiyarlıkta bize destek olacak bastonumuz kırıldı! Yaz mevsimi olmayan bu ülkede sırtımız kamburlaştığında neye dayanacağız şimdi biz?"

Çocuğumu öldürmekten duyduğum üzüntüyü çok zor atlattım. Ama bunu onun iyiliği için yaptığımı biliyordum. Yine de, asıl hatlarını asla göremeyeceğim o küçük çehrenin hayali beni tedirgin ediyordu. Tuhaf bir mantıksızlıkla, Glover denen yaşlı

kadının ölüm koridoruna girerken attığı çığlık, sanki benim çocuğumun bedeninden çıkıyormuş gibi geliyordu. Sanki onu da aynı topluluk ölüm cezasına çarptırmış, aynı hâkimler yargılamıştı. Ruh halimi fark eden Betsey ve Elizabeth Parris bana daha çok ilgi ve şefkat gösteriyorlardı. Başka zaman olsa bu durum Samuel Parris'in dikkatinden kaçmazdı. Fakat işler giderek kötüleştiğinden, adamın mizacı da gitgide karanlıklaşıyordu. Eve yalnızca, *Black Horse* şöminelerinin ateşini harlayan Kızılderili John'un kazandığı para giriyordu. Kelimenin tam anlamıyla açlıktan ölüyorduk. Çocukların yüzleri gitgide zayıflıyor, elbiseleri üzerlerine bol geliyordu.

Yaz geldi.

Güneş Boston'un gri ve mavi çatılarını aydınlattı. Ağaç dallarına yapraklar kondurdu. Ateşten uzun iğneler sapladı denize. Yaşamımızdaki mutsuzluğa rağmen damarlarımızda akan kanı kaynattı.

Bundan birkaç hafta sonra Samuel Parris neşesiz bir sesle bize dini bir bölgeden gelen rahiplik teklifini kabul ettiğini, Salem isminde bir kasabaya gideceğimizi bildirdi. Kasaba Boston'a yaklaşık yirmi mil uzaklıktaydı. Her zamanki gibi her şeyden haberi olan Kızılderili John, Samuel Parris'in niçin bu kadar neşesiz olduğunu söyledi bana. Salem kasabası Bay Colony'de pek fena bir şöhrete sahipti. O bölgede farklı zamanlarda görev almış iki rahip, James Bayley ve George Burroughs görevlerinden ayrılmak zorunda kalmışlardı. Bunun nedeni, bölge sakinlerinin büyük bir kısmının rahiplerin ihtiyaçlarını karşılamak istememesi ve onlara düşmanlık beslemesiydi. 66 sterlin tutarındaki yıllık maaş pek azdı. Ayrıca, rahibe yakacak odun verilmiyordu ve ormanda kışlar pek sert geçiyordu. Üstüne üstlük Salem civarlarında yabani ve barbar Kızılderililer yaşıyordu. Kendilerine yakın yerlerde maceraya atılmaya kalkışanların kafa derilerini yüzmeye pek meraklıydılar.

"Sahip henüz eğitimini tamamlamadı..."

"Eğitim mi?"

"Evet, rahip olmak için gereken din eğitimini. Buna rağmen kendisine Rahip Increase Mather veya John Cotton gibi muamele edilmesini istiyor."

"Kim onlar?"

Kızılderili John bu soruyu duyunca afalladı.

"Bilmiyorum güzelim! Ben de yalnızca isimlerini duyuyorum."

Bu haberden sonra Boston'da uzun haftalar daha geçirdik. Böylece Judah White'ın bellibaşlı tavsiyelerini aklıma iyice yerleştirecek zamanım oldu:

Bir eve yerleşmeden önce veya yerleşir yerleşmez, her odanın duvarlarının köşelerine ökseotu dalları ve mercanköşk yaprakları koy. Yerlerdeki tozu batıdan doğuya doğru süpür ve iyice yaktıktan sonra küllerini dışarı serp. Yerlere, sol elinle taze idrar serp.

Güneş batarken, iri tuzla karıştırdığın ince kenevir dallarını yak.

Daha da önemlisi bahçeni hazırla ve gereken tüm bitkileri dik. Eğer bahçen yoksa toprakla dolduracağın kasaları kullan. Uyanır uyanmaz bu toprağa dört defa tükürmeyi unutma.

Tüm bu tavsiyelerin çoğunlukla çocukça geldiğini inkâr etmeyeceğim. Bizim Antil Adalarındaki bilimimiz daha yücedir ve nesnelerden ziyade bazı güçlere dayanır. Fakat Man Yaya'nın bana tavsiye ettiği o sözler de kulağıma küpe olmuştu: *"Bir gün eğer bacakları olmayan insanların ülkesine gidecek olursan yerde sürün!"*

8

Ölmüş çocuğuma ağıt:

"Ay taşı düştü suya
Irmağın suyuna
Yakalayamadı onu parmaklarım
Ne bahtsızım!
Düştü ay taşı.
Oturdum ırmak kenarındaki kayaya
Ağladım, sızlandım.
Ah! Tatlı, parlak taş
Pırıl pırıl parlıyorsun suyun dibinde.
Avcı geçti yanı başımdan
Okları ve sadağıyla.
Güzel kız, güzel kız, niçin ağlıyorsun?
Ağlıyorum, çünkü suyun dibinde
Yatıyor ay taşım.
Güzel kız, güzel kız, tek üzüntün buysa,
Yardım edeceğim sana.
Suya daldı avcı ve boğuldu sonunda."

Bu ağıtı Betsey'ye öğrettim. Baş başa kaldığımız ender zamanlarda sessizce mırıldanırdık. Yumuşak ve ağlamaklı küçük güzel sesi, sesime harika bir şekilde eşlik ederdi.

Bir gün hayretle Abigail'in de bu ağıtı söylediğini duydum. Betsey'yi azarlamak ve ona öğrettiklerimi kendisine saklamasını tavsiye etmek istedim. Ama sonra bundan bir kere daha vazgeçtim. Abigail onun tek oyun arkadaşı değil miydi? O da bir çocuk değil miydi? Bir çocuk tehlikeli olamazdı ki.

9

Gözlerime pek sevimli görünen Salem şehriyle bilhassa karıştırılmaması gereken aynı isimdeki Salem kasabası, ormanın ortasında, darmadağınık saçlar içindeki kel bir alana benziyordu.

Samuel Parris, üç at ve bir at arabası kiralamıştı. Acınacak haldeydik! İyi ki bizi karşılamaya kimse gelmemişti. O saatte erkekler tarlada olmalıydı, kadınlar da herhalde onlara kumanya ve içecek götürmüştü. Samuel Parris, bize kiliseyi gösterdi. Bir araya getirilmiş kalaslardan yapılma gösterişli kapısıyla devasa bir binaydı. Yolumuza devam ettik. Salem'de kaç kişi yaşıyordu acaba? Şüphesiz iki bini geçmezdi ve Boston'dan sonra burası dünyayla bağı kesilmiş bir yerdi. İnekler, boyunlarına bağlı çanları çıngırdatarak gevşek adımlarla anayolda karşıdan karşıya geçtiler. Boynuzlarına kırmızı bez parçaları bağlandığını görüp şaşırdım. Çitlerle çevrili bir alandan, siyahımsı bir çamurun içinde yuvarlanıp duran altı kadar domuzun kötü kokuları yükseliyordu.

Bize ayrılmış evin önüne geldik. Her tarafını yabani otların kapladığı kocaman bir bahçenin ortasında eğri büğrü görünüyordu. Kalın mumlara benzeyen iki siyah akçaağaç, evi iki taraftan kuşatmıştı. Sanki evden sevimsiz bir düşmanlık yayılıyordu. Samuel Parris yolculuktan gözle görülür şekilde sarsılan zavallı karısının attan inmesine yardım etti. Küçük Betsey'mi yere indirdim. Abigail herhangi bir yardım beklemeden yere atlamış kapıya doğru koşuyordu ki Samuel Parris onu durdurarak gürledi:

"Ne oluyor Abigail! İçine Şeytan mı kaçtı?"

Abigail'i pek sevmememe rağmen, bu cümlenin onun üzerinde yarattığı etkiyi görünce yüreğim daraldı.

Evin içi de dışarıdan göründüğü gibiydi. Karanlık ve sevimsiz. Ne var ki düşünceli biri bütün şömineleri yakmıştı ve ahşap kaplı odalarda harlı alevler gürlüyordu. Elizabeth Parris sordu:

"Kaç oda var? Tituba, git bak bakalım güneşi en iyi alan odalar hangileri!"

Samuel Parris bu sözlere de karşı çıktı. Elizabeth'i bakışlarının ağırlığı altında ezerek konuştu:

"En iyi oda, günü gelince her birimizin gölgesinde dinleneceği tabut değil midir?"

Bu sözlerin ardından, Boston'dan gelirken içinden geçtiğimiz ormanlarda kol gezen kurtlardan ve diğer korkunç yaratıklardan bizi koruduğu için Tanrı'ya şükretmek üzere dizlerinin üzerine çöktü. Sonu gelmeyecekmiş gibi görünen dua nihayet biterken evin kapısı hepimizi yerinden sıçratan bir gıcırdamayla açıldı. Püritenlere has kasvetli bir kıyafete bürünmüş olmasına rağmen güler yüzlü, kısa boylu bir kadın içeri girdi.

"Ben Rahibe Mary Sibley. Ateşi sizin için yaktım. Mutfağa bir parça dana eti, havuç, şalgam ve altı da yumurta bıraktım."

Samuel Parris ona belli belirsiz teşekkür ettikten sonra soruları ardı ardına sıralamaya başladı:

"Cemaati bir kadın olarak siz mi temsil ediyorsunuz?"

Mary Sibley gülümsedi.

"Dördüncü buyruk bize çalışmayı ve alın teri dökmeyi buyurur. Erkekler tarladadır. Onlar döner dönmez Deacon Ingersoll, Çavuş Thomas Putnam, Yüzbaşı Walcott ve ötekiler sizi selamlamaya gelecekler."

Bu sözler üzerine çocukların zavallı midelerini düşünerek, Rahibe Mary Sibley'nin düşünceli davranıp bırakmayı akıl ettiği tuzlu dana etini hazırlamak için mutfağa yöneldim. Bir süre sonra yanıma geldi ve yüzüme dik dik bakarak, "Nasıl oluyor da Samuel Parris bir erkek ve bir kadın zenciyi hizmetinde çalıştırabiliyor?" diye sordu.

Sesinde kötülükten ziyade saf bir merak vardı. Alçak sesle yanıtladım:

"Bunu ona sormak gerekmez mi?"

Bir müddet sessiz kaldıktan sonra, "Bir rahip için pek tuhaf!" dedi.

Bir süre sonra sorularına devam etti:

"Elizabeth Parris ne kadar solgun! Hastalığı ne?"

"Hiç kimse tam olarak bilmiyor!"

"Bu evde yaşamanın ona iyi geleceğinden kuşkuluyum!"

Sesini alçalttı.

"Yukarı kattaki odanın yatağında iki kadın öldü. Bu bölgenin ilk rahibinin karısı Mary Bayley ve ikinci rahibin karısı Judah Burroughs."

Ağzımdan, elimde olmadan bir endişe nidası çıktı. Zira huzursuz ölülerin yaşayanları ne kadar rahatsız edebileceklerini biliyordum. Evde bir arındırma ayini yapmam ve bu zavallı ruhları memnun etmem gerekmez miydi? Bereket versin ki evin etrafında istediğim gibi dolaşabileceğim büyük bir bahçe vardı. Mary Sibley bakışlarımı takip ederek huzursuz bir sesle, "Ah evet, kediler! Salem'in her yerinde var bunlardan. Ha bire öldürüyoruz!" dedi.

Gerçekten de otların içinde kalabalık bir kedi sürüsü vardı. Miyavlıyorlar, sırtüstü yatarak sivri pençeli öfkeli patilerini havaya dikiyorlardı. Birkaç hafta önce, bu görüntüde doğaüstü bir durum görmezdim. Şimdiyse iyi yürekli Judah White'ın bana öğrettikleri sayesinde ruhların beni selamladıklarını anlamıştım. Beyaz derili insanların, güçlerini kedi gibi hayvanlar üzerinden ölçmeleri ne kadar çocukçaydı! Biz diğer insanlar, başka tür ve cüssede hayvanları tercih ediyorduk; örneğin koyu renk çizgileriyle muhteşem bir sürüngen olan yılanı!

Salem kasabasına girdiğim andan itibaren orada asla mutlu olamayacağımı hissetmiştim. Yaşamımın korkunç sınavlardan

geçeceğini ve eşi benzeri görülmemiş bir acı yaratacak olayların tüm saçlarımı ağartacağını!

Akşam olunca erkekler tarladan döndüler ve ev ziyaretçilerle dolup taştı. Anne Putnam ve on ayak uzunlukta bir dev olan kocası Thomas, gelir gelmez Abigail'le bir köşeye çekilip fısıldaşmaya başlayan kızları Anne, Sarah Houlton, John ve Elizabeth Proctor ve isimlerini sayamayacağım diğerleri. Bu insanların sempatiden ziyade merak duygusuyla, rahibin kasaba hayatında nasıl bir rol oynayacağını anlayabilmek için, onun hakkında bir yargıda bulunmak, onu tartmak üzere geldiklerini hissetmiştim. Samuel Parris ise hiçbir şeyin farkında değildi ve her zamanki o iğrenç tutumunu takınmıştı! Hangarına üst üste yığdıkları uzun odunları ihtiyaç duyabileceğini düşünüp kesmeyi akıl edemediklerinden yakındı. Evin eskiliğinden, bahçedeki otların dize kadar uzadığından ve pencerelerinin altına kadar gelen kurbağaların gürültüsünden şikâyet etti.

Yine de, Salem'e yerleşmemiz, kısa süreceğini bilmediğim bir mutluluğa da yol açmıştı. Ev öyle genişti ki hepimizin kendine ait bir odası olabilmişti. Kızılderili John ve ben evin en üst katında, kurt yenikleriyle dolu iç içe geçmiş kalasların tavanı desteklediği çirkin bir çatı arasına sığınabilmiştik. Bu yalnızlıkta, herhangi bir engel olmadan ve duyulmaktan korkmadan yeniden sevişebilmeye başladık.

Bir sevişmemizin ardından dinlenirken iç geçirmekten kendimi alamadım.

"Kızılderili John, korkuyorum!"

Omzumu okşadı.

"Kadınlarımız korkarsa dünya ne olur? Yıkılır gider! Kubbesi düşer ve üzerindeki yıldızlar yolların tozlarına karışır! Sen mi korkuyorsun? Hem neden korkuyorsun ki?"

"Bizi bekleyen yarından..."

"Uyu prensesim! Bizi bekleyen yarın yeni doğmuş bir çocuk gibi gülümsüyor."

Yaşadığımız ikinci mutluluk da kendisine verilmiş görevlerle meşgul olan Samuel Parris'in daima oradan oraya koşturmasıydı. Sabah ve akşam dualarında şöyle bir görüyorduk onu. Evdeyken de etrafı birtakım adamlarla çevriliydi ve onlarla hırçın bir tonda, dinle pek alakası olmayan konularda konuşup dururdu:

"Maaşımın 66 sterlini kasaba sakinlerinin katkılarıyla ödeniyor ve topraklarının yüzölçümüyle orantılı olmalı."

"Isınmam için bana odun sağlamanız lazım."

"Sebt günü bağışları kâğıt para olarak verilmeli..."

Ve o sırtını döner dönmez hayat devam ederdi.

Mutfağım artık küçük kızlarla dolup taşıyordu.

Hepsini sevmiyordum. Özellikle de Anne Putnam'dan ve aşağı yukarı onun yaşlarında olan ve gittiği her yerde ona eşlik eden küçük hizmetçisi Mercy Lewis'den hoşlanmıyordum. Bu iki çocukta, beni çocuk saflığına dair kuşkuya düşüren bir şeyler vardı. Acaba çocuklar da, yetişkinliğin hayal kırıklıklarına ve sıkıntılarına maruz kalıyor olabilirler miydi? Her halükârda, Anne ve Mercy, Samuel Parris'in, Şeytan'ın hepimizin içinde var olduğuna dair konuşmalarını hatırlatıyorlardı bana. Aynı şey Abigail için de geçerliydi. İçinde barındırdığı haşinliği, günü güzelleştiren en ufak olaylara bile özel anlamlar yükleyebilen hayal gücünün kudretini görüyor ve o nefretinden –hayır, bu kelime aşırı kaçmıyor–, gençliğini bir tabuta hapsettikleri için affetmeyecekmiş gibi göründüğü yetişkinlere duyduğu nefretten en ufak kuşku duymuyordum.

Kızların hepsini sevmiyordum ama solgun ciltlerinden, gelişmeye başlamış ama bahçıvanların bodur tutmak için budayıp durdukları ağaçlar gibi yara bere içinde kalmış bedenlerinden dolayı onlara acıyordum! Halbuki biz küçük kölelerin büyük acılar içinde geçen çocuklukları bu kızlarınkine göre daha mutlu, oyunların, yürüyüşlerin, hep birlikte yapılan gezintilerin güneşiyle daha aydınlıktı. Sel sularında şekerkamışı kabuklarından sallar yüzdürürdük. Yaş odundan ızgaralarda pembe ve sarı balıklar kızartırdık. Dans ederdik. Çevremdeki çocuklara müsamaha etmemi sağlayan ve beni onları eğlendirmeye iten de işte bu bir türlü karşı koyamadığım acıma duygusuydu. Bazılarına kahkaha attırabilecek miyim ve kahkahaları arasında, "Tituba, yeter Tituba!" dedirtebilecek miyim düşüncesi sürekli olarak kafamı meşgul ederdi.

Ruhlarını Şeytan'a satan insanların masalları, en sevdikleriydi. Etrafımda halka oluştururlardı. Azıcık suyla yıkanmış bedenlerinden yükselen ekşimtırak koku burnuma gelirdi. Ardı ardına sordukları sorularla beni serseme çevirirlerdi:

"Tituba, Salem'de ruhunu Şeytan'a satan insanlar var mı sence?"

Gülerek başımı sallardım.

"Evet, sanırım Sarah Good onlardan biri!"

Sarah Good henüz genç ama aklı kıt ve yarı dilenci bir kadındı. Sürekli olarak dişlerinin arasına sıkıştırdığı kötü kokulu piposundan ve yalnızca kendisinin anlayabildiği, uzun dualara benzeyen, homurdanıp durduğu anlaşılmaz kelimelerden dolayı çocuklar ondan çekinirdi. Tüm bunların haricinde cömert bir kadındı, yani en azından ben öyle düşünüyordum! Çocuklar cıvıldardı:

"O halde buna inanıyorsun Tituba! Ya Sarah Osborne, o da onlardan biri mi?"

Sarah Osborne ihtiyar bir kadındı. Dilenci olmadığı gibi tam aksine rahat bir hayatı vardı. Meşe ağacından güzel bir evde oturuyordu ama gençliğinde işlediği kim bilir hangi günahtan ötürü saygınlığını yitirmişti.

Uzun bir nefes alır, çocukların merakını alevlendirmek için düşünür gibi yapar, ardından gösterişli bir şekilde, "Belki de!" diye yanıt verirdim.

Abigail ısrar ederdi.

"İkisinden birini, etleri lime lime, havada uçarken gördün mü hiç? Ya Elizabeth Proctor, onu gördün mü? Onu gördün mü?"

Bu sözlere kızardım çünkü Sahibe Proctor kasabanın en iyi kadınlarından biriydi. Kölelikle, geldiğim ülkeyle ve ülkemin insanlarıyla ilgili yalnızca o konuşmuştu benimle.

"Gayet iyi biliyorsunuz ki şaka yapıyorum Abigail!"

Ve hepsini kovalardım. Betsey'yle yalnız kaldığımızda, cılız bir sesle o da sorardı:

"Tituba, ruhunu Şeytan'a satmış insanlar var mı gerçekten? Gerçekten yaşıyor mu onlar?"

Onu kollarıma alırdım.

"Ne fark eder ki? Size kötülük yapmaya kalkışırlarsa sizi korumak için yanınızda değil miyim?" Gözlerini gözlerime dikerdi, gözbebeklerinin derinliklerinde dağıtmaya çabaladığım karanlık bir gölge dans ederdi.

"Tituba tüm ağrıları iyileştiren, tüm yaraları tedavi eden, tüm düğümleri çözen sözleri biliyor! Bunu bilmiyor musunuz?"

Suskun kalırdı fakat içini rahatlatacak sözlerime rağmen vücudunun titremesi artardı. Onu göğsüme iyice bastırırdım. Ben sözlerimi tekrarlarken yüreği kafesteki bir kuş gibi ümitsizce kanat çırpardı.

"Tituba her şeye kadir. Tituba her şeyi biliyor. Tituba her şeyi görüyor."

Kısa süre sonra küçük kızlardan oluşan daire genişledi. Abigail'in teşvikiyle, belirginleşmiş göğüsleri bluzlarını geren ve belirli aralıklarla apış aralarının kanlandığından emin olduğum, uzun boylu bir dizi kız mutfağıma girdi. Hiçbirinden hoşlanmıyordum. Ne Mary Walcott'tan, ne Elizabeth Booth'tan, ne Susanna Sheldon'dan. Ana babalarının ırkımıza besledikleri küçümseme duygusu bu kızların gözlerinden taşıyordu. Ama tatsız tuzsuz hayat çorbalarını tatlandırmak için bana ihtiyaçları vardı. Rica etmekten ziyade buyururlardı:

"Tituba bize bir şarkı söyle!"

"Tituba bize bir hikâye anlat. Hayır, onu istemiyoruz. Bize ruhlarını Şeytan'a satan insanların masalını anlat!"

Bir gün işler çığırından çıktı. Şişko Mary Walcott etrafımda dönüp duruyordu, sonunda baklayı ağzından çıkardı:

"Tituba, her şeyi bildiğin, her şeyi gördüğün ve her şeye kadir olduğun doğru mu? Yani bir cadı mısın sen?"

Çok öfkelendim.

"Anlamını bilmediğiniz kelimeleri kullanmayın. Cadının ne olduğunu biliyor musunuz?"

Anne Putnam araya girdi:

"Elbette biliyoruz. Şeytan'la işbirliği yapmış biri demek. Mary haklı, siz bir cadı mısınız Tituba? Ben öyle olduğunuzu düşünüyorum."

Bardağı taşıran son damlaydı bu! Tüm bu genç yılanları mutfağımdan kovdum ve sokağa kadar arkalarından kovaladım.

"Sizi bir daha yanımda görmek istemiyorum. Asla. Asla."

Çil yavrusu gibi dağıldıklarında küçük Betsey'yi kolundan çekerek azarladım:

"Size anlattığım her şeyi niçin başkalarına anlatıyorsunuz? Yanlış anlaşıldığını görmüyor musunuz?"

Çocuğun yüzü kızardı ve göğsüme sokuldu.

"Özür dilerim Tituba! Artık onlara hiçbir şey söylemeyeceğim."

Betsey, Salem'de yaşamaya başladığımızdan beri değişiyordu! Asabi, alıngan, nedensiz yere ağlayan, yarım peni iriliğinde, fal taşı gibi açılmış gözbebeklerini boşluğa diken bir kıza dönüşüyordu! Sonunda endişelenmeye başlamıştım. Birinci katta hangi şartlar altında öteki tarafa geçtiklerini bilmediğimiz iki ölünün ruhu, bu hassas mizacı etkisi altına almış olabilir miydi? Zamanında annesini koruduğum gibi bu çocuğu da korumam gerekmez miydi?

Hayır, bu yeni hayatımda hoşuma giden hiçbir şey yoktu! Kaygılarım günden güne güçleniyor, üzerimden bir türlü atamadığım bir yük gibi ağırlaşıyordu. O yükle yatıyordum. Kızılderili John'un kaslı vücudunun üzerinden üzerime abanıyordu. Sabah kalktığımda merdivenlerden inerken adımlarımı ağırlaştırıyor, kahvaltı için yavan bulguru hazırlarken ellerimi yavaşlatıyordu.

Artık kendim değildim.

İçimi rahatlatmak için bir çare buldum. Bir kavanoza su doldurmuş ve mutfakta iş yaparken onu sürekli görebileceğim şekilde pencerenin yanına koymuştum. Barbados'umu o kavanoza hapsetmiştim. Tarlalardaki şekerkamışlarının rüzgârla dalgalanmalarını, denizin dalgalarını, kıyıda yerlere kadar eğilmiş hindistancevizi ağaçlarını, kırmızı veya koyu yeşil meyvelerle dolu badem ağaçlarını koymuştum içine. İnsanları pek seçemesem de tepeleri, kulübeleri, şeker değirmenlerini ve görünmez ellerin kamçıladığı öküzlere koşulmuş arabaları görebiliyordum. Sahiplerin malikânelerini ve mezarlıklarını da. Tüm bunlar kavanozumdaki

suyun dibinde büyük bir sessizlik içinde hareket edip duruyordu ve o varlık yüreğimi ısıtıyordu.

Bazen Abigail, Betsey, Sahibe Parris, beni kavanozuma dalıp gitmişken bulur ve hayretle sorarlardı:

"Neye bakıyorsun Tituba?"

Bu sırrımı, Barbados'u çok özlediklerini bildiğim Betsey ve Sahibe Parris'e açmayı defalarca düşündüm. Fakat her seferinde, çevremin gerektirdiği, yeni edindiğim ihtiyatla bundan vazgeçtim. Hem ayrıca, onların özlemleri ve nostaljileri benimkilerle mukayese edilebilir miydi bakalım? Her ihtiyaçlarını yerine getiren kölelerin hizmet ettiği, beyazlara özgü daha kolay bir hayatın tatlılığını özlüyordu onlar. Sahip Parris elindeki avucundaki tüm parayı kaybetmiş ve tüm ümitlerini yitirmiş olsa da, Barbados'ta geçirdikleri günler lüksten ve hazdan ibaretti. Ben neyi özlüyordum? Bir kölenin ufacık mutluluklarını. Bayat yaşam ekmeğinden düşen kırıntıları ve o kırıntılarla yaptığı tatlıları. Yasak oyunların kaçamak anlarını.

Sahibe Parris, Betsey ve ben ayrı dünyalara aittik ve bu durumu onlara beslediğim sevgi bile değiştiremezdi. Aralık ayının başında Betsey'nin yaşadığı şuur kayıpları ve dikkatsizlikler haddinden fazla arttığı için (yüzünün halinden derhal anlaşıldığı üzere, Samuel Parris'ten tokat yemeden Hıristiyanlık ilkelerini sayamıyordu) onu kendine getirecek şifalı bir banyoya sokmaya karar verdim.

Bu sırrı saklaması için ona yemin ettirdim. Gece olduğunda onu, anne kesesinin tüm işlevlerini görecek bir suyun içine boynuna kadar daldırdım. Suya bu özellikleri kazandırabilmek için, yabancı bir ülkenin o zor şartlarında en az dört gün uğraşmam gerekmişti. Fakat sonuçtan memnundum. Betsey'yi bu yakıcı sıcaklıktaki suya sokarken, kısa süre önce bir canlıyı öldürmüş ellerim şimdi hayat veriyormuş ve çocuğumu öldürmenin günah-

larından kurtuluyormuşum gibi geldi bana. İlk olarak, söylemesi gereken mutat kelimeleri tekrarlattım, ardından bir müddet suyun altında tuttuğum başını aniden dışarı çektim. Nefes nefeseydi, gözleri yaşlarla dolmuştu. Kıpkırmızı bedenini geniş bir örtüye sararak yatağına taşıdım. Uzun zamandır olmadığı kadar derin bir uykuya daldı çünkü gecelerdir, ağlamaklı cılız sesiyle defalarca yanına çağırmıştı beni:

"Tituba, Tituba! Gel!"

Gece yarısından az önce sokakta kimseyle karşılaşmayacağımdan emin olduğumda, şifalı banyonun suyunu, tavsiye edildiği üzere, bir dört yol ağzına dökmek için dışarı çıktım.

Yaşadığımız ülkeye göre nasıl da değişiyor gece! Bizim ülkemizde gece, gölgesindeyken yeniden güçsüz düşüp titrediğimiz bir karındır, buna karşın keskinleşen duyularımız sayesinde varlıkların ve nesnelerin en ufak fısıldaşmalarını derhal duyuveririz. Salem'deyse gece, çarpıp durduğum siyah bir düşmanlık duvarıydı. Karanlık ağaçlarda saklanmış gece kuşları ben geçerken kötücül kötücül ötüyor, kötü niyetli binlerce bakış beni takip ediyordu. Siyah bir kedinin o tanıdık şekline rastladım. Ne tuhaftır ki içimi rahatlatacak bir sözle beni selamlayacağına öfkeyle miyavladı ve ay ışığında sırtını kabarttı.

Dobbin kavşağına dek hızlı adımlarla yürüdüm. Oraya ulaştığımda başımın üzerinde dengede taşıdığım kovayı yere koydum. Yavaşça ve dikkatle içindeki suyu buzdan beyazlaşan yere döktüm. Suyun son damlası toprağın içine sızarken bayırdaki otlar hışırdadı. Man Yaya'nın ve annem Abena'nın çok uzakta olmadıklarını anladım. Ama bana yine görünmediler ve sessiz varlıklarını hissetmekle yetinmek zorunda kaldım.

Kısa zaman sonra kış dört bir koldan Salem'i sardı. Kar pencere kenarlarına kadar yükseldi. Her sabah, sıcak su dolu kovalarla ve tuzla kara karşı mücadele ediyordum. Yine de ne kadar uğ-

raşırsam uğraşayım, son sözü daima o söylüyordu. Güneş doğmaya bile yeltenmiyordu artık. Günler karanlık bir sıkıntı içinde geçmeye başladı.

10

Salem'de yaşamadan önce, Samuel Parris'in dininin neden olduğu yıkımları tam anlamıyla kavrayamamış, hatta adamın gerçek mizacını da anlayamamıştım. Erkeklerden ve kadınlardan oluşan dar bir topluluk hayal edin; Şeytan'ın varlığı altında ezilen ve yaşanan tüm olaylarda onun izini süren bir topluluk. Ölen bir inek, bedeni kasıntılarla çırpınan bir çocuk ve aybaşı kanaması geciken genç bir kız, bitmek tükenmek bilmeyen akıl yürütmelere konu oluyordu. Korkunç düşmanla kim anlaşma yapmıştı da bu felaketler yaşanıyordu? Üst üste iki pazar günü kiliseye gelmeyen Bridget Bishop'ın hatası değil miydi bunlar? Hayır o değil de, bir Sebt günü öğleden sonrasında başıboş dolaşan bir hayvanı beslediğini gördükleri Gilles Corey olamaz mıydı daha ziyade? Ben bile bu zararlı havadan zehirlenmiştim ve herhangi bir neden olmaksızın koruyucu dualar okurken ya da arındırma ayinleri yaparken buluyordum kendimi. Diğer yandan, huzursuz olmak için son derece belirli nedenlerim vardı. Bridgetown'da Susanna Endicott, ten rengimin Şeytan'a olan yakınlığımın bir işareti olduğunu bana zaten belli etmişti. Ne var ki bunları, yalnızlığın ve yaklaşan ihtiyarlığın kabalaştırdığı şirret bir kadının ipsiz sapsız sözleri olarak gördüğümden gülüp geçebiliyordum. Salem'de ise herkes bu düşünceyi paylaşıyordu.

Etrafta, bu kasabaya nasıl düştüklerini bilmediğim iki veya üç siyah köle daha vardı ve hepimiz, yalnızca lanetlenmiş değildik, aynı zamanda Şeytan'ın özel görevlileriydik. Bu nedenle, itiraf edemedikleri intikam arzularını tatmin etmek, kuşku götürmez nefretlerinden ve pişmanlıklarından kendilerini kurtarmak ve mümkün olan tüm yollarla kötülük yapmak üzere kaçamak bir şekilde yanımıza geliyorlardı. Örneğin sadık bir eş olduğuna inanılan bir erkeğin tek hayali karısının ölmesiydi! En fedakâr eşler-

den biri olduğu düşünülen bir kadın, kocasını öldürmek için çocuklarının ruhlarını satmaya hazırdı! Komşu komşusunun, erkek kardeş kız kardeşinin ölmesini istiyordu. Çocuklar bile ebeveynlerinden ya birinin ya diğerinin mümkün olan en acılı şekilde ölmesini istiyorlardı ve işlenmeyi bekleyen tüm bu cinayetlerin iğrenç kokusu beni bambaşka bir kadına dönüştürmüştü. Düşüncelerimle kendimi Ormonde Nehri'nin kıyılarına taşıyarak kavanozumun içindeki mavi suya gözlerimi ne kadar dikersem dikeyim, içimde bir şeyler yavaş yavaş ve kesin bir şekilde çözülüyordu.

Evet, bir başka kadına dönüşüyordum. Kendime yabancı bir kadına.

Meydana gelen bir olay bu dönüşümü tamamladı. Samuel Parris hiç kuşkusuz para ihtiyacına düştüğünden ve bir at arabası alamadığından, Kızılderili John'u tarla işlerine yardım etsin diye Deacon Ingersoll'a kiraladı. Böylece Kızılderili John benimle uyumaya yalnızca cumartesi geceleri, Tanrı'nın zencilere bile dinlenme emrettiği Sebt günü arifesinde gelmeye başladı. Geceleri, ateş yanmayan bir odada, incecik bir örtünün altında büzülüyor, yanımda olmayan kocama duyduğum arzuyla nefesim kesiliyordu. Kızılderili John o zamana dek beni daima mutlu etmiş güçlü kuvvetli yapısına rağmen, döndüğünde bir hayvan gibi çalışmaktan öyle yorgun düşmüş oluyordu ki başını göğsüme koyar koymaz uyuyakalıyordu. Büyük bir acımayla ve kaderimize isyan ederek onun o sert ve bukleli saçlarını okşuyordum!

Kimin eseriydi bu dünya?

İçine gömüldüğüm âcizlik ve ümitsizlikte, intikam fikri düşmeye başladı aklıma. Fakat nasıl? Planlar yapıyor, gün doğar doğmaz o planlardan vazgeçiyor, gece iner inmez o planları yeniden gözden geçirmeye başlıyordum. Artık yemeden içmeden neredeyse kesilmiştim. Kötü bir yünden örülmüş şalıma sarınarak, peşimde, hiç şüphesiz iyi yürekli Judah White'ın tümüyle yalnız

olmadığımı hatırlatmak için bana gönderdiği bir-iki siyah kediyle ruhsuz bir beden gibi dolanıyordum. Salem sakinlerinin benden ürkmelerine şaşmamalıydı, korkutucu bir halim vardı!

Korkutucu ve ucube! Taramayı bıraktığım saçlarım başımın etrafında bir yele oluşturmuştu. Yanaklarım çökmüş, şişkin diş etlerimin üzerinde gerilen dudaklarım çatlayarak insan içine çıkamayacağım derecede çirkinleşmişti.

Kızılderili John yanımdayken yumuşak bir tavırla şikâyet ediyordu:

"Kendini ihmal ediyorsun kadınım! Önceleri üzerinde otladığım bir çayırlık gibiydin. Şimdi kasıklarındaki yüksek otlar, kol altlarındaki fundalıklar neredeyse beni iğrendiriyor!"

"Affet beni Kızılderili John ve artık hiç değerim kalmasa da beni sevmeye devam et."

Ormanda geniş adımlarla yürümeyi alışkanlık haline getirmiştim çünkü bedenimi yorarken zihnimi de yoruyormuşum gibi hissediyor ve böylece biraz da olsa uyuyabileceğimi düşünüyordum. Kar, patikaların ve iskeletlere benzeyen, dalları boğum boğum ağaçların üzerini bembeyaz bir örtüyle kaplıyordu. Bir gün ormandaki bir açıklığa girerken, mermer duvarları etrafımda gitgide daralan bir hapishaneye girdiğim hissine kapıldım. Başımın üzerindeki dar açıklıktan sedefli beyaz gökyüzünü gördüm ve sanki hayatım orada, o pırıltılı kefene sarılmış şekilde sona erecekmiş gibi hissettim. O zaman ruhum Barbados'un yollarını yeniden bulabilecek miydi? Ve eğer bulursa, Man Yaya ve annem Abena gibi güçsüz ve sessiz, başıboş gezmeye mahkûm mu olacaktı? Onların sözlerini hatırladım: *"Öyle uzaklarda olacaksın ki suyun üzerinden atlamak çok uzun zaman alacak!"*

Ah! Onlara sorduğum sorularda ısrarcı olmalıydım! Kurallarına karşı gelmeleri ve göremediklerimi bana açıklamaları için zorlamalıydım onları! Aklım sürekli bu düşünceyle meşguldü: Be-

denim kendi cinsimin kanunlarına yenik düştüğünde serbest kalan ruhum doğduğum ülkeye dönmek için yola koyulacak mıydı?

Kaybettiğim toprağa ulaşıyorum. Yaralarının terk edilmiş çirkinliğine geri dönüyorum. Onu kokusundan tanıyorum. Terin, ıstırabın ve emeğin kokusu. Buna karşın güçlü ve sıcak bir koku bu ve içimi rahatlatıyor.

Ormanda başıboş dolaşırken bir-iki kez, yüreklerindeki niyetleri kaçamak yüz ifadelerinden okunan, otların ve bitkilerin üzerine beceriksizce eğilmiş kasaba sakinleriyle karşılaştım. Bu görüntü beni pek eğlendiriyordu. Birine zarar vermek karmaşık bir sanattır. Her ne kadar bitkiler konusunda bilgi gerektirse de, bu bilgiyi, hava gibi uçucu, her şeyden önce isyankâr bazı güçler üzerinde hâkimiyet kurarak kullanmak gerekir. Bunun anlamı doğaüstü güçleri yardıma çağırmaktır. Her isteyen kendisine büyücü diyemez!

Bir gün, eteğimi vücuduma sarıp, kırağıdan parlaklaşmış toprağın üzerinde otururken, tanıdık, küçük bir gölgenin dehşete kapılmış gibi ağaçların arasından çıktığını gördüm. Joseph Henderson'ın siyah kölesi Sarah'ydı bu. Beni görünce önce kaçacak oldu, ardından vazgeçerek yanıma yaklaştı.

Salem'de, tüm angarya işleri yerine getiren, çoğunlukla bakımlarıyla uğraştıkları hayvanlardan bile daha kötü muamele gören siyahların olduğunu daha önce de söylemiştim.

Kendisi de Rowley'den gelen Joseph Henderson, kasabanın en saygın ailesi Putnamların kızıyla evlenmişti. Belki de hesaplanmış bir nikâhtı bu ama her halükârda kazançlı olmadığı ortaya çıkmıştı. Karı koca, ellerine geçirmeyi ümit ettikleri topraklara bazı kirli nedenlerden ötürü sahip olamadıklarından sefalet içinde sürünüyorlardı. Belki de bu nedenle, kilisenin kapısından ilk olarak daima Sahibe Priscilla Henderson geçer, duaları ilk o okumaya başlar ve hizmetçisini de en büyük öfkeyle o döverdi. Sa-

rah'nın yüzündeki şişkinlikler ve onları tedavi etmek için kullandığı sarmısağın o baskın kokusu artık kimseyi şaşırtmıyordu. Sarah yanıma çöktü.

"Tituba, yardım et bana!" dedi.

Kötü zımparalanmış odun gibi pütür pütür ve sert elini tutup sordum:

"Sana nasıl yardım edebilirim?"

Gözleri parladı.

"Herkes ne büyük yeteneklere sahip olduğunu biliyor. Ondan kurtulmam için yardım et bana."

Bir an sessiz kaldım, ardından başımı iki yana salladım:

"Yüreğinin bile açıkça dile getiremediği bir şeyi yapamam. Beni eğiten kişi bana, insanlara zarar vermekten ziyade onları iyileştirmeyi, huzura kavuşturmayı öğretti. Bir keresinde tıpkı senin gibi kötülük hayalleri kurarken beni uyarmış, 'Hayatlarında sadece kötülük yapmaktan anlayanlara asla benzeme!' demişti."

Zavallı bir şalın örttüğü cılız omuzlarını kaldırarak, "Aldığın eğitim içinde yaşadığın topluma uyum sağlamalı. Artık Barbados'ta, mutsuz erkek ve kız kardeşlerimizin arasında değilsin. Bizi yok etmek isteyen canavarların arasında yaşıyorsun" dedi.

Bu sözleri bana gerçekten küçük Sarah mı söylüyordu, yoksa zihnimdeki en gizli düşünceler ormanın derin sessizliğinde yankılanıyor muydu bilemedim. İntikamımı almak. İntikamımızı almak. Benim, Kızılderili John'un, Mary Black'in, Sarah'nın ve tüm diğerlerinin intikamını. Yangını, fırtınayı azdırmak. Karın bembeyaz kefenini parlak kırmızıya boyamak.

Huzursuz bir sesle yanıt verdim:

"Böyle konuşma Sarah! Mutfağıma beni görmeye gel. Karnın açsa sana verecek kurutulmuş elmam daima var."

Ayağa kalktı, bakışlarındaki küçümseme asit gibi yaktı beni.

Pek acele etmeden kasabaya döndüm. Sarah bana görünmez dünyadan düşünceler iletmemiş miydi? Üç gece boyunca dua etmem ve tüm gücümle görünmezlere çağrıda bulunmam yerinde olmaz mıydı:

"Suyu geçin, ey babalarım!
Suyu geçin, ey annelerim!
Bu uzak ülkede öyle yalnızım ki!
Suyu geçin."

Endişe verici düşüncelere dalmış bir şekilde Sahibe Rebecca Nurse'ün evinin önünden geçerken, birinin bana seslendiğini duydum. Sahibe Rebecca Nurse yetmiş bir yaşındaydı ve çektiği ağrılardan dolayı onun kadar kötürüm kalmış birini daha önce hiç görmemiştim. Bazen bacakları, onları bir milim bile kıpırdatamayacak kadar çok şişer ve o zamanlarda, köle gemilerinin açık denizlerde rastladıkları balinalar gibi, yatağının ortasında hareketsiz yatıp kalırdı. Çocukları birkaç kez beni çağırmıştı ve ağrılarını dindirmeyi daima başarmıştım. O gün, ihtiyar yüzü biraz daha iyi görünüyordu, bana gülümsedi.

"Koluna gireyim Tituba, seninle biraz yürüyeyim."

Sözlerine itaat ettim. Kasabanın merkezine inen ve hâlâ soluk bir güneş ışığının aydınlattığı yol boyunca ilerledik. O korkunç ikileme yeniden düşmüştüm ki Rebecca Nurse'ün dişlerinin arasından mırıldandığını duydum:

"Tituba, onları cezalandıramaz mısın? Şu Houltonlar domuzlarını bağlamayı yine unutmuş. Hayvanlar bostanımı yine altüst etti."

Bu sözlerin ne anlama geldiğini bir an için kavrayamadım. Ardından kadının benden ne beklediğini anladım. Öfkelendim ve kolumu çekerek onu o eğri büğrü bacaklarıyla bir bahçe çitinin önünde bıraktım.

Hayır! Beni kendilerine benzetemeyeceklerdi! Buna baş eğmeyecektim. Kötülük yapmayacaktım!

Birkaç gün sonra Betsey hastalandı.

Pek şaşırmamıştım. Önceki haftalarda kendi sorunlarımı düşünerek bencillikle içime kapanmış ve onunla pek ilgilenmemiştim. Hatta sabahları onun için dua edip etmediğimi ve ona bir sağlık iksiri içirip içirmediğimi bile bilmiyorum. Aslını söylemek gerekirse onu artık eskisi kadar görmüyordum da. Zamanının büyük kısmını, mutfağımdan kovduğum Anne Putnam, Mercy Lewis, Mary Walcott ve diğerleriyle geçiriyordu. Birinci kata kapanıyorlar, karanlık niteliklerinden emin olduğum birtakım oyunlar oynuyorlardı. Bir gün Abigail bana, nereden bulduğunu Tanrı bilir, bir tarot takımı göstermiş ve sormuştu:

"Bunlarla geleceği okuyup okuyamayacağımızı biliyor musun?"

Omuzlarımı kaldırmıştım.

"Zavallı Abigail'im. Renkli karton parçalarının buna yeteceğini hiç sanmam."

Bu sözlerim üzerine, bombeli, pembemsi avuç içlerini kaldırarak çukurda kalan el ayası çizgilerini göstermişti.

"Peki ya bunlarla gelecek okunabilir mi?"

Cevap vermeden omuzlarımı silkmiştim.

Evet, kızlar grubunun tehlikeli oyunlara giriştiğinden haberdardım. Ama buna göz yumuyordum. Tüm bu sersemlikler, fısıldaşmalar, deli gibi kahkahalarla, günlük hayatlarındaki o korkunç vasatlığın acısı çıkmıyor muydu?

"Âdem'in işlediği günahlar
Hepimizi lekeliyor...
Alnımızdaki lekeyi silemiyoruz."

Böylece en azından birkaç saat özgür kalıyor, rahatlıyorlardı.

Betsey, bir akşam, çorbasını içtikten sonra kaskatı bir şekilde yere düştü ve kolları iki yana açılmış, gözbebekleri yukarı kaymış, yüzünde sütdişlerini ortaya çıkaran bir sırıtmayla yerde öylece uzanıp kalakaldı. Yardım etmek için hemen yanına koştum. Ama elim koluna değer değmez olduğu yerde büzülerek bir çığlık attı. Şaşırıp kalmıştım. Bunun üzerine Sahibe Parris koşarak geldi ve onu kollarının arasına alıp öpmeye başladı.

Mutfağıma döndüm.

Gece olup da herkes odasına çekildiğinde, ihtiyatla bir müddet bekledim ve ardından ayaklarımın ucuna basarak ahşap merdivenlerden indim. Nefesimi tutarak Betsey'nin kapısını araladım fakat büyük bir hayretle odanın boş olduğunu gördüm. Herhalde annesiyle babası onu meçhul bir kötülükten korumak istediklerinden kendi odalarına almışlardı.

Sahibe Parris'in bana bakışlarındaki ifadeyi düşünmekten kendimi alamadım. Betsey'yi etkileyen meçhul kötülük ancak benden gelebilirdi.

Ah şu annelerin nankörlüğü!

Bridgetown'dan ayrıldığımızdan bu yana Sahibe Parris'e ve Betsey'ye olan bağlılığım hiç azalmamıştı. En ufak hapşırmalarında yanlarına koşmuş, öksürük nöbetlerine kapılır kapılmaz onları tedavi etmiştim. Bulgurlarını tatlandırmış, çorbalarına baharatlar ekmiştim. Fırtınalı havalarda şurup aramaya çıkmış, birkaç mısır koçanı bulabilmek için karın içinde debelenmiştim.

Tüm bunlar bir göz açıp kapayışta unutulmuş, bir düşman haline dönüşmüştüm. Aslında belki de hep düşmandım ve belki de Sahibe Parris, kızıyla aramdaki bağı kıskanmıştı.

Bu kadar huzursuz olmasam mantığıma başvurur ve bu ani değişikliği anlamaya çalışırdım. Elizabeth Parris aylardan beri,

beni Şeytan'ın görevlisi olarak gören ve bunu dile getirmekten çekinmeyen, Kızılderili John ve benim Hıristiyan bir evde hoş görülmemize şaşıran Salem sakinlerinin o sağlıksız atmosferini soluyordu. Buna benzer düşüncelerin, başlarda büyük bir kararlılıkla karşı çıksa bile nihayet onu da etkisi altına almış olması pek mümkündü. Fakat hissettiğim kederden ötürü onunla arama mesafe koyamıyordum. Üzüntüden kıvranarak yeniden odama çıktım, yalnızlığım ve kederimle baş başa yatağa girdim. Gece geçti.

Ertesi gün her zamanki gibi kahvaltıyı hazırlamak üzere herkesten önce aşağı indim. Tüm ailenin günlük dualarını etmek üzere masa etrafında yerini aldığını duyunca, omlet yapmak için yeni yumurtlanmış güzel taze yumurtaları çırptım. Samuel Parris'in sesi yükseldi:

"Tituba!"

Her sabah böyle çağırırdı beni. Fakat o anda sesi her zamankinden farklı ve tehditkâr yankılanıyordu! Acele etmeden yanlarına gittim.

Yeni yakılmış şömine ısıdan ziyade duman yaydığından şalımın uçlarını vücuduma sararak kapının eşiğinde görünmüştüm ki Betsey oturduğu sandalyeden sıçrayıp yerde yuvarlanarak çığlıklar atmaya başladı.

İnsan çığlığına hiç benzemiyordu bu çığlıklar.

Köleler her yıl Noel için bir domuz besler ve hayvanı, eti temizlensin diye limon ve Jamaika biberi yaprağında marine etmek için, Noel yemeğinden iki gün önce öldürürler. Hayvanın boğazı gün doğarken kesilir, ardından bir sukabağı ağacının dallarına baş aşağı asılır. Kanı önce şakır şakır daha sonra gitgide daha ağır damlayarak boşalırken çığlıklar atar. Boğuk, tahammül edilmez çığlıklardır bunlar. Sonra ortalığı aniden bir ölüm sessizliği kaplar.

İşte Betsey'nin çığlıkları da aynı böyleydi. Bu çocuk bedeninin içine, sanki ne idüğü belirsiz olağanüstü güce sahip bir hayvan girmiş gibiydi.

Abigail önce, belli ki afallamış, öylece ayakta dikildi. Ardından hiçbir şeyi kaçırmayan bakışlarını önce Samuel Parris'in suçlayıcı yüzüne, sonra Sahibe Parris'in kocasınınkinden biraz daha az korkutucu yüzüne ve son olarak benim şaşkınlık içindeki yüzüme doğrulttu. Sanki neler döndüğünü anlamış gibiydi ve o zaman, yeşilimsi yüzeyinin altında ne olduğunu bilmeden bir su birikintisine atılan cesur biri gibi sandalyesinden atlayarak yerde yuvarlanmaya ve Betsey gibi çığlıklar atmaya başladı.

Bu çirkin konser birkaç dakika sürdü. Sonra iki çocuk hareketsiz, katılıp kaldılar. O zaman Samuel Parris bana, "Tituba, ne yaptın onlara?" diye sordu.

Ona en küçümseyici kahkahalarla cevap vererek mutfağıma dönmek isterdim. Ama bunun yerine, bakışlarım dehşetle iki küçük kıza dikilmiş, tek kelime edemeden olduğum yerde mıhlanıp kaldım. Nihayet Sahibe Parris ağlamaklı bir sesle konuştu:

"Büyülerinin nasıl sonuç verdiğini görüyor musun?"

Bu sözleri duyunca kızdım.

"Sahibe Parris, hasta olduğunuzda kim iyileştirdi sizi? Siz Boston'daki harabede ölmek üzereyken şifa güneşini kim parlattı başınızın üzerinde? O ben değil miyim, şimdi kalkmış bana büyülerden mi bahsediyorsunuz?"

Samuel Parris başka bir av fark eden vahşi bir hayvan gibi arkasına dönerek gürledi:

"Elizabeth Parris, açık konuşun! Bu Şeytan oyunlarına siz de mi katıldınız?"

Zavallı yaratık sendeledi ve kocasının ayakları önünde dizlerinin üzerine çöktü.

"Affedin beni Samuel Parris, ne yaptığımı bilmiyordum!"

Kendilerinden geçmiş yerde yatan Betsey ve Abigail, o anda lanetlenmiş gibi yeniden çığlıklar atmaya başlamamış olsalardı Samuel Parris kadına kim bilir ne yapardı.

Bir araya toplaşmış komşuların, evin ahşap kapısını yumruklamaya başlamaları çok gecikmemişti. Samuel Parris'in yüzü bir anda değişti. Önce parmağını dudaklarına götürdü, sonra da çocukları iki çalı demeti gibi kolunun altına sıkıştırarak birinci kata taşıdı. Sahibe Parris üstüne başına çekidüzen verdikten sonra kapıyı meraklılara açtı ve onları rahatlatacak sözler kekelemeye başladı:

"Bir şey yok, bir şey yok. Rahip Parris bu sabah kızları cezalandırdı."

Yeni gelenler bu sözlere gürültülü bir yanıt verdiler:

"Bunu daha sık yapsa hiç fena olmaz!"

Kızı Susanna her gün Abigail'le odaya kapanmayı alışkanlık haline getirmiş Sahibe Sheldon bu sözlere karşı çıkan ilk kişi oldu.

"Sanki Goodwinlerin çocukları gibi bağırıyorlardı. Dua edin de büyü altında olmasınlar!"

Bunları söylerken, elbette o korkunç solgun bakışlarını üzerime dikmişti. Sahibe Parris gıcırtılı bir şekilde gülümsemeyi başardı.

"Ne demek istiyorsunuz? Çocukların tıpkı ekmek gibi yoğurulması gerektiğinden habersiz misiniz yoksa? İnanın bana, bu konuda Samuel Parris'in eline kimse su dökemez!"

Herkes gülmeye başlamıştı. Ben de mutfağıma döndüm. Biraz düşününce bazı şeyler açıklığa kavuşuyordu. Bir şey veya biri, isteyerek veya istemeden, bilinçli veya bilinçsiz olarak Betsey'yi bana karşı kışkırtmıştı. Her olaydan kendine pay çıkarmakta üs-

tüne olmayan Abigail'in bu olayda yalnızca ufak bir rolü olduğundan emindim. Betsey'nin güvenini yeniden kazanmam gerekiyordu. Onunla yalnız kalabilmeyi becerirsem bunu başarabileceğimden hiç kuşkum yoktu.

Ardından da kendimi korumalıydım, bunu yapmakta çok gecikmiştim! Darbelere darbeyle karşılık vermem gerekiyordu. Dişe diş, göze göz! Man Yaya'nın o eski insancıl tavsiyeleri artık geçerliliğini yitirmişti. Boston ormanlarında uluyan kurtlar kadar korkunç varlıklarla çevriliydi etrafım ve ben de onlar gibi olmalıydım.

Fakat yine de bilmediğim bir şey vardı: Kötülük, doğarken kazanılan bir yetenektir, sonradan edinilmez. Dünyaya mahmuzları ve sivri dişleri olmadan gelenler tüm savaşlarda yenik düşerler.

11

"Yorgunluktan bitap düşmüş karım, beraber geçirdiğimiz tüm bu yıllar boyunca sana bakıyorum da, içinde yaşadığımız şu beyazların dünyasından hiçbir şey anlamadığını görüyorum. İstisnalar yapıyorsun. İçlerinden bazılarının bizlere değer verebileceklerini, bizleri sevebileceklerini zannediyorsun. Ne kadar yanılıyorsun! Hiçbirini ayrı tutmadan hepsinden nefret etmek gerek."

"Kızılderili John, böyle konuşmak ne kadar yakışıyor sana! Adeta onların elleri arasında bir kuklasın. Ben bu ipi çekiyorum, sen o..."

"Başını derde sokan karım, benim yüzümde bir maske var. O maske onların istediği renklere bürünüyor. Fal taşı gibi açılmış kıpkırmızı gözler mi? 'Başım üstüne, sahip!' Etli, mor dudaklar mı? 'Elbette sahibe!' Bir kurbağa gibi kısa ve kalın bir burun mu? 'Siz nasıl isterseniz beyefendiler, hanımefendiler!' O görüntünün ardında Kızılderili John'um ben, özgürüm! Şu küçük Betsey'ye ballı şekerleme muamelesi yaptığını gördükçe kendi kendime, 'Umarım hayal kırıklığına uğramaz!' diyordum."

"Yani onun beni sevmediğini mi düşünüyorsun?"

"Bizler zenciyiz Tituba! Tüm dünya bize karşı!"

Kızılderili John'un göğsüne sokuldum çünkü söylediği sözler çok acımasızdı. Kekeledim:

"Şimdi ne olacak?"

Düşündü.

"Samuel Parris'in, kızlarının büyülendiği dedikoduları bütün Salem'e yayılacak diye ödü kopuyor. Bunun alışıldık, sıradan bir hastalık olduğu ümidiyle Doktor Griggs'i çağıracak. Zavallı doktor bu hastalığı iyileştiremezse işte o zaman durum fena!"

Sızlandım:

"Kızılderili John, Betsey hasta olamaz. Onu her şeyden korudum..."

Sözümü kesti:

"Zaten kötü olan da bu! Sen onu korumak istiyordun. O ise gidip tüm detayları masumca –en azından başlarda öyle olduğunu düşünüyorum– Abigail'e ve bunlardan zehirlenen o küçük şıllıklara anlatıyordu! Heyhat! İlk zehirlenen de Betsey oldu!"

Gözyaşlarına boğulmuştum. Kızılderili John beni teselli etmeye çalışmadı, tam aksine sert bir sesle sordu:

"Abena'nın kızısın sen, hatırlıyor musun bunu?" Bu cümle beni biraz kendime getirmişti. Pis bir bezi andıran gün ışığı, çatının dar penceresinden içeri sızıyordu. Kalkmalı ve gündelik işlerime dönmeliydim.

Samuel Parris kalkmıştı bile. Sebt günü olduğundan kiliseye gitmeye hazırlanıyordu. Siyah şapkası alnının ortasına kadar inmiş, yüzünü sert hatlı bir üçgene benzetmişti. Bana dönerek, "Tituba, kanıtım olmadan seni suçlamam. Dolayısıyla henüz kesin bir yargıda bulunmuyorum. Ama yarın Doktor Griggs bu işte Şeytan'ın parmağı olduğuna karar verirse, sana kim olduğumu göstereceğim" dedi.

Sırıttım.

"Kanıt derken neyi kastediyorsunuz?"

Bakışlarını bana dikmeye devam etti.

"Önce çocuklarıma yaptıklarının günahını çıkartacaksın, ardından seni astıracağım. Massachusetts ağaçlarında pek güzel bir meyve sallanacak!"

O anda Sahibe Parris ve iki küçük kız içeri girdiler. Abigail'in elinde bir dua kitabı vardı.

Yere düşerek çığlıklar atmaya başlayan da ilk o olmuştu. Betsey, yüzü kıpkırmızı, bir an sanki sevgi ve dehşet duyguları ara-

sında gidip geliyormuş gibi göründükten sonra Abigail'in yanında yere düştü.

Bağırma sırası bana gelmişti:

"Yeter, yeter! Betsey, Abigail, siz de gayet iyi biliyorsunuz ki size hiçbir kötülüğüm dokunmadı! Özellikle de siz Betsey! Tüm isteğim size iyilik yapmaktı!"

Samuel Parris üzerime yürüdü. Nefreti öylesine güçlüydü ki sanki bana vurmuş gibi sendeledim:

"Ne demek istedin, açıkla! Çok fazla konuştun. Ne yaptın onlara?"

Bu gürültüyle bir gün evvelki gibi kapının önünde toplaşan komşular beni bir kez daha kurtardılar. En uygunsuz şekillerde çırpınmaya devam eden çocukların çevresinde, onlara ilişmeden, dehşetten dilleri tutularak bir halka oluşturdular. Aşağı inen Kızılderili John, tek kelime etmeden mutfağa gidip bir kova su getirdi ve küçük kaçıkların üzerine boca etti. Bu onları sakinleştirmişti. Üzerlerinden sular akarak, süklüm püklüm ayağa kalktılar. Hep birlikte kiliseye doğru yola koyulduk.

Kilisede yerimizi almak üzereyken hengâme yeniden başladı. Kızılderili John içeriye daima en önden girerdi. Ben onu takip ederdim ve böylece Sahibe Parris'le kızları aramıza oturturduk. Abigail yanımda diz çökecekken durdu, geriye doğru sıçradı ve kendisini bankların arasındaki orta boşluğa atarak bağırmaya başladı.

Salem'de pazar ayinini hayal edin! Hepsi oradaydı, rom tüccarı John Putnam, çavuş Thomas Putnam ve karısı Anne, Gilles Corey ve karısı Martha, kızları ve kızlarının kocaları, Johanna Chibum, Nathaniel Ingersoll, John Proctor ve Elizabeth ve diğerleri, tüm diğerleri! Abigail ve Betsey'nin tehlikeli oyun arkadaşları olan kız çocuklarının ve genç kızların yüzlerini gördüm. Hepsinin gözleri heyecandan pırıl pırıldı. Topluluğun bakışları üzer-

lerinde toplansın diye gösteriye katılmaya can atıyorlardı! Bunu hissediyordum...

Bu kez yerde kıvranıp durarak bağıran yalnızca Abigail'di. Betsey onu taklit etmedi. Abigail bir müddet sonra sustu, saçlarının bir kısmı bonesinden dışarı taşmış, bitkin bir şekilde kaldı. Kızılderili John kalkıp sıradan çıktı, onu kucaklayıp eve götürdü. Ayinin geri kalanı olaysız geçti.

Enayilik yaptığımı itiraf ediyorum. Cılız bir ağacın bol meyve verebileceğinden emin olduğum kadar, en vicdansız caniden bile hassas ve iyi yürekli çocuklar çıkabileceğinden emindim. Kimden kaynaklandığını bilmeden geçici bir süre kaybettiğimi düşündüğüm Betsey'nin bana olan sevgisine inanıyor, onun kalbini yeniden kazanabileceğim konusunda ümidimi kaybetmiyordum. Bu nedenle, Sahibe Parris'in çocukların haberlerini almak için gelen meraklılarla konuşmak üzere aşağı inmesini fırsat bilerek odasına çıktım.

Pencerenin yanına oturmuştu. Parmakları kanaviçesinin üzerinde kımıldamadan duruyordu ve yarı karanlıkta küçük yüzünde öyle bir ifade vardı ki yüreğim daraldı. Ayak seslerimi duyunca başını kaldırdı ve o anda dudakları çığlık atacakmış gibi yuvarlaklaştı. Elimi derhal ağzının üzerine kapattım. Beni o kadar acımasızca ısırdı ki elimden fışkıran kan, yerin tahta kaplamalarında kıpkırmızı bir derecik oluştururken birbirimize bakarak öylece kalakaldık.

Canım yanmasına rağmen elimden geldiğince yumuşak bir sesle sordum:

"Betsey, sizi bana karşı kim kışkırttı?"

Başını salladı.

"Hiç kimse, hiç kimse."

Israr ettim:

"Abigail mi?"

Başını gitgide daha hızlı sallamaya başladı.

"Hayır, hayır, bana kötülük ettiğinizi söylediler sadece!"

Aynı yumuşak ses tonuyla sormaya devam ettim:

"Onlarla niçin konuşuyordunuz? Bunların aramızda bir sır olarak kalması gerektiğini söylemedim mi size?"

"Elimde değildi, yapamazdım! Bana yaptığınız tüm bu şeyler!"

"Tüm bunların iyiliğiniz için olduğunu anlatmadım mı size?"

Üst dudağı çirkin bir sırıtışla gerildi ve hastalıklı diş etleri meydana çıktı.

"İyilik yapmak mı? Siz mi? Siz bir zencisiniz Tituba! Yalnızca kötülük yapabilirsiniz. Siz Şeytan'ın ta kendisisiniz!"

Bu kelimeleri daha önce başkalarından duymuş ya da başka bakışlarda okumuştum. Fakat benim için böyle değerli dudaklardan dökülebilecekleri asla aklımdan geçmemişti! Ne diyeceğimi bilemeden öylece kalakaldım. Betsey, adalardaki yeşil bir mamba yılanı gibi tısladı:

"Beni içine soktuğunuz o banyonun suyunda ne vardı? Kötülüğünüzle öldürdüğünüz yeni doğmuş bir bebeğin kanı mı?"

Sersemledim.

"Her sabah beslediğiniz o kedinin kanı mı yoksa? Oydu değil mi?"

Ağlamaya başladım.

"Sizin gibilerle buluşmak, onlarla birlikte dans etmek için mi gidiyordunuz ormana?"

Odadan çıkacak gücü zar zor bulmuştum kendimde.

Heyecanlı ve geveze kadınlarla dolu yemek odasından geçerek mutfağıma çekildim. Birileri Barbados'umu seyrettiğim kavanozu yok etmişti. Hissettiğim acıyla kaskatı kesilerek bir tabureye çöktüm. Orada içime kapanmış otururken Mary Sibley yanıma geldi. Ona da kasabanın çoğu kadınına beslediğim sempatiden fazlasını hissetmiyordum. Yine de itiraf etmeliyim ki bir veya iki kez benimle beyaz derili adamların siyahlara çektirdiklerine dair şefkatle konuşmuştu. Beni kolumdan tuttu.

"Dinle Tituba! Çok yakında bir kurt sürüsü üzerine atılacak, üstünü başını yırtacak, derini yüzecek ve kanın pıhtılaşıp lezzetini yitirmeden dudaklarını yalaya yalaya seni yiyecek. Kendini savunmalı ve bu çocuklara büyü yapmadığını kanıtlamalısın."

Şaşırdım ve bu beklenmedik ilgiden çekinerek yanıt verdim:

"Bunu çok isterdim. Fakat ne yazık ki nasıl yapabileceğimi bilmiyorum."

Sesini alçalttı.

"Bunu bilmeyen bir sensin. Onlara bir pasta yap. Ama pastanın hamurunu su yerine idrarla yoğur. Pasta pişer pişmez onlara yedir..."

Sözünü kestim:

"Sahibe Sibley, size saygım var ama gidin bu saçmalıkları başkalarına anlatın!"

O anda içeri giren Kızılderili John'a dönerek, "Büyücülere ne yaptıklarından haberi var mı? Ona yardım etmeye çalışıyorum, o ise benimle alay ediyor!" dedi.

Kızılderili John gözlerini bir sağa bir sola yuvarlayarak ağlamaklı bir sesle mızıldanmaya başladı:

"Evet Sahibe Sibley! Yardım edin bana! Zavallı Tituba'ya ve Kızılderili John'a yardım edin."

Fakat ben sözlerimin arkasındaydım.

"Sahibe Sibley, bu saçmalıklarınızı gidin başka yerde anlatın!"

Arkasında onu beyhude yere sakinleştirmeye çalışan Kızılderili John'la, onuru incinerek dışarı çıktı. Akşama doğru, bir zamanlar mutfağımdan kovduğum tüm kızlar birbiri ardına içeri girdiler. Hepsi oradaydı. Anne Putnam. Mary Walcott. Elizabeth Hubbard. Mary Warren. Mercy Lewis. Elizabeth Booth. Susanna Sheldon. Sarah Churchill. Beni huzursuz etmek için geldiklerini anlamıştım. Bozguna uğrayışımın tadını çıkarmak için gelmişlerdi. Ah, daha işin başındaydım! Çok daha aşağılara düşecektim. Canım çok daha fazla yanacaktı. Ve hepsinin gözleri, bunu önceden bilmenin mutluluğuyla zalimce parlıyordu. Gülünç şekilsizliklerine rağmen neredeyse güzelleşmiş gibiydiler. Sandık kadar geniş kalçalarıyla Mary Walcott, tazeliklerini erkenden yitirip pörsümüş armutlara benzeyen göğüsleriyle Mary Warren. Dudaklarından dışarı taşan değirmen taşları gibi dişleriyle Elizabeth Hubbard.

O gece rüyamda Susanna Endicott'ı gördüm ve söylediği sözler geldi aklıma:

"Öldüğümde de, tıpkı hayatta olduğum zamanki gibi senin peşini bırakmayacağım!"

Öyleyse bu onun intikamı mıydı? Ölmüş ve Bridgetown mezarlığına mı gömülmüştü? Vasiyetine uyulup evi açık artırmayla satıldıktan sonra nesi var nesi yok yoksullara mı dağıtılmıştı?

Bu onun intikamı mıydı?

Kızılderili John, Deacon Ingersoll'un evine dönmüştü ve yatağım, kimsenin benim için kazmaya yeltenmeyeceği bir mezar kadar boş ve soğuktu. Perdeyi aralayarak aya baktım. Atının terkisinde bir kadın gibi gökyüzünün ortasında oturmuştu. Bulutlardan bir eşarp boynuna sarıldı ve çevresindeki gökyüzü mürekkep rengine büründü.

Ürpererek yatağıma döndüm.

Gece yarısından hemen önce kapım açıldı. Heyecan ve endişeyle sıçrayarak doğruldum. Samuel Parris'ti. Tek kelime etmeden karanlıkta ayakta durdu, dudakları ne olduğunu bilmediğim dualar mırıldanıyordu. Kapı eşiğine dayanmış uzun boylu gölgesi, bana sonsuzluk gibi gelen bir müddet boyunca kımıldamadan öylece kaldı. Ardından geldiği gibi gitti. Bunun bir rüya olduğunu zannettim. Sanki o da rüyama girmişti.

Sabah olduğunda nihayet uykunun şifalı kollarına düştüm. Bana çok iyi davrandı. Barbados'umun tepelerinde gezdirdi beni. Mutlu günler geçirdiğim kulübemi yeniden gördüm. Şimdi mutlulukların en büyüğünün o yalnızlık olduğunu anlıyordum. Kulübem değişmemişti! Sadece biraz daha eğrilmişti o kadar. Üzeri biraz daha yosunlanmıştı. Çardağa tırmanan elma sarmaşığı meyvelerle doluydu. Kabak ağacının gövdesinde, hamile bir kadının karnına benzeyen yumrular oluşmuştu. Ormonde Irmağı yeni doğmuş bir bebek gibi cıvıldıyordu.

Ülkem, kaybettiğim ülkem... Bir gün kavuşabilecek miyim sana?

12

Doktor Griggs'le aramız pek iyiydi. Sahibe Parris'in bitkinliklerini iyileştirerek harika bir iş çıkardığımı ve kadının, kilisedeki pazar ayini ilahilerini benim sayemde söyleyebildiğini biliyordu. Kızların öksürüklerini ve bronşitlerini de benim tedavi ettiğimden haberi vardı. Hatta bir keresinde oğlunun ayak bileğindeki kötü bir yara için yakı hazırlamamı bile istemişti benden.

O zamana kadar yeteneklerimde herhangi bir kötülük görmüşe benzemiyordu. Ne var ki o sabah Samuel Parris'in kapısından içeri girdiğinde bakışlarını benden kaçırdı ve onun da beni suçlayanların safında yer almaya hazırlandığını anladım. Birinci kata giden merdivenleri çıktı; sahanlıkta Sahip ve Sahibe Parris ile sessizce konuştuğunu duydum. Bir müddet sonra Samuel Parris'in sesi yankılandı:

"Tituba, senin de burada olman gerekiyor."

İtaat ettim.

Betsey ve Abigail anne babalarının odasında, üzerine örtü örtülmüş geniş yatakta yan yana oturuyorlardı. Ben odaya girer girmez kendilerini yere atarak ak kuyruklu kartallar gibi çığlık atmaya başladılar. Doktor Griggs aldırış etmedi. Bir masanın üzerine deri kaplı bir dizi kalın kitap koydu, titizlikle işaretlenmiş sayfaları açtı ve büyük bir ciddiyetle okumaya başladı. Ardından Sahibe Parris'e dönerek, "Elbiselerini çıkartın!" diye emretti.

Zavallı kadın telaşlanmışa benziyordu, bana kocasıyla ilgili verdiği sırrı hatırladım: *"Zavallı Tituba'm, benimle beraber olurken ne kendi kıyafetlerini ne de benimkileri çıkartıyor!"*

Bu insanların çıplaklığa tahammülleri yoktu, bir çocuğun çıplaklığına bile!

Doktor Griggs tereddüte ve itiraza yer vermeyen ses tonuyla sözlerini yineledi:

"Elbiselerini çıkartın!"

Kadın söyleneni yapmak mecburiyetinde kaldı.

İkiye bölünmüş solucanlar gibi kıvranan ve canlı canlı derileri yüzülüyormuş gibi çığlıklar atan iki küçük kızı soymakta ne kadar zorlandığını söylememe gerek yok! Yine de amacına ulaşmıştı. Küçük kızların bedenleri meydana çıktı. Betsey'ninki tam bir çocuk bedeniydi. Ergenliğe girmiş Abigail'in kasıklarında çirkin bir demet kıl çıkmış, meme uçlarında pembemsi daireler oluşmuştu. Doktor Griggs, Abigail'in ağzından dökülen iğrenç küfürlere, çığlıklarına eşlik eden en feci hakaretlere rağmen onları titizlikle muayene etti. Nihayet Samuel Parris'e dönerek ciddi bir ifadeyle, "Dalakta ve karaciğerde herhangi bir düzensizlik yok, safrada kan toplanması yok, kanda ısınma da. Tek kelimeyle söyleyecek olursam hiçbir fiziki neden mevcut değil. Bu durumda şu sonuca vardım: Şeytan'ın eli kızların üzerinde" dedi.

Bu kelimeler üzerine kızlardan bir dizi havlama, kükreme ve tıslama duyuldu. Gürültüyü bastırmak için sesini yükselten Doktor Griggs konuşmasına devam etti:

"Fakat ben küçük bir kasaba doktoruyum. Gerçeklerin ortaya çıkması için lütfen benden daha bilgili meslektaşlarıma başvurun."

Bu sözleri söyledikten sonra kitaplarını toplayıp gitti.

Odaya aniden sessizlik çökmüştü. Sanki Abigail ve Betsey söylenenlerin ciddiyetini kavramış gibiydi. Ardından Betsey korku, pişmanlık ve sonsuz bir üzüntüyle dolu dokunaklı hıçkırıklarla ağlamaya başladı.

Samuel Parris sahanlıkta yanıma geldi. Bana attığı tokatla duvara çarptım. Sonra üzerime yürüyerek beni omuzlarımdan tuttu. Onun öyle kuvvetli olduğunu hiç fark etmemiştim, elleri vahşi kuşların pençeleri gibiydi ve bakımsız vücudundan yükse-

len kokuyu hiç o kadar yakından hissetmemiştim. Hecelerin üzerine basarak konuştu:

"Tituba, eğer çocuklarıma büyü yaptığın kanıtlanırsa, tekrar ediyorum, seni astıracağım!"

Karşı çıkacak gücü ancak buldum:

"Büyü söz konusu olur olmaz niçin önce ben geliyorum aklınıza? Niçin komşularınızdan kuşkulanmıyorsunuz? Mary Sibley bu konuda pek deneyimliye benziyor! Ona sorsanıza!"

Artık havlayan, önüne geleni ısıran ve tırmalayan bir hayvan gibi davranmaya başlamıştım!

Samuel Parris'in yüzü kasıldı, dudakları kanlı, ince bir çizgiye benzedi. Omuzlarımı bırakarak sordu:

"Mary Sibley mi?"

Ne var ki en azından o anda Mary Sibley'den bir açıklama elde edemeyeceği belliydi, zira bir şirret kadınlar sürüsü bağırıp çağırarak aşağıdaki odaya doluşmuşlardı. Kötülük yayılıyordu ve kasabanın diğer küçük kızlarına da bulaşmıştı. Anne Putnam, Mercy Lewis, Mary Walcott, kendilerince Şeytan'ın etkisi olarak adlandırdıkları bir hale girerek teker teker yere düşmüşlerdi.

Salem'in kuzeyinden güneyine, ahşap hapishanelere benzeyen evlerden, ahırlardan, sarı ardıç ve papatya tarlalarından ne idüğü belirsiz bir ses kargaşası yükseliyordu: "Ruhu Şeytan tarafından ele geçirilenlerin" sesleri, dehşete kapılan ebeveynlerin sesleri. Yardım etmeye çalışan kölelerin ve aile yakınlarının sesleri. Samuel Parris sıkıntıyla, "Yarın yetkililerden tavsiye almak için Boston'a gideceğim" dedi.

Kaybedecek neyim kalmıştı ki?

Eteklerimi toplayıp, ayaklarımı kanatan tahta nalınlar üzerinde Anne ve Thomas Putnam'ın evlerine koştum. Thomas Putnam, hiç kuşkusuz Salem'in en zengin adamlarından biriydi. Bir

metre enindeki şapkası ve ağır İngiliz kumaşından harmanisiyle bu dev gibi adam, herkesin deli olduğunu düşündüğü kısa boylu karısıyla tam bir tezat teşkil ediyordu. Kızları küçük Anne birçok kez annesinin, kendisine görünen görüntülerle ilgili olarak benimle konuşmak istediğini bana iletmişti.

"Hangi görüntüler?"

"Bazılarının cehennemde cayır cayır yandığını görüyor!"

Bu sözlerden sonra Anne Putnam'la tüm ilişkilerimi kesmeyi tercih etmem anlaşılmayacak bir şey değil!

Putnam'ların evinin giriş katında birikmiş kalabalığın içinde kimse beni fark etmedi ve küçük Anne'in çırpınışlarını dilediğim gibi seyretmeye fırsat buldum. Bir anda doğruldu, parmağını duvara doğru yönelterek teatral bir ses tonuyla konuştu:

"Orada, orada, kartal gagasına benzeyen burnuyla görüyorum onu, gözleri ateş topları gibi ve tüm vücudu uzun tüylerle kaplı. Orada, orada, görüyorum onu!"

Bu sözler üzerine ne beklenirdi? Bu yetişkinler kalabalığının gülmesi ve çocuklara has bu korkuları dindirmeye çalışması, öyle değil mi? Ama bunun yerine kalabalık dört bir tarafa koşuşup dizlerinin üzerine çökerek ilahiler ve dualar okumaya başlamıştı. İçlerinde yalnızca Sarah Good, elleri kalçalarında, başını arkaya atarak alaycı alaycı kişner gibi gülüyordu.

"Haydi ama, onunla dans etmek için ne bekliyorsunuz? Eğer bu odada onun yaratıkları bulunuyorsa, onların arasında sizin de bulunduğunuza eminim!" diyecek kadar ileri gitti hatta.

Bu sözlerin ardından küçük Dorcas'ı elinden tutup oradan ayrıldı. Benim de öyle yapmam gerekirdi. Çünkü onun bu alaycı sözleri söyledikten sonra odadan çıkarken yarattığı telaşeyle herkes yanındakine bakmaya başlamıştı ve sığındığım köşede beni fark ettiler.

Bana ilk taşı atan Sahibe Pope oldu.

"Samuel Parris bu ucubeyi kasabamıza getirdi! Altın bulmayı beceremeyiş, bula bula bu lanetli incir ağacını bulmuş!"

Sahibe Pope, Salem'deki diğer birçokları gibi kocası olmayan bir kadındı ve zamanının çoğunu evden eve bir sepet dolusu dedikodu taşıyarak geçirirdi. Yeni doğmuş bir bebeğin niçin öldüğünü, bir kadın hamileyken diğerinin karnının niçin boş kaldığını daima bilirdi... Genellikle de herkes ondan kaçardı. Ama bu kez kalabalık onun sözlerine katılmıştı. Sahibe Huntchinson ona katılarak ikinci taşı attı.

"Yanında getirdiği o yaslı suratlarla kasabamıza gelir gelmez felaketin kapılarını açtığını anlamıştım zaten! Şimdi o felaket hepimizin üzerinde dolaşıyor."

Kendimi savunmak için ne söyleyebilirdim?

Ne şaşırtıcıdır ki tüm bunları büyük bir kederle izleyen Sahibe Elizabeth Proctor sesini yükseltmeye cesaret etti.

"Yargılamadan hüküm vermeyin! Bu işin içinde gerçekten büyü mü var bilmiyoruz..."

On ayrı ses kadının sesini bastırdı.

"Olmaz olur mu, olmaz olur mu! Doktor Griggs bunu anladı!"

Sahibe Proctor cesaretle omuzlarını dikleştirdi.

"Ne yani! Bir doktorun yanıldığını hiç mi görmediniz? Nathaniel Bayley'in karısı kan zehirlenmesi geçirirken, boğazını tedavi edip mezara sokan da aynı Griggs değil miydi?"

Ona, "Benim için kendinizi zor duruma düşürmeyin Sahibe Proctor!" dedim. "Kurbağa tükürüğünün gül kokusunu bozduğu görülmemiştir!"

Evet, doğru, aslında daha iyi bir mukayesede bulunabilirdim. Düşmanlarım yaptığım karşılaştırmayı fark edip gülmekte gecikmediler.

"Gül de kimmiş? Sen misin? Sen? Zavallı Tituba, yanılıyorsun, evet, rengin konusunda çok yanılıyorsun."

Man Yaya ve annem Abena artık benimle konuşmuyorlardı ama onların ne zaman çevremde olduklarını biliyordum. Çoğu zaman sabah vakti odamın perdelerine solgun bir gölge tutunur, ardından yatağımın ayakucuna büzülür ve elle hissedilemeyen şaşırtıcı bir sıcaklık yayarak benimle iletişime geçerdi. O zamanlarda, sefil tavan arasına yayılan hanımeli kokusuyla Abena'yı tanırdım. Man Yaya'nınki daha güçlü, neredeyse biberli ve daha sinsi bir kokuydu. Man Yaya bana sıcaklık vermez, zihnime kazandırdığı bir çeşit kıvraklıkla, beni hiçbir şeyin yıkamayacağı konusunda ümitlendirirdi. Kısaca özetlemek gerekirse Man Yaya bana ümit, annem Abena ise şefkat aşılıyordu. Yine de beni tehdit eden ciddi tehlikeler karşısında onlarla daha doğrudan iletişim kurmaya ihtiyaç duyuyordum. Kelimelerle. Bazen kelimelerin yerini hiçbir şey tutamaz. Kelimeler çoğunlukla yalancı ve hain olsalar da yeri doldurulmaz merhemlerdir.

Evimizin arkasında bulunan çitlerle çevrili küçük alanda, Kızılderili John'un benim için yaptığı kümeste tavuk besliyordum. Sevgili görünmezlerim için bu tavuklardan kurban ettiğim çok olmuştu. Fakat o anda başka ulaklara ihtiyacım vardı. İki ev ötede oturan ihtiyar Sahibe Huntchinson, koyun sürüsüyle pek övünürdü. Özellikle de alnında yıldız şeklinde bir işaret bulunan bembeyaz postlu koyunuyla. Gün doğup, Salem sakinlerine, çalışarak tanrılarını onurlandırma zamanının geldiğini haber veren boru sesi duyulduğunda, kadının kiraladığı bir çoban, peşindeki iki-üç köpeğiyle birlikte sürüyü kasabanın diğer ucunda yer alan otlaklara götürürdü. Salem buydu işte! Tanrı adını verdikleri bir paltoyu giyip, yağmalayan, hile ve hırsızlık yapan bir topluluk. Yasalar hırsızları istediği kadar B[20] harfiyle işaretlesin, kamçılasın, on-

20) (İng.) Burglary: Hırsızlık. [y.n.]

ların kulaklarını kessin, dillerini kopartsın, işlenen suçların sayısı gitgide artıyordu!

Tüm bunları anlatmamın sebebi, bir hırsızın malını çalmaktan en ufak pişmanlık duymadığımdandır!

Çitin halatını çözdüm, yarı uykulu olmalarına rağmen derhal endişelenen hayvanların arasına süzüldüm. Koyunu tuttum. Önce kendini geriye atarak bana karşı koydu. Ama ben daha kuvvetli olduğum için beni takip etmek zorunda kaldı.

Onu ormanın kenarına kadar sürükledim.

O kurban, ben elleri titreyen cellat, kısacık bir an bakıştık. Beni affetsin ve kanıyla dualarımı yerine ulaştırsın diye yalvardım ona. Ardından keskin ve kusursuz bir hareketle boynunu kestim. Ayaklarımın etrafındaki toprak kanıyla ıslanırken diz üstü çöktü. Taze kanı alnıma sürdüm. Sonra, iç organların ve dışkıların leş gibi kokusuna aldırış etmeden hayvanın karnını deştim. Etini dört eşit parçaya ayırarak dört ayrı yöne kaldırdım ve ölmüşlerime adak olarak yere bıraktım.

Ardından, zihnimde dualar ve sihirli kelimeler koşuştururken bitkin bir bekleyişe geçtim. Bana hayat verenler nihayet konuşacaklar mıydı benimle? Onlara ihtiyacım vardı. Artık kendi topraklarımda değildim. Yanımda yalnızca erkeğim vardı. Çocuğumu öldürmek zorunda kalmıştım. Onlara, beni doğuranlara ihtiyacım vardı. Aradan ne kadar zaman geçti bilmiyorum. Fundalıklardan bir ses geldi. Man Yaya ve annem Abena hemen önümde duruyorlardı. Üzerine çarpıp durduğumuz bir duvara benzeyen bu sessizliği nihayet bozacaklar mıydı? Kalbim küt küt atıyordu. Sonunda Man Yaya konuştu:

"Telaşa kapılma Tituba! Sen de biliyorsun ki bahtsızlık zencinin ikiz kardeşidir! Onunla doğar, onunla uyur, onunla aynı pörsük memeyi paylaşır. Tabağındaki morinasına ortak olur. Ama zenci bahtsızlığa karşı koyar! O zenciyi bu dünyadan yok etmek

isteyenler bunu ödeyecekler. Aralarında bir tek sen hayatta kalacaksın!"

"Barbados'a geri dönecek miyim?" diye yalvardım.

Man Yaya omuzlarını kaldırdı ve tek söylediği, "Bu da soru mu şimdi?" oldu.

Sonra hafif bir el işaretiyle ortadan kayboldu. Annem Abena, alışıldık iç çekmeleriyle yanımda biraz daha uzun kalmıştı. Sonunda o da, bana daha fazla açıklama getirmeden kayboldu.

İçim biraz rahatlayarak ayağa kalktım. Soğuğa rağmen kanın ve taze etin kokusuna toplaşan sinekler etrafta vızıldamaya başlamışlardı. Sabah borusu çalarken kasabaya döndüm. Dualarla o kadar da uzun bir zaman geçirmediğimi tahmin ediyordum. Sürüdeki en kıymetli parçasının kaybolduğunu fark eden çoban, Sarah Huntchinson'ı uykusundan uyandırmıştı. Saçlarını alelacele bonesine tıkıştırmış kadın öfkeyle bağırıp çağırıyordu:

"Gün gelecek, Tanrı'nın intikamı Salem sakinlerinin üzerine inecek. Tıpkı Sodome'da olduğu gibi, kasabayı o korkunç cezadan kurtarabilecek dürüst on kişi bile çıkmayacak. Hırsızlar, hırsızlar ini!"

İkiyüzlülük ederek kadının üzüntüsünü paylaşıyormuş gibi kapısının önünde durdum, sesini alçaltarak beni bahçenin bir köşesine doğru çekti.

"Yardım et bana Tituba, bunu yapanı bulmam için yardım et ve onu cezalandır! Eğer varsa ilk çocuğu çiçek hastalığı gibi bir hastalıktan ölsün. Henüz çocuğu olmadıysa ne yap et, karısı asla hamile kalmasın! Biliyorum, yapabilirsin bunu. Büyücülükte üstüne olmadığını her yerde söylüyorlar!"

Man Yaya ve annem Abena'nın bana telkin ettikleri o kaçamak, kibirle dolu bakışlarımı kadının bakışlarına dikerek yanıt verdim:

"Siz asıl isimleri zikredilmeyenlerden korkun Sahibe Huntchinson. Her söylenene kulak asmamak gerektiğini bilecek kadar uzun yaşamışsınız!"

Kötücül bir gülümsemeyle, "Bakıyorum da dilin pek uzamış, zenci! Halatın ucunda sallanırken de bunları düşünecek misin acaba?" dedi.

Elimde olmadan ürpererek eve döndüm.

Ölüm fikriyle tir tir titrediğime şaşırılabilir belki de. Fakat benim gibilerin kararsızlığı da bu zaten. Ölümlü bir bedenimiz var ve bu nedenle biz de tüm varlıkların kapıldığı endişeleri yaşıyoruz. Onlar gibi biz de acı çekmekten korkuyoruz. Dünya hayatını sonlandıran o korkunç araf, onlar gibi bizi de dehşete düşürüyor. Ölüm kapılarının, sonsuza dek sürecek başka bir varoluş biçimi için aralandığını bilsek de endişeleniyoruz. Yüreğime ve ruhuma biraz olsun huzur verebilmek için Man Yaya'nın sözlerini kendi kendime tekrarlamak zorunda kaldım:

"Aralarında bir tek sen hayatta kalacaksın!"

- Bölüm II -

1

Büyük avcı kuşlara benzeyen üç rahip yemek salonunda oturmuştu. Biri Beverley'den, diğer ikisi de Salem şehrinden geliyordu. Sıska, kemikli bacaklarını şöminenin harlı, pırıl pırıl alevlerine doğru uzattılar. Sonra avuç içlerini ateşe çevirerek ısıttılar. Nihayet içlerinde en genci, Samuel Allen, bakışlarını Samuel Parris'e doğru kaldırarak sordu:

"Çocuklar nerede?"

Samuel Parris yanıtladı:

"Birinci kattalar."

"Hepsi burada mı?"

Samuel Parris başını salladı.

"Anne babalara kızlarını sabah erkenden buraya getirmelerini söyledim. Onlar da şu anda Tanrı'ya dua ederek kilisede bekliyor."

Üç rahip ayağa kalktı.

"Biz de dua edelim, zira üzerimize düşen görevde Tanrı'nın yardımına ihtiyacımız olacak!"

Samuel Parris kitabını açtı ve o pek hoşuna giden tumturaklı ve tutkulu ses tonuyla okumaya başladı:

"Rab diyor ki:
Gökler tahtım,
Yer ayaklarımın taburesidir.
Nerede benim için yapacağınız ev,
Neresi dinleneceğim yer?
Çünkü bütün bunları benim ellerim yaptı..."

Bu şekilde dakikalarca okudu, ardından kitabını kapatarak, "İşaya. Bölüm 66" dedi.

Beverley'den Edouard Payson emretti bu kez:

"Kızları aşağı indirin!"

Samuel Parris aceleyle yukarı çıkarken bana dönerek şaşırtıcı bir merhametle, "Masumsan korkmana gerek yok!" dedi.

Kendimden emin yanıt vermek istedim ama sesim titrek ve boğuk çıkmıştı:

"Masumum."

Ben bunu söylerken çocuklar odaya giriyordu. Samuel Parris bütün çocukların orada olduğunu iddia ederken belli ki yalan söylüyordu; çünkü yalnızca Betsey, Abigail ve Anne Putnam oradaydı. Anladım ki, çocuklarının acılarını dindirmek ve çektikleri işkenceleri azaltmaktan başka bir arzusu olmayan baba ve eş yürekleri, tabir ettikleri üzere "ruhları ele geçirilen" kızların en küçüklerini, en perişanlarını seçmişti.

Benim gibi beti benzi atmış ve gözleri dehşetle parlayan Betsey dışında diğer ikisi, Abigail ve Anne gözüme ilk kez bu kadar formda göründü. Özellikle Abigail'de savunmasız kuşlardan kendisine ziyafet çekmeye hazırlanan kurnaz bir kedi edası seziliyordu.

Hedeflerinin ben olduğunu biliyordum elbette ama hissettiğim duyguyu tarif etmem asla mümkün değil. Öfke. Öldürme arzusu. Keder, özellikle de keder. Koynunda yılan beslemiş, memelerini onların çatal dilli üçgen ağızlarına sunmuş zavallı bir aptaldım ben. Aldatılmıştım. Venedik incileri taşıyan ağır gövdeli bir kalyon gibi köşeye sıkıştırılmıştım. İspanyol bir korsan kılıcını vücuduma saplamıştı.

Dört adamın en yaşlısı, saçları ağarmaya yüz tutmuş ve derisi pörsümüş Edouard Payson sordu:

"Sizi huzura kavuşturmaya çalışmamız için söyleyin bize, size azap veren kim?"

Sözlerine daha da ağırlık kazandırmak için hesaplanmış bir tereddütle yanıt verdiler:

"Tituba!"

İçine düştüğüm duygusal karmaşada, nedenini anlamadığım şekilde benim ismimle birlikte başka isimler de verdiklerini duydum.

"Sarah Good! Sarah Osborne!"

Sarah Good, Sarah Osborne ve ben, Salem'e geldiğimden beri neredeyse hiç konuşmamıştık. Tek yaptığım, aç bir çocuk gibi görünen Dorcas Good penceremin altından geçerken ona elmalı veya kabaklı bir parça turta uzatmak olmuştu.

Büyük avcı kuşlara benzeyen üç adam odama girdiler. Başlarında yalnızca göz boşlukları açık siyah kukuletalar vardı, ağızlarından çıkan buğu kumaşın dışına taşıyordu. Yatağımın çevresinden hızlıca dolandılar. İkisi kollarımdan yakalayıp tutarken üçüncüsü bacaklarımı öyle sıkı bağladı ki acıyla haykırdım. Sonra içlerinden biri konuştu, Samuel Parris'in sesini tanıdım:

"En azından, serbest bıraktığın cehennemden iyi bir şeyin çıkmasına sebep oldun. Seni yok etmemiz kolay olacak. Bu kasabadan kimse senin için parmağını kımıldatmaz. Boston'daki yargıçların da uğraşacak daha önemli işleri var. Bize itaat etmezsen seni kırbaçlayacağız. Çünkü Tituba, seni asmak için kullanacağımız halatı bile hak etmiyorsun!"

Dilim dolaşarak, "Benden ne istiyorsunuz?" diye sordum.

İçlerinden biri yatağımın kenarına oturdu ve bana değecek kadar üzerime eğilerek tane tane konuştu:

"Mahkemede bunların senin eserin olduğunu itiraf edeceksin."

Haykırdım:

"Asla! Asla!"

Yediğim bir yumrukla ağzımdan kanlar boşaldı.

"Tüm bunların senin eserin olduğunu itiraf et, tek başına hareket etmediğini de söyle ve suç ortaklarını açıkla! Good, Osborne, ve diğerleri!"

"Suç ortağım yok çünkü hiçbir şey yapmadım!"

Adamlardan biri ata biner gibi üzerime oturdu ve taş gibi sert yumruklarla yüzüme vurmaya başladı. Bir diğeri, eteğimi kaldırarak vücudumun en hassas yerine ucu sivriltilmiş bir sopa soktu. Bir yandan da, "Al, al, Kızılderili John'un malı bu!" diye bağırıyordu.

Bir ıstırap yığınına dönüştüğümde durdular ve üçünden biri yeniden konuştu:

"Şeytan'ın Salem'deki tek yaratığı sen değilsin. Başkaları da var ve sen onların isimlerini yargıçların huzurunda söyleyeceksin. Dinle!"

Ne demek istediklerini anlamaya başlamıştım. Can çekişir bir sesle, "Çocuklarınız zaten benim sözde suç ortaklarımın isimlerini vermediler mi? Onların bu sözlerine daha ne eklememi istiyorsunuz?" dedim.

Güldüler.

"Evet, söylediğin gibi çocukların sözleri bunlar, bu yüzden de yetersiz! Yakında onlara işin aslını unutmamayı öğreteceğiz! Ve önce sen konuşacaksın!"

Başımı iki yana salladım:

"Asla! Asla!"

Bunun üzerine bana yeniden saldırdılar ve ucu sivri sopa sanki boğazıma kadar girmiş gibi hissettim. Yine de acıya katlanarak haykırdım:

"Asla! Asla!"

Aralarında konuştular, ardından kapı gıcırdayarak açıldı ve bir ses yavaşça seslendi:

"Tituba!"

Kızılderili John'du. Üç avcı kuş onu bana doğru itti.

"Sen ondan biraz daha akıllı görünüyorsun, açıkla ona!"

Dışarı çıktılar. Odada yalnızca ıstırabımızın ve aşağılanmamın kokusu kalmıştı!

Kızılderili John bana sarıldı, kollarına sığınmak ne kadar iyi gelmişti! Yaralarımdaki kanı mendiliyle silmeye çalıştı. Eteğimi küçük düşürülmüş kalçalarımın üzerine çekti. Gözyaşlarını tenimde hissettim.

"Kadınım, ah benim işkence görmüş kadınım! İşin aslında yine yanılıyorsun! Önemli olan hayatta kalmak! Sana isim vermeni söylüyorlarsa isim ver! İşlerine geliyorsa Salem sakinlerinin yarısını ihbar et! Bu bizim dünyamız değil. Onlar bu dünyayı yakıp yıkmak istiyorlarsa önemli olan tek şey bizim alevlerden uzakta kalmamız! Kulağına kimin ismini fısıldarlarsa onu ihbar et!"

Onu ittim.

"Kızılderili John, onlar hatalarımı itiraf etmemi istiyorlar benden. Halbuki ben suçlu değilim!"

Omuzlarını yukarı kaldırdı ve beni yeniden kollarına aldı. İnatçı bir çocukmuşum gibi beni kollarında sallayarak, "Suçlu değil misin? Evet suçlusun ve onların gözünde daima suçlu olacaksın. Önemli olan senin kendin için, benim için... doğacak çocuklarımız için hayatta kalman!" dedi.

"Kızılderili John, çocuklarımızdan bahsetme çünkü bu karanlık dünyaya asla bir çocuk getirmeyeceğim!"

Bu sözlerime aldırış etmeden yeniden konuştu:

"İsim ver, tecavüze uğramış kadınım! Ve bu şekilde intikamını al, benim intikamımı da... Tanrı onların dağlarını, tarlalarını, mallarını, hazinelerini nasıl yok ettiyse sen de yok et."

Avcı kuşlara benzeyen üç kasaba polisi Sarah Good'u, Sarah Osborne'u ve beni yakaladı. Kahramanlıklarıyla övünmelerine gerek yoktu çünkü hiçbirimiz onlara direnmemiştik. Yalnızca Sarah Good bilekleri zincire vurulurken sordu:

"Dorcas'la kim ilgilenecek?"

Bu sahneye şahit olan Sahip ve Sahibe Proctor yürekleri acıma duygusuyla dolu öne çıktılar.

"İçin rahat olsun! Onu yanımıza alacağız."

Bunu duyan kalabalıktan bir uğultu yükseldi, sanki hepsi de bir cadının çocuğunun sağlıklı çocuklarla bir araya getirilmemesi gerektiği konusunda hemfikirdi. Ayrıca, Sahip ve Sahibe Proctor'ın Sarah Good ile ne idüğü belirsiz bazı ilişkileri olduğu konusunda şüpheler de yok değildi; zira hizmetçileri Mary Warren'a göre, Elizabeth Proctor dolaplarda sakladığı balmumu bebeklere iğneler batırıyordu. Polisler el ve ayak bileklerimize öyle ağır zincirler vurdular ki ayaklarımızı sürüyecek gücü ancak buluyorduk. Ipswich hapishanesine doğru yola çıktık.

Şubat ayıydı. Yılın en soğuk, en merhametsiz ayı. Kalabalık, gidişimizi seyretmek için Salem'in anacaddesinde toplanmıştı. Önde atlı polisler, arkada, yolun çamuruna karışmış kara bata çıka yürüyen biz. Bu perişanlığın içinde ne şaşırtıcıdır ki buz rengi havada daldan dala bizi takip eden kuşların cıvıltıları yükseliyordu.

Kızılderili John'un sözlerini hatırladım. Artık o sözlerdeki derin bilgeliği kavrıyordum. Masumiyetini kanıtlamak için haykırmanın yeterli olacağını sanmak ne büyük saflıktı! Kötü veya zayıf karakterde insanlara iyilik yapmanın kötülük yapmakla eş-

değer olduğunu bilmemek ne büyük saflıktı! Evet, intikamımı alacaktım. İsimler verecektim ve bana verdikleri bu güçle fırtınayı azdıracak, denizi yararak duvarlar kadar yüksek dalgalar çıkaracak, ağaçları köklerinden sökecek, evlerin ve hangarların ana direklerini saman çöpleri gibi havaya savuracaktım.

Kimin adını vermemi istiyorlardı benden?

Herkes kendine dikkat etsin! Benimle birlikte çamurlarda yürüyen zavallıların isimlerini vermekle yetinmeyecektim. Daha kuvvetli bir darbe vuracaktım. En tepeden vuracaktım onları. Son raddesine ulaştığım sefaletimde, içimde hissettiğim bu kudret beni sarhoş etmişti! Evet, Kızılderili John haklıydı. Sık sık hayalini kurduğum bu intikam benim intikamım olacaktı ve onların istekleriyle gerçekleşecekti!

Ipswich, Salem'e yaklaşık on mil uzaklıktaydı ve oraya gece inmeden hemen önce ulaşmıştık. Hapishane tıklım tıklımdı zira Massachusetts'in sularında ne kadar çok balık kaynıyorsa, toprakları da her cinsten suçlu, katil ve hırsızla o derece doluydu. Bardak bardak rom yuvarlamaktan suratı elma gibi kızarmış bir polis memuru isimlerimizi defterine kaydetti ve arkasındaki tabloyu inceledi.

"Kalan tek boş hücre sizin cadılar! Böylece ayinlerinizi özgürce yapabilirsiniz! Mademki Şeytan yanınızda!"

Arkadaşları ona sitemkâr gözlerle baktı, şakası edilecek konu muydu bu? Alkolden kafası dumanlanmış adam, onların bakışlarına kayıtsız kaldı.

Üst üste hücreye tıktılar bizi. Sarah Good'un piposundan çıkan o leş gibi kokuyu solumak zorunda kaldım. Dehşete kapılmış Sarah Osborne iç karartıcı bir ses tonuyla hiç durmadan dua ediyordu. Gece yarısına doğru kopan bir yaygarayla uyandık:

"Beni tutuyor, beni tutuyor! Bırak beni Şeytan'ın yaratığı!"

Gözleri yuvalarından fırlamış Sarah Osborne'du. Parmağıyla kimi işaret ediyordu? Elbette beni! Kadının bu gözü pekliğine ve ikiyüzlülüğüne şahit olsun diye Sarah Good'a döndüm. Yoksa o da savunmasını benim aleyhime mi kurmaya hazırlanıyordu? Domuz gözlerini bana dikerek o da haykırmaya başlamıştı:

"Beni tutuyor, beni tutuyor! Bırak beni Şeytan'ın yaratığı!"

Artık iyice küfelik olmuş kırmızı yanaklı polis memuru, bu cehennem yaygarasını yatıştırmak için beni tekmeleyerek hücreden çekip çıkardı. Sonunda beni koridordaki bir çengele zincirledi.

Gecenin haşin rüzgârı tüm boşluklardan üflüyordu.

2

Hapishanede bir hafta boyunca, yargılanacağımız Salem Mahkemesi'nde hazırlıkların tamamlanmasını bekledik. O esnada, kısa süre önce yaşadığım felaketlere ve Kızılderili John'un tüm tavsiyelerine rağmen, bir kez daha yakın bir arkadaşlığın tuzağına düştüm. Beni zincirledikleri koridorda tir tir titrediğimi ve kan kaybettiğimi gören bir kadın, hücresinin parmaklıklarından elini dışarı uzatarak oradan geçen bir polis memurunu durdurdu.

"Burada iki kişilik yer var. Bu zavallıyı hücreme sokun!"

Bunu söyleyen kadın gençti, yirmi üç yaşından fazla değildi, güzeldi. Bir kuzgunun kanatlarına benzeyen simsiyah gür saçlarının görünmesinin bile bazılarının gözünde günahı simgeleyebileceğinden ve bu nedenle cezalandırılabileceğinden çekinmeden başındaki boneyi çekip atmıştı. Gözleri de siyahtı. Kirli bir su gibi gri değil, kötülüğün rengi yeşil değil, gecenin şifalı gölgesi gibi simsiyah. Bir testiden su döküp yanıma diz çökerek yüzümdeki yaraları temizlemeye çalıştı. Bunları yaparken bir yandan da, herhangi bir cevap beklemeden kendi kendine konuşuyordu:

"Derisinin rengi ne kadar muhteşem, bu maskenin altında kim bilir ne duygular gizliyor! Korku, endişe, öfke, tiksinti! Bense bunu hiç yapamadım, fıkır fıkır akan kanım daima ihanet etti bana!"

Elini tutarak durdurdum.

"Sahibe..."

"Bana 'sahibe' deme."

"Ne diyeyim öyleyse?"

"Elbette adımı, Hester! Ya sen? Senin adın ne?"

"Tituba."

"Tituba mı?"

İsmimi hayranlıkla tekrarladı.

"Nereden geliyor bu isim?"

"Doğduğumda babam koymuş!"

"Baban mı?"

Rahatsız olmuş gibi sırıttı.

"Bir adamın sana verdiği ismi mi taşıyorsun?"

Şaşırarak bir an ne yanıt vereceğimi bilemedim.

"Her kadın için aynı şey geçerli değil mi? Önce babasının ismi, sonra kocasının" dedim.

Düşünceli bir şekilde konuştu.

"En azından bazı toplumların bu kuralın dışında kalabildiklerini ümit ediyordum. Örneğin senin toplumunun!"

Düşünme sırası bana gelmişti.

"Belki de kökenimiz olan Afrika'da böyleydi. Ama artık Afrika'yla ilgili hiçbir şey hatırlamıyoruz, hem zaten bunun pek önemi de yok."

Daracık hücrede volta atarken hamile olduğunu fark ettim. Ben hâlâ duygularıma gömülmüş dururken tekrar yanıma geldi ve yumuşak bir sesle sordu:

"Seni 'cadı' diye çağırdıklarını duydum. Neyle suçluyorlar seni?"

Bir kez daha bir yabancıya sempati besleyerek ona açıklama yapmayı kafama koydum.

"Niçin sizin toplumunuzda..."

Sert bir şekilde sözümü kesti:

"Bu benim toplumum değil. Senin gibi beni de dışlamadılar mı? Bu duvarların arasına kapatmadılar mı?"

Düzelttim.

"...bu toplumda, 'cadılığın' kötü bir anlamı mı var? İlla bu kelimeyi kullanmamız şartsa, 'cadı' düzeltir, doğru yola sokar, teselli eder, iyileştirir..."

Bir kahkaha atarak sözümü kesti:

"Cotton Mather'i okumadın öyleyse!"

Göğsünü şişirerek gösterişli bir tavırla konuştu:

"Cadılar tuhaf ve şeytani işler yaparlar. Yalnızca Seçilmişler'in ve Tanrı Elçileri'nin yapmaya kadir oldukları hakiki mucizeleri yaratamazlar."

Bu kez gülme sırası bendeydi, sordum:

"Kim bu Cotton Mather?"

Sorumu yanıtlamadı, bunun yerine yüzümü ellerinin arasına alarak, "Sen kötülük yapmış olamazsın Tituba! Bundan eminim. Çok güzelsin! Hepsi seni suçlasa da ben seni destekleyeceğim ve masumiyetine arka çıkacağım!" dedi.

Öyle duygulanmıştım ki yüzünü okşamaya cesaret ederek mırıldandım:

"Sen de güzelsin Hester! Seni ne ile suçluyorlar?"

Hemen yanıtladı:

"Zinayla!"

Dehşet içinde ona baktım çünkü Püritenler için bunun ne kadar ciddi bir günah olduğunu biliyordum. Sözlerine devam etti:

"Ve ben burada çürüyüp giderken, bu çocuğu karnıma sokan kişi dışarıda elini kolunu sallayarak serbestçe dolaşıyor."

Fısıldadım:

"Onu niçin ihbar etmiyorsun?"

Kendi çevresinde döndü.

"Ah! İntikamın ne büyük zevk olduğunu bilmiyorsun!"

"İntikam mı? İtiraf edeyim ki ne dediğini anlamıyorum!"

Vahşi bir hırsla, "İnan bana en beteri benim durumum değil. En azından, bir Tanrı adamından bekleneceği gibi içinde biraz olsun vicdan varsa" dedi.

Kafam gitgide karışıyordu. Bunu fark etmiş olmalıydı ki pis tahta perdenin üzerinde yanıma oturdu.

"Hikâyemi anlayabilesin diye belki de en baştan başlamam gerekiyor."

Derin bir nefes aldı. Anlatacaklarını merakla bekliyordum.

"Bu kıyıya demir atan ilk gemi *Mayflower*'da benim atalarımdan iki kişi de vardı. Babamın babası ve annemin babası. Bu topraklarda, Gerçek Tanrı'nın krallığını kurmak niyetinde olan iki yaman 'Separatist.' Buna benzer projelerin ne kadar tehlikeli olduğunu bilirsin. O kişilerin soylarından gelenlerin nasıl büyük bir aşırılıkçılık içinde eğitildiklerinden söz etmeyeceğim. Bu sayede, Ciceron, Caton, Ovide, Virgilius metinlerini okuyan çok sayıda rahip yetişti."

Sözünü kestim:

"Bu insanlardan bahsedildiğini daha önce hiç duymadım!"

Bakışlarını tavana çevirdi.

"O halde çok şanslısın! Bense henüz bebeklerle oynadığım yaşta, cinsiyet eşitliğine inanan bir aileden olmanın şanssızlığını yaşadım, babam bana klasikleri okuturdu! Nerede kalmıştım? Ah evet! On altı yaşımdayken beni bir rahiple evlendirdiler. O zamana dek üç karısını ve beş çocuğunu toprağa vermiş bir aile dostuydu. Ağzı öyle leş gibi kokuyordu ki üzerime her eğildiğinde neyse ki bayılıyordum. Tüm varlığımla nefret ediyordum ondan. Benden dört çocuk yaptı. Tanrı'ya şükürler olsun hiçbiri yaşamadı. Gerçi bu işte yalnız Tanrı'nın değil, benim de parmağım vardı! Çünkü nefret ettiğim bir adamın dölünden olan çocukları sevmem mümkün değildi. Bu mutlu sonlara ulaşabilmek için hamileliklerim sırasında içtiğim iksirlerin, bitki sularının, ilaçların ve müshillerin sayısını senden saklayacak değilim Tituba."

Kendi kendime mırıldandım:

"Ben de çocuğumu öldürmek zorunda kaldım!"

"Neyse ki bir yıldan uzun bir süre önce, bu Seçilmişler konusuyla ilgili olarak diğer Calvinistlerle buluşmak üzere Cenevre'ye gitti ve o zaman... O zaman..."

Sustu ve attığı palavralara rağmen celladını hâlâ sevdiğini anladım. Yeniden konuşmaya başladı:

"Yakışıklılık bir erkeğe hiç yakışmıyor. Tituba, erkekler yakışıklı olmamalı! Tensel hazzı hor gören iki nesil Seçilmiş, karşı koyulmaz bir şekilde yalnızca tensel hazzı düşündüren bu varlığı getirmişlerdi dünyaya. Alman pietizmi konusunda konuşma bahanesiyle buluşmaya başladık. Ardından kendimizi yatakta bulduk ve işte bu hale düştüm!"

Ellerini karnının üzerine koydu. Sordum:

"Ne olacak şimdi?"

Omuz silkti.

"Bilmiyorum!.. Sanırım kaderimle ilgili bir karar vermek için kocamın dönmesini bekliyorlar."

Üsteledim.

"Nasıl bir ceza verebilirler sana?"

Ayağa kalktı.

"Zina yapan kadınları artık taşlamıyorlar. Sanırım göğüsleri kırmızı bir harfle damgalanıyor!"

Omuz silkme sırası bendeydi.

"Bir tek buysa!"

Ama yüzündeki ifadeyi görünce bunu hafife almaktan ötürü utandım. Hem güzel hem de iyi kalpli bu varlık işkence çekiyordu. Suçlu muamelesi gören bir kurban daha! Kadınlar bunu yaşamaya mahkûm mu bu dünyada? Onu yeniden ümitlendirecek sözler bulmaya çalıştım ve fısıldadım:

"Hamile değil misin? Öyleyse çocuğun için yaşaman gerek."

Başını sertçe salladı.

"Tek gereken onun da benimle birlikte ölmesi. Geceleri onunla konuşurken onu buna hazırladım zaten. Biliyor musun şu anda bizi dinliyor. Biraz önce dikkatimi çekmek için beni tekmeledi. Ne istiyor biliyor musun? Bize bir masal anlatmanı! Ülkenden bir masal! Haydi onu mutlu et Tituba!"

İçindeki küçük varlık dudaklarıma yakın olsun diye başımı göbeğindeki yükseltiye, o hayat tepeciğine dayadım ve bir masal anlatmaya başladım. Masala başlamadan önceki hoş ritüelde daima söylenen kelimeler hüzünlü hücremizi aydınlattı:

"'Tim, tim, odun kuruyor!'

'Saray uyuyor mu?'

'Hayır, saray uyumuyor!'

'Saray uyumuyorsa dinlesin o halde. Bu masalı dinlesin. Benim hikâyemi. Bir zamanlar Şeytan, yara berelerden boğum boğum olmuş şekilsiz dizleri kısa pantolonundan görünen bir çocukken, Wagabaha kasabasında, sipsivri bir tepede babasız ve annesiz genç bir kız yaşıyordu. Bir hortum, ana babasının kulübesini yıkmış, bir mucize eseri onu bebekken, tıpkı nehir üzerindeki Musa gibi beşiğinde bırakmıştı. Yalnız ve mutsuzdu. Bir gün kilisede yerine oturacakken, kürsüye yakın bir yerde, üzerinde kaba pamukludan kıyafetiyle, siyah şeritli hasır şapkasının altında uzun boylu bir zenci gördü. Tanrım, kadınlar niçin erkeklerden vazgeçemez? Niçin? Niçin?'

'Ölmüş babam, ölmüş annem, bu adamı istiyorum, yoksa kederimden öleceğim!'

'İyi biri mi, kötü biri mi biliyor musun? O gerçekten bir insan mı, damarlarında akan gerçekten kan mı? Belki de yüreğine kötü kokulu ve yapışkan bir sıvı akıyordur.'

'Ölmüş babam, ölmüş annem, bu adamı istiyorum, yoksa kederimden öleceğim!'

'İyi öyleyse, onu istiyorsan senin olacak!'

Genç kız, kulübesini, yalnızlığını, kaba pamukludan kıyafetleri olan o meçhul erkek için terk etti ve hayatı yavaş yavaş cehenneme döndü. Kızlarımızı erkeklerden koruyamaz mıyız?"

Sözlerimin burasında, sesimdeki sıkıntıyı fark eden Hester araya girdi:

"Hangi hikâyeyi anlatıyorsun bana Tituba? Bu senin hikâyen değil mi? Söyle, söyle bana."

Fakat bir şeyler ona açılmamı engelliyordu.

Hester bana ifademi nasıl hazırlayacağımı öğretti.

Şeytan'a dair biraz olsun bir şeyler bilmek istiyorsanız bir rahibin kızından söz edin! O kız çocukluğundan beri onunla ekmeğini paylaşmamış mıydı? Şeytan, kızın soğuk odasında, sarımsı gözbebeklerini kızın üzerine dikerek onun yatağının ayakucuna tünememiş miydi? Tüm siyah kedilerin içinde o miyavlamamış mıydı? Kurbağaların içinde o vıraklamamış mıydı? Ve hatta gri farelerin içine girip cirit atmamış mıydı?

"Korkut onları Tituba! Onlara istediklerini ver! Onu, burnu kartal gagalı bir keçi şeklinde tarif et. Tüm vücudunun uzun siyah kıllarla kaplı olduğunu, beline akrep başlarından bir kemer taktığını söyle. Tir tir titresinler, ürpersinler, kendilerinden geçsinler! Uzaklardan duydukları flütünün sesiyle dans etsinler! Onlara cadıların toplantılarını anlat. Cadıların süpürgeleri üzerinde uçarak nasıl geldiğini, bardaklar dolusu taze kanı, fetüslerden ve yeni doğmuş bebeklerden oluşan bir ziyafet sofrasını düşünerek ağızlarının nasıl sulandığını anlat onlara..."

Kahkahalarla gülüyordum.

"Haydi ama Hester, tüm bunlar çok gülünç!"

"Mademki bunlara inanıyorlar! Ne fark eder, anlat!"

"Sen de suçluların isimlerini vermemi tavsiye eder misin?"

Kaşlarını çattı.

"Kim verdi bu tavsiyeyi sana?"

Karşılık vermedim, ciddileşti.

"İsim vermek! İhbar etmek mi? Eğer bunu yaparsan onlara benzersin, kalpleri pislikten ibaret olanlara! Eğer bazıları sana özel olarak kötülük ettilerse ve seni mutlu edecekse intikamını al. Eğer böyle bir durum yoksa kuşkularını uyandıracak imalarda bulun. İnan bana o imaları kendilerince şekillendirecekler. Yeri geldiğinde haykır: 'Ah, göremiyorum! Ah, kör oldum!' Böylece kandırmacaların işe yarayacak!"

Haşince konuştum:

"Ah! Beni bile isteye ihbar eden Sarah Good'dan ve Sarah Osborne'dan intikamımı alacağım!"

Kahkahalarla güldü.

"Bu iyi olur! Zaten yaşamak için çok çirkinler! Haydi, dersimize başlayalım. Şeytan nasıl? Onun birçok kılığa girebildiğini unutma. İşte tam da bu nedenle insanlar öteden beri onun peşinden koşmalarına rağmen hâlâ yakalayamadılar! Bazen simsiyah bir erkek..."

Tam bu noktada endişeyle sözünü kestim:

"Eğer bunu söylersem Kızılderili John gelmez mi akıllarına?"

Sinirli bir şekilde omuz silkti. Hester pek çabuk sinirlenirdi!

"Şu can sıkıcı erkeğini anlatıp durma bana! O da benimkinden iyi değil. Endişelerini paylaşmak için şu anda burada olması gerekmez miydi? Beyaz veya siyah, bu hayat hep erkeklere güzel!"

Hester'a Kızılderili John'dan bahsetmekten kaçınıyordum çünkü bana söyleyeceklerini gayet iyi tahmin ediyor ve bunlara katlanamayacağımı biliyordum.

Yine de içimden bir şeyler bana onun doğru söylediğini fısıldıyordu. Kızılderili John renginden ötürü, benim rengimin başıma açtığı dertlerin yarısını bile yaşamamıştı. Hatta öyle ki kadın Püritenlerden bazıları onunla kumru gibi guruldayarak sohbet etmekten bile çekinmemişlerdi.

"Kızılderili John, senin yalnızca ilahileri değil şarkıları da pek güzel söylediğini anlatıyorlar!"

"Benim mi sahibe?"

"Evet, Deacon Ingersoll'un toprağını bellerken pek güzel şarkı söylüyormuşsun ve dans da ediyormuşsun..."

Ve bunları düşünürken belki de haksız bir kine kapılıyordum!

Mahkemede vereceğim ifadenin provalarını yapmadığımız zamanlarda Hester ve ben kendimizden söz ediyorduk. Ah, onu konuşurken dinlemeyi ne çok seviyordum!

"Bir kitap yazmak isterdim. Heyhat! Kadınlar kitap yazmaz! Yalnızca erkekler içimizi bayıltır o yazılarıyla. Ama bazı şairleri bunun dışında tutuyorum. Hiç Milton okudun mu Tituba? Ah, senin okumayı bilmediğini unutmuşum. *Paradise Lost*, harikalar harikası bir eser!.. Evet, kadınlar tarafından yönetilecek, idare edilecek bir toplum modelini ortaya koyacağım bir kitap yazmak isterdim! Çocuklarımıza kendi soyadlarımızı vereceğimiz, onları tek başına büyüteceğimiz bir toplum..."

Alaycı alaycı sözünü keserdim:

"Yine de tek başımıza çocuk yapamayız!"

Kederlenirdi.

"Ne yazık ki öyle! O lanet olası vahşilerin bir an için bile olsa bu işe katılmaları gerek..."

Ona takılırdım:

"Bir an çok kısa olmaz mı? Ben bu işi aceleye getirmeden yapmayı tercih ederim!"

Güler ve beni kendine doğru çekerdi.

"Sevişmeyi çok seviyorsun Tituba! Senden asla bir feminist yaratamayacağım!"

"Feminist mi? O da ne?"

Beni kollarında sıkar, öpücüklere boğardı.

"Sus! Bunu sana sonra açıklarım!"

Sonra mı? Sonramız var mıydı ki?

Yargılanmak üzere Salem'e götürüleceğimiz gün yaklaşıyordu, ne gelecekti başımıza?

Hester, Massachusetts kanunlarına göre, günah çıkaran bir cadının hayatının bağışlandığını istediği kadar tekrarlasın yine de korkuyordum.

Korkum bazen anne karnındaki bir çocuk gibiydi. Soldan sağa dönüyor, tekmeler atıyordu. Bazen ciğerimi gagasıyla parçalayan vahşi bir hayvan gibiydi. Bazen vücudumu sıkarak halkaları arasında beni soluksuz bırakan bir boğa yılanı gibiydi. Salem'deki kilisenin, yalnızca kasaba sakinleri için değil, bu büyük şenlikte yer almak isteyen çevre kasabalardan gelecek diğer tüm insanlar da yer bulsunlar diye genişletildiğini duyuyordum. Oradaki herkes bizi görebilsin diye Sarah Good'un, Sarah Osborne'un ve benim üzerinde duracağımız yüksek bir kerevet yapıldığını duyuyordum. Yargıçların belirlendiğini de duyuyordum. Dürüstlükleri ve hoşgörüsüz sofuluklarıyla tanınan Sömürge Yüce Mahkemesi üyeleri John Hathorne ve Jonathan Corwin.

O halde ne ümit edebilirdim ki?

Beni hayatta bıraksalar bile bu ne işime yarayacaktı? Kızılderili John ve ben kölelikten azat edilebilecek ve Barbados'a yelken açan bir gemide yer alabilecek miydik?

Kaybettiğimi zannettiğim bu adayı yeniden buluyorum! Toprakları hâlâ yabani. Tepeleri hâlâ yemyeşil. Yapışkan ve bereket-

li bir özle dolu Kongo şekerkamışları hâlâ morumsu. Ama erkekler ve kadınlar cefa çekiyor. Yürekleri yaralı. Bir zenciyi bir ateş ağacının tepesine asmışlar. Çiçeklerin ve kanın kırmızısı birbirine karışmış. Ah evet, unutuyordum, köleliğimiz bitmemiş. Kesik kulaklar, kesik bacaklar, kesik kollar... Havai fişekler gibi patlıyoruz havada. Kanımızın oluşturduğu konfetilere de bakın!

Ben bu ruh halindeyken Hester bana hiç yardım edemiyordu. İstediği kadar beni avutacak kelimeler bulmaya çalışsın, onu duymuyordum. O zaman, polislerin birinden aldığı romdan dudaklarımın arasına biraz dökerdi, yavaş yavaş sızardım. Man Yaya ve annem Abena sırayla zihnimde nöbet tutarlardı. Bana şefkatle tekrar ederlerdi:

"Niçin korkuyorsun? Sana bir tek senin hayatta kalacağını söylemedik mi?"

Belki de. Fakat hayat da beni ölümün korkuttuğu kadar korkutuyordu, özellikle de insanlarımdan uzakta.

Hester'ın dostluğuna rağmen hapishane üzerimde silinmez bir etki bıraktı. Medeni dünyanın bu karanlık çiçeği, kokusuyla beni zehirledi ve sonrasında asla aynı şekilde nefes alamadım. Burun deliklerime öyle çok suçun kokusu sinmişti ki; ana baba cinayetleri, tecavüzler, hırsızlıklar, insan öldürmeler ve özellikle de yoğun ıstırapların kokusu.

29 Şubatta yeniden Salem kasabasının yollarına düştük. Sarah Good yol boyu bana hakaretler etti, beni lanetledi. Ona bakılırsa Salem'deki çok sayıda kötülüğe yalnızca varlığım neden olmuştu.

"Zenci, cehennemini niçin terk ettin?"

Kalbim taş gibiydi. Hiç vakit kaybetmeden bu kadından intikamımı alacaktım!

3

TITUBA INDIEN'IN SORGUSU

"Tituba, hangi kötü ruhla dostluk ediyorsun?"

"Hiçbiriyle."

"Bu çocukları niçin rahatsız ediyorsun?"

"Onları rahatsız etmiyorum."

"Onlara kim azap veriyor öyleyse?"

"Bildiğim kadarıyla Şeytan."

"Şeytan'ı hiç gördün mü?"

"Şeytan beni görmeye geldi ve bana kendisine hizmet etmemi emretti."

"Kimi gördün?"

"Dört kadın, arada bir çocukları rahatsız ediyor."

"Kim o kadınlar?"

"Sarah Good ve Sarah Osborne'u tanıyorum. Diğerlerinin kim olduğunu bilmiyorum. Sarah Good ve Sarah Osborne çocukları rahatsız etmemi istiyorlardı ama ben kabul etmiyordum. Boston'da uzun boylu bir de adam vardı, çok uzun boylu."

"Onları ne zaman gördün?"

"Dün gece Boston'da."

"Sana ne dediler?"

"Bana çocukları rahatsız etmemi söylediler."

"Ve sen de itaat mi ettin?"

"Hayır. Çocukları dört kadın ve bir erkek rahatsız etti. Benim üzerime yattılar ve eğer çocukları rahatsız etmezsem bana kötülük edeceklerini söylediler."

"Öyleyse onlara itaat ettin."

"Evet ama bir daha yapmayacağım!"

"Bunu yaptığın için pişman mısın?"

"Evet!"

"Öyleyse niçin yaptın?"

"Çünkü çocukları rahatsız etmezsem bana daha çok kötülük edeceklerini söylediler."

"Kimi gördün?"

"Bir adam geldi ve bana kendisine hizmet etmemi emretti."

"Hangi şekilde?"

"Çocuklara eziyet ederek. Dün gece bir görüntü bana çocukları öldürmemi söyledi ve eğer ona itaat etmezsem bana çok daha büyük kötülükler edeceğini söyledi."

"Bu görüntü nasıldı?"

"Bazen erkek bir domuzdu, birkaç kere de büyük bir köpekti."

"Sana ne diyordu?"

"Siyah köpek bana kendisine hizmet etmemi söyledi ama ona korktuğumu söyledim, o zaman eğer kendisine itaat etmezsem bana daha da çok kötülük edeceğini söyledi."

"Ona ne cevap verdin?"

"Ona artık hizmet etmeyeceğimi söyledim, o zaman bana kötülük edeceğini söyledi. Bir adama benziyordu ve bana kötülük etmekle tehdit etti beni. Ve bu adamın sarı bir kuşu vardı ve ona hizmet edersem bana vereceği çok güzel birçok başka şeyi olduğunu da söyledi."

"Hangi güzel şeyler?"

"Onları bana göstermedi."

"Öyleyse ne gördün?"

"Biri kırmızı, diğeri siyah iki sıçan!"

"Sana ne söylediler?"

"Onlara hizmet etmemi."

"Onları ne zaman gördün?"

"Dün akşam. Bana onlara hizmet etmemi söylediler ama ben kabul etmedim."

"Onlara ne şekilde hizmet etmeni söylediler?"

"Çocukları rahatsız ederek."

"Bu sabah Elizabeth Hubbard'ı çimdikledin mi?"

"Adam üzerime indi ve bana onu çimdiklettirdi."

"Dün akşam Thomas Putnam'ın evine gittin ve çocuğuna kötülük ettin mi?"

"Beni oraya onlar itti ve götürdü."

"Oraya gittiğinde ne yapman gerekiyordu?"

"Onu bir bıçakla öldürmem."

"Thomas Putnam'ın evine nasıl gittin?"

"Süpürgeme bindim. Hepsi de benim gibiydi."

"Ağaçların arasından nasıl geçebildin?"

"Bunun bir önemi yok."[21]

Bu sorgu saatlerce sürdü. Pek iyi bir oyuncu olmadığımı itiraf ediyorum. Ayaklarımın dibinde çalkalanan bu beyaz yüzler, içine düşüp boğulacağım bir deniz gibi geliyordu bana. Ah! Hester olsaydı ne kadar kolayca sıyrılırdı bu işin içinden! Bu mahkemeyi bahane ederek topluma duyduğu nefreti haykırır ve kendini suçlayanları lanetlerdi. Bense yalnızca korkuyordum. Evde veya hücremde şekillendirdiğim o kahramanca düşünceler un ufak oluyordu.

21) Bu konuşmalar Tituba'nın ifadesinden alınmıştır. Bu davaların asıl belgeleri Essex Eyalet Arşivleri'nde yer alır. Bir sureti de, Massachusetts'te bulunan Salem'de Essex Eyalet Mahkemesi'nde bulunmaktadır. [y.n.]

"Good denen kadının geçtiğimiz cumartesi Elizabeth Hubbard'ı rahatsız ettiğini gördün mü?"

"Bunu gördüm, evet. Bir kurt gibi çocuğun üzerine atıldı!"

"Gördüğün adama dönelim. Üzerinde nasıl bir kıyafet vardı?"

"Siyah elbiseler vardı. Çok uzun boyluydu, beyaz saçlıydı, sanırım öyleydi."

"Ya kadın?"

"Kadın mı? Biri beyaz, biri de üzeri fiyonklu siyah kukuletası vardı. Böyle giyinmişti!"

"Şu anda çocuklara kim azap veriyor?"

Büyük bir zevkle zehrimi tükürdüm:

"Sarah Good'u görüyorum."

"Yalnız mı?"

O anda, Samuel Parris'e itaat etmeye ve masum insanların isimlerini vermeye yüreğim elvermedi. Hester'ın tavsiyelerini hatırlayıp kekeledim:

"Şu anda artık hiçbir şey görmüyorum! Kör oldum."

Sorgudan sonra Samuel Parris yanıma geldi:

"İyi konuştun Tituba! Senden ne beklediğimizi anlamışsın" dedi.

Kendimden de ondan nefret ettiğim kadar nefret ediyorum.

4

Salem'i vuran kötülüğe gözlerimle şahit olmadım çünkü ifademi verdikten sonra beni Deacon Ingersoll'un hangarında zincire vurdular.

Sahibe Parris çok çabuk pişman olmuştu.

Beni görmeye geldi ve ağlayarak, "Tituba, ne yaptılar sana, şu dünya üzerindeki en iyi varlığa ne yaptılar?" dedi.

Omuzlarımı silkmek istedim ama bağlarım o kadar sıkıydı ki bunu yapmayı beceremediğimden çıkıştım:

"İki hafta önce böyle konuşmuyordunuz!"

Hıçkırmaya başladı:

"Benden yararlandılar, kendimi kullandırttım! Şimdi bu işin arkasında ne var anlıyorum. Parris'in ve yandaşlarının insanları lekelemek, mahvetmek için kurdukları bir komplo bu..."

Araya girdim çünkü söyledikleri umurumda bile değildi, ister istemez şefkatle sordum:

"Ya Betsey?"

Başını kaldırdı.

"Onu bu korkunç karnavaldan kaçırdım ve Samuel Parris'in Salem şehrinde yaşayan kardeşi Stephen Sewall'ın yanına gönderdim. O Samuel gibi değil. İyi biri. Küçük Betsey'mizin onun yanında sağlığına kavuşacağını düşünüyorum. Gitmeden önce benden, seni sevdiğini söylememi istedi ve bir de onu affetmeni istediğini."

Cevap vermedim.

Ardından Sahibe Parris bana kasabada olup bitenleri anlattı.

"Tüm bu olanları, başlarda yalnızca vücudun önemsiz kısımlarını etkilediği için zararsız zannedilen bir hastalıkla mukayese edebilirim..."

Önemsiz kısımlar mı?

Yalnızca zenci bir köle olduğum doğruydu. Sarah Good'un bir dilenci olduğu doğruydu. Öyle büyük bir sefalet içindeydi ki, uygun kıyafeti olmadığından kiliseden uzak durmak zorunda kalmıştı. Sarah Osborne'un kötü bir şöhreti olduğu ve toprakların işletmeye yardım etmek için gelen İrlandalı işçiyi dul yatağına pek çabuk attığı da doğruydu. Ama Sahibe Parris'in duygusuz bir tavırla bizim için böyle bir ifade kullanması yine de darbe indirmişti yüreğime.

Sahibe Parris, içimde uyandırdığı hislerden habersiz sözlerine devam etti:

"...ardından bu hastalık yavaş yavaş hayati uzuvlara ve organlara saldırmaya başlar. Bacaklar görev göremez hale gelir, sonra da kollar. Sonunda da önce kalp, ardından beyin çalışmaz. Marcha Corey ve Rebecca Nurse tutuklandılar!"

Ağzım hayretten bir karış açılmıştı. Sahibe Rebecca Nurse! Bu çok saçmaydı! Eğer Tanrı inancı, bir insanın suretine bürünebilseydi, bu hiç kuşkusuz o kadın olurdu! Sahibe Parris sözlerine devam etti:

"Savunması Yargıç Hathorne'u bile duygulandırdı ve ilk jüri masum olduğu kararına vardı. Fakat bu yeterli görülmemiş olacak ki şehre götürüldü, orada başka bir mahkemeye çıkarılacak."

Gözleri yaşlarla doldu.

"Zavallı Tituba'm, çok korkunçtu! Abigail'in ve Anne Putnam'ın, özellikle de Anne Putnam'ın, zavallı ihtiyar kadının kendilerine işkence ettiğini haykırarak yerlerde nasıl yuvarlandıklarını ve onlara acıması için nasıl yalvardıklarını görseydin yüreğin

şüphe ve dehşetle dolardı!" Ve bunları söyledikten sonra, sakin ve dingin bir sesle Davud mezmurunu okudu bana:

"Rab çobanımdır, eksiğim olmaz
Beni yemyeşil çayırlarında yatırır
Sakin suların kıyısına götürür
Ruhumu tazeler."

Salem'de kötülük vebasının neden olduğu yıkımları duydukça Kızılderili John için endişeleniyordum.

Suçlular hiç durmadan "siyah bir adam"dan bahsederek onları Kitap'ına yazmak için zorladığını söylemiyorlar mıydı? Sapık bir ruh onu Kızılderili John'la özdeşleştirmeye yeltenmez miydi? Eziyet görme sırası ona da gelebilir miydi? Yine de bu endişelerim yersize benziyordu. Kızılderili John inleyip durduğum hangarın eşiğinden içeri girdiği nadir zamanlarda pek iyi görünüyordu. Gayet güzel yiyip içiyormuş gibiydi. Kıyafetleri temiz ve ütülüydü. Hatta şimdi üzerinde tüm vücudunu saran ve onu ısıtan yünlü sağlam bir harmanisi bile vardı. Hester'ın sözleri geliyordu aklıma: "Beyaz veya siyah, hayat erkeklere güzel!"

Bir gün onu sorularımla sıkıştırırken bir çeşit huzursuzlukla, "Benim için endişelenme!" deyiverdi.

Üsteledim ve ağzından baklayı çıkardı:

"Kurtlarla beraber nasıl ulunacağını biliyorum!"

"Ne demek istiyorsun?"

Arkasına dönerek bakışlarını üzerime dikti. Ah! Erkeğim ne kadar da değişmişti! Asla çok yürekli, asla çok güçlü ve dürüst olmayan ama sevgi dolu erkeğim! Gözlerini endişe verici bir şekilde şakaklarına doğru çeken, kötü ve sinsi bir alevle parlatan bir kurnazlık ifadesi yüzünü şekilsizleştirmişti. Yeniden kekeledim:

"Ne demek istiyorsun?"

"Şunu söylemek istiyorum benim lime lime edilmiş kadınım, ben senin gibi değilim! Kıvranmayı, kaskatı yere düşüp nefes nefese, 'Ah! Beni çimdikliyorsun, canımı yakıyorsun! Bırak beni!' diye bağırmayı yalnızca Abigail, Anne Putnam ve diğer şıllıklar mı biliyor zannediyorsun?"

Bir an sözlerinin anlamını çözemeden ona baktım. Ardından beynimde bir şimşek çaktı. Mırıldandım:

"Kızılderili John! Sen de mi azap çektiğini iddia ediyorsun?"

Başını evet anlamında eğdi ve kendini beğenmiş bir ses tonuyla, "Birkaç gün önce en büyük zaferimi tattım" dedi.

Bunu söyledikten sonra sırayla kendini, yargıçları ve yarım daire oluşturarak oturmuş kızları taklit etmeye başladı:

"Kızılderili John, seni kim huzursuz ediyor?"

"Önce Sahibe Proctor sonra da Sahibe Cloyse."

"Sana ne yapıyorlar?"

"Bana Kitap'ı getiriyorlar."

"Kızılderili John, hakikati söyle: Seni kim huzursuz ediyor?"[22]

"Çünkü şu hâkim Thomas Danforth, daha önce hiç kimseden kuşkulanmadığı kadar çok kuşkulanıyordu benden! Pis ırkçı!"

Yıkılmıştım. Utanıyordum. Aslında niçin utanıyordum ki? Kendimi kurtarmak için yalan söylemek zorunda kalmamış mıydım? Kızılderili John'un yalanı benimkinden daha mı çirkindi sanki?

Ne var ki, kendi kendime ne kadar aksini tekrarlarsam tekrarlayayım, o andan itibaren Kızılderili John'a olan hislerim değişmeye başladı. Sanki cellatlarımla işbirliği yapmış gibi geliyordu bana. Kim bilir? Ben, alçaklığın simgesi o kerevetin üzerinde aşağılık bir dehşet nesnesi gibi, kindar yargıçlar beni hırpalar, ku-

22) Kızılderili John'un ifadesi - Essex Eyaleti Arşivleri. [y.n.]

laklarım yapmacık endişe çığlıklarıyla sağırlaşırken duruyor olsam, belki o da, "Ah, ah! Tituba bana azap çektiriyor! Evet, benim karım bir cadı" diye bağırırdı.

Kızılderili John onun için hissettiklerimi fark etmiş miydi? Yoksa başka bir sebebi mi vardı? Zira ziyaretleri kesildi. Onu bir daha göremeden Ipswich'e götürdüler beni.

Ipswich'e yolculuğumu anlatmayacağım. Topsfield, Beverley, Lynn, Malden gibi çevre kasabaların sakinleri beni, güçlü kuvvetli Mareşal Herrick'in atının selesine bağlanmış, sendeleyerek yürürken seyretmek ve üzerime taşlar fırlatmak için yol kenarlarında toplanmışlardı. Çıplak ağaçlar tahtadan haçlara benziyordu ve çektiğim işkence bitmiyordu.

Yürüdükçe şiddetli, acı veren, tahammül edilmez bir duygu bağrımı yırtıyordu.

Sanki tümüyle kayboluyor gibiydim.

Üzerinde çok kez yazılıp çizilecek, gelecek nesillerin merakını ve acıma duygularını körükleyecek ve herkesin gözünde batıl inançlı ve barbar bir dönemin en sahici kanıtı olacak Salem Cadıları davasında yalnızca önemsiz bir rolde anılacağımı hissediyordum. Orada burada, "Antil Adalarından gelen ve görünüşe göre 'kara büyü' yapan bir köle" diye bahsedilecekti benden. Ne yaşımla, ne de kişiliğimle ilgileneceklerdi. Beni görmezden geleceklerdi.

Yüzyılın sonundan itibaren imza kampanyaları yapılacak, bu davanın kurbanlarını temize çıkaracak ve soylarından gelenlere mallarını ve şereflerini iade edecek kararlar çıkartılacaktı. Ama ben asla onlardan biri olmayacaktım. Yalnızca Tituba sonsuza kadar mahkûm edilecekti!

Hayatıma ve çektiğim azaba ilgi gösteren ve bunları anlatan hiçbir kitap yazılmayacaktı!

Gelecekteki bu adaletsizliğe isyan ediyordum! Ölümden bile korkunçtu!

Ipswich'e öyle bir anda ulaştık ki işlediği bilmem hangi suçtan ötürü bir halatın ucunda sallanarak dönüp duran bir mahkûmun bedeniyle karşılaştık. Orada toplanmış kalabalık bu cezanın doğru ve yerinde olduğunu söylüyordu.

Hapishaneye girer girmez ilk iş Hester'ın hücresine gitmek istedim. Ah! O Kızılderili John'un ne olduğunu iyi anlamıştı! Sevgisiz, şerefsiz, can sıkıcı bir adamdı sadece. Ancak Hester'ın teselli edebileceği gözyaşlarıyla şişmişti gözlerim.

Fakat rom düşkünü polis, başını önündeki defterden kaldırmadan bunun mümkün olmadığını söyledi bana. Ümitsizliğin verdiği heyecanla ısrar ettim:

"Niçin, niçin sahip?"

Deftere bir şeyler karalamaya ara verdi ve bakışlarını üzerime dikti.

"Bu mümkün değil çünkü artık burada değil."

Zihnimin içinde binlerce olasılık çarpışırken şaşkın şaşkın bakakaldım. Affedilmiş miydi? Kocası Cenevre'den dönmüş ve onu özgür mü bıraktırmıştı? Çocuğunu doğurmak için hastaneye mi götürülmüştü? Çünkü karnının şişkinliğinden hamileliğinin ne kadar ilerlediğini biliyordum ve belki de doğum zamanı gelmişti. Kekeledim:

"Sahip, ona ne olduğunu söyleme iyiliğinde bulunur musunuz çünkü bu dünyada onun kadar şifalı bir başka ruh yok!"

Polisin ağzından bir hayret nidası yükseldi:

"Şifalı mı? Eh öyleyse, sana ne kadar şifalı geliyorsa da o şu anda cehennem azabı çekiyor çünkü hücresinde kendini astı."

"Kendini mi astı?"

"Evet, kendini astı!"

Haykırarak annemin karnının kapılarını kırdım. Öfkeli ve ümitsiz yumruğumla su kesesini yırttım. Bu kapkaranlık sıvının içinde soluğum kesildi. Orada boğulmak istedim.

"Kendini mi astı? Hester, Hester niçin geri dönmemi beklemedin?"

Anne, bu çektiğimiz eziyet hiç bitmeyecek mi? Eğer öyleyse bu dünyaya asla doğmayacağım. Suyunun içinde sağır, dilsiz, kör, karnının çeperine yapışık bir yosun gibi kalacağım. Oraya öyle bir tutunacağım ki beni içinden asla çıkaramayacaksın ve günyüzünün lanetini hiç bilmeden seninle birlikte toprağa döneceğim. Anne, yardım et bana!

"Kendini mi astı? Hester, ben de seninle birlikte giderdim!"

Uzun tartışmaların ardından beni Salem şehrindeki hastaneye götürdüler çünkü Ipswich'te hastane yoktu. Önceleri geceyle gündüzü birbirinden ayıramıyordum. Aynı ıstırap çemberinin içinde birbirlerine karışıyorlardı. Zincirlerimi çıkarmamışlardı çünkü korkuyorlardı. Ama hayatıma son vermemden değil –ki bu herkes için en mutlu son olurdu– bir öfke nöbetine kapılarak kadersiz arkadaşlarıma saldırmamdan korkuyorlardı. Zerobabel isminde bir doktor beni görmeye geldi. Zihinsel hastalıkları inceliyordu ve Harvard Üniversitesi'nde profesör olmayı ümit ediyordu. İksirlerinden birini benim üzerimde denemeyi tavsiye etti.

"Erkek çocuk emziren bir kadından süt alın. Bir kedinin kulağını veya kulağının bir kısmını kesin. Kanını sütün içine akıtın. Bu karışımı günde üç defa hastaya içirin."

Bu tedavinin etkisiyle mi bilmiyorum, nihayet aşırı taşkınlık halinden çıkıp uyuşukluğa girmiştim. Bunu iyileşmenin başlangıcı olarak gördüler. Israrla kapalı tuttuğum gözlerimi açtım.

Yemek yemeyi kabul ettim. Yine de ağzımdan tek kelime çıkaramıyordum.

Hastanedeki bakımım çok masraflı olduğu ve Salem'de yaşamadığım için benden para alamadıklarından beni yeniden hapishaneye gönderdiler. Orada, tanımadığım yüzlerden oluşan bir kalabalıkla karşılaştım çünkü Hester'ın ölümü öncesindeki tüm anılarım belleğimden silinmişti.

Bir sabah, bilmem neden, tekrar konuşmaya başladım ve yeniden hafızama kavuştum. Çevremde neler olup bittiğini sordum. Sarah Osborne'un hapiste öldüğünü öğrendim fakat yüreğimde en ufak bir acıma duygusu hissetmedim.

Hayatımın o döneminde yaşamıma son verme isteği içimden hiç çıkmadı. Sanki Hester bana örnek almam gereken bir yol göstermiş gibiydi. Ama nafile! Bunu yapmaya cesaretim yoktu.

Nedenini hiç anlayamadan, beni Ipswich'teki hapishaneden Salem'deki hapishaneye gönderdiler. Samuel Parris ve ailesiyle uzak bir geçmişte yaptığım seyahat esnasında şehir hoş bir anı bırakmıştı bende. Kayıtsızlıkla akan iki nehrin arasında sıkışmış dar yarımada, güzellikte Boston'la aşık atıyordu ve gemiler rıhtımları doldurmuştu. Ne var ki –belki de içinde bulunduğum ruh halinden ötürüdür– ciddi ve tekdüze bir hava dalgalanıyordu evlerin üzerinde. Bir okulun önünden geçtik. Ön avluda direklere zincirlenmiş hüzünlü oğlanlar, sahipleri tarafından kırbaçlanmayı bekliyordu. Court Street'in tam ortasında, taşları büyük paralar harcanarak İngiltere'den getirtilmiş devasa bir yapı yükseliyordu ve orada insanlara adalet dağıtılıyordu. Binanın kemerleri altında erkeklerin ve kadınların oluşturduğu bir kalabalık sessiz ve karamsar bir şekilde bekleşiyordu. Hapishane de, saman ve tomruk çatılı, kapısı demir levhalarla zırhlanmış kara bir binaydı.

5

Sık sık Hester'ın çocuğunu ve kendi çocuğumu düşünüyorum. Doğmamış çocuklar. Güneşin ışığını ve tuzlu tadını kendi iyilikleri için onlardan esirgediğimiz çocuklar. Kötülüklerden koruduğumuz çocuklar. Fakat bir yandan da çelişkili bir şekilde bundan pişmanlık duyuyorum. Kız veya erkek, ne fark eder? İkisi için de o eski ağıtımı söylüyorum:

"Ay taşı düştü suya
Irmağın suyuna
Yakalayamadı onu parmaklarım
Ne bahtsızım!
Düştü ay taşı.
Oturdum ırmak kenarındaki kayaya
Ağladım, sızlandım.
Ah! Tatlı, parlak taş
Pırıl pırıl parlıyorsun suyun dibinde.
Avcı geçti yanı başımdan
Okları ve sadağıyla.
Güzel kız, güzel kız, niçin ağlıyorsun?
Ağlıyorum, çünkü suyun dibinde
Yatıyor ay taşım.
Güzel kız, güzel kız, tek üzüntün buysa,
Yardım edeceğim sana.
Suya daldı avcı ve boğuldu sonunda."

Hester, kalbim kırık!

Sanki benimle alay etmek ister gibi, bir sabah hücreme bir çocuk soktular. Önce ıstıraptan bulanık gözlerim onu tanımadı. Ardından hatırladım. Dorcas Good! Bir polis memuru onları ayırana kadar daima annesinin kirli eteklerine sığındığını gördüğüm, yaklaşık dört yaşlarındaki küçük Dorcas.

Küçük şıllıklar grubu onu da ihbar etmişti ve yetişkinler bu masumun kollarına, el ve ayak bileklerine demir zincirler vurmuştu. Başkalarının acısına ilgi gösteremeyecek kadar kendi derdime düşmüştüm. Yine de bu küçük kız çocuğunun görüntüsü gözlerimi yaşlarla doldurdu. Bana baktı ve, "Annemin nerede olduğunu biliyor musun?" diye sordu

Bilmediğimi söylemek zorunda kaldım. Şimdiden idam edilmiş miydi? Hapishane dedikodularından, dünyaya bir başka çocuk daha getirdiğini öğrenmiştim. Bir erkek çocuk. Şeytan'ın oğlu ait olduğu o cehenneme dönmüştü. Bundan başka bir şey bilmiyordum.

O zamandan sonra, beni çok çirkin bir şekilde suçlamış bu kadının çocuğu Dorcas için de söyledim ağıtımı: *"Ay taşım suya düştü."*

6

Salem'i kırıp geçiren kötülük vebası hızla diğer kasabalara ve diğer şehirlere de yayıldı; sırasıyla Amesbury, Topsfield, Ipswich, Andover ve diğerleri aynı dansa katıldılar. Polisler, aynı anda birçok yerde olabildiklerini iddia eden küçük şıllıklar grubunun boyuna ihbar ettiği kişilerin izlerini, kan kokusuyla tahrik olan av köpekleri gibi taşra yollarında sürüyorlardı. Hapishane dedikodularından öğrendiğim kadarıyla öyle çok sayıda çocuk tutuklanmıştı ki hepsini bir arada tutabilmek için alelacele, tomruklardan, çatısı saman kaplı bir bina inşa edilmişti. Geceleri yaygaralarının gürültüsü şehir sakinlerini uyutmuyordu. İşledikleri suça rağmen başlarının üzerinde bir çatıyı hak ettiklerini düşündükleri suçlulara yer açmak üzere beni hücremden çıkardılar. Mahkûmları taşıyan yük arabalarının yola çıkışını artık hapishanenin avlusundan seyrediyordum. Bazıları sanki yargıçlarına meydan okumak ister gibi dimdik duruyordu. Bazıları da tam aksine dehşetle inliyor ve kendilerine bir gün, bir saat daha bağışlanması için çocuklar gibi yalvarıyordu. Rebecca Nurse'ü Gallows Hille'e doğru götürürlerken gördüm ve titrek sesiyle kulağıma, "Bana yardım edemez misin Tituba?" diye fısıldadığı o günü hatırladım.

O zaman onun sözünü dinlemediğim için ne kadar pişmandım. Şimdi düşmanları zafer kazanmıştı. Hapishane dedikodularından, aynı Houlton'ların ona karşı besledikleri garezle domuz sürülerini üzerine saldırttığını öğrenmiştim. Yük arabasının parmaklıklarına tutunmuş, olup bitenleri anlamaya çalışır gibi gökyüzüne dikmişti bakışlarını.

Kızıyla farklı bir binada tutulan Sarah Good'un geçişini gördüm. Yüzünde aynı aşağılık, alaycı ifade vardı. Bir hayvan gibi direğe bağlanmış bana baktı ve, "Biliyor musun, kendi kaderimi seninkine tercih ederim!" dedi.

Hapishane binasına ancak 22 Eylül idamlarının ardından yeniden girdim.

Üzerine uzandığım tahta bölme, şiltelerin en yumuşağı gibi gelmişti ve o gece, boynunda manolya çiçeklerinden bir kolyeyle Man Yaya rüyama girdi. Vaadini yineledi: "Bu işten bir tek sen sağ çıkacaksın." Kendimi tutup ona, "Neye yarar?" diye sormadım.

Zaman, başlarımızın üzerinde uzadıkça uzadı.

İnsanın, yenildiğini kendi kendine itiraf etmeyi kabullenememesi ne tuhaf!

Hapishanede dilden dile efsaneler dolaşmaya başlamıştı. Rebecca Nurse'ün çocuklarının, annelerinin bedenini celladın onu attığı rezil çukurdan güneş batımında çıkarmaya geldikleri fakat orada beyaz ve hoş kokulu bir gül buldukları fısıldanıyordu. Sarah Good'u idama mahkûm eden Yargıç Noyes'ın, kendisini kanlar içinde bırakan gizemli bir hastalıktan öldüğü fısıldanıyordu. Başkalarını suçlayanların ailelerine, birçoğunu toprağın altına gönderen tuhaf bir hastalığın musallat olduğu söyleniyordu. Konuşuluyordu. Anlatılıyordu. Anlatırken ballandırılıyordu. Deniz dalgaları gibi sebatkâr ve yumuşak, büyük bir söz uğultusuydu bu.

Belki de kadınları, erkekleri ve çocukları ayakta tutan da bu sözlerdi. Hayatın taş çarklarını döndürmelerinde yardımcı oluyordu onlara. Yine de gerçekleşen ilk olay zihinleri bulandırmıştı. İdam mahkûmlarını taşıyan yük arabasının yola çıkışını görmeye hemen hemen alışsak da, öldüresiye sıkıştırılan Gilles Corey'nin haberi bariz bir dehşet barındırıyordu. Gilles Corey ve özellikle de benimle karşılaştığı her yerde istavroz çıkarmak gibi kötü bir alışkanlığı olan karısı Sahibe Martha'ya hiçbir zaman sempati duymamıştım. Gilles'ın, karısı aleyhinde şahitlik ettiğini duyduğumda üzülmemiştim. Benim Kızılderili John'um da suçlayanlarla bir olup bana ihanet etmemiş miydi?

Fakat suçlarken suçlu duruma düşen bu ihtiyar adamın, yargıçların emriyle bir tarlada sırtüstü yatırılarak göğsüne gitgide daha ağır kayalar konduğunu öğrenmek, bizi mahkûm edenlerin tabiatından şüphelenmemize yol açmıştı. Şeytan neredeydi? Yargıçların paltolarının kıvrımlarında saklanmıyor muydu? Mahkemelerdeki jüri üyelerinin ve kilise adamlarının sesinden konuşmuyor muydu?

Gilles'ın, yalnızca sonunu hızlandırmak, böylece acılarının süresini azaltmak için göğsüne gitgide daha da ağır taşlar konmasını istemek üzere konuştuğu söyleniyordu. Bu olaydan kısa süre sonra bir şarkı çıkmıştı piyasaya:

"Corey, ey Corey,
Senin için taşların ağırlığı yok
Taşlar senin için
Rüzgârda uçuşan tüyler kadar hafif."

İkinci olay, ilkinden daha da korkunçtu. George Burroughs tutuklanmıştı. George Burroughs'un Samuel Parris'ten önce Salem kasabasında rahiplik yaptığını ve tıpkı Samuel Parris gibi sözleşmesinin maddelerine uyulması konusunda büyük sıkıntılar çektiğini daha önce söylemiştim. Evimizin bir odasında yatarken ruhu büyük yolculuğa çıkan da onun karılarından biriydi. Bu Tanrı adamını Şeytan'ın gözdelerinden biri olmakla suçlayabildiklerini öğrenmek hapishaneyi büyük hayrete düşürmüştü.

Tanrı, hani şu kendisine duydukları aşkın hatırına İngiltere'yi, çayırlıklarını ve ormanlarını terk ettikleri Tanrı, onlara sırtını dönüyordu.

Ekim ayı başında Sömürge Valisi Phips'in, cadılık davasıyla ilgili izlenecek tutuma dair tavsiye istemek üzere Londra'ya bir mektup gönderdiğini öğrendik. Kısa bir süre sonra, Oyer ve Terminer Mahkemesi'nin bir daha toplanmayacağını ve suçlamalar-

da bulunan kızların ana babalarıyla gizli bir işbirliği yürütmek konusunda, bir önceki mahkeme üyelerinden daha az kuşku duyulan kişilerden seçilecek yeni bir mahkemenin oluşturulacağını öğrendik.

Tüm bunların beni artık hiç ilgilendirmediğini söylemeliyim. Ben ömür boyu mahkûm olduğumu biliyordum.

7

Dileğim odur ki gelecek nesiller, devletin vatandaşlarını esirgediği ve onların refahını umursadığı dönemlerde yaşasınlar.

1692'de, bu hikâyenin geçtiği anda durum böyle değildi. Hapishanede de hastanede olduğu gibi devletin misafiri değildik. Masum veya suçlu, her birimiz, kendi bakımımıza dair harcamaları ve zincirlerimizin ücretini karşılamak zorundaydık.

Suçlananlar, genellikle ipotek edebilecekleri toprakları ve çiftlikleri olan servet sahibi insanlardı. Dolayısıyla sömürgenin taleplerini yerine getirmekte zorlanmıyorlardı. Samuel Parris benim için hiçbir ödeme yapmayacağını en başından bildirdiğinden, polis şefi, bana yapacağı harcamaları ödemem için kendince bir fikir buldu. Böylece beni mutfakta çalıştırmaya karar verdi.

Bir mahkûma en bozuk gıdalar bile çok görülür. Yük arabaları hapishanenin avlusuna, bozuk oldukları çürük kokularından hemen anlaşılan sebzeler getirirdi. Kararmış lahanalar, yeşillenmiş havuçlar, filizlenmiş tatlı patatesler, Kızılderililerden yarı fiyatına satın alınmış böcekli mısır koçanları. Haftada bir kez Sebt gününde, litrelerce suyun içinde kaynatılmış bir sığır kemiği ve birkaç kurutulmuş elma lütfedilirdi mahkûmlara. Bu sefil yiyecekleri hazırlarken bir yandan da ister istemez eski yemek tariflerine giderdi aklım. Yemek yapmanın böyle bir avantajı var, eller yalnızca kendilerine ait ve yalnızca kendilerini ilgilendiren bir uğraşla meşgulken zihin özgür kalıyor. Bu çürük çarık sebzeleri doğrardım. İki taşın arasında şans eseri bitmiş bir-iki dal naneyle tatlandırırdım. Mide bulandırıcı bir soğan demetinin kullanabildiğim kısımlarını eklerdim. Çok sert olmalarına rağmen bir o kadar da lezzetli çörekler yapmakta üstüme yoktu.

Bir kişiye nasıl şöhret biçilir? Kısa süre sonra büyük bir şaşkınlıkla mükemmel bir aşçı olduğuma karar vermişlerdi. Artık düğünler ve ziyafetler için kiralanmaya başlamıştım.

Salem sokaklarında herkesin tanıdığı, evlerin ve otellerin arka kapılarından girip çıkan bir simaydım artık. Zincirlerimin benden önce ulaşan şangırtısını duyan kadınlar ve çocuklar beni seyretmek için kapı eşiklerine çıkardı. Fakat benimle pek ender alay edilir, hakaretlerle pek nadir karşılaşırdım. Her şeyden öte acınacak bir nesneydim.

Yelkenlilerin, ıskunaların ve boy boy gemilerin bordaları arasında neredeyse kaybolan denize kadar uzanmayı âdet edinmiştim.

Deniz. Beni o iyileştirdi.

Alnımda büyük nemli eli. Burun deliklerimde buharı. Dudaklarımda acı iksiri. Darmadağın olmuş varlığımın parçalarını yavaş yavaş yeniden birleştiriyordum. Yavaş yavaş yeniden ümit etmeye başlıyordum. Ama neyi? Tam anlamıyla bilmiyordum. Fakat içime bir şeyler doğuyordu, şafak gibi yumuşak ve zayıf bir önsezi. Hapishane dedikodularından Kızılderili John'un, gammazcıların başını çektiğini, Tanrı'nın belası küçük kızlarla bir olduğunu, onların çığlıklarına çığlık atarak, kıvranmalarına kıvranarak karşılık verip onlardan daha da yüksek sesle insanları ihbar ettiğini öğrendim. Öğrendim ki Ipswich Köprüsü üzerindeki yırtık pırtık kıyafetli dilencinin cadı olduğunu Anne Putnam'dan veya Abigail'den önce o anlamış. Hatta söylenenlere göre, mahkûmların başının üzerindeki hoş şekilli bir bulutta Şeytan'ı bile göstermiş.

Bunları duymak bana acı vermiş miydi?

Mayıs 1693'te Vali Phips Londra'nın onayı sonrasında genel af ilan etti ve hapishanenin çıkış kapıları Salem mahkûmlarına açıldı. Babalar yeniden çocuklarına kavuştu, erkekler karılarına, anneler kızlarına. Beni bekleyen hiçbir şey yoktu. Af benim durumumda hiç değişiklik yapmamıştı. Kaderim kimsenin umurunda değildi.

Polis şefi Noyes yanıma geldi.

"Sömürgeye ne kadar borcun olduğunu biliyor musun?"

Omuz silktim.

"Nereden bilebilirim?"

"Hepsi hesaplandı!"

Bir defterin sayfalarını çevirdi.

"Görüyor musun, işte burada! On yedi ay hapis, haftada iki şilin altı pens. Kim ödeyecek bunu bana?"

Bilmediğimi belli eden bir el hareketi yaparak sordum:

"Ne yapacağız?"

Homurdandı:

"Bu borcu ödeyecek birini bulacağız ve böylece onun hizmetine gireceksin!"

Neşesiz bir kahkaha attım.

"Bir cadıyı kim alır ki?"

Hafif, karamsar bir gülümsemeyle, "Paraya sıkışmış bir adam. Bu sıralarda bir zencinin kaça satıldığından haberin var mı? Yirmi beş İngiliz lirasına!" dedi.

Konuşmamız orada kesildi ama artık beni bekleyen kaderi biliyordum. Yeni bir efendi. Yeni bir kölelik.

Man Yaya'nın, hayatın bir armağan olduğuna dair temel inancından ciddi ciddi şüphelenmeye başlamıştım. Hayat ancak bizi taşıyacak karnı kendimiz seçebilseydik armağan olurdu. Yoksa bir sefilin, bir egoistin, kendi hayatındaki hayal kırıklıklarının acısını bizden çıkaran bir şıllığın ellerine düşmek, kullanılanların, aşağılananların, kendilerine bir isim, bir dil, bir inanç dayatılanların oluşturduğu bir topluluğun parçası olmak, ne çilekeşlik ama!

Eğer bir gün yeniden doğacaksam da, fatihlerin çelik ordularının bir parçası olayım! Noyes ile yaptığımız bu konuşmadan sonra her gün beni incelemek için tanımadığım insanlar geliyor-

du. Diş etlerime ve dişlerime bakıyorlardı. Karnımı ve göğüslerimi yokluyorlardı. Bacaklarımı incelemek için üzerimdeki paçavraları kaldırıyorlardı. Ardından somurtarak;

"Pek zayıfmış!"

"Yirmi beş yaşında olduğunu söylüyorsun. Elli gibi duruyor."

"Rengini beğenmedim!" diyorlardı.

Bir öğleden sonra, bir adamın bakışlarında nezaket sezdim. Tanrım, ne adamdı ama! Kısa bir boy, sol omzu hizasında sivrilen bir tepecikle şekilsizleşmiş bir sırt, patlıcan rengi bir ten ve sivri uçlu bir sakala karışan büyük kızıl favorilerin içinde kaybolmuş bir yüz. Noyes küçümsemeyle fısıldadı:

"Bir Yahudi. Pek zengin bir tüccar olduğu söyleniyor. İstese bir gemi dolusu abanoz satın alabilecekken idam sehpasından kurtulan bir hayvan için pazarlık ediyor!"

Bu sözlerin içinde bana yönelik o imalı hakarete karşı çıkmadım. Bir tüccar mı? Antil Adalarıyla bağlantılı bir tüccar olabilir miydi? Ya da Barbados'la?

Bu sebepten, sanki o pis çirkinliği sanki yerini cazip bir heybete bırakmış gibi, büyülenmiş bir şekilde Yahudiye baktım. Adam, benim hayalini kurduğum o ihtimalin simgesi değil miydi?

Ben, gözlerimde ümit ve arzuyla, yüzümün ifadesi tamamen değişmiş ona bakarken, hiç kuşkusuz bu ifadenin anlamında yanılarak topukları üzerinde gerisingeri döndü ve topallayarak uzaklaştı. O anda sağ bacağının sol bacağından daha kısa olduğunu fark ettim.

Gece, gece, gündüzden güzel gece! Beraberinde hayaller taşıyan gece! Bugünle geçmişin el ele tutuştuğu, yaşayanlarla ölülerin birbirine karıştığı büyük buluşma mekânı gece!

Hücrede yalnızca, çok ihtiyar, çok fakir ve hayatını dört duvar arasında bitireceği besbelli zavallı Sarah Daston, kendisine

bir sahip bekleyen Mary Watkins ve kimsenin istemediği ben kalmıştık. Buna rağmen Man Yaya ve annem Abena'ya yalvarmak için dua etmeyi başarıyordum. Acılar ülkesini onun da tanıdığını ve tarif edemediğim bir şekilde aynı tarafta olduğumuzu ve olabileceğimizi bakışlarından anladığım bu tüccarın ellerine düşeyim diye güçlerini birleştirmeleri için yalvarıyordum onlara.

Barbados!

Hastalığımın ağırlaştığı dönemde ve ardından sersemlik içinde geçirdiğim zaman boyunca doğduğum toprakları hiç düşünmemiştim. Fakat varlığımın parçalarını yeniden birleştirir birleştirmez topraklarımın anısı içimi tekrar kaplamıştı.

Ne var ki aldığım haberler hiç de iç açıcı değildi. Istırap ve aşağılanma, memleketime tümüyle hâkim olmuştu. Aşağılık zenciler sürüsü talihsizliğin çarklarını ha bire döndürmeye devam ediyordu. Öğüt değirmen! Şekerkamışıyla birlikte kolumu da öğüt! Öğüt ki kanım o tatlı sıvıyı renklendirsin!

Ve hepsi bu da değildi!

Her geçen gün, Barbados'un etrafındaki diğer adaların da beyazların iştahına kurban gittiğini, artık ellerimizin, Güney Amerika sömürgelerinde, uzun, pamuklu kefenler dokuduğunu öğreniyordum.

O gece bir rüya gördüm.

Gemim limana giriyordu, yelkenleri sabırsızlığımla şişmişti. Küpeştenin üzerinde durmuş, zift sıvalı bordanın suyu yarışını seyrediyordum. Yelken direklerinden birinin dibinde isimlendiremediğim bir şekil seçiliyordu. Yine de o şeklin bana neşe ve mutluluk getirdiğini biliyordum. Bu huzur ânı ne kadar sürecekti? Bunu tahmin edemiyordum. Kader ihtiyar bir adamdı, biliyordum. Küçücük adımlarla yürüyordu. Nefeslenmek için arada bir duruyor, ardından yeniden yürümeye başlıyordu. Ve sonra ye-

niden duruyordu. Hedefine kendi saatinde varıyordu. Buna rağmen en karanlık saatleri arkamda bıraktığıma ve çok yakında nefes alabileceğime kesinlikle emindim.

O gece Hester, arada bir yaptığı gibi gelip yanıma uzandı. Başımı yanağının dingin nilüferine dayadım ve ona sarıldım.

İçimi yavaş yavaş zevk kapladı, buna şaşırdım. İnsan, kendi bedeninin benzeri bir bedene sarılırken zevk duyabilir mi? Benim için zevk, girintileri bedenimin çıkıntılarıyla eşleşen ve çıkıntıları etimin en yumuşak düzlüklerine yerleşen bir başka bedenin şeklinde gizliydi. Hester bana başka türlü bir coşkunun yolunu mu işaret ediyordu?

Üç gün sonra Noyes gelip hücremin kapısını açtı. Öncekinden daha da kızıl ve eğri bacaklı Yahudi, onun arkaya düşen gölgesine gömülmüştü. Noyes beni hapishanenin avlusuna kadar itti ve orada deri önlüklü, iriyarı demirci, bacaklarımı teklifsizce tutup bir kütüğün iki tarafına ayırdı. Ardından müthiş bir ustalıkla indirdiği tokmak darbesi ayak bileklerimdeki zincirleri paramparça etti. Ben acıyla ulurken aynı işlemi el bileklerimde yineledi.

Kan, derimin altına ateşten binlerce mızrak, binlerce iğne batırarak haftalarca kansız kalmış etimi yeniden istila ederken çığlıklar atıyordum.

Çığlık çığlığa haykırıyordum ve tıpkı yeni doğan korkmuş bir bebeğin haykırışlarını andıran bu çığlık dünyaya yeniden dönüşümü simgeliyordu. Zincirlerimden kurtulmuştum, dengemi bir türlü sağlayamıyordum ve kötü bir alkolün sarhoşluğunu yaşayan bir kadın gibi sendeliyordum. Yeniden konuşmayı öğrenmem gerekti. Benzerlerimle yeniden iletişim kurmayı, ağzımdan pek nadir dökülen tek heceli kelimelerle yetinmemeyi. Konuştuğum kişilerin gözlerinin içine bakmayı yeniden öğrenmem gerekti. Başımı çevreleyen, tıslayan bir yılanın yuvasına dönmüş saçlarımı hale yola koymayı yeniden öğrenmem gerekti. Tıpkı kötü tabak-

lanmış bir deriyi andıran, kurumuş ve çatlak çatlak olmuş derimi merhemlerle ovmam gerekti.

Pek az insan uğrar bu şanssızlığa: İki defa doğma şanssızlığına.

8

Beni satın alan Yahudi, Benjamin Cohen d'Azevedo, karısını ve en küçük çocuklarını bir boğmaca salgınında kaybetmişti. Ne var ki geride, bakımları için acilen bir kadın eline ihtiyaç duyduğu beş kız ve dört oğlan çocuğu kalmıştı. Yeniden evlenmek niyetinde olmadığından, sömürgedeki tüm erkeklerin benzer durumda yaptıkları gibi, bir kölenin hizmetine başvurmayı tercih etmişti.

Dolayısıyla ortak özellikleri tek kelime İngilizce bilmemek olan, bazıları saksağan kuyruğu gibi siyah saçlı, bazıları babaları gibi kızıl saçlı, her boydan yaklaşık on çocuğun karşısında bulmuştum kendimi. Benjamin'in ailesi Portekiz kökenliydi. Dini zulümlerden kaçarak Hollanda'ya sığınmıştı. Ailenin bir dalı oradan Brezilya'ya, Recife şehrine göçmüş fakat Portekizliler şehri yeniden ele geçirince tekrar kaçmak zorunda kalmıştı. Ardından ikiye bölünmüşler, bir grup Curaçao'ya yerleşmeye giderken, diğeri talihini Amerika sömürgelerinde denemeye karar vermişti. Aile, İngilizce konusundaki bilgisizliği, sürekli olarak İbranice veya Portekizce konuşmasıyla, kendi talihsizliği ve dünyadaki Yahudilerin başlarına gelen felaketler haricinde her şeye kayıtsızdı. Benjamin Cohen d'Azevedo, Salem Cadıları davasından haberdar mıydı değil miydi, hapishaneye gelişi saflığından mıydı yoksa değil miydi merak ediyordum. Her halükârda, bu üzücü olaydan haberi olsa da bunu, Gentils[23] olarak nitelediği kişilerin doğuştan gelen zalimliklerine yorar ve beni tümüyle affederdi. Besbelli ki oradan daha iyi bir yere düşemezdim.

Benjamin Cohen d'Azevedo'nun evine kaçamak giren ziyaretçiler, onunla birlikte cumartesi ayinlerini yapmaya gelen yarım düzine Yahudiydi. Bir sinagog inşa etmek için izin istedikle-

23) Les Gentils: Latincede "Kavimler" anlamına gelen "Gentiles" kelimesi, İbranicede "Goyim" olarak karşılık bulur ve "Yahudi olmayanlar" anlamına gelir. [ç.n.]

rini fakat bunun reddedildiğini öğrenmiştim. Onlar da, geniş malikânenin bir odasında, içlerine mumlar dikilmiş yedi dallı şamdanların karşısında sıkış tepiş oturur ve tekdüze bir sesle gizemli sözcükler söylerlerdi. O günlerin arifesinde mumların kesinlikle yakılmaması ve çocukların tam bir karanlık içinde yemek yemeleri, yıkanmaları ve yatmaları gerekiyordu.

Benjamin Cohen d'Azevedo, (ısrarla New Amsterdam olarak adlandırdığı) New York'ta ve Rhode Island'da yaşayan diğer Cohenler, Levyler veya Frazierlerle hem sürekli yazışıyor, hem de ticari ilişkiler yürütüyordu. Tütün ticaretinden hayatını gayet güzel kazanıyordu. Dindaşı ve dostu olan Judah Monis ile ortaktı ve iki gemisi vardı. Hatırı sayılır bir servete sahip olduğu belli bu adamda en küçük bir gösteriş merakı yoktu. Kıyafetlerini New York'tan gelen kumaş parçalarıyla kendisi biçer, tuzsuz ekmek ve bulgur çorbasıyla beslenirdi. Hizmetine girdiğimin ertesi günü bana yassı küçük bir şişe uzattı ve boğuk sesiyle, "Bunu merhume Abigail'im hazırlardı. Bu kuvvetli ilaç seni yeniden ayağa kaldıracak" dedi.

Ardından, sanki yüreğindeki merhametten utanmış gibi bakışlarını eğerek uzaklaştı. Aynı gün bana koyu renk çuhadan yapılmış kıyafetler getirdi ve pek alışılmadık bir tavırla, "Al, bunlar merhume Abigail'ime aitti. Şimdi bulunduğu yerden senin bunları giydiğini görünce mutlu olacağını biliyorum" dedi.

Bizi birbirimize, ölmüş bu kadın yaklaştırdı.

O kadın, karşılıklı yaptığımız ufak tefek iyiliklerle, küçük hizmetlerle, birbirimize duyduğumuz minnet duygularıyla aramızda bir bağ dokumaya başladı. Benjamin, adalardan gelen bir portakalı kesip büyük kızı Metahebel ile benim aramda paylaştırır, arkadaşlarıyla birlikte bir kadeh sıcak Porto şarabı içmem için beni yanlarına davet eder ve kaldığım çatı katında gece soğuk geçecek gibi olunca omzuma bir örtü daha atardı. Ben onun sertleş-

miş gömleklerini özenle ütüler, aşınmaktan yeşillenmiş harmanisini fırçalar ve boyar, sütünü bal ile tatlandırırdım. Eşinin ilk ölüm yıldönümünde onu öylesine ümitsiz gördüm ki dayanamayıp yavaşça yanına yaklaşarak sordum:

"Ölümün, kapısı açık bir geçitten başka bir şey olmadığını biliyor musun?"

İnanmaz gözlerle bana baktı. Cesaretimi toplayıp fısıldadım:

"Onunla konuşmak ister misin?"

Bakışları heyecanla doldu.

"Bu akşam çocuklar uyuduğunda elma bahçesinde yanıma gel. Yanında, kasap arkadaşından alacağın bir koyun, onu bulamazsan bir tavuk getir" dedim.

İtiraf edeyim ki kendime güvenli görünmeme rağmen içim rahat değildi. Sanatımı icra etmeyeli öyle uzun zaman geçmişti ki! Hapishanenin izdihamında, kadersiz arkadaşlarımın arasında, bana yardımcı olacak tüm doğa unsurlarından mahrum kalarak, rüyalar haricinde görünmezlerimle asla iletişime geçememiştim. Hester düzenli aralıklarla yanıma geliyordu. Man Yaya, annem Abena ve Yao daha ender uğruyorlardı. Fakat Abigail'in suyun üzerinden atlamasına gerek yoktu. Uzakta değildi. Kocasından ve özellikle de sevgili çocuklarından uzaklaşamadığına emindim. Birkaç dua ve kurallara uygun gerçekleştirilecek bir kurban töreniyle yeniden ortaya çıkacaktı. Ve Benjamin'in zavallı yüreği mutlu olacaktı.

Akşam saat ona doğru Benjamin, çiçeklenmiş bir ağacın altında yanıma geldi. Güzel gözlerinde tevekkül okunan bembeyaz postlu bir koyunu yanında sürüklüyordu. Ben dualarımı okumaya önceden başlamıştım ve henüz uykuda olan ayın törendeki yerini almaya gelişini bekliyordum. O önemli an gelip çattığında korktum fakat boynuma dokunan dudakları hissedince Hester'ın beni yüreklendirmek için geldiğini anladım.

Kan toprağa yayıldı ve kekremsi kokusu genzimize kaçtı.

Sonsuz görünen bir sürenin sonunda bir şekil hareket etti ve bembeyaz tenli, simsiyah saçlı, küçücük bir kadın bize doğru geldi. Benjamin dizlerinin üzerine çöktü.

Onları rahatsız etmek istemediğimden yanlarından ayrıldım. İki eş uzun uzun konuştu.

O günden itibaren her hafta, Benjamin Cohen d'Azevedo'nun, kaybettiği ve çok özlediği karısını yeniden görmesini sağladım. Bu buluşmalar genellikle pazar akşamları, dünyanın dört bir yanına dağılmış Yahudilerden haberler getiren son arkadaşları da kutsal kitaplarındaki bir ayeti okuyup evden ayrıldıktan sonra gerçekleşiyordu. Benjamin ve Abigail sanırım işlerin nasıl gittiğinden, çocukların eğitiminden, onların ve özellikle de Yahudi olmayanlarla arkadaşlık eden ve dillerini konuşmak isteyen en küçükleri Moses'ın yarattığı sorunlardan konuşuyorlardı. Sanırım diyorum çünkü bu konuşmalar İbranice olurdu ve bu dilin karanlık seslerine, içimde bir çeşit sıkıntıyla kulak verirdim.

Bir ay sonra Benjamin benden, bu buluşmalara kızı Metahebel'i de getirmek için izin istedi.

"Annesinin ölümünün onun için ne anlama geldiğini tahmin edemezsin. Aralarında yalnızca on yedi yaş vardı ve Metahebel, Abigail'e sanki ablasıymış gibi bağlıydı. Son zamanlarda, duyduğum aşkla onları birbirlerine çok benzetiyordum. Aynı şekilde gülüyorlardı, saç örgülerini başlarının çevresine aynı şekilde sarıyorlardı ve o solgun mu solgun tenlerinden aynı hoş koku yükseliyordu. Tituba, bazen bir çocuğu annesinden ayırdığını görünce Tanrı'dan şüphe ediyorum. Tanrı'dan şüphelenmek ne demek! Görüyor musun, iyi bir Yahudi değilim ben!"

Yüreğim nasıl olur da bu isteği reddederdi?

Üstüne üstlük çocukların arasında en çok Metahebel'i seviyordum. Öyle yumuşak kalpliydi ki kaprisli ve düşüncesiz bir ko-

cakarıyı andıran hayatın ona neler yapabileceğini düşünmek insanı ürpertiyordu. Başkaları için endişelenirdi. Azıcık İngilizcesiyle bana, "Gözlerinin derinliklerinde niçin bulutlar toplaşmış Tituba? Ne düşünüyorsun? Köle insanlarını mı? Tanrı'nın acı çekenleri kutsadığını ve kendisine yakın olanları bu şekilde ayırt ettiğini bilmiyor musun?" derdi.

Ama bu inançlı sözler beni tatmin etmezdi, başımı sallayarak, "Metahebel, artık mağdurların taraf değiştirme zamanı gelmedi mi sence?" diye sorardım.

O günden sonra, Abigail'in görünmesini bahçede titreyerek üçümüz birden beklemeye başladık. Önce eşler konuşurdu. Ardından kızı annesine yanaşırdı. Baş başa kalırlardı.

Bir erkek ve bir kadın arasında bir nebze de olsa sevgi barındıran tüm ilişkiler niçin daima yatakta biter? Buna aklım bir türlü ermiyor.

Benjamin Cohen d'Azevedo ve ben, onun zihni bir ölünün, benimkiyse bir nankörün hatıralarıyla meşgulken, nasıl oldu da okşamalarla, sarılmalarla, alınan ve verilen zevklerle dolu bir yolda bulduk kendimizi?

Bunu yaşadığımız ilk sefer, sanırım o benden daha çok şaşırmıştı çünkü cinsel organının kullanım dışı bir alet olduğunu düşünüyordu ve onu öyle şişkin, sert, delici ve bereketli bir özle dolu gördüğünde hayrete düşmüştü. Şaşırmış ve çok utanmıştı. O ki oğullarına zina işlemenin ne korkunç bir günah olduğunu öğretiyordu. Bedeni bedenimden ayrılırken kekelediği özür kelimeleri yeni bir arzu dalgasıyla dağıldı.

Böylece hem metres, hem de köle olduğum tuhaf bir durumun içinde buldum kendimi. Gündüzleri dinlenmeye hiç fırsatım olmuyordu. Yün taramam, eğirmem, çocukları uyandırmam, yıkanma-

larına ve giyinmelerine yardım etmem, sabun yapmam, çamaşır yıkamam, ütü yapmam, boya yapmam, giysileri, çarşafları, örtüleri dokumam, yama yapmam ve hatta ayakkabılara pençe vurmam, bunun yanında mumlar için içyağı hazırlamam, hayvanları beslemem ve evle uğraşmam gerekiyordu. Dini emirler nedeniyle yemekleri ben yapmıyordum. Bu işi Metahebel üstlenmişti ve gençliğini bu ev işleriyle harcadığını görmek hoşuma gitmiyordu.

Akşamları Benjamin Cohen d'Azevedo, bakır ayaklı bir yatakta yattığım çatı katında yanıma gelirdi. İtiraf etmeliyim ki soyunduğu ve balmumu rengi, eğri bacaklı bedenini gördüğüm anda, Kızılderili John'un kaslı ve esmer bedenini düşünmekten kendimi alamazdım. O zaman boğazıma acı bir yumru otururdu ve hıçkırıklarımı bastırmaya çalışırdım. Yine de bu durum çok uzun sürmezdi ve biçimsiz âşığımla da, Kızılderili John'la olduğu zamanki kadar büyük bir marifetle yüzerdim zevk denizinde. Ne var ki en tatlı anlar konuştuğumuz anlardı. Bizden, yalnızca ikimizden konuştuğumuz anlar.

"Tituba, Yahudi olmak ne demek biliyor musun? 629 yılından itibaren Fransa Merovenjleri krallıklarından atılmamızı emretti. Papa III. Innocent'in 4. konsilinden sonra Yahudiler, giysilerinin üzerinde yuvarlak bir işaret taşımak ve başlarını örtmek zorunda kaldılar. Aslan Yürekli Richard haçlı seferine çıkmadan önce Yahudilere karşı genel bir saldırı emri verdi. Engizisyon altında kaçımız hayatını kaybetti biliyor musun?"

Bu sözlerin altında kalmaz, sözünü keserdim:

"Ya biz, Afrika sahillerinde kaçımız yaralandık biliyor musun?"

Fakat o devam ederdi:

"1298'de Rottingen Yahudilerinin tümü öldürüldü ve cinayetler Bavyera'ya ve Avusturya'ya kadar uzandı... 1336'da Ren'den Bohemya'ya ve Moravya'ya kadar her yerde kanımız döküldü!"

Bu söz düellosunu her seferinde o kazanırdı.

Her zamankinden daha coşkuyla seviştiğimiz bir gece Benjamin tutkuyla fısıldadı:

"Gözlerinin derinlerinde daima bir gölge var Tituba. Büsbütün mutlu olman ya da ufacık da olsa mutlu olman için ne verebilirim sana?"

"Özgürlük!"

Kelimeler onları engelleyemeden dökülüvermişti ağzımdan. Sarsılmış bakışlarla bana dikti gözlerini:

"Özgürlük mü? Ne yapacaksın özgürlüğüne kavuşunca?"

"Gemilerinizden birine bineceğim ve derhal Barbados'uma gideceğim."

Yüzünün ifadesi neredeyse onu tanıyamayacağım kadar sertleşti:

"Asla, asla, duyuyor musun? Çünkü sen gidersen ikinci kez kaybederim. Bundan bana bir daha asla söz etme."

Bundan bir daha asla söz etmedik. Yastık üzerinde söylenmiş sözler ancak rüyalarda olduğu kadar sebatkârdır ve kolayca unutulmak gibi bir özelliğe sahiptir.

Alışkanlıklarımıza bıraktığımız yerden devam ettik. Kendimi yavaş yavaş bu Yahudi ailenin içine bıraktım. Portekizceyi zar zor konuşmayı öğrendim. Yurttaşlığa geçirilme konusu çok ilgimi çekiyordu ve alçak bir vali bu işi zorlaştırdığında, hatta imkânsızlaştırdığında çok sinirlendim. Sinagog yapımına dair konu da ilgimi çekiyordu ve Roger Williams'ı liberal ve ilerici bir kişilik, Yahudilerin gerçek dostu olarak görmeyi öğrendim. Evet, Cohen d'Azevedolar gibi ben de dünyayı Yahudi dostları ve diğerleri olarak iki tarafa ayırıyor, Yahudilerin Yeni Dünya'da kendilerine yer edinme şanslarını ölçüp biçiyordum.

Ne var ki bir öğleden sonra aklımı başıma getiren bir olay oldu. Jacob Marcus'un dördüncü kızını dünyaya getiren karısına bir sepet kurutulmuş elma götürmüştüm. Dönüşte soğuk havaya karşı koyabilmek için rüzgârlı Front Street'i koşar adımlarla geçerken birinin bana seslendiğini duydum:

"Tituba!"

Yüzü başta bana hiçbir anlam ifade etmeyen genç bir zenciyle burun buruna buldum kendimi. Boston'da ve tüm Bay Colony'de olduğu gibi Salem şehrinde de daha o dönemde sayısız ayak işine koşturulan ve artık hiç kimsenin dikkatini çekmeyen çok sayıda siyahi vardı.

Tereddüt ettiğimi gören genç kız haykırdı:

"Benim, Mary Black! Beni unuttun mu yoksa?"

Hafızam yerine geldi.

Mary Black, Nathaniel Putnam'ın kölesiydi. Küçük şıllıklar çetesi tıpkı benim gibi onu da cadılıkla suçladığından Boston hapishanesine götürülmüştü ve ondan sonra başına neler geldiğini bilmiyordum.

"Mary!"

Bir anda geçmişin tüm ıstıraplarının ve aşağılamalarının ağırlığı altında ezildim. Birbirimizin kollarına atılıp bir müddet ağlaştık. Ardından bir dizi haber verdi bana:

"Ah evet! Çevirdikleri uğursuz dalavereler şimdi ortaya çıkıyor! Küçük kızları ana babaları yönlendirmiş. İşin içinde birtakım toprak hikâyeleri, büyük miktarda paralar, eski düşmanlıklar varmış. Rüzgâr tersine döndü ve şimdi Samuel Parris'i kasabadan göndermek istiyorlar ama o diretiyor. Ödenmemiş maaşları ve ona hiç verilmemiş yakacak odunları talep ediyor. Karısı bir erkek çocuk doğurdu biliyor musun?"

Bir kelime daha duymak istemiyordum, sözünü kestim:

"Sen, ya sen! Sen ne yapıyorsun şimdi?"

Omuzlarını kaldırdı.

"Ben hâlâ Nathaniel Putnam'ın evindeyim. Vali Phips'in affından sonra beni yeniden işe aldı. Kuzeni Thomas'la arası bozuldu. Biliyor musun Doktor Griggs şimdi Mary Putnam ve kızı Anne için 'kafayı üşütmüşler' diyor."

Çok geç! Çok geç artık! Gerçek daima çok geç ulaşır çünkü yalandan daha yavaş adımlarla yürür. Gerçek, çok ağır ilerler! Dudaklarımı yakan ve sormaya çekindiğim bir soru vardı. Kendimi daha fazla tutamadım:

"Ya Kızılderili John, o ne oldu?"

Duraksadı ve sorumu daha yüksek sesle tekrarladım. Kısaca, "Artık kasabada yaşamıyor" dedi.

Donakalmıştım.

"Ya nerede öyleyse?"

"Topsfield'da!"

"Topsfield mı?" Zavallı Mary'nin kolunu öyle bir kavradım ki, parmaklarımın onun masum etine gömüldüğünü fark etmemiştim bile.

"Tanrı aşkına Mary, ona ne oldu, söyle bana! Topsfield'da ne işi var?"

Yüzüme bakmaktan kaçındı.

"Sahibe Sarah Porter'ı hatırlıyor musun?"

Ancak diğerleri kadar hatırlıyordum onu da! Kilisede dua kitabından bakışlarını hiç kaldırmayan sıskacık bir kadın!

"İşte onun için çalışmaya başladı ve kocası bir çatıdan düşüp ölünce kadının yatağına girdi. Bu durum öyle bir infial yarattı ki kasabadan ayrılmak zorunda kaldılar."

Herhalde büyük bir bozguna uğradığım yüzümden okunuyordu. Beni teselli etmek istercesine ekledi:

"Söylendiğine göre hiç anlaşamıyorlarmış."

Konuşmanın geri kalanını duymadım bile. Hester'ın sözleri belleğimde yankılanırken delireceğimi düşündüm.

"Beyaz veya siyah, bu hayat hep erkeklere güzel!"

Ben idam sehpasından kurtulmuş bir hayvan gibi tüm gücümü kölelikle harcarken, erkeğim ayağında deri çizmeleri, bir fatih edasıyla yeni topraklarını arşınlıyor ve malının değerini hesap ediyordu. Çünkü dul Porter pek zengindi, şimdi hatırlamıştım bunu. Onun ve ölmüş kocasının ismi, daima en yüksek miktarda vergi ödeyenlerin arasında yer alırdı.

Adımlarımı hızlandırdım zira rüzgâr gitgide sertleşiyordu ve Benjamin Cohen'in bana verdiği, ölmüş kadının tatlı ve keskin kokusunu muhafaza eden kıyafetlerin içine işliyordu.

Adımlarımı hızlandırdım ve aynı zamanda artık yalnızca tek bir sığınağım olduğunu fark ettim: Essex Street'teki büyük ev.

Eve ulaştığımda Minnah saatiydi. Babalarının çevresinde toplanmış çocuklar, artık kulağıma tanıdık gelen o sözleri söylüyorlardı: *"Sh'ma Yisrael: Adonai Elohenu, Adonai Ehad."*[24]

Çatı katındaki odama koştum ve çektiğim ıstırap tüm benliğimi ele geçirdi.

24) Dinle, ey İsrail: Tanrı bizim Efendimizdir, Efendimiz tektir. [ç.n.]

9

Yine de, her şey gibi çektiğim acı da kayboldu: hafifledi ve evet, Benjamin Cohen d'Azevedo'nun evinde, mutluluk demeye dilim varmasa da, dört ay süren bir huzur yaşadım.

Geceleri mırıldanarak bana, "Bizim Tanrımız ne ırk, ne de renk ayırt eder. Eğer istersen sen de aramıza katılıp bizimle birlikte dua edebilirsin" derdi.

Gülerek sözünü keserdim:

"Senin Tanrın cadıları bile kabul ediyor mu?"

Ellerimi öperdi.

"Tituba, sen benim sevgili tatlı cadımsın!"

Yine de arada bir endişeye kapılırdım. Mutsuzluğun yakamı asla bırakmayacağını biliyordum. Talihsizlik açısından bazı kişilerin diğerlerinden daha imtiyazlı olduğunu biliyor ve bekliyordum.

Bekliyordum.

10

Tıpkı diğer iki Yahudi ailenin kapısındaki gibi, Benjamin Cohen d'Azevedo'nun evinin giriş kapısı üzerine asılı mezuzah'ın[25] sökülüp, yerine siyah boyayla edepsiz bir resim yapılmasıyla başladı her şey.

Yahudiler zulümlere öylesine alışmıştı ki Benjamin etrafına şöyle bir göz gezdirerek çocuklarını saydı ve onları uysal bir sürü gibi eve soktu. Doklara yakın bir yerde, başında gür kızıl saçlarının bir buklesine takılmış eğreti kippası, afacan oğlan çocuklarıyla oynayan Moses'ı bulmam saatler aldı. Ertesi gün Sebt günüydü. Gelenek olduğu üzere –Jacob'un, kundak bezleriyle meşgul karısı Rebecca haricinde– Levy ailesinden beş, Marcus ailesinden üç kişi ayin için Benjamin'in evine geldiler. Sesleri, belki de her zamankinden biraz daha titrek yükseliyordu ki kapılara ve pencerelere bir taş yağmuru indi.

Ben kaybedecek hiçbir şeyim olmadığından dışarı çıktım ve o meşum gülünç kılıklarıyla, erkeklerin ve kadınların oluşturduğu küçük bir Püriten topluluğun evden birkaç metre ötede toplandığını gördüm. İçimi öfke kapladı ve saldırganlara doğru yürüdüm. Bir adam gürledi:

"Başımızdakilerin aklı nerede? Biz bunun için mi terk ettik İngiltere'yi? Yanı başımızda Yahudilerle zencilerin üremelerini görmek için mi?"

Üzerime bir taş yağmuru indi. Bedenimi alev alev yakan ve bacaklarımı çevikleştiren bir öfkeyle üzerlerine yürümeye devam ediyordum.

Aniden biri haykırdı:

"Onu tanımadınız mı? Tituba, Salem cadılarından biri!"

25) Yahudi evlerinin giriş kapısı üzerinde asılı olan ve içinde kutsal metinden ayetlerin bulunduğu mahfaza. [ç.n.]

Taş yağmuru daha da artmıştı. Gün kararmıştı. Kendimi tıpkı, iradesinden başka bir silahı olmadan tepelerdeki bitkileri altüst eden, deniz dalgalarını gerileten ve güneşi yoluna yeniden devam etmeye zorlayan Ti-Jean[26] gibi hissettim. Bu savaş ne kadar sürdü bilmiyorum.

Gün bitip, yenik düşmüş bedenimde kendime geldiğimde Metahebel ağlayarak alnımın üzerindeki pansumanı değiştiriyordu.

Gece olduğunda bir rüya gördüm. Bir ormana girmek istiyordum fakat ağaçlar bana karşı birlik oluyordu. Tepelerdeki dallarından aşağı inen kapkara sarmaşıklar vücuduma dolanıyordu. Gözlerimi açtım. Oda simsiyah dumanlarla kaplanmıştı.

Çılgına dönerek, yaralarımı tedavi etmek için yanımda uyumak isteyen Benjamin Cohen d'Azevedo'yu uyandırdım. Ayaklarının üzerinde dikilip kekeledi:

"Çocuklarım!"

Çok geçti. Marifetli ellerin malikânenin dört bir yanında yaktığı ateşin alevleri zemin katı ve birinci katı şimdiden yutmuştu. Alevler artık çatı katına saldırıyordu. Aklıma ot şilteleri pencereden aşağı atmak geldi. Yanmış kalasların, dumanı tüten duvar kaplamalarının ve eğri büğrü metal parçalarının arasında şiltelerin üzerine atladık. Molozların içinden dokuz küçük ceset çıkardık. Yangına uykuda yakalanan çocukların korkmadıklarını ve acı çekmediklerini ümit ediyorduk. Hem sonra annelerine kavuşmayacaklar mıydı?

Şehir yetkilileri Benjamin Cohen d'Azevedo'ya çocuklarını gömmesi için küçük bir toprak parçası verdi ve Newport'taki mezarlıktan önce, Amerika sömürgelerindeki ilk Yahudi mezarlığı burası oldu.

26) Réunion Adaları masallarının çok tanınmış kahramanlarından biri. Petit Jean (Küçük Jean) olarak da anılır. Şeytanlarla savaşır. [ç.n.]

Tüm bunlar yetmezmiş gibi Benjamin'e ve arkadaşına ait iki gemi de limanda yanıp kül olmuştu. Buna rağmen Benjamin Cohen d'Azevedo maddi kaybına sanırım tamamen kayıtsız kaldı. Konuşabilecek gibi olduğunda beni bulmaya geldi.

"Tüm bunların mantıklı bir açıklaması var: Bizi Antil Adalarıyla yaptığımız kazançlı ticaretten uzaklaştırmak istiyorlar. Her zamanki gibi ticaretteki ustalığımızdan korkuyor ve nefret ediyorlar. Fakat ben buna inanmıyorum. Beni Tanrı cezalandırıyor. Ama senin için yanıp tutuşmamdan ötürü değil. Yahudilerin cinsel içgüdüleri öteden beri çok güçlüdür. Babamız Musa ihtiyarlığında bile sertleşebiliyordu. Devarim[27] yazar bunu: 'Seks gücü azalmamıştı.' Abraham, Jacob, Davud, hepsinin de eşleri oldu. Tanrı, Abigail'i yeniden görmek için senin sanatına başvurduğum için de kızmıyor bana. Abraham'ın Sarah'ya duyduğu aşkı hatırlıyor. Hayır, beni cezalandırıyor çünkü arzu ettiğin tek şeyi sana vermeyi reddettim, özgürlüğü! Çünkü onun lanetlediği bu gücü kullanarak seni zorla yanımda tuttum. Çünkü bencilce ve zalimce davrandım!"

Karşı çıktım:

"Hayır, hayır!"

Ama beni dinlemedi, sözlerine devam etti:

"Şimdi özgürsün. Al, işte bu da kanıtı."

Üzerine çeşitli mühürler basılmış bir kâğıt uzattı. Kâğıda bakmadım bile, başımı çılgınlar gibi sallayarak, "Bu özgürlüğü istemiyorum. Seninle kalmak istiyorum" dedim.

Bana sarıldı.

"En azından şimdiye kadar Yahudilere hayatlarını kazanma hakkı tanıdıkları Rhode Island'a gideceğim. Bir dindaşım orada beni bekliyor."

27) İbranice Devarim olarak anılan Tesniye, Tanah'ın veya Eski Ahit'in ilk beş kitabı olan Tevrat'ın beşinci kitabıdır. [ç.n.]

Ağladım.

"Sensiz ne yapmamı istiyorsun ki?"

"Barbados'a dönmeni. Gerçekleşmesini en çok arzu ettiğin dileğin bu değil miydi?"

"Böyle bir bedel karşılığında değil! Böyle değil!"

"Birkaç gün içinde Bridgetown'a yelken açacak *Bless the Lord*'da senin için bir yer ayırttım. Al bu mektubu. Bridgetown'da dindaşım olan bir tüccara yazdım. Adı David da Costa. İhtiyaç duyarsan sana yardım etmesini yazdım ona."

Hâlâ karşı çıktığımdan ellerimi birleştirerek avuçlarının arasına aldı ve bana zorla İşaya'nın sözlerini tekrarlattı:

"Ve Tanrı konuştu:
Gökler benim tahtım
Yeryüzü ise ayaklarıma basamaktır.
Siz nasıl bana ev yapabilirsiniz?
Neresi dinleneceğim yer?"

Biraz sakinleştiğimde fısıldadı:

"Bana son bir iyilik yap. Çocuklarımı yeniden görmemi sağla!"

Kederli babanın sabırsızlığından ötürü geceyi beklemedik. Güneş Salem'in mavimsi çatıları üzerinde henüz batmıştı ki, elma bahçesinde buluştuk. Acıyla kabarmış yüreğim inancımla çarpışırken başımı ağaçların boğum boğum parmaklarına doğru kaldırdım. Önce Metahebel belirdi. İlkel dinlerden genç bir tanrıça gibi başaklarla kaplıydı saçları. Benjamin Cohen d'Azevedo fısıldadı:

"Babasının tatlısı, mutlu musun?"

Erkek ve kız kardeşleri etrafındaki yerlerini alırken başını evet anlamında eğdi ve sordu:

"Ne zaman geleceksin yanımıza? Acele et baba. Ölüm şifaların en büyüğü aslında."

Zenci bir kadının, kanunlara uygun bir özgürlük belgesine sahip olsa da, sıkıntılardan kurtulamayacağını keşfetmekte pek gecikmeyecektim. *Bless the Lord* gemisinin kaptanı, Stannard isminde fasulye sırığı gibi bir adam, beni baştan aşağı inceledi ve belli ki görüntüm pek hoşuna gitmedi. Kâğıtlarımı elinde çevirip durarak tereddüt ettiğini gören bir denizci arkasından geçerken, kulağına bilmesi gereken şeyi fısıldayıvermişti:

"Dikkat et, Salem cadılarından biri bu!"

İşte! Bir kez daha bu yaftalanmayla karşılaşmıştım! Buna rağmen gözümü korkutmasına izin vermemeye kararlı bir şekilde yanıtladım:

"Yaklaşık üç yıl önce sömürge hükümeti genel af ilan etti. Sözde 'cadılar' affedildi."

Denizci sırıttı.

"Olabilir; fakat sen suçunu itiraf ettin. Senin için af yok."

Cesaretim kırılmıştı, verecek yanıt bulamadım. Yine de kaptanın içindeki vahşi hayvanın gözbebeklerinde bir kurnazlık ışığı pırıldadı ve bana, "Büyülerinle hastalıkları engellemeyi bilirsin o halde. Ya deniz kazalarını?" dedi.

Omuz silktim.

"Bazı hastalıkları tedavi etmeyi biliyorum. Deniz kazalarına gelince, onlara karşı yapabileceğim bir şey yok."

Piposunu ağzından çıkardı, yere siyah, pis kokulu bir balgam tükürdü.

"Zenci, benimle konuşurken 'efendi' diyeceksin ve bakışlarını indireceksin yoksa ağzında kalan o son dişleri de ben söker atarım. Evet, seni Barbados'a götüreceğim fakat bu iyiliğimin karşılığı olarak mürettebatımın sağlığına göz kulak olacak ve tehlikeleri önleyeceksin!"

Hiçbir şey söylemedim.

Beni balık kasaları, şarap küfeleri, yağ fıçılarıyla dolu küpeştenin kıç tarafına götürdü ve halat silindirlerinin arasında bir yer gösterdi.

"Burada seyahat edeceksin!"

Aslını söylemek gerekirse karşı çıkacak ve dişimi tırnağıma takarak savaşacak halde değildim. Aklım yalnızca, kısa süre önce başımdan geçen üzücü olaylardaydı. Man Yaya defalarca söylemiş, tekrar etmişti: "Önemli olan, hayatta kalmak!"

Ama hayatın, erkeklerin ve kadınların boyunlarına asılı bir taştan ibaret olduğunu düşünüyorsa yanılıyordu. Hayat, acı ve yakıcı bir iksir!

Ah Benjamin, benim çarpık bacaklı merhametli sevgilim! Dudaklarında *"Sh'ma Yisrael: Adonai Elohenu Adonai Ehad!"* duası, Rhode Island yollarına düşmüştü.

Atılan taşların altında daha kaç insan öldürülecekti? Kaç yangın yaşanacaktı? Daha ne kadar kan dökülecekti? Ne kadar daha aşağılanacaktı insanlar?

Yaşam için başka bir akış, başka bir anlam, başka bir vaat hayal etmeye başlamıştım.

Alev ağacın en tepesini yakıp kül ediyor. Duman bulutunun içinde kayboldu İsyankâr. Bu demektir ki ölüme galip geldi ve ruhu yaşıyor. Korkan kölelerin oluşturduğu daire yeniden cesaretleniyor. Ruh yaşıyor.

Evet, başka bir vaat.

Beklerken, birkaç parça eşyamı içine koyduğum sepeti halatların arasına iyi kötü yerleştirdim. Harmanimi vücuduma sardım ve içinde bulunduğum ânın tadını çıkarmaya çalıştım. Gözlerimi sık sık açık tutmamı sağlayan hayalim her şeye rağmen gerçekleşmiyor muydu? Anavatanıma yeniden kavuşacaktım.

Toprakları eskisi kadar yabani. Tepeleri eskisi kadar yeşil. Yapışkan bir özle dolu Kongo şekerkamışları eskisi kadar mor.

Belini çevreleyen zümrüt kemer eskisi kadar parlak. Fakat zaman değişti artık. Erkekler ve kadınlar artık acı çekmeyi kabul etmiyor. Bir duman bulutunun içinde kayboluyor İsyankâr. Ruhu yaşıyor. Korkular dağılıyor.

Öğleden sonra bir denizciyi tedavi etmem için düşüncelerimden çekip çıkardılar beni. Mutfakta çalışan bir zenciydi, havale geçiriyordu. Kuşkucu bir edayla beni inceledi.

"Adının Tituba olduğunu söylediler. Bir beyazı öldüren Abena'nın kızı değil misin sen?"

Adadan ayrı kaldığım on yıldan sonra görür görmez beni tanıması gözlerimi yaşlarla doldurmuştu. Halkımızın ne güçlü bir hafızası olduğunu unutmuştum. Ah hayır! Onun gözlerinden hiçbir şey kaçmaz! Her şeyi kazır hafızasına!

Kekeledim:

"Evet, doğru bildin!"

Merhamet ve saygıyla baktı.

"Sana cehennem azabı yaşatmışlar, öyle mi?"

Bunu nasıl biliyordu? Hüngür hüngür ağlamaya başladım ve hıçkırıklarımın arasından, onun beni beceriksizce teselli ettiğini duydum:

"Tituba, hayattasın! Önemli olan da bu değil mi?"

Çılgın gibi başımı salladım. Hayır, önemli olan bu değildi. Hayatın tadının değişmesi gerekiyordu, evet bu gerekliydi. Ama nasıl yapmalıydı bunu?

O günden sonra denizci Deodatus her gün yanıma gelip oturdu ve yanında bana kaptanın sofrasından artakalan yiyecekleri getirdi. O yiyecekler olmadan bu seyahate dayanamazdım. Deodatus da Man Yaya gibi Benin körfezinden bir Nago'ydu. Ellerini ensesinde birleştirir, bakışlarını yıldızların karmakarışık desenine dikerek konuşurken anlattıklarını heyecanla dinlerdim.

"Gökyüzü dünyadan niçin ayrıldı biliyor musun? Bir zamanlar çok yakınlardı ve akşamları yatmadan önce eski dostlar gibi gevezelik ederlerdi. Fakat yemek yapan kadınlar havan tokmaklarının gürültüsüyle ve özellikle de yaygaralarıyla gökyüzünü rahatsız ediyordu. Bu nedenle gökyüzü gitgide daha yükseklere, başımızın üzerinde yayılan bu sonsuz maviliğin gerilerine doğru çekildi...

Palmiye niçin ağaçların kralı biliyor musun? Çünkü her parçası yaşam için elzem. Meyvelerinden kurban ayinleri için yağ üretiyoruz, yapraklarıyla çatıları kaplıyoruz, kadınlar, gövdesindeki tel tel kabuklardan kulübeleri ve yolları temizlemeye yarayan süpürgeler yapıyor."

Sürgün, acılar, hastalık öylesine bir araya gelmişti ki bu çocukça masalları neredeyse unutmuştum. Deodatus bana çocukluğumu geri getiriyordu ve onu dinlemekten hiç bıkmıyordum.

Arada bir bana hayatından söz ederdi. Stannard'ın hizmetinde Afrika sahilleri boyunca dolaşmıştı. Adam yıllar önce köle ticaretine girişmişti ve Deodatus ona tercümanlık yapıyordu. Bu utanç verici ticaretle ilgili anlaşmalar yapmak için kabile şeflerinin kulübelerine giden Stannard'a eşlik ediyordu.

"Bir fıçı alkol, bir-iki livre[28] ağırlığında barut ve majestelerini güneşten koruyacak ipek bir şemsiye karşılığında on iki zenci."

Gözlerim yaşlarla dolardı. Birkaç parça dünya malı karşılığında ne çok ıstırap çekilmişti!

"O zenci kralların açgözlülüğünü tahmin bile edemezsin! Meydan okumaya yüreklerinin yetmediği o kanunlar yasaklamasa kendi kullarını bile satmaya hazırlar! Zalim beyazlar da bundan faydalanıyor!"

Sık sık gelecekten de konuşurduk. Deodatus şu soruyu açıkça soran ilk kişi olmuştu:

28) Eski bir ağırlık ölçüsü. Yarım kilograma eşittir. [ç.n.]

"Ülkende ne yapacaksın?"

Ardından eklerdi:

"İnsanlarının kölelikleri karşısında senin özgürlüğünün nasıl bir anlamı var?"

Buna verecek cevap bulamazdım. Çünkü anavatanıma annesinin eteklerine sığınmaya koşan bir çocuk gibi dönüyordum. Kekelerdim:

"Darnell'in eski topraklarındaki kulübemi bulacağım ve..."

Deodatus alaycı bir ifadeyle sorardı:

"Kulübenin seni hâlâ beklediğini mi düşünüyorsun? Ne zaman ayrıldın oradan?"

Tüm bu sorular beni allak bullak ederdi zira yanıt veremezdim. Ölmüşlerimden bir işaret bekliyordum, ümit ediyordum. Nafile! Hiçbir şey olmuyordu ve yalnız kalmaya devam ediyordum. Yapayalnız. Çünkü su kaynakları ve nehirler ruhları nasıl çekiyorsa, sürekli hareket halindeki deniz de onları öyle korkutuyordu. Her iki tarafından onun enginliğine tutunuyorlar, kendileri için değerli olan kişilere arada bir mesajlar gönderiyorlardı. Ama asla suyun üzerinden atlamıyor, hele de dalgaların üzerinde durmaya kesinlikle cesaret edemiyorlardı.

"Suyu geçin ey babalarım!
Suyu geçin ey analarım!"

Dualar boşa çıkıyordu.

Dördüncü gün, Deodatus'un iyi kötü tedavi ettiğim ateşi mürettebattan bir başkasında belirdi, ardından bir başkasında, ardından bir diğerinde. Bir salgınla karşı karşıya kaldığımızı anlamalıydık. Afrika, Amerika ve Antil Adaları arasında, gidip gelen gemilerdeki pislikten, izdihamdan ve kötü gıdalardan ötürü öyle çok ateşli hastalık dolaşıyordu ki! Gemide ne rom, ne Azor Ada-

sı limonu, ne de Cayenne biberi eksikti. Bunlarla şuruplar kaynatarak hastalara içiriyordum. Onların terli ve hasta bedenlerini saman yumaklarıyla ovuyordum. Hiç kuşkusuz Man Yaya'nın da yardımlarıyla elimden geleni yaptım ve bu gayretlerim başarıyla sonuçlandı. Yalnızca dört adam ölmüştü. Onları, kefeninin kıvrımlarıyla sarıp sarmalayan denize attık.

Zannediyor musunuz ki kaptan bana biraz da olsa şükran duydu?.. Sekizinci gün rüzgâr durduğu için su yağ gibi dümdüz oldu ve gemi tıpkı bir büyükannenin verandada söylediği ninni gibi sallanmaya başladı. Stannard beni saçlarımdan tutarak ana direğin dibine sürükledi:

"Zenci, eğer canını kurtarmak istiyorsan rüzgâra esmesini söyle! Gemimde bozulacak yük taşıyorum ve bu iş böyle devam ederse onu denize atmam gerekecek. Ama elbette ondan önce seni atacağım."

Doğaya buyruklar verebileceğim asla aklıma gelmemişti. Bu adam aslında bana meydan okuyordu. Ona döndüm.

"Bana canlı hayvanlar lazım!"

Canlı hayvanlar mı? Yolculuğun bu aşamasında yalnızca kaptanın sofrası için birkaç tavuk, sabah kahvaltısı için memeleri süt dolu bir keçi ve bir de gemideki fareleri tutmaya yarayan birkaç kedi kalmıştı. Onları bana getirdiler.

Süt, kan! İhtiyacım olan da bu temel sıvılar ve kurbanların uysal eti değil miydi?

Bakışlarımı, yanan bir ormanı andıran denize diktim. Hareketsiz korların arasında aniden bir kuş belirerek güneşe doğru dimdik yükseldi. Ardından durdu, bir daire çizdi. Şimşek hızıyla yükselmeye devam etmeden önce, bir an tekrar hareketsiz kaldı. Bunun bir işaret olduğunu ve yüreğimdeki duaların karşılıksız kalmayacağını anladım.

Kuş, gözlerimin seçip seçemediğinden şüphelendiğim belli belirsiz bir noktacıkken, hiç bitmeyecekmiş gibi gelen bir süre boyunca her şey, sanki gizemli bir kararı bekliyormuş gibi askıda kaldı. Ardından, ufkun bir köşesinden muazzam bir uğultu doldurdu boşluğu. Gökyüzünün rengi değişti, keskin maviliği yumuşak bir griye dönüştü. Deniz kuzucuklanmaya başladı ve rüzgâr helezonlar halinde yelkenlerin etrafında döndü, halatları çözdü ve bir yelken direğini ikiye ayırıp devirerek bir denizciyi öldürdü. İşte o zaman kurban ettiğim hayvanların yetmediğini ve görünmez dünyanın onlara ek olarak "boynuzsuz bir koyun" da istediğini anlamıştım. On altıncı günün şafağında Barbados Adası'nı gördük.

Adaya ulaştığımızda o hengâme içinde veda etmek için Deodatus'u aradım ama kaybolmuştu. Kederlendim.

11

Eğri büğrü bacaklı, biçimsiz, tatlı sevgilim! Seni sonsuza dek kaybetmeden önce beraber tattığımız o sefil mutluluğu hatırlıyorum!

Çatı katındaki büyük yatakta yanıma geldiğinde, taşkın bir deniz üzerindeki sarhoş bir gemi gibi sallanıyorduk. Küreklere dönüşen bacaklarınla bana rehberlik ediyordun ve sonunda kıyıya ulaşıyorduk. Uyku bize sahillerinin tatlılığını sunuyor ve sabah olduğunda içimiz yepyeni bir güçle dolarak günlük işlerimize başlayabiliyorduk.

Eğri büğrü bacaklı, biçimsiz, tatlı sevgilim! Beraber geçirdiğimiz son gece, sanki bedenlerimiz ruhlarımızın karşısında siliniyormuş gibi sevişmedik. Sen hoyratlığından dolayı bir kez daha kendini suçladın. Ben, zincirlerimi çözmemen için sana bir kez daha yalvardım.

Hester, Hester, söylediklerim hoşuna gitmeyecek. Ama zayıflığını gösterme meziyetine sahip bazı erkekler var ki, içimizde, onların kölesi olma arzusu yaratıyorlar!

12

Oradaydılar. Beni karşılayan köleler, denizciler, aylaklar kalabalığının arasındaki görünmez üçlü. Ruhların yaşlanmamak ve yeniden kavuştukları gençliklerini muhafaza etmek gibi bir özellikleri var. Man Yaya, pırıl pırıl dişleriyle, uzun boylu Nago. Annem Abena, şakakları tören dövmeleriyle kaplı, abanoz tenli Ashanti prensesi. Yao, geniş ve güçlü ayaklı Mapou.

Onlar bana sarılırken hissettiğim duyguları tarif edemeyeceğim.

Bunun haricinde, Barbados'um şenliksiz karşılamıştı beni! Yağmur yağıyordu ve Bridgetown'ın kiremitli ıslak çatılar sürüsü, bir katedralin oturaklı karartısı etrafında toplaşmıştı. Sokaklar, hayvanların ve insanların bata çıka ilerledikleri çamurlu bir suyla kaplıydı. Hiç kuşkusuz, limana bir köle gemisi demir atmıştı çünkü bir pazar yerinin saman kaplı çatısı altında toplanmış İngiliz erkekler ve kadınlar, adaya henüz gelen, vaftiz olmamış, aşağılanmaktan ötürü tir tir titreyen zencilerin dişlerini, dillerini ve cinsel organlarını inceliyorlardı.

Ne kadar çirkindi şehrim! Küçük. Bayağı. Para ve ıstırap kokusunun her şeyi kapladığı, çapsız bir sömürge karakolu.

Broad Street'ten yukarı doğru yürüdüm ve kendimi, ister istemez, düşmanım Susanna Endicott'ın bir zamanlar oturduğu evin önünde buldum. Ama Man Yaya'nın kulağıma fısıldadığı üzere, cadalozun, kendi yakıcı idrarı içinde haftalarca yattıktan sonra ruhunu teslim etmesine sevineceğim yerde beklenmedik bir duygu kaplamıştı içimi.

Her gece Kızılderili John'umun kollarında, elim onun zevk aletinde uyuduğum o yılları yeniden yaşamak için neler vermezdim! Onun o pek güzel takındığı alaycı ve merhametli edayla alçak kapının eşiğine çıkıp beni, "Yorgunluktan iki büklüm olmuş

karım! İşte buradasın! Yosunsuz bir taş gibi hayatın içinde yuvarlandın ve şimdi ellerin bomboş geri dönüyorsun" diyerek karşılaması için neler vermezdim!

Gözyaşlarımı silmeye çalıştım fakat annem Abena'nın gözünden kaçmamıştı, iç geçirerek, "Haydi bakalım! Şimdi de o pis herif için ağlıyor!" dedi.

Hoşuma gitmeyen bu sözlerin ardından üç ruh kendi etraflarında dönerek evlerin tepelerine yükselen şeffaf bir bulut oluşturdular. Man Yaya, "Bir yerlerden bizi çağırıyorlar! Bu akşam yeniden yanına geliriz!" dedi.

Annem Abena ekledi:

"Yolundan sapma! Evine dön!"

Evine dön! Bu kelimelerde zalimce bir alay vardı.

Bir avuç ölü haricinde Pile'de beni kimsecikler beklemiyordu. On yıl önce barındığım kulübenin ayakta olup olmadığını bile bilmiyordum. Eğer yıkıldıysa yeniden marangozluğa soyunmam ve bir yerlerde kendime bir sığınak inşa etmem gerekecekti. Bu olasılık cesaretimi öyle kırmıştı ki Benjamin Cohen d'Azevedo'nun, yardımına ihtiyacım olursa diye bana verdiği mektuptaki şu David da Costa'yı bulmayı düşündüm. Nerede yaşıyordu acaba?

Orada durmuş ne yapmam gerektiği konusunda tereddüt ederken, cıvık cıvık çamura bata çıka yürüyen ve muz yapraklarının altına mümkün olduğunca sığınmış bir grup insanın bana doğru ilerlediğini gördüm. İki yanında iki kadın bulunan Deodatus'u tanıdım ve sevinçle haykırdım:

"Neredeydin? Seni her yerde aradım."

Gizemli gizemli gülümsedi.

"Geleceğini bir-iki arkadaşa haber vermeye gitmiştim. Pek sevineceklerini biliyordum."

Genç kadınlardan biri önümde eğildi.

"Varlığınla bizi şereflendir anne!"

Anne mi? Bu hitap şekli beni yerimden sıçrattı, içim öfkeyle doldu çünkü ancak saygı gören ihtiyar kadınları bu şekilde çağırırlardı. Oysa ben otuz yaşında ya var ya yokum ve daha bir ay önce bir adamın sıcak menisi apış aramı ıslatıyordu! Memnuniyetsizliğimi gizleyerek Deodatus'un kolunu tutup sordum:

"Arkadaşların nerede kalıyor?"

"Belleplaine yakınlarında."

Karşı çıkacak oldum:

"Belleplaine mi! Ama orası ülkenin diğer ucunda!"

Yine de kendimi toparladım. Biraz önce beni hiç kimsenin beklemediğini ve başımın üzerinde bir çatı olmadığını anlamamış mıydım? Öyleyse niçin Belleplaine'e gitmeyeydim ki?

Şehirden ayrıldık. Yağmur, bizim diyarlarımızda pek sık görüldüğü gibi aniden dindi ve güneş aydınlık fırçasıyla tepelerin kenar çizgilerini okşayarak yeniden parlamaya başladı. Şekerkamışları çiçeklenmişti. Eflatun rengi bir tül gibi tarlaları kaplamıştı. Japon patateslerinin parlak yaprakları fidan direklerinin tepesine kadar yükselmişti. Biraz önce içimi kaplayan duygunun yerini neşe almıştı. Bütün bir ülke kendisini benim sevgime sunarken beni kimsenin beklemediğine nasıl olmuş da inanmıştım? Kuş Zenaida benim için cıvıldamıyor muydu? Papaya, portakal ağacı ve nar ağacı benim için meyvelerle dolu değil miydi? İçim rahatlayarak, suskunluğuma müdahale etmeden yanımda yürüyen Deodatus'a döndüm.

"Kim bu arkadaşların? Hangi çiftlikte çalışıyorlar?"

İki kadının da gülerek karşılık verdikleri küçük bir kahkaha attı ve yanıtladı:

"Hiçbir çiftlikte çalışmıyorlar!"

Bir an için söylediklerini anlamadım, ardından inanmaz bir ses tonuyla, "Bir çiftlikte çalışmıyorlar mı? Öyleyse onlar... Marron mu?" dedim.

Deodatus başını eğdi.

Marronlar!

On yıl önce Barbados'u terk ettiğimde marronlara pek ender rastlanıyordu. Farley Hill'e yerleşmiş Ti-Noel isminde birinden ve ailesinden ha bire bahsediliyordu. Ama onu asla hiç kimse görmemişti. Uzun yıllardır insanların hayal gücünde yaşadığından, artık herhalde ihtiyarlamıştı. Yine de onun genç ve gözü pek biri olduğu söyleniyor ve üstün özellikleri tekrar edilip duruyordu: *"Beyazın tüfeği Ti-Noel'i öldüremez. Köpeği onu ısıramaz. Ateşi onu yakamaz. Baba Ti-Noel, aç kapıyı bana!"*

Deodatus açıkladı:

"Birkaç yıl önce Fransızlar 111. Tugay'a saldırdıklarında arkadaşlarım tepelere kaçtı. İngilizler kendi taraflarında savaşsınlar diye köleleri zorla askere almak istediler. Fakat köleler, 'Nasıl! Beyazlar arasındaki savaşta ölmek mi!' diyerek arkalarına bakmadan kaçtılar. Chalky Dağı'na sığındılar ve İngilizler onları oradan çıkarmayı başaramıyor."

Kadınlar yeniden güldü.

Ne düşüneceğimi bilemiyordum. Tüm çektiklerime ve içimde asla tatmin edemediğim intikam arzusuna rağmen marronlara karışıp hayatımı riske atmak istemiyordum. Mantıksızca, yeniden kavuştuğum adamda özellikle huzur içinde yaşamayı arzu ettiğimi biliyordum. Yolun geri kalanı sessizlik içinde geçti. Güneş neredeyse gökyüzünün ortasına ulaştığında kadınlar bize durmamızı işaret ettiler ve heybelerinden meyve ve kurutulmuş et çıkardılar. Bu sade yemeği paylaşırken Deodatus çıkardığı romu içti. Ardından yeniden yola koyulduk. Yol gitgide engebeli bir hal alıyor,

bitki örtüsü sanki yasalara aykırı yaşayanları korumak ister gibi sıklaşıyor ve gürleşiyordu. Kadınlar bir anda haykırdılar:

"Ago!"

Çalılıklar hareketlendi ve silahlı üç adam göründü. Bizi sıcak bir şekilde selamladılar fakat buna rağmen gözlerimizi bağladılar ve marron kampına karanlığa gömülmüş bir şekilde girdik.

Marronlar daire şeklinde oturmuş beni dinliyordu. Sayıları çok değildi, kadınlar ve çocuklarla birlikte on beşi aşmazdı. Çektiğim acıları, mahkemeye çıkışımı, hakkımdaki asılsız suçlamaları, suç ortaklığı itiraflarını ve sevdiklerimin ihanetini yeniden yaşıyordum. Sözlerim bitip sustuğumda hepsi bir ağızdan konuşmaya giriştiler:

"Şu Şeytan, onunla kaç kez karşılaştın?"

"Şifacılardan daha kudretli ve daha iri mi?"

"Onun Kitap'ına yazdın mı, öyleyse yazı yazmayı biliyor musun?"

Denize doğru huzurla akan nehirleri andıran kırk yaşlarındaki şefleri Christopher bir el hareketiyle onları susturdu ve özür diler bir ses tonuyla, "Affet onları, onlar savaşçi, bilgin değil ve senin haksız yere suçlandığını anlamadılar. Masumdun öyle değil mi?" dedi.

Başımı evet anlamında eğdim. Üsteledi:

"Hiçbir kudretin yok mu?"

Bilmem hangi duyguya yenik düşmüştüm. Kibir miydi? Bu adamın gözlerinde daha büyük bir merak yaratma arzusu muydu? Yoksa samimiyet açlığı mıydı? Her zamanki gibi açıklamaya çalıştım:

"Beni yetiştiren kadının, o Nago'nun birkaç kudretine sahibim. Fakat sadece iyilik yapabilmek için hizmet..."

Marronlar bir ağızdan sözümü kestiler:

"İyilik yapmak mı? Düşmanlarına bile mi?.." Ne yanıt vereceğimi bilemedim. Neyse ki Christopher ayağa kalkarak dağılmalarını işaret etti ve esneyerek, "Yarın yeni bir gün olacak!" dedi.

İki eşiyle birlikte kaldığı kulübenin yakınında bir kulübe vermişlerdi bana. Bir Afrika geleneği olan çokeşlilik düzeni burada da kurulmuştu. Bu saman çatının altında, dövülmüş toprak üzerindeki ot şilteden daha yumuşak bir yatakta asla yatmamışım gibi hissettim. Ah evet! Hayat beni oradan oraya sürüklemişti; Salem'den Ipswich'e! Barbados'tan Amerika'ya ve Amerika'dan Barbados'a! Fakat şimdi dinleniyor ve ona, "Artık bana kötü muamele edemeyeceksin" diyordum.

Dinen yağmur yeniden yağmaya başlamıştı ve onun, kapı eşiğinde bekletilen bir ziyaretçi gibi bıkkın bıkkın ayaklarını sürüdüğünü duyuyordum.

Uykuya dalmak üzereydim ki kulübemin girişinde bir gürültü duydum. Onlardan ayrıldığım için beni azarlamaya gelen görünmezlerim geldi zannettim. Fakat Christopher başının üzerinde bir fener tutarak içeri girdi. Doğruldum.

"Bu da ne demek oluyor? İki kadın yetmiyor mu sana?"

Gözlerini devirdi. Onurum kırılmıştı. Cevap verdi:

"Dinle, aklım ıvır zıvır işlerde değil!"

Başımdan geçen tüm talihsizliklere rağmen kadınlığımın yoğun içgüdüsü azalmamıştı, ister istemez işveyle sordum:

"Aklın nerede peki?"

Bir taburaye oturdu ve elindeki feneri yere koydu. Dans eden binlerce gölge dağıldı etrafa.

"Sana güvenebilir miyim, bilmek istiyorum!"

Bir an ağzım açık kaldı, ardından sordum:

"Yüce Tanrım, niçin?"

Bana doğru eğildi:

"Ti-Noel'in şarkısını hatırlıyor musun?"

Ti-Noel mi? Anlamaya çalışmaktan vazgeçmiştim. Sanki kalın kafalı bir çocukmuşum gibi merhamet dolu gözlerini bana dikti ve hayret verecek kadar doğru bir sesle şarkı söylemeye başladı:

"*Baba Ti-Noel, beyazın tüfeği onu öldüremez. Beyazın kurşunları vücuduna işlemez, derisinin üzerinden kayar gider.* Tituba, beni ölümsüz kılmanı istiyorum!"

Bu muydu yani istediği? Bir kahkaha atacak oldum ama onu sinirlendirmekten korkarak kendimi tuttum ve sükûnetle yanıt vermeyi başardım:

"Christopher, bunu yapabilir miyim bilmiyorum!"

Gürledi:

"Cadı mısın? Evet mi hayır mı?"

İçimi çektim.

"Herkes bu kelimeye farklı bir anlam yüklüyor. Herkes tutkuları, hayalleri, arzuları tatmin olsun diye cadıyı kendince şekillendirebileceğini zannediyor..."

Sözümü kesti:

"Dinle, burada felsefe yapmanı dinleyemeyeceğim! Sana bir pazarlık öneriyorum. Sen beni yenilmez kılacaksın. Karşılığında..."

"Karşılığında?"

Ayağa kalktı. Başı neredeyse kulübenin çatısına değiyordu. Gölgesi sanki koruyucu bir cinin gölgesi gibi üzerime yayılıyordu.

"Karşılığında bir kadının hayal edebileceği her şeyi vereceğim sana."

Alaycı alaycı sordum:

"Yani?"

Yanıt vermedi ve topuklarının üzerinde gerisingeri döndü. O dışarı çıkmıştı ki birilerinin iç geçirdiğini duydum ve kim olduğunu anlamakta vakit kaybetmedim. Annem Abena'yı görmezden gelmeye kararlı bir şekilde duvara doğru döndüm ve Man Yaya'ya, "Ona yardım edebilir miyim?" diye sordum.

Man Yaya kısa piposundan bir nefes çekti ve havaya daire şeklinde bir duman üfledi.

"Bunu nasıl yapabilirsin ki? Ölüm hiç kimsenin kilitleyemeyeceği bir kapı. Herkes kendi saati, kendi günü geldiğinde o kapıdan geçmek zorunda. Sen de iyi biliyorsun ki o kapıyı ancak sevdiklerimiz geride bıraktıklarını görebilsinler diye açık tutabiliriz."

Üsteledim:

"En azından yardım etmeyi deneyemez miyim? Soylu bir dava için mücadele ediyor."

Annem Abena bir kahkaha attı.

"Riyakâr! Seni ilgilendiren tek şey mücadele ettiği dava mı? Haydi oradan!"

Karanlıkta gözlerimi kapattım. Annemin başa çıkılmaz o önsezileri beni sinirlendiriyordu. Ayrıca kendi kendime sitem ediyordum. Erkeklerden gına gelmemiş miydi artık içime? Sevgimi takip eden hayal kırıklıkları geçidinden bıkmamış mıydım? Barbados'a henüz gelmiştim ve sonunu öngöremeyeceğim birtakım maceralara atılmayı düşünüyordum. Haklarında hiçbir şey bilmediğim bir marronlar grubu... Deodatus'a arkadaşlarıyla ilgili sorular sormaya kendi kendime söz vererek uykuya daldım.

İri ve beyaz nilüferler, beni sırmalı ipekten taçyapraklarıyla sarıp sarmaladı ve kısa bir süre sonra, sevgimde ve geçmişe özlemimde birbirine karışan yaşayanlar ve ölüler, Hester, Metahebel ve Yahudim yatağımın etrafında cirit atmaya başladı.

Yahudim, sanki Rhode Island'da en azından Tanrısını yüksek sesle anmasına izin veriliyormuş gibi huzura kavuşmuştu, neredeyse mutlu görünüyordu.

Yağmur bir anda bitkileri, ağaçları, çatıları sırılsıklam ederek yumuşak yumuşak fısıldamaya başladı ve geride bıraktığım toprağın buz gibi, düşmanca yağmurlarını hatırladım. Ah evet, doğa farklı göklere göre dil değiştiriyor ve kullandığı dil tuhaf bir şekilde insanların diline uyuyor! Zalim doğada zalim insanlar yaşıyor. Nazik ve koruyucu bir doğada her tür cömertliğe açık insanlar.

Adamda geçirdiğim ilk gece!

Kurbağaların ve anne kara kurbağalarının vıraklamaları, ay kuşlarının ezgileri, kuyruksürenlerden ürken kümes hayvanlarının gıdaklamaları ve ruhların dostu olan kabak ağaçlarına bağlanmış eşeklerin ani anırtıları, aralıksız bir müzik oluşturuyordu. Sabah hiç olmasın ve gece ölüme doğru yol alsın isterdim. Boston'daki, Salem'deki günlerimi hatırlıyordum fakat o günler ve o günleri yüreklerindeki kötülükle karartmış olan Samuel Parris ve diğerleri, üzerimdeki etkilerini artık kaybediyorlardı.

İlk gece!

Ada tatlı bir mırıltıyla uğulduyor:

"Geri döndü. Abena'nın kızı, Man Yaya'nın kızı burada. Bir daha bizi bırakıp gitmeyecek."

13

Doğaüstü kudretler konusunda Man Yaya'yı geçmek aklıma asla gelmemişti. Ayrıca, onun bana gösterdiği yoldan ayrılmayı da asla düşünmemiştim. Kendimi onun çocuğu, çırağı olarak görüyordum. Ne yazık ki bu görüş açımın değiştiğini ve çırağın, ustasıyla boy ölçüşmeye giriştiğini utançla itiraf etmeliyim. Hem sonra bu kibrimin birkaç sebebi vardı. *Bless the Lord* gemisinde doğa güçlerine hükmetmemiş miydim, bunu dışardan aldığım bir yardım sayesinde yaptığımın hiçbir kanıtı yoktu!

Kendimce deneyler yapmaya girişmiştim. Çevredeki kırlarda dolaşıyor, yanımda götürdüğüm küçük bir bıçakla kökünden çıkardığım bitkileri heybeme dolduruyordum. Aynı şekilde, gizemlerini keşfetmek için nehirlerin suyuyla ve esen rüzgârla yeni bir iletişim kurmaya çalışıyordum.

Tıpkı hayatın ölüme aktığı gibi nehir de denize akar ve onun bu akışını kimse durduramaz. Niçin?

Rüzgâr esmeye başlıyor. Kâh okşuyor. Kâh her şeyi yıkıyor. Niçin?

Taze meyveleri, yiyecekleri, kurban ettiğim hayvanları dörtyol ağızlarına, bazı ağaçların iç içe geçmiş köklerine ve ruhların çekilmeyi sevdikleri mağaralara adak olarak bırakmayı artırmıştım. Man Yaya artık bana yardım etmek istemediğinden, yalnızca kendi aklıma ve içgüdülerime güvenmem gerekiyordu. Bu yüksek bilgiye kendi başıma ulaşmalıydım. Dolayısıyla kölelerden, çiftliklerde yaşayan şifacılarla ilgili bilgiler edinmeye ve yanlarına gittiğimde beni büyük bir tereddütle karşılayan o şifacı erkeklere ve kadınlara sorular sormaya başladım. Şunu bilmek gerekir ki bir erkek veya kadın büyücü sanatını bir başkasıyla paylaşmaz. Tariflerini asla vermek istemeyen aşçılara benzerler.

Bir gün, annem Abena gibi bir Ashanti zencisi olan bir erkek şifacıyla karşılaştım. Zenciler genellikle kendi "milletlerinden" zencilerle birleşirler. Kendisi gibi Ashanti olan karısı akşam yemeği için bitki köklerini soyarken, o da bana Afrika kıyılarındaki Akwapim'in açıklarında nasıl yakalandığını tüm detaylarıyla anlatmaya başladı. Ardından tarif edemeyeceğim bir ses tonuyla, "Nerede kalıyorsun?" diye sordu.

Kekeledim çünkü marronların kampının nerede bulunduğunu açığa vurmamam tavsiye edilmişti.

"Tepelerin diğer tarafında."

Şifacı sırıttı.

"Sen beyazların halat ucunda sarkıtmaya yeltendikleri şu Tituba değil misin?"

Her zamanki cevabımı yapıştırdım:

"Pişmanlık duyacağım bir şey yapmadığımdan eminsindir herhalde."

"Yazık! Çok yazık!"

Ona şaşkın şaşkın baktım, sözlerine devam etti:

"Senin yerinde olsaydım, ah! Herkese büyü yapardım; babaya, anneye, çocuklara, komşulara... Onları birbirlerine karşı kışkırtır, kendi aralarında didişmelerini mutlulukla seyrederdim. Yalnızca yüz civarında insan suçlanmaz, yirmisi de idam edilmekle kalmazdı. Tüm Massachusetts girerdi işin içine ve böylece tarihe 'Salem Şeytanı' adıyla geçerdim. Halbuki sen, senin lakabın ne?"

Bu sözler beni derinden yaraladı çünkü bunu yapmak zaten aklımdan geçmişti. Bu olayda sadece pek çabuk unutulan küçük bir rolle yetindiğim ve sonraki kaderim kimseyi ilgilendirmediği için zaten üzülmüştüm. *"Kara büyü yapan Barbadoslu köle Tituba."* Massachusetts olaylarına dair kalın kitaplarda birkaç satırla

işte böyle anlatacaklardı beni. Niçin görmezden geleceklerdi? Bu soruyu daha önce sormuştum kendime. Acaba bir zenciyi, onun acılarını ve başına gelen felaketleri kimse umursamadığı için mi? Bu yüzden mi?

Salem Cadıları olayında kendi hikâyemi arıyor ama bulamıyorum.

1706 yılının Ağustos ayında Anne Putnam, Salem kilisesinin ortasında ayakta dikiliyor ve korkunç sonuçlara yol açan çocukluk hatalarını üzülerek itiraf ediyor: "Yerlerde yuvarlanarak, kendilerine haksızlık ve hakaret ettiğim, suçladığım ebeveynleri tutuklanan herkesten af dilemek istiyorum."

Herkesin önünde suçunu itiraf edecek ne ilk, ne de son kişi o. Ve mağdurlar birer birer aklanıyor. Benden kimse bahsetmiyor. *"Kara büyü yapan Barbadoslu köle Tituba."*

Yanıt vermeden başımı eğdim. Yüreğimden geçenleri okuyormuş ve beni daha fazla üzmek istemiyormuş gibi yumuşadı.

"Hayat bir tas kana nişastası değil, öyle değil mi?"

Ayağa kalktım ve bana acımasına izin vermeden, "Akşam oluyor, dönmem gerek" dedim.

Bakışlarını aydınlatan kaçamak sempati ifadesi hin bir pırıltıyla silindi, "Aklından geçeni yapman mümkün değil! Hayatta olduğunu unutuyor musun yoksa?" dedi.

Bu son cümleyi aklımda evirip çevirerek marronların kampına doğru yola çıktım. Bu yüksek bilgiyi yalnızca ölümün sağlayabileceğini mi söylemek istiyordu? Yaşarken geçilemeyecek bir eşik miydi bu? Bu kusursuz bilgiden vaz mı geçmeliydim?

Çiftlikten ayrılmak üzereyken bir grup köle yanıma yaklaştı. Hasta olduklarını düşündüm. Şurup isteyen kadınlar, yaraları için merhem isteyen çocuklar, kollarını değirmen çarklarına kaptırmış erkekler... Zira bitkilerden ilaçlar yapmakta üstüne olmayan

bir kadın olduğum adada dilden dile dolaşıyordu ve ortaya çıktığım anda etrafım hastalarla doluyordu.

Ama bambaşka bir durum söz konusuydu.

Köleler bana endişeyle, "Kendini sakın anne! Çiftçiler dün akşam toplandılar. Seni öldürmek istiyorlar" dedi.

Başımdan aşağı kaynar sular döküldü. Beni neyle suçlayabilirlerdi ki? Adaya geldiğimden beri, kimsenin umursamadığı insanları tedavi etmekten başka ne yapmış olabilirdim?

Bir adam açıkladı:

"Bir çiftlikten diğerine mesaj taşıyarak kölelere isyan planlarında yardım ettiğini söylüyorlar, sana tuzak kuracaklar!"

Dehşete düşerek yeniden yola koyuldum.

Hikâyemi buraya kadar okuyanlar herhalde öfkelenmişlerdir. Nefret etmeyi bilmeyen, insan yüreğindeki kötülüğe her seferinde yeniden şaşıran bu cadı da kim?

Bininci kez diğerlerinden farklı olmaya, inancımı yitirmemeye karar verdim. Ah! Yüreğimi değiştirmek! Çeperlerini yılan zehriyle sıvamak. İçinde şiddetli ve acı duygular biriktirmek. Kötülüğü sevmek! Ama bunların yerine, içimde yalnızca talihsiz insanlara duyduğum şefkat ve merhamet, adaletsizliğe karşı isyan vardı!

Güneş Farley Hills'in gerisinde batıyordu. Gece böceklerinin ısrarcı ezgisi gökyüzüne yükselmeye başlıyordu. Hırpani giysileri içindeki köleler sürüsü köle kulübelerinin bulunduğu sokaklara doğru yürüyor, bir an önce verandalarındaki salıncaklı koltuklarında sallanarak içkilerini içmek için sabırsızlanan ırgat başları, atlarını dörtnala sürüyordu. Kırbaçlarını benim üzerimde şaklatmaya sabırsızlanıyorlarmış gibi gelmişti bana. Yine de hiçbiri buna yeltenmedi.

Gece inerken kampa ulaştım.

Kadınlar, gür kapok ağaçlarının gizlediği sığınakta, önceden limon ve acı biberle ovdukları ve ardından üzerine Jamaika biberi yaprakları serptikleri parça etleri füme etmekle meşguldü. Christopher'ın iki eşi de bana nemrut nemrut baktı çünkü erkekleriyle aramda neler olup bittiğini merak ediyorlardı. Onların gençliklerine acımış ve kendilerini üzebilecek hiçbir şey yapmamaya yemin etmiştim. Fakat o akşam bakışlarına karşılık vermedim.

Christopher kulübesindeydi. Adada yetişen ve bazı çiftçilere servet kazandıran tütün yapraklarıyla bir sigara sarıyordu. Alaycı alaycı, "Bütün gün yine nerelerde başıboş dolaştın? Senden istediğim iksiri bu şekilde bulmayı mı ümit ediyorsun?" diye sordu.

Omuz silktim.

"Benden çok daha bilgili insanlardan bilgi aldım. Hepsi aynı şeyi söylüyor, ölümün çaresi yok. Zenci, fakir, köle, efendi, her birimiz o yoldan geçmek zorundayız. Sen, daha ziyade sana şu söyleyeceklerime kulak ver: Geç de olsa bambaşka birine dönüşmem gerektiğini anladım. Senin yanında beyazlara karşı savaşmama izin ver!"

Başını arkaya doğru atarak bir kahkaha savurdu, neşesinin yankıları sigara dumanının sarmallarına karıştı.

"Savaşmak mı? Daha neler! Tituba, kadınların görevi mücadele etmek ve savaşmak değil, sevişmek!"

Birkaç hafta boyunca, her şey huzur içinde geçti.

Kölelerin uyarılarına rağmen çiftliklere inmekten vazgeçmemiştim. Ama artık, güneşin batışından sonra, ruhların boşluğu yeniden ele geçirdikleri saatleri tercih ediyordum. Farley Hills'e yerleşmemden hiç memnun olmayan Man Yaya ve Abena, yine de her gün yanıma geliyor, tarlaların arasında yılankavi uzanan en-

gebeli toprak yollarda bana eşlik ediyorlardı. Beni azarlamalarına aldırış etmiyordum.

"Bu marronların arasında ne işin var? Yalnızca çalmayı ve öldürmeyi düşünen kötü zenciler bunlar."

"Annelerini ve kardeşlerini köle bırakıp özgür yaşayan nankörler!"

Tartışmak neye yarardı?

O günlerde büyük bir mutluluk yaşadım! Annesinin gölgesinden henüz çıkmış küçük bir kız çocuğunu hayata döndürdüm. Ölümün kapısından henüz geçmemişti, bu dünyadan ayrılmaya hazırlananların karanlık geçidinde durmuş, hayata gelip gelmemeye tereddüt ediyordu. Ilık, yapış yapış, dışkıyla kaplı bedenini tuttum ve yavaşça annesinin göğsüne bıraktım. Ah o kadının yüzündeki ifade!

Gizemli bir şey annelik!

İlk kez o zaman, kendisinden yaşamı esirgediğim çocuğum eğer doğmuş olsaydı, her şeye rağmen varlığıma tat ve anlam verir miydi diye merak ettim.

Hester, yanıldık mı acaba? Çocuğunla birlikte ölmek yerine onun için yaşamalı mıydın yoksa?

Christopher geceyi kulübemde geçirmeyi âdet edinmişti. Bu yeni maceranın nasıl başladığını pek bilmiyorum. Biraz daha ısrarlı bir bakış. Arzu yangını. Henüz mağlup olmadığımı, pek ağır yükler taşımış bir binek hayvanı gibi bir kenara atılmadığımı kendi kendime kanıtlama isteği. Yine de söylemeye gerek var mı? Bu alışveriş yalnızca duyularıma hitap ediyordu. Geri kalan varlığım ise, tuhaf bir çelişkiyle aklıma her gün biraz daha düşen Kızılderili John'a ait kalmaya devam ediyordu.

Man Yaya'nın bir zamanlar nitelendirdiği gibi, yalancı ve küstah zencim! Benim hain ve korkak zencim!

Christopher bedenime atıldığında zihnim dağılıyor ve Amerika'daki gecelerimin coşkusunu yeniden yaşıyordum. Kış ve soğuk, gece vakti bir araya geliyor. Onların uzun ulumalarını dinleyin! Buzdan sertleşmiş toprakta dörtnala koşuşmalarını!

Zencim ve ben hiçbir şey duymuyoruz çünkü aşkın içinde soluğumuz kesiliyor. Baştan aşağı siyahlar giymiş Samuel Parris dualarını okuyor. Dudaklarından dökülen sert duayı dinleyin:

"Başımdaki saçların sayısından fazla
Nedensiz yere benden nefret edenler.
Kalabalıktır, haksız yere canıma kastedenler..."[29]

Zencim ve ben hiçbir şey duymuyoruz çünkü aşkın içinde yok oluyoruz.

Sessizlikte bana sahip olan Christopher yavaş yavaş bana açılmaya başlamıştı.

"Aslında sayımız çok değil ve beyazlara saldırmak için yeterince silahımız yok. Elimizde yalnızca yarım düzine tüfekle gayak ağacından sopalar var. Sürekli olarak, bize saldıracakları korkusu içinde yaşıyoruz. İşte gerçek bu!"

Hayal kırıklığına uğrayarak sordum:

"Bunun için mi seni ölümsüz kılmamı istiyorsun?"

Sesimdeki alaycılığı sezerek duvara doğru döndü.

"Bunu becerip beceremem önemli değil! Her halükârda ölümsüz olacağım zaten. Tarlalarda çalışan zencilerin şarkılarını şimdiden duyuyorum..."

Ve o hoş sesiyle kendi yüceliğini öven bir bestesini söyledi. Omzuna dokundum.

"Ya ben, benim için de bir şarkın var mı? Tituba için bir şarkı?"

Geceye kulak verir gibi durdu, sonra, "Hayır, yok!" dedi.

---

29) İncil, Mezmurlar 69. [ç.n.]

Bu sözleri söyledikten sonra horlamaya başladı. Ben de uyumaya çalıştım.

Çiftliklerdeki köleleri tedavi etmediğim zamanlarda marron kadınlarının arasına karışıyordum. Başta bana çok hürmet etmiş, sonra Christopher'ın yatağıma girdiğini ve aslında onlardan farkım olmadığını görünce düşmanlık göstermeye başlamışlardı. Şimdi bu düşmanlık da yok olmuş, yerini asık suratlı dayanışmacı bir ifade almıştı. Hem sonra bana ihtiyaçları vardı. İçlerinden biri, bir zamanlar boş kalmış memelerini sütle doldurmam için gelirdi bana. Diğeri, son doğumundan sonra bir türlü dinmeyen ağrılarını gidermem için. Hem eğlenceli, hem rahatlatıcı, hem de keyifli sohbetlerine kulak verirdim.

"Uzun, çok uzun bir zaman önce, Şeytan, beyaz pamuklu şortuyla küçük bir oğlan çocuğuyken, dünya üzerinde yalnızca kadınlar yaşıyordu. Beraber çalışıyor, beraber uyuyor, nehir sularında beraber yıkanıyorlardı. Bir gün içlerinden biri diğerlerini bir araya topladı ve onlara, 'Kız kardeşlerim, biz yok olup gittiğimizde yerimizi kim alacak? Kendimize yaraşır tek bir kişi bile yaratmadık!' dedi. Onu dinleyenler omuz silkti. 'Niçin yerimizi alacak birilerine ihtiyacımız olsun ki?' Ama içlerinden bazıları aksi fikirdeydi. 'Biz olmadan kim ekecek toprağı? Ekilmezse meyve de vermez!' Böylece kafa kafaya verip üremenin yollarını aradılar ve erkeği de işte böyle yarattılar!"

Onlarla beraber gülerdim.

"Öyleyse erkek niçin böyle?"

"Bir bilebilseydik şekerim!"

Bazen kendi aralarında bilmeceler sorarlardı:

"Gecenin karanlığını ne iyileştirir?"

"Şamdan!"

"Gündüzün sıcaklığını ne iyileştirir?"

"Nehrin suyu."

"Hayatın acılığına ne iyi gelir?"

"Çocuk!"

Ve hiç çocuk doğurmadığım için bana acırlardı. Şuradan buradan sordukları sorularla sıkıştırırlardı beni.

"Salem yargıçları seni hapishaneye gönderdiklerinde şekil değiştiremez miydin? Mesela fareye dönüşerek, iki tahta parçasının arasındaki boşluktan kendini dışarı atamaz mıydın? Veya öfkeli bir boğaya dönüşüp boynuzlarınla onları yaralayamaz mıydın?"

Omuzlarımı yukarı kaldırır, gücümü abartarak hakkımda yanıldıklarını bir kez daha söylerdim. Bir akşam bu konuşmalar daha da ileri gidince kendimi savunmak zorunda kaldım.

"Her şeyi yapabilsem, sizi özgür kılmaz mıydım? Yüzünüzdeki çatlakları silmez miydim? Diş etlerinizdeki kalıntıları inci gibi yuvarlak ve parlak dişlere dönüştürmez miydim?"

Yine de şüpheci ve ümitsiz bir ifadeyle bana bakıyorlardı, omuz silktim.

"İnanın bana, o kadar da önemli biri değilim!"

Bu sözlerim konuşulmuş muydu? Değiştirilmiş miydi? Farklı mı yorumlanmıştı?

Christopher'ın bana davranışları değişmeye başlamıştı. Kulübeme gece yarısı karanlıkta giriyor, benimle kıyafetlerini çıkarmadan sevişiyordu. Elizabeth Parris'in şikâyetleri geliyordu aklıma: "Zavallı Tituba'm, benimle, elbiselerini çıkarmadan ve bana hiç bakmadan sevişiyor!"

Gün içinde neler yaptığını sorduğumda, tek heceli kelimelerle bıkkın bıkkın cevap veriyordu.

"Saint James'tekilerle birlikte genel bir isyana hazırlandığınız söyleniyor, doğru mu?"

"Kadın, kapa çeneni!"

"Wildey'deki mühimmat deposuna baskın yapıp bir kısım tüfeği ele geçirdiğiniz söyleniyor, öyle mi?"

"Kadın, şu kulaklarımı biraz dinlendiremez misin?"

Bir akşam birdenbire, "Aslında son derece sıradan bir zencisin ama sana pek değerliymişsin gibi davranılmasını istiyorsun, değil mi?" deyiverdi.

Artık gitmemin vakti geldiğini anlamıştım, istenmiyordum.

Sabaha karşı, sanki bozgunuma tanıklık etmek istemiyorlarmış gibi birkaç gündür ortalıklarda görünmeyen Man Yaya'yı ve annem Abena'yı çağırdım. Görünmek için beni kendilerine yalvarttılar ve kulübeyi hintarmudu ve pembe elma kokularıyla doldurarak nihayet yanıma geldiklerinde sitem dolu bakışlarını üzerime diktiler.

"Saçların ağarmaya başladı bile, hâlâ erkeklerden vazgeçemiyor musun?"

Cevap vermedim. Bir süre sonra doğrudan yüzlerine bakarak, "Evimize döneceğim!" dedim.

Ne tuhaftır ki kadınlar gideceğimi öğrenir öğrenmez üzüntülü bir edayla toplandılar. Kimi bana güzelce temizlenmiş bir tavuk, kimi birkaç meyve, kimi kahverengi ve siyah kareli bir fular verdi. Kuşkonmaz çitlerine kadar bana eşlik ettiler. Bu sırada kulübesinde erkeklerle toplantı yapıyormuş görünen Christopher, kapısının eşiğine çıkmaya bile yeltenmemişti.

Kulübemi bıraktığım gibi buldum. Biraz daha eğrilmişti. Kötü taranmış bir saça benzeyen çatısının altındaki ahşapları biraz daha kurtlanmıştı. Bir pencerenin hizasında kan kırmızısı bir *poinsettia*[30] büyümüştü. Tahta bitlerinin oyuklar açtığı iki tah-

30) Türkçede Atatürk Çiçeği olarak bilinir. [ç.n.]

ta parçasının arasına yuva yapmış ay kuşları ürkek çığlıklar atarak uçuştu. İki kanatlı kapıyı açtım. Şaşıran kemirgenler çil yavrusu gibi dağıldı.

Dönüşümü gizemli bir şekilde haber alan köleler beni pek iyi karşıladılar. Çiftlik bir kez daha el değiştirmişti. Başta, sürekli yetersiz bulduğu kârı ülkesine göndermekle yetinen bir kaçak tarafından işletilmiş, kısa süre önce de İngiltere'den mükemmel araç gereçler getirten ve böylece kısa sürede zengin olmayı kafaya koyan Errin adında biri tarafından satın alınmıştı.

Köleler bana, efendilerinin sürüsünden korka korka kaçırdıkları, alnında kaderinin işareti gibi koyu renk tüylerden bir üçgen bulunan bir düve getirdiler.

Şafak sökmeden hemen önce hayvanı kurban ettim ve kanıyla, neredeyse kanı kadar parlak toprağı suladım. Ardından, vakit kaybetmeden işe giriştim. Sanatım için ihtiyaç duyacağım tüm bitkilerin bulunduğu bir bahçe yaptım. Bu bitkileri edinebilmek için vadilerin en yabanıl, en bakir derinliklerine inmekten çekinmedim. Ayrıca bir bostan yaptım. Köleler günlük çalışmalarını bitirir bitirmez, toprağı bellemek, yabani otları temizlemek ve bostanı bakımlı tutmak için bana yardım etmeye geliyordu. Kimi bamya ve domates tohumları, kimi de limon fidesi getiriyordu. Hepsi bir araya toplanıp benim için Japon patatesleri buldular. Ekilen patateslerin gür sarmaşıkları kısa süre içinde direklere sarılmaya başlamıştı bile. Birkaç tavuk ve kabarık tüylü kavgacı bir horoz edinebildiğimde tüm ihtiyaçlarım tamamlanmıştı.

Günlük işlerimin düzeni pek basitti. Şafakta kalkar, dua eder, Ormonde Nehri'nde yıkanmaya iner, ayaküstü atıştırır, ardından kendimi araştırmalarıma ve tedavilere verirdim. O zamanlarda kolera ve çiçek hastalığı düzenli aralıklarla çiftlikleri vurur ve çok sayıda zenci erkeği ve kadını toprağa sokardı. Bu hastalıkların nasıl tedavi edileceğini buldum. Aynı zamanda ekvator fren-

gisinin nasıl tedavi edileceğini ve insanlarımızın bedenlerindeki yaraların nasıl iyileştirileceğini de öğrendim. Lime lime olmuş, morumsu etleri toparladım. Kemik parçalarını yeniden birbirine kaynattım, uzuvları onardım. Tüm bunlar elbette yanımdan artık hiç ayrılmayan görünmezlerimin yardımlarıyla oluyordu. İnsanları yenilmez ve ölümsüz kılmak gibi olmayacak birtakım hayallerin peşinden koşmayı bırakmıştım. İnsan ırkının kendine has engellerini nihayet kabullenmiştim.

Kırbaçlar yüksek sesle ve şiddetle sırtlarımızda şaklarken, böyle bir özgürlüğün ve huzurun tadını çıkarabilmem belki de şaşırtıcı gelebilir. İşin aslı, ülkemizin iki farklı yüzü var. Birinde at arabalı efendiler ve ellerinde misket tüfekleri, peşlerinde öfkeyle havlayan köpekleriyle o efendilerin atlı polisleri dolaşıyor. Gizemli ve gizli saklı olan diğeriyse, şifreli konuşmalardan, fısıldaşmalı toplantılardan ve sessiz ittifaklardan ibaret. İşte ben ülkemin bu ikinci yüzünde yaşıyor, insanlarımın gizli bir anlaşmasıyla korunuyordum. Man Yaya kulübemin çevresinde gür bir bitki örtüsünün büyümesini sağlamıştı ve orada sanki müstahkem bir şatoda yaşıyormuş gibiydim. Habersiz bir göz ancak hintarmutları, fujerler, zakkumlar ve acomat ağaçlarının oluşturduğu, oradan buradan hibisküsün açık mor çiçekleriyle aralanmış darmadağınık bir bitki yığını görürdü.

Bir gün, bir fujerin yosunlu kökleri arasında bir orkide buldum. Ona "Hester" adını verdim.

14

Evime döneli ve bütün zamanımı bitkilerle ilgili araştırmalarıma ve kölelerin tedavilerine ayıralı henüz birkaç hafta geçmişti ki hamile olduğumu fark ettim. Hamile!

İlk tepkim büyük bir şaşkınlıktı. Pörsüyüp yassılmış göğüsleri kaburgasına yapışarak göbeğine doğru sarkan yaşlı bir kadın değil miydim? Yine de bu gerçeği kabullenmem gerekti. Yahudimle sevişmelerimizin başaramadığı şey, Christopher'ın haşin kucaklamalarıyla gerçekleşmişti. Şunu kabul etmek gerekiyordu ki çocuk, aşkın değil tesadüfün meyvesiydi.

Man Yaya ve annem Abena'yı durumumdan haberdar ettiğimde tereddütlü davranarak yalnızca yorum yapmakla yetindiler:

"Eh, öyleyse bu kez bundan kurtulamayacaksın!"

"Tabiatın dile geldi!"

Onların bu çekincesini Christopher'dan hoşlanmamalarına verdim ve yalnızca kendimle ilgilendim. Çünkü o ilk kararsızlık ve şüphe anları geçer geçmez, yüreğimi kaplayan büyük bir mutluluk dalgasının içinde sürüklenmeye bırakmıştım kendimi. Sarhoşluğun. Ondan sonraki tüm hareketlerime, içimde taşıdığım bu hayat yön verdi. Taze meyvelerle, bembeyaz keçi sütüyle, mısır tanelerini didikleyen tavukların yumurtladığı yumurtalarla besleniyordum. Küçük varlığın gözleri iyi görsün diye, kaynatılmış kaşıkotu suyuyla göz banyoları yapıyordum. Saçları simsiyah ve pırıl pırıl olsun diye saçlarımı hintyağı bitkisinin tohumlarını ezerek hazırladığım bir püreyle yıkıyordum. Mango ağaçlarının gölgesinde uzun ve ağır öğle uykularına yatıyordum. Aynı zamanda çocuğum beni mücadeleci biri de yapmıştı. Kızdı, emindim bundan! Onu nasıl bir gelecek bekliyordu? İçinde yaşadıkları şartlarla ve ağır bedensel çalışmalarla harap olmuş köle erkek

ve kız kardeşleriminki gibi bir gelecek miydi bu? Yoksa benimki gibi, dışlanarak, saklanmaya ve bir bataklığın kıyısında yalnız başına yaşamaya mecbur kalacağı bir gelecek miydi?

Hayır, çocuğumu ağırlayacak bu dünyanın değişmesi şarttı!

Bir an, aslında çare olamayacağı durumumla ilgili bilgilendirmekten ziyade, kendisini harekete geçmeye zorlamak için Farley Hills'e Christopher'ın yanına gitmeyi düşündüm. Adamız Barbados küçük boyutundan ötürü toprak sahiplerinin şevkini kırıyordu. Birçoğu daha geniş ve kendi emellerine daha uygun topraklar aramak üzere adadan ayrılıyordu. Özellikle de, İngiliz ordularının İspanyolların elinden aldıkları Jamaika Adası'na gidiyorlardı. Kim bilir, belki de yüreklerinde esaslı bir dehşet yaratarak adadan ayrılmalarını hızlandırabilir ve topluca denize açılmalarını sağlayabilirdik. Fakat Christopher'ın bana karşı pek de kibar olmayan davranışlarının anısından çok, itiraf ettiği zayıflığı beni bunu yapmaktan pek çabuk alıkoydu. Yalnızca kendime güvenmeye karar verdim. Ama nasıl?

Görünmez dünyanın bana bir işaret bahşetmesi ümidiyle dualarımı ve kestiğim kurbanların sayısını iki misli artırmıştım. Ama sonuçsuz kaldı. Man Yaya ve annem Abena'yı sorgulamayı denedim. Kendilerini sakınmadıklarını düşündüğüm anlarda onları hazırlıksız yakalamaya ve benden saklamak zorunda olduklarını zannettikleri her neyse açıklamaları için zorlamaya çalışıyordum. Boşunaydı.

İki kurnaz, çark ederek işin içinden sıyrılmayı daima beceriyordu.

"Denizin niçin bu kadar mavi olduğunu merak eden kişi, kendisini her an dalgaların dibinde yatarken bulabilir."

"Güneş, kendisine yaklaşmak isteyen kibirli kişinin kanatlarını yakar."

Köleler bana, sığır sinirinden kırbacıyla ırgat başının öldüresiye dövüp bıraktığı bir oğlanı getirdiler. Yola getirilmez bir küstah, bir isyancı, kötü bir zenci olduğundan cezaevine konduğu süre boyunca zayıflayan vücudu, bacaklarına, kalçalarına ve sırtına aldığı 250 kırbaç darbesine dayanamamıştı. Köleler onu Gine otu tarlasında kazılan bir çukura taşırken hâlâ kımıldadığını fark etmişler ve benim ellerime bırakmaya karar vermişlerdi.

Iphigene'i (adı buydu) inleyişlerini duyabileyim diye odamın bir köşesindeki ot yatağa yatırdım. Yaraları için lapalar ve yakılar hazırladım. Yaralarının üzerine, iltihabı ve pis kanı çeksin diye taze dilimlenmiş hayvan ciğerleri koydum. Alnındaki kompresleri sürekli değiştiriyor, Codrington bataklığına kadar inerek, oradan başka hiçbir yerde üremeyen, bataklığın cıvık cıvık, kahverengi toprağını pek seven dev kara kurbağalarının salyasından topluyordum.

Canla başla uğraştığım yirmi dört saatlik tedavinin sonunda ödülümü almıştım: Iphigene gözlerini açtı. Üçüncü gün konuştu:

"Anne, anne, işte yine yanımdasın! Seni sonsuza dek kaybettiğimi zannediyordum."

Ateşten hâlâ yanan, daha şimdiden şekilsizleşmiş, pütür pütür elini tuttum.

"Ben senin annen değilim Iphigene. Ama bana ondan bahsetmeni çok isterim."

Iphigene beni daha iyi görebilmek için gözlerini koca koca açtı, yanıldığını anlayınca ağrılar içinde kendini yeniden ot yatağın üzerine bıraktı.

"Annem öldüğünde üç yaşındaydım. Ti-Noel'in kadınlarından biriydi. Ti-Noel'in dört bir yandaki çiftliklerde çalışan ve onun dölünden çocuk yapmakla görevli çok sayıda kadını vardı. Eril dölünden. İşte ben o kadından doğdum. Annem beni büyük

bir fedakârlıkla büyütüyordu. Fakat güzel olmak gibi bir talihsizliği vardı. Bir gün değirmenden dönerken, Sahip Edouard Dashby, ter içindeki haline ve üzerindeki paçavralara rağmen annemin güzelliğini fark etti ve ırgat başına, gece olurken onu yanına getirmesini emretti. Annem onun yanına gittiğinde neler olup bittiğini bilmiyorum ama ertesi gün çiftlikteki köleleri daire şeklinde dizdiler ve annemi ölene dek kırbaçladılar!"

Bu hikâye ne kadar da benimkine benziyordu! Bu nedenle, görür görmez Iphigene'e duyduğum sevgi büyüdü ve bir anlamda haklılık kazandı. Bu kez de ben ona hayatımı anlattım. Gerçi o bazı bölümleri zaten biliyordu çünkü köleler arasında, tahmin edebileceğimin de ötesinde bir efsane haline dönüşmüştüm. Sıra Benjamin Cohen d'Azevedo'nun evinde çıkan yangına geldiğinde sözümü kesti, kaşlarını çatarak, "Ama niçin? O da onlar gibi bir beyaz değil miydi?" diye sordu.

"Elbette."

"Nefret etmeye bu kadar çok mu ihtiyaçları var da birbirlerinden nefret ediyorlar?"

Dinleri ve Yahudi olmayanlarla anlaşmazlıkları konusunda Benjamin ve Metahebel'in anlattıklarından aklımda kalanları ona açıklamaya çalıştım. Fakat Iphigene de benim gibi bundan pek bir şey anlamamıştı.

Iphigene yavaş yavaş yatağında oturabilmeye ve ayağa kalkabilmeye başladı. Kısa bir süre sonra kulübenin dışında birkaç adım attı. Yaptığı ilk iş, zor kapanan giriş kapısını, kendini beğenmiş bir tavırla tamir etmekti.

"Anne, bir erkeğe ne çok ihtiyacın varmış!"

Bu söylediğine öylesine yürekten inanıyordu ki kahkahalarla gülmemek için kendimi zor tuttum. Ne kadar yakışıklı, genç bir zenciydi Iphigene! Karabiber taneciklerini andıran sık saçlarının örttüğü yuvarlacık bir kafatası. Çıkık elmacık kemikleri. İn-

san denen varlık karşısındakinden tiksinerek daima iteceği yerde onu öpmek istese, herkesi her an öpmeye hazır görünen morumsu, etli dudaklar. Göğsünün ve üst gövdesinin güzelliğini bozan yaralar bana, bu vahşetin daimi hatırası gibi geliyordu. Bu sebepten, onun vücudunu hintyağı merhemiyle her ovduğumda yüreğim öfke ve isyanla kabarıyordu. Bir sabah kendimi daha fazla tutamadım:

"Iphigene, herhalde karnımda bir çocuk taşıdığımı fark etmişsindir."

Gözkapaklarını utanır gibi indirdi.

"Sana bundan bahsetmeye cesaret edemiyordum!"

"Dinle beni, kızımın gözlerinin bambaşka bir güneşe açılmasını hayal ediyorum!"

Sözlerimin ciddiyetini kavrıyormuş gibi bir an suskun kaldı. Ardından bana doğru atıldı ve o pek sevdiği tavırla ayaklarımın dibinde yere çöktü.

"Anne, her çiftlikte bizimle birlik olabilecek insanları isim isim tanıyorum. Kendilerine tek söz etmemiz yeterli."

"Silahımız yok."

"Ateş, anne, şanlı ateş! Önüne geleni yakıp yok eden ateşimiz var!"

"Onları denize gönderdiğimizde ne yapacağız? Kim yönetecek bu adayı?"

"Anne, beyazlar sana gerçekten de kötü alışkanlıklar kazandırmış. Gereğinden fazla düşünüyorsun. Önce onları kovalım!"

Öğleden sonra Ormonde Nehri'ndeki günlük banyomdan döndüğümde Iphigene'i kendi yaşında iki genç oğlanla hararetli bir sohbet içinde buldum. Afrika doğumlu ve Nago olduklarını tahmin ettiğim iki köleydi. Ne var ki konuşmalarında Man Yaya'nın diline özgü o sesleri seçemedim. Iphigene bana onla-

rın dağlık bir bölgeden gelen ve ormanın tüm tehlikelerine alışık Mondonglar[31] olduklarını söyledi.

"Onlar hakiki savaşçı liderler. Savaşı kazanmaya da, savaşırken ölmeye de hazırlar."

Genel isyan fikri bir kere yayılıp kabul edildiğinde Iphigene'in bu konuda bana hiç danışmadığını itiraf etmeliyim. Onu kendi bildiğini yapmaya bırakmıştım. Hamileliğin o enfes tembelliği içinde gitgide yuvarlaklaşan göbeğimi okşuyor, çocuğuma şarkılar söylüyordum. Bunlardan biri de annem Abena'nın pek sevdiği ve sözlerini hâlâ hatırladığım o şarkıydı:

"Orada yukarıda, korulukların içinde
Bir baraka var!
İçinde ne var kimse bilmez
İçinde kim yaşar kimse bilmez
Yaşayan bir ölü o,
Pek sever şişman domuzları..."

Kısa süre sonra Iphigene'in, uçlarına kendir ipi sarılmış, guava odunundan meşaleler depoladığını gördüm. Bana, "Adamlarımızdan her biri bu meşalelerden birini alıp yakacak ve hepimiz aynı şekilde, aynı anda malikânelere yöneleceğiz. Ah! Ne sevinçli bir ateş olacak!" dedi.

Başımı öne eğdim ve kederli bir ses tonuyla, "Çocuklar da mı ölecek? Meme emen çocuklar? Sütdişi çıkmış çocuklar? Ya gelinlik çağda kızlar?" dedim.

Öfkesi öylesine büyüktü ki olduğu yerde geri döndü.

"Bana sen anlattın. Dorcas Good'a acıdılar mı? Benjamin Cohen d'Azevedo'nun çocuklarına acıdılar mı?"

Başımı biraz daha eğerek mırıldandım:

"Onlara benzemek zorunda mıyız?"

31) Kreol dilinde vahşi. [ç.n.]

Cevap vermeden geniş adımlarla yanımdan uzaklaştı.

Bir kabak ağacının dallarına bağdaş kurarak oturmuş Man Yaya'yı çağırdım ve ona hırsla, "Ne yapmaya hazırlandığımızı biliyorsun. Harekete geçme ânı geldi fakat Susanna Endicott'tan intikam almak istediğimde, hatırlıyorum da bana 'Kalbini kirletme. Onlara benzeme!' demiştin. Bu mu özgürlüğün bedeli?" dedim.

Fakat Man Yaya kendisinden beklediğim ağırbaşlı edayla yanıt vermek yerine daldan dala zıplamaya başlamıştı. Ağacın tepesine ulaştığında ağzından şu sözler döküldü:

"Özgürlükten söz ediyorsun. Özgürlüğün ne olduğunu biliyor musun ki?"

Ardından ona başka sorular sormama fırsat bırakmadan ortadan kayboldu. Kızmıştım. Benimle birlikte yaşayan her erkek için, hatta bu bir çocuk olsa bile, bir şeyler söylemek zorunda mıydı? Niçin hayatımı yalnız geçirmemi istiyordu? Iphigene'e akıl vermekten vazgeçip istediği gibi hareket etmekte özgür bırakmaya karar verdim. Bir akşam gelip yanıma oturdu.

"Anne, marronların kampına gitmen gerekiyor. Christopher'ı görmek zorundasın!"

Sıçradım.

"Asla! Bu asla mümkün değil!"

Hem saygıyla, hem de inatla ısrar etti:

"Bunu yapman gerekiyor anne! Aslında marronların kim olduklarından haberin yok. Efendilerle aralarında bir çeşit anlaşma var. Her an sona erebilecek özgürlüklerini yaşamalarına izin versinler diye, adada haberini aldıkları tüm isyan hazırlıklarını ve girişimlerini sahiplere gammazlamak zorundalar. Bunun için de her yerde casusları var. Christopher'la başa çıkabilecek tek kişi sensin."

Omuzlarımı kaldırdım.

"Buna inanıyor musun?"

Sıkılarak sordu:

"Karnında onun çocuğunu taşımıyor musun?"

Cevap vermedim.

Bununla birlikte, uyarılarında haklı olduğunu düşünerek Farley Hills'e gitmek üzere yola çıktım.

"İşe karışmayacağına söz verdi mi?"

"Verdi."

"Söylediklerinde samimi görünüyor muydu?"

"Anladığım kadarıyla öyleydi! Ama onu pek iyi tanıdığım söylenemez."

"O adamın çocuğunu taşıyorsun ama onu tanımadığını mı söylüyorsun?"

Gururum kırılarak sustum. Iphigene ayağa kalktı.

"Dört gece sonra saldırmaya karar verdik!"

Karşı çıktım:

"Dört gece sonra mı? Bu acelenin nedeni ne? Bırak da en azından o gecenin uygun olup olmadığını görünmez dünyaya sorayım!"

Gülmeye başladı ve bu gülüşü yanındakilere de sirayet etti, ardından bana, "Anne, şimdiye kadar o görünmez dünya sana pek de iyi davranmamış. Yoksa şu anda içinde bulunduğun durumda olmazdın. O gece uygun çünkü ay ilk çeyreğinde olacak ve gece yarısından önce yükselmeyecek. Adamlarımız karanlıkta hareket edebilecekler. Boynuz borularını aynı anda çalacaklar ve ellerinde meşalelerle malikânelere yürüyecekler" dedi.

O gece bir rüya gördüm.

Büyük avcı kuşlara benzeyen üç adam odama giriyordu. Yüzlerini kapatan siyah kukuletaları vardı ama yine de biliyordum ki

biri Samuel Parris, ikincisi Kızılderili John, üçüncüsü de Christopher'dı. Ellerinde ucu sivriltilmiş bir sopayla bana yaklaştılar. Haykırdım:

"Hayır, hayır! Bunu daha önce zaten yaşamadım mı?"

Çığlıklarıma aldırış etmeden eteğimi kaldırdılar ve o korkunç acı içimi kapladı. Daha güçlü haykırdım.

O anda bir el alnıma kondu. Iphigene'in eliydi. Kendime geldim ve hâlâ dehşet içinde canımın yandığını zannederek doğruldum. Sordu:

"Ne oldu? Burada, hemen yanı başında olduğumu bilmiyor musun?"

Rüya üzerimde öyle güçlü bir etki yaratmıştı ki uzun bir süre hiç konuşmadan, tutuklanmadan önceki o korkunç geceyi yeniden yaşayarak kalakaldım. Ardından yalvardım:

"Iphigene, dua etmem, kurban kesmem ve tüm güçleri yanımıza çağırmam için zaman ver bana..."

Sözümü kesti:

"Tituba (bana ilk kez bu şekilde hitap ediyordu, sanki artık annesi değilmişim de saf ve mantıksız bir çocukmuşum gibi)... Senin şifacı yeteneklerine saygı duyuyorum. Güneşin kokusunu içime çekebileyim diye senin sayende hayatta kalmadım mı? Fakat bırak da gerisini ben halledeyim. Gelecek, onu şekillendirmeyi bilenlere aittir ve inan bana bunu dualarla ve hayvan keserek yapamazlar. Eylemlerle başarabilirler bunu."

Verecek yanıt bulamadım.

Daha fazla tartışmamaya ve kendimce gerekli gördüğüm önlemleri almaya karar verdim. Öylesine önemli olaylar yaşanacaktı ki görünmezlerimin fikrini almaya ihtiyacım vardı. Ormonde Nehri'nin kıyısına çekildim ve Man Yaya'yı, annem Abena'yı ve Yao'yu çağırdım. Ortaya çıktılar ve hayra alamet gördüğüm rahat

ve mutlu yüz ifadeleri içimi rahatlattı. Onlara, "Ne hazırladığımızı biliyorsunuz, bana ne yapmayı tavsiye edersiniz?" diye sordum.

İlk konuşan, yaşarken olduğu gibi, ölüyken de pek konuşkan olmayan Yao'ydu:

"Bu bana çocukluğumdaki bir isyanı hatırlatıyor. Ti-Noel planlamıştı o isyanı. O zamanlar henüz dağa çıkmamıştı. Belle-Plaine çiftliğinde alın teri döküyordu. Her yere yerleştirilmiş adamları vardı ve önceden verilecek bir işaretle hepsi birlikte malikâneleri ateşe verip küle döndüreceklerdi."

Sesinde beni uyaran bir şeyler vardı, katı bir ses tonuyla sordum:

"Peki o isyan nasıl sonuçlandı?"

Sanki zaman kazanmaya çalışır gibi tütün yapraklarından bir puro sarmaya girişti, ardından yüzüme dimdik bakarak konuştu:

"Her zamanki gibi kanla! Özgürlüğümüzün vakti henüz gelmedi."

Boğuk bir sesle sordum:

"O vakit ne zaman gelecek? Daha ne kadar kan akacak? Ve niçin?"

Üç ruh, sanki bir kere daha kuralları ihlal etmek ve onları sıkıntıya sokmak istiyormuşum gibi sessiz kaldılar. Yao yeniden konuştu:

"Hafızamızın tamamen kanla dolması lazım ki anılarımız, nilüfer çiçekleri gibi yüzeyinde salınabilsin."

Üsteledim:

"Tam olarak ne kadar zaman daha?"

Man Yaya başını salladı.

"Zenci kadersizliğinin sonu yok."

Onun o uğursuz sözlerine alışıktım ve sıkıntıyla omuz silktim. Tartışmak neye yarardı?

"Zamanın Efendisi,
Gecenin ve Suların Efendisi,
Sen ki bir çocuğu annesinin karnında hareket ettiriyorsun
Sen ki şekerkamışını büyütüyorsun
Ve içini yapışkan özle dolduruyorsun
Zamanın Efendisi,
Güneşin ve Yıldızların Efendisi..."

Bu derece büyük bir tutkuyla daha önce asla dua etmemiştim. Etrafımdaki gece simsiyahtı ve ayaklarımın dibinde üst üste yığılmış kurbanların kan kokusuyla titriyordu.

"Şimdinin Efendisi,
Geçmişin ve Geleceğin Efendisi,
Sensiz toprak bereketsiz olurdu
Ne pamuk eriği, ne hünnap,
Ne passiflora elması, ne sarı elma,
Ne Angola bezelyesi..."

Dualara kaptırmıştım kendimi.

Gece yarısından az önce, dermansız bir ay bulutlardan bir yastığın üzerine büzüldü.

15

Hikâyemi bitirmeli miyim? Anlattıklarımı buraya kadar takip edenler sonunu tahmin edemezler mi?

Öylesine kolay ki aslında.

Hem sonra, anlatırken bu acıları birer birer yeniden yaşamıyor muyum? İki kez acı çekmek zorunda mıyım?

Iphigene ve arkadaşları hiçbir işi şansa bırakmadılar. Nasıl yaptılar bilmiyorum ama bir yerden tüfek edinmişlerdi. Oistins ya da Saint James'teki mühimmat depolarından mı çalmışlardı bu tüfekleri? Geçmişte İspanyol sömürgelerine saldırıların başlangıç noktası olarak görülen ve hâlâ Fransızlardan dehşet duyarak yaşayan adamızda çok sayıda mühimmat deposu bulunuyordu. Iphigene ve silah arkadaşlarının, evin önüne yığdıkları tüfekleri, barutu ve kurşunları paylaştıklarını gördüm. Çiftliklerin sayısını nasıl hesaplamışlardı bilmiyorum. Toplam 844 çiftlikte kendilerine güvenebilecekleri adamları vardı. İsimleri ve rakamları sıralarken duyuyordum onları.

"Bois Debout'dan Ti-Roro: 3 tüfek, 3 livre barut."

"Castleridge'den Nevis: 12 tüfek."

"Pumpkitt'ten Bois Sans Soif: 7 tüfek ve 4 livre barut."

Ulaklar, ağaçların arkalarına ve yüksek otların içine saklanarak dört bir yana dağılıyordu. Bir an Iphigene'i öyle yorgun gördüm ki kendisine yalvardım:

"Gel biraz dinlen, olmaz mı? Galibiyetten önce ölmek ne işine yarayacak?"

Eliyle sabırsız bir işaret yaptı ama yine de sözümü dinledi ve yanıma gelip oturdu. Sert ve güneşten kızarmış saçlarını okşadım.

"Sana hayatımdan sık sık bahsettim. Yine de senden sakladığım bir şey var. Bir zamanlar karnımda bir çocuk taşıdım ama ondan kurtulmak zorunda kaldım ve o şimdi sanki sende vücut bulmuş gibi hissediyorum."

Omuzlarını kaldırdı.

"Siz kadınlar bu kuruntulara nereden kapılırsınız merak ediyorum."

Bu sözler üzerine ayağa kalktı ve, "Bana oğlun değilmişim gibi davranmanı isteyebileceğim, arada bir de olsa hiç aklına gelmedi mi?" dedi.

Dışarı çıktı.

Sözlerinin anlamını tartışmamayı tercih ettim. Ayrıca buna hiç vaktim yoktu. Geri sayım başlamıştı. Saldırıya yalnızca bir gece kalmıştı. Çevirdikleri dolapların sonuçlarını o kadar da merak etmiyordum. Aslında bunu düşünmekten kaçınıyordum. Bırakıyordum zihnim rengârenk hayallerle bulanıklaşsın. Özellikle de çocuğumu düşünüyordum. Karnımda hareket etmeye başlamıştı. Sanki içinde bulunduğu daracık alanı keşfetmek ister gibi yumuşak ve ağır hareketlerle sürünüyordu. Onun saçlı kör bir kurbağa yavrusu gibi süzüldüğünü, yüzdüğünü, sırtının üzerine doğru dönmeye çalıştığını fakat bunu beceremediğini ama ısrarla tekrar tekrar denediğini hayal ediyordum. Kısa bir süre sonra artık birbirimizin yüzüne bakabilecektik. Ben onun o tazecik bakışları altında yüzümdeki çizgilerden ve yıpranmış dişlerimden utanacaktım. Kızım, benim intikamımı alacaktı! Yüreği bir mısır ekmeği gibi sıcacık bir zencinin aşkını cezbedecekti. O zenci ona sadık kalacaktı. İçlerindeki güzelliği görmeyi öğretecekleri çocukları olacaktı. Dimdik ve özgürce gökyüzüne doğru boy atacak çocuklar.

Saat beşe doğru Iphigene, kafesinden çaldığı bir tavşanı kulaklarından tutarak bana getirdi. Hayvanları en ufak tedirginlik

duymadan kurban etsem bile, insanları etleriyle besleyen bu masumları öldürmekten tiksiniyorum. Şimdiye dek, ona yapacağım kötülük için kendisinden af dilemeden başını kestiğim tek bir tavuk, içini boşalttığım tek bir balık olmadı. Hareketlerim artık beceriksizleşmeye başladığından, mutfak olarak kullandığım saçağın altına ağır ağır oturdum ve hayvanı hazırlamaya giriştim. Karnını yararken, pis kokulu simsiyah bir kan yüzüme fışkırdı ve aynı anda yeşilimsi bir zarla kaplı, çürümüş iki et yumağı yere yuvarlandı. Dayanılmayacak derecede ağır kokudan ötürü kendimi öyle çevik bir hareketle geriye attım ki bıçağım elimden kayıp düşerek sol ayağıma saplandı. Çığlığı bastım. Iphigene yağladığı tüfeği bir kenara atarak bana yardım etmek için yanıma koştu.

Bıçağı etimden çekip çıkardı ve sürekli akan kanı durdurmaya çalıştı. Vücudumdaki bütün kan sanki bu ufacık yaradan boşalacak gibiydi. Ayağımın çevresinde oluşan küçük kan gölünü görünce Yao'nun sözleri geldi aklıma:

"Hafızamızın tamamen kanla dolması lazım ki anılarımız, nilüfer çiçekleri gibi yüzeyinde salınabilsin."

Iphigene eline geçirdiği ne kadar giysi varsa sargı bezi niyetine lime lime ettikten sonra kanamayı durdurabilmişti. Beni kundakta bir bebek gibi kulübenin içine taşıdı ve, "Hareket etme. Ben her şeyle ilgilenirim. Yoksa yemek yapmayı bilmediğimi mi zannediyorsun?" dedi.

Kanımın ekşimtırak kokusu burun deliklerimi rahatsız etmekte gecikmedi, işte o zaman Susanna Endicott'ın hatırası düştü zihnime. Şirret kocakarı! Ben de onu aylarca, yıllarca kendi vücudunun sıvısı içinde kundakta tutmamış mıydım ve bana söz verdiği üzere, şimdi bu şekilde benden intikamını almıyor muydu? İdrara karşılık kan. Hangimiz daha dişliydik? Dua etmek istedim ama zihnim bana boyun eğmeyi reddetti. Çatıyı destekleyen, birbirine örülmüş küçük sırıklara gözlerimi dikerek bakışlarım bomboş kalakaldım.

Kısa bir süre sonra Man Yaya, annem Abena ve Yao yanıma geldiler. Başıma gelenleri gördüklerinde, bir şifacının çağrısı üzerine gittikleri North Point'te bulunuyorlardı. Man Yaya omzuma hafifçe vurarak, "Bir şey değil. Yakında artık bunu düşünmeyeceksin bile" dedi.

Annem Abena elbette iç geçirmekten ve homurdanmaktan kendini alamadı:

"Bir konuda yeteneksizsin, o da erkeklerini doğru düzgün seçememen. Neyse, yakında her şey yoluna girecek."

Gözlerimi gözlerine diktim.

"Ne demek istiyorsun?"

Konuyu değiştirdi.

"Piçlerinin sayısını artırmak niyetinde misin? Başının etrafındaki şu saçlara bir bak, tıpkı kapok ağacının beyaz tüylerine benziyor."

Yao'ya gelince o beni alnımdan öpmek ve fısıldamakla yetinmişti:

"Birazdan görüşürüz! Vakti geldiğinde yanında olacağız."

Kayboldular.

Akşam sekize doğru Iphigene bana meyve kabuğundan bir tas içinde yiyecek getirdi. Yemek işini domuz kuyruğu, pirinç ve siyah benekli fasulye ile halletmişti. Yeniden kana bulanmalarına aldırış etmeden sargılarımı değiştirdi.

Son hareketten bir gece önce, şüphe, korku ve ümitsizlik birbirleriyle çatışıyordu: Tüm bunlar ne içindi? Hayat bu kadar mı tatsızdı? Cimriliğine rağmen bize bağışladığı şu küçücük mutluluk kırıntılarını kaybetme tehlikesine niçin atıyorduk kendimizi? Saldırıdan bir gece önce! Titriyordum, şamdandaki mumu söndürmeye cesaret edemiyor, korkunç gölgemin duvarlarda dans ettiğini görüyordum. Iphigene bedenini bedenime dayayarak ya-

nımda büzüldü. Dar ama güçlü kuvvetli göğsünü kollarımla sardım ve kalbinin doludizgin attığını hissettim. Mırıldandım:

"Sen de korkuyor musun?"

Cevap vermedi ama karanlıktaki eli sanki bir şeyler bulmaya çalışır gibiydi. İşte o zaman hayretle ne istediğini kavradım. Korku muydu bu? Ya da beni teselli etme isteği? Kendi kendisini teselli etme arzusu? Son bir zevk yaşama arzusu? Hiç kuşkusuz tüm bu duygular bir araya gelerek karşı konulmaz, yakıcı tek bir his oluşturmuştu. Bu genç ve tutkulu beden üzerime uzandığında önce kaskatı kesildim. Yaşlı vücudumu okşamasından utandım ve tüm gücümle onu itecek oldum, zira utanç duygusunun da ötesinde, ensest bir ilişki yaşıyormuşum gibi saçma bir inanç içimi kaplamıştı. Ama ardından onun arzusu bana da geçti. İçimde bir yerlerde gitgide güçlenen ve hızlanan bir dalganın toplandığını ve patladığını hissettim. Dalga beni kapladı, onu kapladı, ikimizi kapladı, bizi defalarca kendi etrafımızda yuvarladı, öyle ki nefesimiz kesilmişti, soluk soluğa kalmıştık, ürkmüş ve mağlup olmuş gibi yalvarıyorduk. Nihayet bizi dingin, küçük bir koyun bademağaçlı sahillerine fırlattı. Birbirimizi öpücüklere boğduk ve Iphigene fısıldadı:

"Bana ait olmayan bu çocuğu, nefret ettiğim bir adamdan olan bu çocuğu karnında taşıdığını görmek bana ne büyük acılar verdi, bir bilsen. Christopher'ın aslında kim olduğunu ve adadaki rolünü biliyor musun? Ama şu anda ondan söz etmenin zamanı değil, ölüm belki de bıçaklarını biliyor."

"Bu savaşı kazanacak mıyız sence?"

Omuzlarını kaldırdı.

"Bunun önemi yok! Asıl önemli olan denemek, talihsizliğe boyun eğmeyi reddetmek."

İç geçirdim, yeniden kollarına aldı beni.

İnsana her şeyi unutturan aşka şükürler olsun! Köleliği unutturan aşka! Endişeyi ve korkuyu dindiren aşka! Iphigene ve ben, dinginlik içinde uykunun şifalı sularına daldık. Akıntıya karşı yüzdük. İğnebalıklarının dev karideslere kur yapışını seyrettik. Saçlarımızı ay ışığında kuruttuk. Yine de kısa sürdü bu uyku. İtiraf etmeliyim ki kapıldığım sarhoşluktan kurtulduğumda biraz utandım. Bu çocuk oğlum olacak yaştaydı! Kendime hiç mi saygım kalmamıştı? Hem sonra yatağıma niçin bu kadar çok erkek girip çıkıyordu? Hester doğru söylemişti!

"Sevişmeyi çok fazla seviyorsun Tituba!"

Bunun varlığımdaki bir çatlak, düzeltmeye çalışmam gereken bir kusur olup olmadığını soruyordum kendi kendime.

Dışarıda gecenin atı dörtnala koşuyordu. Dıgıdık. Dıgıdık. Oğul-sevgilim bana sarılmış uyuyordu. Ben uyuyamıyordum. Yaşamımdaki tüm olaylar olağandışı bir yoğunlukla aklıma geliyor, sevdiğim, nefret ettiğim herkes yatağımın etrafında toplaşıyordu. Tanıyordum onları! O yüzlerin bir teki bile yabancı değildi. Hepsinin ismini biliyordum. Betsey. Abigail. Anne Putnam. Sahibe Parris. Samuel Parris. Kızılderili John. Bedenimin az önce çevikliğini kanıtladığı böyle bir anda, yüreğim yalnızca Kızılderili John'a ait olduğunu hatırlatıyordu.

O soğuk ve uğursuz Amerika'da ne yapıyordu?

Gitgide daha fazla sayıda zenci köle gemisinin Amerika kıyılarına demir attığını ve kıtanın bizim alın terimiz sayesinde tüm dünyaya hükmetmeye hazırlandığını biliyordum. Kızılderililerin haritadan silindiklerini, bir zamanlar kendilerine ait olan o topraklarda başıboş gezinmeye indirgendiklerini biliyordum.

Kızılderili John'un, insanlarımıza böyle kötü davranan o ülkede ne işi vardı? Zayıflara, hayalperestlere ve insanları malıyla değerlendirmeyenlere bu denli haşin davranan o ülkede ne yapıyordu?

Gecenin atı dörtnala koşuyordu. Dıgıdık. Dıgıdık. Ve tüm bu yüzler yalnızca gece yaratıklarına has bir netlikle etrafımda dönüp duruyordu.

Benden intikamını alan Susanna Endicott muydu? Onun güçleri benimkilerden daha mı üstündü?

Dışarıda rüzgâr yükseldi. Ağaçlardan mangoları düşürdüğünü duydum. Kabak ağacının çevresinde dört dönerek estiğini ve meyvelerin birbirine çarptığını duydum. Korktum. Üşüdüm. Annemin karnına yeniden girmek istedim. Fakat kızım tam o anda, ona olan sevgimi bana hatırlatmak ister gibi kımıldandı. Elimi karnımın üzerine koydum ve yavaş yavaş bir çeşit sükûnet kapladı içimi. Bir çeşit içgörü. Sanki yaşayacağım son faciayı kabullenmişim gibi.

Keskinleşen duyularımla, rüzgârın sakinleştiğini duydum. Firavunfarelerinden ürken bir tavuk kümeste yaygara kopardı. Ardından etrafı nihayet sessizlik kapladı. Uyuyakaldım.

Gözlerim kapanır kapanmaz bir rüya gördüm.

Bir ormana girmek istiyordum fakat ağaçlar bana karşı birlik oluyordu. Tepelerindeki dallarından aşağı inen kapkara sarmaşıklar vücuduma dolanıyordu. Gözlerimi açtım. İçerisi simsiyah dumanlarla kaplanmıştı. Neredeyse "Ben bunu daha önce yaşadım" diye haykırmak üzereydim ki neler olup bittiğini anladım ve dudaklarında aydınlık bir gülümsemeyle yanımda çocuk gibi uyuyan Iphigene'i sarstım. Yaşadığı zevkin hatırasıyla bulanıklaşmış gözlerini açtı. Yine de olup biteni pek çabuk anladı ve ayaklandı. Yaramın ve sürekli akan kanın yavaşlatmasına rağmen ben de ayağa kalktım.

Dışarı çıktık. Kulübe bize nişan almış askerlerle çevrelenmişti. Kim ihanet etmişti bize?

Toprak sahipleri bu olay herkese ibret olsun istemişti çünkü üç yıl içinde planlanan ikinci büyük isyandı bu. Komşu adalardan saldırılara karşı adayı savunmak için gelen İngiliz birliklerden tam destek almışlardı ve işi şansa bırakmamışlardı. Tüm çiftlikler sistematik şekilde aranıp taranmış ve kendilerinden şüphelendikleri köleleri kapok ağaçlarının altında toplamışlardı. Ardından süngülerle, tüm bu ahaliyi onlarca darağacının kurulduğu geniş bir orman açıklığına kadar iteklediler.

Etrafında arkadaşları, tek gözü bir göz bağıyla sarılmış Errin idam alanında dolaşıyordu. Bana doğru ilerleyerek sırıttı:

"Cadı! Salem'de yaşaman gereken şeyi burada yaşayacaksın! Senden önce gitmiş kız kardeşlerine kavuşacaksın. Artık bol bol ayin yaparsınız orada!"

Yanıt vermedim. Iphigene'e bakıyordum. İsyanın başını çektiğinden onu öyle çok dövmüşlerdi ki zorlukla ayakta durabiliyordu ve bir ırgat başı ona bir kırbaç darbesi indirecek olsa hiç şüphesiz yere yığılırdı. Yüzü öyle çok şişmişti ki herhalde etrafını göremiyordu ve bir kör gibi, ışığından ziyade sıcaklığına ihtiyaç duyduğu güneşi arıyordu. Ona bağırdım:

"Korkma! Sakın korkma. Yakında buluşacağız."

Sesimin geldiği yöne doğru döndü ve konuşamadığı için bana el sallayarak yanıt verdi.

Sağlam bir kalasa asılarak boşlukta dönüp duran ilk beden onunki oldu. Darağacına en son beni götürdüler çünkü özel bir muameleyi hak ediyordum. Salem'de "kaçtığım" bu cezaya şimdi çarptırılacaktım. Siyah ve kırmızı göz alıcı bir giysi giymiş bir adam geçmişteki ve şimdiki tüm suçlarımı birer birer sayıp döktü. Huzurlu ve Tanrı korkusuyla dolu bir kasabanın sakinlerine büyü yapmıştım. Aralarına Şeytan'ı çağırmış, onları aldatarak ve öfkelendirerek birbirlerine karşı kışkırtmıştım. İşlediğim suçları göz ardı eden dürüst bir tüccarın evini yakmıştım ve bu saf-

lığının bedelini çocuklarının ölümüyle ödemişti. Suçlamaların bu kısmında bu söylenenlerin yanlış olduğunu, yalanlar, korkunç ve aşağılık yalanlar olduğunu haykırmaya yeltendim. Ama sonra vazgeçtim. Neye yarardı ki? Kısa bir süre içinde nasıl olsa gerçeklik ışığının parladığı krallığa ulaşacaktım. İdam sehpamın üzerinde bağdaş kurarak oturmuş Man Yaya, annem Abena ve Yao beni elimden tutmak için bekliyorlardı.

Darağacına en son beni götürdüler. Çevremdeki tuhaf ağaçlarda tuhaf meyveler sallanıyordu.

Epilog

İşte hayatımın hikâyesi. Acı, çok acı hayatımın.

Asıl hikâyem bunun bittiği yerde başladı ve sonsuza kadar sürecek. Christopher yanıldı ya da hiç şüphesiz beni üzmek istedi: Tituba'nın bir şarkısı var! Onu adanın bir ucundan diğerine, North Point'den Silver Sands'e, Bridgetown'dan Bottom Bay'e kadar duyuyorum. Tepelerin zirvesinden aşıyor. Tespih çiçeğinin ucunda sallanıyor. Geçen gün dört-beş yaşlarında bir oğlan çocuğunun o şarkıyı mırıldandığını duydum. Sevinçle, ayaklarının dibine üç olgun mango düşürdüm ve çocuk, mevsimi olmamasına rağmen kendisine böyle bir hediye bahşeden ağaca gözlerini dikerek kalakaldı. Dün de nehirdeki kayalıklarda çamaşır döven bir kadın mırıldanıyordu aynı şarkıyı. Minnetle boynuna dolandım. Hatırasını bile unuttuğu güzelliğini geri verdim ona. Eski güzelliğini sudaki yansımasında yeniden gördü.

O şarkıyı her an duyuyorum.

Can çekişen birinin başucuna koştuğumda. Bir ölünün hâlâ ürken ruhunu ellerimin arasına aldığımda. İnsanların, kaybettiklerini zannettikleri şeyleri kısacık bir an yeniden görmelerini sağladığımda.

Çünkü yaşarken olduğu gibi ölüyken de, görünürken olduğu gibi görünmezlikte de tedavi etmeye, şifa dağıtmaya devam ediyorum. Ama oğul-sevgilimin, sonsuzluğa kadar eşim olan Iphigene'in yardımlarıyla bir başka göreve de adadım kendimi. İnsanların yüreklerini iyileştirmek. Onlara özgürlük hayalleri kazandırmak. Zafer hayalleri. Her isyanda, her ayaklanmada, her itaatsizlikte benim parmağım var.

17.. yılında başarısızlıkla sonuçlanan bu büyük isyandan beri tek bir ay geçmedi ki yangın alevleri parlamasın, herhangi bir ma-

likânenin sakinleri zehirlenmesin. Errin, işkence ettiği kişilerin ruhları benim emrimle her gece yatağının etrafında *gwo-ka*[32] çalmaya başladıktan sonra yeniden denizi aştı. *Faith* isimli gemiye kadar ona eşlik ettim ve rüya görmeden uyku çekebilmenin boş ümidiyle bardak bardak içki yuvarladığını gördüm.

Christopher da yatağında bir o yana bir bu yana dönüp duruyor ve artık kadınlarından zevk almıyor. Ona daha da fazla zarar vermemek için kendimi zor tutuyorum. Neticede, dünyaya gelmemiş, yaşamadan ölmüş kızımın babası değil mi?

Samuel Parris'e, yargıçlara ve vaizlere azap çektirmek için denizi aşmadım. Biliyorum ki başkaları ilgilenecek onlarla. Biliyorum ki, Samuel Parris'in gözbebeği ve gurur kaynağı oğlu delirerek ölecek. Cotton Mather'in şerefi üç paralık olacak ve küçük bir şıllık onu ihbar edecek. Tüm yargıçlar gösterişli kibirlerini kaybedecekler. Rebecca Nurse'ün dediği gibi, bir başka yargı günü gelecek. O gün ben yargılanmayacaksam bunun benim için hiç önemi yok!

Kitap ve Nefret medeniyetine ait değilim ben. Benim insanlarım, herhangi bir yazıya ihtiyaç duymadan hatıramı yüreklerinde muhafaza edecek. Hatıram onların zihinlerinde. Yüreklerinde ve kafalarında. Çocuk sahibi olamadan öldüğüm için görünmezler kendime bir vâris seçmeme izin verdiler. Onu uzun süre aradım. Kulübelere girip çıktım. Çamaşırcı kadınların emzirmelerini seyrettim. Şekerkamışı demetlerini bağlamakla görevli kadınların, tarlalara götürmeye mecbur kaldıkları bebeklerini paçavra yığınlarına yatırmalarını seyrettim. Mukayese ettim, araştırdım, inceledim ve nihayet onu buldum: Samantha.

Onun dünyaya gelişini gördüm.

Bottom Bay'de, Willoughby çiftliğinde yaşayan kreol bir zenci olan annesi Délices'i tedavi ediyordum. Daha önce doğum es-

32) Büyük davul. [ç.n.]

nasında iki-üç çocuğunu kaybettiğinden derhal beni yanına çağırmıştı. Eşi endişesini gizlemek için verandada içki üstüne içki yuvarlıyordu. Doğum saatler sürdü. Çocuk bacaklarından geliyordu. Anne hem kan kaybediyor, hem de güçten düşüyordu ve bitkin zavallı ruhu öte tarafa geçmek istiyordu. Çocuk bunu kabul etmiyor, kendisiyle arasında yalnızca etten hassas bir vulva bulunan dünyaya girmek için öfkeyle savaşıyordu. Sonunda o kazandı ve meraklı gözlere, kararlı dudaklara sahip bu küçük kızı ellerimin arasına aldım. Onun büyümesini, yamuk yumuk bacakları üzerinde sendeleyerek çiftliğin kapalı cehennemini keşfetmesini ve buna rağmen, bir bulutun şeklinde, açılmış bir ylang-ylang çiçeğinin büklümlü taçyapraklarında ya da kalın kabuklu bir portakalın serin lezzetinde mutluluğu bulmasını seyrettim. Konuşmaya başlar başlamaz sordu:

"Zamba neden bu kadar aptal? Tavşanın sırtına binmesine neden izin veriyor?"

"Biz neden köleyiz, onlar neden efendi?"

"Neden yalnızca bir tane tanrı var? Kölelerin ve efendilerin ayrı ayrı tanrıları olması gerekmez mi?"

Yetişkinlerin cevapları onu tatmin etmediğinden kendi yanıtlarını kendisi verirdi. Ona ilk göründüğümde, adada yaygın söylentilerden öldüğümü öğrenmesine rağmen, sanki onun için belirlenmiş özel bir kaderi olacağını anlamış gibi hiç şaşmadı. Şimdi beni sadakatle takip ediyor. Ona, kendisine anlatmaya iznim olan gizemleri, bitkilerin gizli saklı güçlerini ve hayvanların dilini öğretiyorum. Görünmez dünyayı, iletişim ağlarını ve simgesel işaretleri öğretiyorum. Geceyi sevmeyi de benden öğrendi. Geceleri babası ve annesi uyur uyumaz yanıma geliyor.

Karnımda taşımadığım ama seçtiğim çocuk o! Bundan daha yüce bir annelik olabilir mi?

Oğul-sevgilim Iphigene de benden geri kalmıyor. Hayattayken tamamlayamadığı isyanı sonlandırmaya çalışıyor. Kendisine bir oğul seçti. Irgat başlarının şimdiden gözlerine kestirdiği, diri baldırlı küçük bir Kongolu zenci. Geçen gün Tituba'nın şarkısını söylemeyi kafaya koymamış mıydı?

Asla yalnız değilim. Man Yaya. Annem Abena. Yao. Iphigene. Samantha.

Hem sonra Barbados'um var. Onunla bütünleşiyorum. Üzerinden geçmediğim tek bir patikası bile yok. İçinde yıkanmadığım tek bir dereciği. Dallarında sallanmadığım tek bir kapok ağacı. Bu sürekli ve olağanüstü bütünleşmeyle, Amerika çöllerindeki uzun yalnızlığımın acısı çıkıyor. Ruhların yalnızca ve yalnızca kötülük doğurduğu o zalim geniş topraklar! O ruhlar yakında bizlere daha da çok işkence etmek için kukuletalı yüzlere bürünecekler. Çocuklarımızın üzerine gecekonduların ağır kapılarını kapatacaklar. Bizi tüm haklardan mahrum bırakacaklar ve kana kanla cevap verilecek.

Tek bir üzüntüm var. Görünmezlerin de kederleri vardır ki mutluluklarının tadı daha da iyi çıksın. Benim üzüntüm Hester'dan ayrılmak zorunda kalmak. Hiç kuşkusuz iletişim kuruyoruz. Nefesinin kurutulmuş badem kokusunu içime çekiyorum. Kahkahasının yankılarını duyuyorum. Fakat üzerinden aşmadığımız okyanusun iki kıyısında kalmaya devam ediyoruz. Hayallerinin peşinden gittiğini biliyorum: kadınlardan oluşacak daha adil ve daha insancıl bir dünya kurma hayali. Ben erkekleri çok fazla sevdim ve sevmeye devam ediyorum. Arada bir arzu kırıntılarını tatmin etmek için bir erkeğin yatağına giriyorum ve geçici sevgilimin, tek başına yaşadığı zevkle aklı başından gidiyor.

Evet, artık mutluyum. Geçmişi anlıyorum. Şimdiki zamanı okuyorum. Geleceği biliyorum. Şimdi artık niçin bu kadar çok ıstırap yaşandığını, zenci erkeklerimizin ve kadınlarımızın gözleri-

nin tuzlu gözyaşlarıyla niçin parıldadığını biliyorum. Ama biliyorum ki tüm bunlar bir gün bitecek. Ne zaman? Ne fark eder ki? Benim acelem yok, insanlara has o sabırsızlıktan kurtuldum. Zamanın sonsuzluğu karşısında bir ömrün ne anlamı var?

Geçen hafta, annem Abena gibi bir Ashanti olan genç bir köle intihar etti. Rahip, vaftiz ismi olarak Laetitia adını vermişti ona. Bu uygunsuz, barbar ismi her duyduğunda irkiliyordu. Üç kez dilini yutmaya çalışmıştı. Üç kez onu yeniden hayata döndürmüşlerdi. Onu adım adım izliyor, rüyalar vasıtasıyla telkinler veriyordum. Heyhat, gördüğü rüyalar sabah uyandığında onu daha da ümitsizliğe düşürüyordu. Dikkatsiz bir ânımdan faydalanıp, bir tutam manyoka yaprağını zehirli köklerle birlikte çiğnedi ve köleler onu, kaskatı kesilmiş, ağzından salyalar akmış, iğrenç bir koku yayarken buldular. Böyle olaylara ender rastlanıyor. Bir köleyi umutsuzluğun kıyısında tutabildiğim ve kulağına, "Topraklarımızın güzelliğine bak. Yakında hepsi bizim olacak. Isırgan otu ve şekerkamışı tarlaları. Yam tepeleri ve manyoka bahçeleri. Hepsi!" diye fısıldadığım zamanların sayısı daha fazla.

Ne tuhaftır ki arada bir ölümlü şeklime yeniden bürünmek gibi bir isteğe kapılıyorum. O zamanlarda şekil değiştiriyorum. Bir "anoli"ye[33] dönüşüyorum ve çocuklar ellerinde samandan yapılmış küçük kementlerle bana yaklaştığında savunmaya geçiyorum. Bazen horoz dövüşlerinde bir horoza dönüşüyorum ve romdan ziyade bağırışlar sarhoş ediyor beni. Ah! Dövüşü kazandırdığım kölenin neşesini ne kadar seviyorum! Dans eder adımlarla, yakında bambaşka zaferlerin simgesi olacak yumruğunu havaya kaldırarak uzaklaşıyor. Bazen bir kuşa dönüşüyorum ve "onu vurdum" diye haykıran haylaz oğlan çocukların sapanlarına meydan okuyorum. Kanatlarımı çırparak havalanıyor ve onların bozguna uğramış suratlarına gülüyorum. Son olarak, bir keçiye dö-

33) Küçük kertenkele. [y.n.]

nüşüyor ve Samantha'nın etrafında hoplayıp zıplıyorum. Samantha saf değil; çünkü bir hayvanın ürperen postunda, dört taş arasında yanan bir ateşin çıtırtısında, nehir sularının sedefli akışında ve tepelerdeki büyük ağaçların dallarını savuran rüzgârın esişinde varlığımı hissetmeyi öğrendi.

Tarihsel not

Salem Cadıları davaları, Sarah Good, Sarah Osborne ve "suçunu" itiraf eden Tituba'nın tutuklanmasıyla Mart 1692'de başladı.

On dokuz kadın asıldı ve Gilles Corey isminde bir adam (kayaların altında, ölene dek sıkıştırılarak) idam cezasına çarptırıldı.

21 Şubat 1693'te, Bay Colony Kraliyet Valisi Sör William Phips, Londra'ya cadılık konusunda bir rapor gönderdi. Bu raporda, sömürge hapishanelerinde bulunan elli civarında kadının durumunu anlatıyor ve çektikleri azabı sona erdirmek için izin istiyordu. Mayıs 1693'te bu isteği kabul edildi ve suçlanan son kişiler genel aftan faydalanarak serbest bırakıldı.

Rahip Samuel Parris, rahiplik maaşı ve kendisine verilmeyen yakacak odun konularında kasaba sakinleriyle yaşadığı uzun anlaşmazlıktan sonra 1697 yılında Salem kasabasından ayrıldı. Karısı, bundan bir yıl önce Noyes ismindeki erkek çocuklarını dünyaya getirirken ölmüştü.

Kahramanımız Tituba, hapishanede "ağırlandığı" süre boyunca vurulduğu zincirlerin ve demirlerin ücreti karşılığında 1693 yılına doğru satıldı. Ama kime? Bu konuda yazan tarihçiler, bilinçli veya bilinçsiz olarak öyle ırkçıydı ki bu sorunun yanıtı hiçbirini ilgilendirmedi. Tituba'nın hikâyesine tutkuyla bağlı Amerikalı siyahi roman yazarı Anne Petry'e göre, onu bir dokumacı satın aldı ve Tituba Boston'da öldü.

Yaygın bir söylentiye göre bir köle tacirine satıldı ve Barbados'a döndü.

Bana gelince, ben ona kendi uygun bulduğum bir son hediye ettim.

Şunu da not etmek gerekir ki Salem kasabasının günümüzdeki adı Danvers'tir. Ama cadılık geçmişiyle asıl üne kavuşan yer, halkı ortak bir galeyana gelmemesine rağmen, dava oturumlarının büyük kısmına ev sahipliği yapmış olan Salem şehridir.

M.C.

Maryse Condé

Ben, Tituba

Salem'in Kara Cadısı

Barbados Adası'nda doğan Tituba, doğaüstü güçlere sahip Man Yaya tarafından şifacılık ve büyücülük konularında yetiştirilir. Evlendiği Kızılderili John'la birlikte bir din adamına köle olarak satılır ve Boston'a, ardından Salem kasabasına sürüklendiği hayat mücadelesi başlar. Bu kasabada yaşayan Püriten cemaatin histerik ortamında cadı damgası yemesiyle 1692'de ünlü Salem Cadıları davasında yargılanacak, özgürlüğe kavuşabilmek adına büyük mücadeleler verecektir.

Tituba'nın hayat hikâyesi, **Maryse Condé**'nin olağanüstü dokunaklı anlatımıyla yeniden canlanıyor. **Condé**'ye **Grand Prix Littéraire de la Femme Ödülü** kazandıran roman, Tituba'yı doğduğu ülke Barbados'a, adada ilk zenci köle isyanlarının yaşandığı döneme geri döndürüyor. Kölelerin çektiği acılar, köle sahiplerinin acımasızlığı, cadılık suçlamaları, kadın dayanışmasının ve feminizmin ilk kıpırtıları, ölüm sonrası hayata dair bakış, **Condé**'nin etkileyici kalemiyle okuyucunun doğrudan yüreğine tesir ediyor.